

STRATEGIA ROZWOJU

MIASTA I GMINY WIELICZKA

NA LATA 2023-2030

Wieliczka, 2022

Uczestniczący w pracach nad Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2023-2030:

Sporządzający:

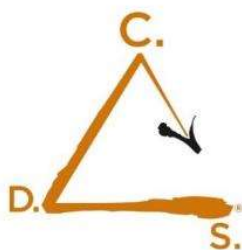
Artur Kozioł – Burmistrz Miasta i Gminy Wieliczka

Nadzór merytoryczny:

Piotr Krupa - Zastępca Burmistrza ds. Inwestycji

Biorący udział w budowie dokumentu Zespół ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2023 – 2030, w tym:

- Adam Marek Panuś – Sekretarz Gminy Wieliczka, koordynator zespołu
- Krzysztof Pakuła – Skarbnik Gminy Wieliczka
- Jolanta Sobol – Dyrektor Wydziału ds. Inwestycji
- Sabina Cichy – Kierownik Jednostki Realizującej Projekt
- Marek Kolary – Dyrektor Jednostki Realizującej Projekt
- Krzysztof Kałuża – Dyrektor Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
- Piotr Jarosz – Dyrektor Wydziału Informatyki
- Joanna Zabor-Adamska – Dyrektor Wydziału Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych
- Magdalena Golonka – Dyrektor Wydziału Kultury, Sportu, Turystyki i Komunikacji Społecznej
- Justyna Kozioł – Wydział Kultury, Sportu, Turystyki i Komunikacji Społecznej
- Paweł Grochoń – Dyrektor Wydziału Geodezji i Urbanistyki
- Paulina Lisowska – Dyrektor Wydziału Mienia Gminnego
- Anna Piotrowska – Dyrektor Wydziału Spraw Obywatelskich
- Elżbieta Szewczyk – Dyrektor Wydziału ds. Działalności Gospodarczej
- Anna Całka – Dyrektor Wydziału Szkół i Przedszkoli
- Tomasz Machnik – Wydział Szkół i Przedszkoli
- Krzysztof Kühn – Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego
- Magdalena Kot – Dyrektor Wielickiego Centrum Kultury
- Konrad Cebula – Dyrektor Zarządu Budynków Komunalnych w Wieliczce
- Adrian Palonek – Zarząd Budynków Komunalnych w Wieliczce
- Bogdan Sowa – Dyrektor Zakładu Gospodarki Komunalnej w Wieliczce sp. z o.o.
- Teresa Kuchnia – Dyrektor Gminnego Zarządu Dróg w Wieliczce
- Dominika Chylińska – Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieliczce
- Piotr Sionko – Zastępca Dyrektora Mediateki – Biblioteki Miejskiej w Wieliczce
- Grażyna Kozak – Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zespołu Lecznictwa Otwartego w Wieliczce
- Barbara Ptak – Pełnomocnik ds. Zarządu Wielickiej Spółki Transportowej
- Agnieszka Szostak – Wielicka Spółka Transportowa
- Kazimierz Hankus – Komendant Straży Miejskiej w Wieliczce

**Centrum Doradztwa
Strategicznego**

Opracowanie:

Zespół ekspertów z Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.
D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska, M. Widuch:

Dagmara Bieńkowska, Justyna Szymańska, Magdalena Widuch, Cezary Ulasiński, Viktoriia Orshak, Ewelina Rozmuga-Sykała, Antonina Lisiecka, Patryk Olszyński, Jakub Żywiec, Paweł Sacha

ul. Włóczykiew 22/3, 30-103 Kraków
tel.: +48 12 623 77 40
www.cds.krakow.pl
cds@cds.krakow.pl

SPIS TREŚCI

Spis treści.....	2
1. Wprowadzenie.....	3
2. Misja rozwoju w modelu Ashridge	5
3. Plany działań.....	14
Domena 1. Gmina funkcjonalna	15
Domena 2. Gmina rozwijająca swój kapitał społeczny.....	20
Domena 3. Gmina dbająca o dobrostan i zdrowe środowisko naturalne	29
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Wieliczka	38
Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Miasta i Gminy Wieliczka	39
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w mieście i gminie Wieliczka	51
5. Obszary strategicznej interwencji.....	61
6. System realizacji strategii	72
Zarządzanie realizacją Strategii	72
Monitoring i ewaluacja	75
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	78
Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu	79
7. Ramy finansowe i źródła finansowania.....	84
8. Diagnoza strategiczna.....	86
9. Ewaluacja ex-ante Projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na Lata 2023-2030	146
.....
SPIS TABEL	149
SPIS WYKRESÓW	150
SPIS RYSUNKÓW	152

1. WPROWADZENIE

Aby wzmocnić wpływ na przyszłość gminy niezbędne jest podjęcie myślenia strategicznego. Dobięta końca poprzednia perspektywa wdrażania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2015-2022. W oparciu o to, co udało się zrealizować w poprzednim okresie oraz o analizę bieżących potrzeb i uwarunkowań, zimą 2021 r. rozpoczęto prace nad przygotowaniem opracowania obejmującego swoim zasięgiem 2030 r. Choć to wizja odległa, jednak w kontekście wielu dynamicznych zmian zachodzących w społeczeństwie, gospodarce czy środowisku należy jeszcze bardziej myśleć i działać długookresowo.

W niniejszym dokumencie przedstawiono główne założone cele strategiczne dla Miasta i Gminy Wieliczka do roku 2030. Powstanie opracowania strategicznego zostało poprzedzone **sporządzeniem diagnozy sytuacji wyjściowej**, obejmującej w szczególności okres 2016-2020, analizę porównawczą, uwarunkowania zewnętrzne oraz wnioski z badania opinii mieszkańców, jak również **spotkaniami warsztatowymi**, umożliwiającymi partycypacyjne wytyczenie kierunków działań na przyszłość. Wnioski diagnostyczne zawarto w ostatniej części dokumentu.

Bezpośrednio przed rozpoczęciem prac nad Strategią Rozwoju na lata 2023-2030 (grudzień 2021 r.) dokonano dogłębnej **Oceny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wieliczka na lata 2015-2022**. Wnioski z oceny wykorzystano przy definiowaniu nowych celów strategicznych oraz podczas ustalania standardów zarządzania realizacją niniejszego dokumentu.

Harmonogram prac nad Strategią został ustalony poprzez podjęcie Uchwały Nr XXXV/446/2021 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 8 października 2021 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2023-2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu jej konsultacji oraz Uchwałą zmieniającą Nr XLIV/647/2022 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 30 września 2022 r. Spotkania warsztatowe odbyły się: 10 lutego 2022 r., 10 marca 2022 r. oraz 24 marca 2022 r.

Warsztaty przeprowadzili eksperci z Centrum Doradztwa Strategicznego z Krakowa – podmiotu będącego Wykonawcą opracowania Strategii. Celem warsztatów było w szczególności:

- wprowadzenie do procesu planowania strategicznego,
- opracowanie misji rozwoju gminy w 4-elementowym modelu Ashridge,
- wskazanie mocnych i słabych stron wynikających z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy,
- wypracowanie kierunków działań w ramach domen i wskazanie projektów flagowych.

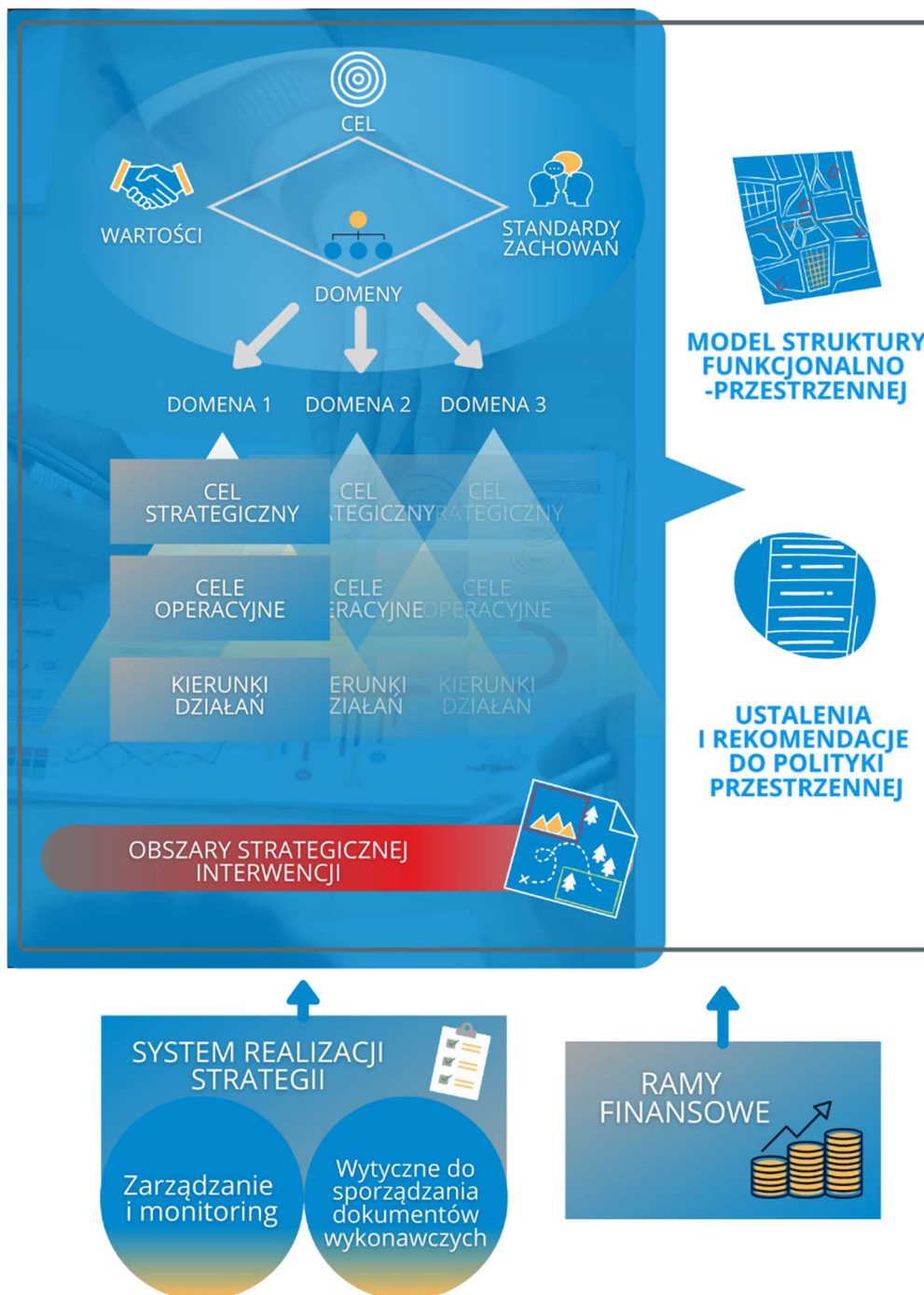
W warsztatach uczestniczyli członkowie ds. opracowania projektu Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka oraz zaproszeni przedstawiciele podmiotów zewnętrznych.

W trakcie sesji roboczych oraz w oparciu o wnioski z ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Wieliczka na lata 2015-2022 prowadzono spotkania robocze mające na celu ostateczne uzgodnienie zakresu celów strategicznych i operacyjnych, omówienie zasad zarządzania strategią i monitoringu oraz ustalenie Obszarów Strategicznej Interwencji. W spotkaniach roboczych dodatkowo zaangażowano przedstawicieli komórek organizacyjnych urzędu oraz

gminnych jednostek. Projekt Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2023-2030 został poddany konsultacjom społecznym, w tym także z Gminą Kraków i pozostałymi gminami sąsiednimi, Stowarzyszeniem Metropolia Krakowska oraz Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie.

Niniejsza Strategia będzie stanowiła punkt odniesienia dla dokumentów wykonawczych i przedsięwzięć podejmowanych w Mieście i Gminie Wieliczka do roku 2030. Poniżej przedstawiono schematycznie zasadniczą strukturę dokumentu Strategii i elementów wchodzących w jej skład.

Rysunek 1. Elementy strategii rozwoju gminy.

Źródło: Opracowanie własne.

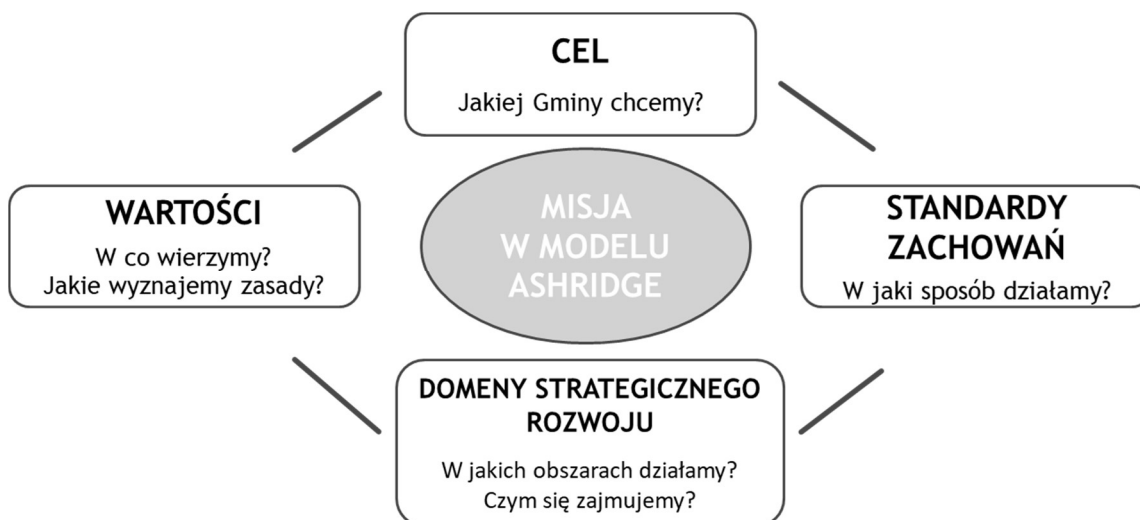
2. MISJA ROZWOJU W MODELU ASHRIDGE

Planując działania strategiczne służące szeroko rozumianemu rozwojowi danej instytucji, organizacji czy jednostki samorządu terytorialnego ważne jest, aby na początku prac odpowiedzieć na podstawowe pytania: Po co to robimy? Co chcemy osiągnąć? Jaka jest nasza podstawowa działalność? W oparciu o jakie wartości ją prowadzimy?

Odpowiedzi na powyższe pytania stanowią opis misji organizacji lub precyzyjniej – poczucie misji (ang. *sense of mission*). Tak sformułowana misja odróżnia się od deklaracji misji, która jest zaledwie krótkim, niemal sloganowym zapisem o charakterze promocyjnym lub reklamowym. Rozróżnienie to zostało wprowadzone w połowie lat dziewięćdziesiątych przez A. Campbell'a z Ashridge Strategic Center i właśnie ten model misji przyjęto jako bazę w początkowych pracach nad określeniem kierunków rozwojowych dla Miasta i Gminy Wieliczka (nazywanej dalej *Gminą Wieliczka* lub – w uproszczeniu – *Wieliczka*).

Taki sposób wypracowania misji pozwala zarazem jasno i precyzyjnie określić kluczowe obszary strategiczne i kierunki rozwoju (domeny strategicznego rozwoju), jak również staje się silnym czynnikiem wspólnotowym i motywacyjnym dla przedstawicieli samorządu i mieszkańców gminy.

Misja według modelu Ashridge opiera się na czterech elementach:

- **celu podstawowym** – określonej głównej aspiracji rozwojowej, zasadniczej odpowiedzi na pytania „jakiej gminy chcemy?”, „jaki jest nasz najważniejszy cel?”;
- **domenach strategicznego rozwoju / obszarach działalności** – wskazaniu podstawowych obszarów rozwoju gminy, odpowiedzi na pytania „w jakich kierunkach chcemy się rozwijać?”, „jakie tematy mają dla nas znaczenie?”;
- **wartościach** – zdefiniowaniu wyznawanych zasad i wartości, precyzyjne wskazanie tego, w co wierzymy, co jest dla nas ważne;
- **standardach zachowań organizacyjnych** – określonych procedurach, schematach zachowań organizacyjnych i zasad komunikacji / organizacji działań pozwalających na efektywne i kompleksowe zrealizowanie zamierzeń strategicznych.

CEL, GŁÓWNA ASPIRACJA

Gmina Wieliczka to jednostka zarządzana **w sposób przemysłany, planowany**, otwarta na mieszkańców, którzy mają szansę brać **odpowiedzialność za zmiany w swoim otoczeniu** i wpływać na ważne dla Gminy rozstrzygnięcia.

Rozwijana jest infrastruktura techniczna w odpowiedzi na **intensywny napływ nowych mieszkańców, zakładających tu swoje rodziny**. Wieliczka to dobra, wygodna do zamieszkania Gmina – można tu rozwinąć swoje pasje, uczyć się przez całe życie, realizować osobiste aspiracje, a także korzystać z **edukacji** na wysokim poziomie, w tym przedszkolnej i ustawicznej. Mieszkańcy Gminy żyją w miejscu **bezpiecznym**, gdzie zapewnione są europejskie standardy życia i **zdrowe środowisko** dzięki poszanowaniu otoczenia przyrodniczego.

Wieliczka odgrywa **ważną rolę w Metropolii Krakowskiej** – podejmowane są wspólne strategiczne inwestycje w obrębie stolicy regionu, a mieszkańcy Gminy z chęcią korzystają z oferty i atrakcji Miasta Krakowa oraz jego obszaru funkcjonalnego.

Wieliczka to rozwijający się ośrodek w skali Małopolski, budujący swoją **pozycję konkurencyjną na powiększających się strefach inwestycyjnych**, wzmocnieniu przemysłu turystycznego i dogodnej infrastrukturze komunikacyjno-transportowej. Gmina dba także o tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości w innych obszarach **w sposób zrównoważony**.

Wieliczka stale **umacnia swoją ogólnopolską markę** w oparciu o solne tradycje.

DOMENY STRATEGICZNEGO ROZWOJU

Domena 1. Gmina funkcjonalna

Domena 2. Gmina rozwijająca swój kapitał społeczny

Domena 3. Gmina dbająca o dobrostan i zdrowe środowisko naturalne

Domena 1. Gmina funkcjonalna

Pożądaný stan docelowy:

Dynamicznemu rozwojowi mieszkalnictwa na obszarze Gminy towarzyszy równoległy proces zapewnienia wysokiej jakości oferty usług dostępnych dla mieszkańców oraz dbanie o stan środowiska naturalnego i ład przestrzenny gminy. Tym samym działania koncentrują się wokół czterech głównych kierunków:

- **zapewnienia powszechnego dostępu do usług komunalnych** dla mieszkańców Gminy – woda, kanalizacja, energia elektryczna, gospodarka odpadami komunalnymi;
- **zapewnienia sprawnej, zintegrowanej i funkcjonalnej sieci transportowej i komunikacyjnej** w obrębie Gminy, ale także w kontekście powiązań międzygminnych / metropolitarnych;
- **dbanie o ład przestrzenny** poprzez prowadzenie polityki zagospodarowania przestrzennego gminy skupionej wokół dwóch podstawowych kierunków:
 - o **zrównoważonej polityki mieszkaniowej,**
 - o **aktywnej polityki proinwestycyjnej** w oparciu m.in. o Wielicką Strefę Aktywności Gospodarczej oraz inne tereny przeznaczone pod inwestycje gospodarcze.

SILNE STRONY

- Dostępność **komunikacyjna wewnątrz gminy** – rozbudowana, funkcjonalna sieć wewnętrznego transportu, w tym transportu publicznego (m.in. siatka połączeń, bardzo dobry stan techniczny taboru komunikacyjnego, nowoczesna infrastruktura komunikacyjna) zapewniająca dobrą komunikację wewnątrz gminy.
- Dostępność komunikacyjna – rozbudowana sieć **zewnętrznego transportu** poprzez m.in. bezpośredni dostęp do autostrady A4 (i europejskiej sieci transportowej TEN-T) oraz drogi krajowej nr 94, sieci transportu metropolitalnego KOM, w tym **transportu publicznego** (korzystne połączenia komunikacyjne z gminami KOM dzięki m.in. transportowi autobusowemu i kolejowemu, rozwój lokalnego taboru nisko i zeroemisyjnego).
- Rozwinięta **sieć wodociągowa** (korzystających 92% mieszkańców w 2020 r.) i rozwijająca się sieć kanalizacyjna (50% mieszkańców w 2020 r.). Stały rozwój infrastruktury wodno – kanalizacyjnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Aktywny **rozwój przedsiębiorczości** – prowadzenie aktywnej polityki proinwestycyjnej przez gminę, działalność Strefy Aktywności Gospodarczej (w 2016 r. – 1% wykorzystania powierzchni SAG, w 2020 r. – 12%), stały rozwój przedsiębiorczości (przyrost nowych działalności o ok. 12% rocznie).
- **Bliskość Krakowa** – położenie w bezpośrednim sąsiedztwie miasta metropolitalnego z ogromnym potencjałem edukacyjnym, przedsiębiorczym, kulturalnym i sportowo – rekreacyjnym. Mocne powiązania funkcjonalno – przestrzenne z Krakowem.
- Wysoka **atrakcyjność osadnicza / mieszkaniowa gminy** – stały, wysoki napływ nowych mieszkańców do gminy. Rozwój mieszkalnictwa i wzrost liczby mieszkańców.
- **Dbłość o środowisko naturalne** (m.in. stałe prowadzenie wymiany źródeł ciepła w gospodarstwach domowych celem przeciwdziałania zanieczyszczeniu powietrza, zapobieganie skutkom powodzi oraz ruchom masowym ziemi – osuwiskom, rekultywacja terenów zielonych).
- Wykwalifikowana **kadra pracowników instytucji publicznych**.

SŁABE STRONY

- Postępujące **zagrożenie naruszeniem ładu funkcjonalno – przestrzennego gminy** na skutek szybko postępującej intensywności zabudowy mieszkaniowej (z uwagi na stały napływ nowych mieszkańców). Pojawia się deficyt przestrzeni otwartych, niezainwestowanych, służących celom publicznym (odpoczynek / rekreacja), decydujących o walorach krajobrazowych obszaru.
- Postępujące **zagrożenie niewydolnością funkcjonalno – przestrzenną gminy** na skutek stałego przyrostu liczby mieszkańców i towarzyszącej mu intensywności zabudowy mieszkaniowej. Rozlewanie zabudowy mieszkaniowej przy równoczesnym **braku wykształcenia szeregu mniejszych, rozproszonych centrów lokalnych**, mogących oferować pełen dostęp do usług bytowych, kulturalnych, społecznych.
- Niewystarczająca **sieć dróg lokalnych i parkingów** – wąskie, niskiej jakości technicznej drogi lokalne, ograniczona liczba parkingów w miejscach koncentracji usług (spowodowana zwartą zabudową).

- **Infrastruktura wodno – kanalizacyjna niedostosowana** do stale rosnących potrzeb związanych z intensywnością mieszkaniowej zabudowy gminy – stare sieci wodociągowe oraz sieci kanalizacyjne o niewystarczającej przepustowości. Trudności z rozbudową infrastruktury technicznej w południowej części gminy z uwagi na zróżnicowane ukształtowanie terenu.
- Niedostatek **infrastruktury przeciwdziałającej negatywnym skutkom postępujących zmian klimatu** (powódzie, susze, silne wiatry) oraz zagrożenia wynikające z ruchów masowych ziemi (osuwiska).
- Mała **dostępność terenów gminnych możliwych do wykorzystania dla potrzeb prowadzenia działalności gospodarczej** (poza SAG). Dostępne są natomiast tereny prywatne możliwe do wykorzystania inwestycyjnego.

Domena 2.

Gmina rozwijająca swój kapitał społeczny

Pożądaný stan docelowy:

Gmina Wieliczka to gmina obywatelska, oferująca swoim mieszkańcom szereg usług społecznych o wysokim standardzie, stale rozwijająca kapitał społeczny poprzez:

- **zaspokajanie potrzeb edukacyjnych**, na każdym etapie edukacji i na najwyższym poziomie, także we współpracy ze szkołami spoza gminy i ośrodkami akademickimi – zarówno w odniesieniu do infrastruktury, jak również różnorodności i jakości oferty edukacyjnej i opiekuńczo-wychowawczej oferowanej przez placówki gminne;
- **zaspokajanie potrzeb kulturalnych** oraz umożliwianie rozwijania swoich zainteresowań i samorealizacji mieszkańcom gminy, również w ramach współpracy metropolitalnej, ale też zintensyfikowanie współpracy przy organizacji prestiżowych wydarzeń na skalę kraju i Europy;
- **łagodzenie i wyrównywanie społecznych kontrastów** poprzez m.in. prowadzenie działań skutecznie ograniczających zjawisko wykluczenia społecznego takich jak: wspieranie rodzin nieradzących sobie w funkcjach opiekuńczo-wychowawczych (przemoc w rodzinie, uzależnienia, itp.), niwelacja barier dostępu do usług i zasobów gminy dla osób ze szczególnymi potrzebami i osób wykluczonych społecznie oraz zwiększanie ich aktywności społeczno-zawodowej, wspieranie aktywności społecznej osób starszych oraz rozwój dostępnej na terenie gminy oferty w zakresie opieki dziennej i całodobowej skierowanej do seniorów potrzebujących wsparcia opiekuńczego, dbanie o zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych (rozbudowa zasobu mieszkań komunalnych, socjalnych, interwencyjnych);
- **wspieranie integracji i aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy** – wspieranie rozwoju stowarzyszeń lokalnych oraz aktywności niesformalizowanych grup mieszkańców, podejmowanie działań wzmacniających poczucie tożsamości historycznej i kulturowej mieszkańców z terenu wielickiego.

SILNE STRONY

- Rozbudowana, nowoczesna **sieć placówek kulturalnych** (nowe obiekty, duża liczba obiektów) z szeroką ofertą adresowaną do mieszkańców (bardzo dużo wydarzeń, dobra informacja).
- Duża liczba **ośrodków edukacyjnych** (przedszkoli, szkół) oraz szeroka **oferta zajęć dla dzieci** – wysoki poziom zaspokojenia potrzeb edukacyjnych.
- Coroczna organizacja / dostępność **dużej ilości wydarzeń** o charakterze regionalnym i ponadregionalnym, skierowanych do różnych grup społecznych (m.in. Koncert Noworoczny, Wieliczka Skręca Line, Dni Św. Kingi, Memoriał J. Kuliga i M. Bublewicza, Solne Uwielbienie, Summer Music Festival, Cudowna moc bukietów, Barbórka).
- Punkt Informacji Turystycznej jako widoczny **operator czasu wolnego** – stale zwiększając swoją ofertę zaspokajają potrzeby lokalnej społeczności (oraz turystów) przy równoczesnym udziale w życiu kulturalnym gminy.
- Podejmowanie **szeregu różnorodnych inicjatyw aktywizujących mieszkańców**, zwracanie uwagi na „małą ojczyznę” w której się żyje – przykładowo: działalność Młodzieżowej Rady Gminy, konkurs na najlepsze prace poświęcone Gminie Wieliczka, Nagroda Kulturalna Burmistrza Wieliczki (dla osób utalentowanych artystycznie).
- **Aktywizacja seniorów** – m.in. działalność Gminnej Rady Seniorów, Poniedziałkowy Klub Seniora, działalność Uniwersytetów III Wieku, Wielicka i ogólnopolska Karta Seniora, liczne warsztaty dla seniorów i wydarzenia sportowe (m.in. Spartakiada Seniorów).
- Wysokiej jakości **oferta usług społecznych**.
- Poszerzenie **oferty kulturalnej i sportowej na inne kraje** dzięki **współpracy z pięcioma zagranicznymi miastami partnerskimi**: Bergkamen, Saint-André-lez-Lille, Sesto Fiorentino, Litovel, Fano – wspólne przedsięwzięcia z zakresu kultury, sportu, działalności organizacji społecznych i zawodowych, samorządu lokalnego, grup i zespołów artystycznych, itp.
- Aktywność społeczna – **czynny udział mieszkańców** (w każdym wieku) w życiu kulturalnym gminy, ale także bardzo duże zaangażowanie mieszkańców poszczególnych miejscowości z gminy Wieliczka w organizację lokalnych wydarzeń kulturalnych i sportowych.
- Szeroka **działalność amatorskich ruchów artystycznych** (KGW, chóry i zespoły, orkiestry dęte, grupy malarskie – przykładowo w gminie Wieliczka funkcjonuje 20 aktywnych grup artystycznych, także wielopokoleniowych); aktywność lokalnego ruchu artystycznego przyczynia się do utrzymania tradycji lokalnych, wzmacnia tożsamość lokalną i integruje mieszkańców.
- **Dbalność o dziedzictwo kulturowe** – przykładowo co roku Miasto i Gmina Wieliczka podejmuje działania związane z renowacją najbardziej zniszczonych zabytkowych kaplic i krzyży przydrożnych w celu przywrócenia ich walorów estetycznych. **Dbalność o pamięć historyczną** – m.in. coroczne wydawanie publikacji o tematyce historycznej.

SŁABE STRONY

- Niewystarczająca liczba **miejsc dla dzieci w żłobkach** publicznych, przedszkolach publicznych oraz szkołach (dwuzmianowość nauki) przy stale wzrastającej liczbie mieszkańców gminy.

- Niewystarczający **poziom dotarcia z ofertą kulturalną** do nowych mieszkańców gminy.
- Ograniczenia w **dostępności przestrzeni publicznych** oraz obiektów publicznych dla osób **ze szczególnymi potrzebami**.
- Niski stopień **włączania się** w życie społeczne, kulturalne i gospodarcze gminy osób **z niepełnosprawnościami**.
- Niewystarczający **poziom aktywizacji / włączania seniorów** (tzw. pokolenia *silver*) w życie społeczne gminy.
- Niewystarczająca **oferta lokalowa i programowa** w zakresie opieki senioralnej.
- Stosunkowo **niewielka liczba inicjatyw społecznych / obywatelskich** pochodzących z inicjatywności własnej samych mieszkańców.
- Niewystarczająca **baza mieszkań** komunalnych, socjalnych, tymczasowych oraz interwencyjnych.

Domena 3.

Gmina dbająca o dobrostan i zdrowe środowisko naturalne

Pożądaný stan docelowy:

Dbanie o zdrowie to dbanie o zdrowy styl życia mieszkańców, profilaktykę zdrowotną oraz zapewnienie bazy dla świadczenia usług medycznych, jak również zapewnienie bezpiecznego i zdrowego środowiska do życia. Podstawowe kierunki działań to:

- bycie **centrum rekreacji i sportu** dla mieszkańców, z różnorodną, nowoczesną i całoroczną ofertą rekreacyjno – sportową realizowaną w oparciu o infrastrukturę rekreacyjno – sportową wspieraną działaniami promującymi aktywny, sportowy styl życia wśród dzieci, młodzieży i dorosłych (m.in. organizacja rodzinnych imprez rekreacyjno – sportowych, promocja aktywności fizycznej w szkołach, np. międzyszkolne zawody sportowe);
- realizacja programów promujących **zdrowie i profilaktykę zdrowotną** oraz rozwój bazy do świadczenia usług zdrowotnych;
- stałe rozwijanie **funkcji uzdrowiskowej** Wieliczki w oparciu o potencjał Kopalni Soli oraz infrastrukturę wspierającą (tężnia solankowa, oferta zabiegowa, kąpiele solankowe, błotne, balneologia, itp.), jak również strefy zieleni (zagospodarowane parki ze stosowną infrastrukturą);
- **zapewnienie bezpiecznego środowiska do życia** z poszanowaniem i ochroną zasobów naturalnych, w tym prowadzenie efektywnej polityki dbania o czyste powietrze i wodę (m.in. poprzez ograniczanie niskiej emisji, popularyzację odnawialnych źródeł energii, upowszechnianie transportu niskoemisyjnego, rozbudowę sieci kanalizacyjnej) oraz stałą współpracę z gminami sąsiednimi, aby skuteczność podejmowanych działań, w obszarze dbania o środowisko naturalne, w jakim żyją mieszkańcy gminy, była możliwie najwyższa; stała adaptacja do zmian klimatu – m.in. przeciwdziałanie okresowym suszom, powodziom, ruchom masowym ziemi (osuwiskom).

SILNE STRONY

- Rozbudowana, nowoczesna **baza sportowo – rekreacyjna** (m.in. Centrum Edukacyjno – Sportowe Solne Miasto, Zespół Szkół Mistrzostwa Sportowego, orliki – stadiony i orlik zimowy, hale sportowe, arena lekkoatletyczna, liczne place zabaw, stacja narciarska Podstolice Ski, trasy pieszo – rowerowe, itp.), o szerokiej ofercie zajęć, wydarzeń skierowanych do mieszkańców gminy (m.in. różnorodność dyscyplin sportowych oferowanych mieszkańcom – takich jak: piłka nożna i siatkowa, koszykówka, wschodnie sztuki walki, lekkoatletyka, tenis stołowy). Wielicki Ośrodek Sportu – wsparcie działalności sportowej na terenie Miasta i Gminy Wieliczka.
- Szeroka **promocja rekreacji, sportu i zdrowego stylu życia** skierowana do dzieci i młodzieży gminy.
- **Duża liczba wydarzeń rekreacyjno – sportowych** o charakterze regionalnym i ponadregionalnym organizowana przez cały rok na terenie gminy.
- Stałe **wsparcie** Miasta i Gminy Wieliczka udzielane **organizacjom pozarządowym wspierającym rozwój sportu (ok. 60 klubów sportowych** działających na terenie gminy).
- Promocja i rozwój świadomości dbania **o zdrowe środowisko naturalne** – czyste powietrze, transport niskoemisyjny, odnawialne źródła energii, efektywne wykorzystanie surowców.
- **Wzrost zainteresowania mieszkańców gminy aktywnością fizyczną** – stały wzrost liczby klubów sportowych oraz ich członków, sukcesy sportowe Wieliczan – wysokie miejsca w zawodach / mistrzostwach sportowych.
- Wykorzystanie **funkcji uzdrowiskowej Wieliczki** – promocja polityki zdrowotnej.

SŁABE STRONY

- Niesatysfakcjonujący **poziom usług medycznych** świadczonych przez sieć placówek na terenie gminy (m.in. ograniczony dostęp do specjalistów – wydłużone terminy, braki w opiece całodobowej – zbyt mało placówek realizujących taką usługę, niedostateczna informacja / promocja o dostępnej ofercie placówek skierowana do mieszkańców gminy).
- **Niska świadomość** wśród mieszkańców znaczenia rekreacji i sportu dla jakości życia i zdrowia.
- Zła **jakość powietrza / zanieczyszczone powietrze**.
- Niezadowolająca **jakość wód** powierzchniowych.
- Niewiele **terenów chronionych** (cennych przyrodniczo).
- Niedostatek **terenów zielonych** (w tym zieleni urządzonej, parkowej) w przestrzeni gminy.
- Braki w infrastrukturze **ekologicznego transportu** – m.in. ścieżki rowerowe, stacje ładowania pojazdów elektrycznych.

WARTOŚCI

1. Ceniemy szeroko pojęte **zdrowie**, przyjazne **środowisko** przyrodnicze. Odpowiedzialność za jego wysoką jakość.
2. Stawiamy na poczucie **bezpieczeństwa** i **zaufanie** społeczne.
3. Fundamentem jest dla nas **edukacja**, **rozwój** zawodowy i osobisty.
4. Stawiamy na **dobrobyt** i **komfort życia** mieszkańców / dobrostan mieszkańców.
5. Jesteśmy **przywiązani** do swojego miejsca zamieszkania. Odwołujemy się do **tradycji** lokalnych, poczucia dobra wspólnego – **dumy** z miejsca zamieszkania.
6. Dbamy o tradycyjne i indywidualne wartości – **szacunek** do innych, **tolerancję** i **otwartość**, **przyzwoitość**, **honor**, **życzliwość**.

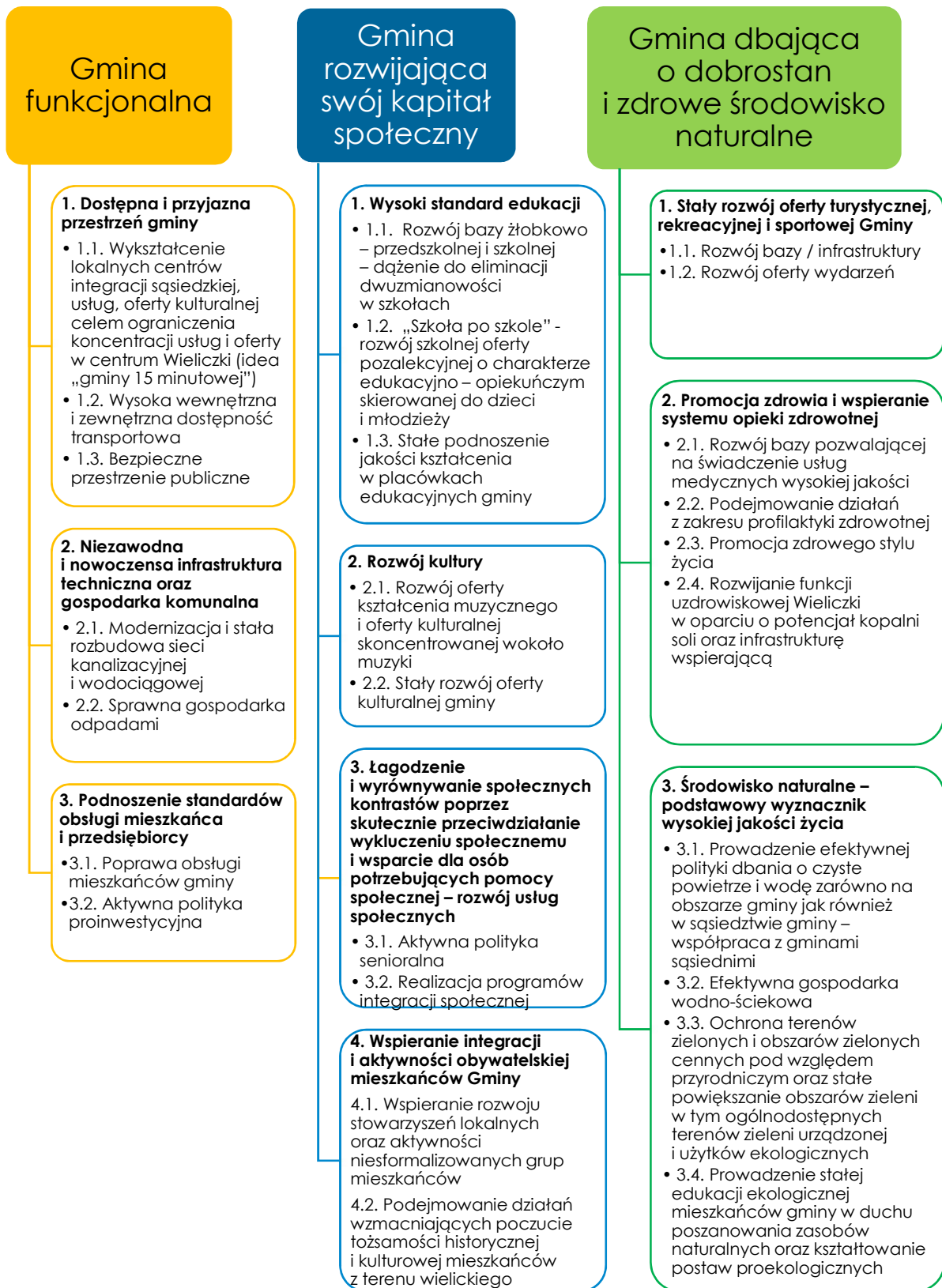

STANDARDY

1. Rozwój gminy odbywa się w sposób **zaplanowany, przemyślany i profesjonalny**, gwarantując racjonalność i efektywność podejmowanych działań. Długookresowe plany rozwoju stanowią istotne narzędzie dialogu z mieszkańcami.
2. **W działaniach samorządu zwiększa się przestrzeń do angażowania mieszkańców w planowanie rozwoju gminy i podejmowanie ważnych decyzji lokalnych.** Konsultacje społeczne prowadzone są zgodnie z zasadami kanonu i dobrą praktyką, wspierane przez efektywną politykę informacyjną.
3. Kierujemy się **konsekwencją w realizacji ustalonych celów i zamierzeń**, zwracając **szczególny nacisk na jakość realizowanych działań** (tj. terminowość, zapewnienie odpowiednich zasobów w tym finansowych) oraz ich **wysoki poziom merytoryczny**.
4. W zarządzaniu gminą i jej rozwojem **wykorzystujemy nowoczesne metody i technologie**, usprawniając załatwianie spraw administracyjnych (prostota procedur i dostępność) oraz komunikację z Urzędem.
5. **Współpraca międzysektorowa, działanie zespołowe oraz dobry przepływ informacji** (wewnątrz UMiG, jak i na zewnątrz) są kluczowe dla efektywnego rozwoju gminy Wieliczka i wspierają rozwój lokalnych więzi.

3. PLANY DZIAŁAŃ

Schemat planu działań dla Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka 2023-2030

DOMENA 1. GMINA FUNKCJONALNA

CEL STRATEGICZNY 1. DOSTĘPNA I PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ GMINY

CEL OPERACYJNY 1.1.

WYKSZTAŁCENIE LOKALNYCH CENTRÓW INTEGRACJI SĄSIEDZKIEJ, USŁUG, OFERTY KULTURALNEJ CELEM OGRANICZENIA KONCENTRACJI USŁUG I OFERTY W CENTRUM WIELICZKI (IDEA „GMINY 15 MINUTOWEJ”)

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Budowa Centrum Społeczno-Kulturalnego z biblioteką dla obszaru osiedla Kościuszki i Krzyszkowice

Opis:

Budowa nowego Centrum Społeczno-Kulturalnego jako filii biblioteki publicznej w Wieliczce obsługującej użytkowników zamieszkujących osiedla Kościuszki, Krzyszkowice i inne w tej części miasta. Ta placówka biblioteczna stanie się nowoczesnym, interaktywnym miejscem spotkań mieszkańców i czytelników poszukujących możliwości wypożyczenia książek, ale także dostępu do oferty kulturalnej i edukacyjnej.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

2024-2026

7 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Źródła finansowania

Mediateka - Biblioteka Miejska w Wieliczce

Środki ministerialne – pochodzące z Programu Rozwoju Bibliotek

Przykładowe kierunki działań:

- Utworzenie na terenie gminy sieci skwerów sąsiedzkich / ławeczek sąsiedzkich – mini przestrzeni publicznych na obszarach wiejskich, w których można usiąść, spotkać się, porozmawiać itp.
- Tworzenie / inicjowanie mikro-centrów (mniejszych obszarów z szeroką gamą usług – sklepy, szkoły, zajęcia dodatkowe oraz inne z przeznaczeniem dla wszystkich mieszkańców: dzieci, dorosłych, osób starszych).
- Zabezpieczenie w planach, w szczególności dla przestrzeni “węzłowych” (miejsc przecięcia szlaków komunikacyjnych, skupienia ludności i usług), terenów zielonych przyjaznych wypoczynkowi, integracji i edukacji ekologicznej.
- Mediateka dla miasta i mini-centrów, biblioteka i centrum kultury jako mniejsze jednostki.
- Wykorzystanie infrastruktury szkół dla rozwoju lokalnej oferty społecznej i kulturalnej skierowanej do mieszkańców (po godzinach pracy szkoły).

CEL OPERACYJNY 1.2.

WYSOKA WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Budowa nowych parkingów P&R w Węgrzcach Wielkich i Kokotowie z miejscami dla rowerów/jednośladów w połączeniu ze ścieżką rowerową Wieliczka – Kraków

Opis:

Realizacja inwestycji przyczyni się do rozbudowy systemu komunikacji gminy Wieliczka, ale przede wszystkim poszerzy możliwość komunikacji pomiędzy gminą a Krakowem.

Inwestycja wzmocni system zintegrowanej komunikacji w ramach Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

2022-2030

8 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Urząd Miasta i Gminy Wieliczka

Źródła finansowania

Budżet gminy (ok. 2 mln zł)
Środki zewnętrzne (ok. 6 mln zł)

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Trasa tramwajowa Wieliczka - Kraków

Opis:

Realizacja inwestycji przyczyni się do rozbudowy systemu komunikacji gminy Wieliczka, ale przede wszystkim poszerzy możliwość komunikacji pomiędzy gminą a Krakowem. Wzmocni ona także system zintegrowanej komunikacji w ramach Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.

Na terenie gminy Wieliczka planowana jest trasa tramwajowa o długości ok. 3 km łącząca – Kraków - Bieżanów z Wieliczką do ul. Jedynaka. W ramach inwestycji, poza trasą tramwajową, zrealizowana będzie także infrastruktura towarzysząca (przystanki, itp.).

Czas trwania

Wartość szacunkowa

Do 2030
z możliwością
wydłużenia czasu
realizacji

200 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Źródła finansowania

Przykładowe kierunki działań:

- Rozwój i poprawa jakości infrastruktury drogowej, w tym budowa nowych dróg i modernizacja / rozbudowa istniejących (m.in. ul. Powstania Styczniowego, przebudowa skrzyżowania ul. Krakowska / kierunek Kraków na skrzyżowanie bezkolizyjne).
- Dążenie do zwiększenia możliwości transportowych gminy (pociągi, autobusy, tramwaje) – działania lobbingowe.
- Zwiększenie przepustowości kolei aglomeracyjnej (częstotliwość) – działania lobbingowe.
- Zwiększenie częstotliwości kursowania linii autobusowych Komunikacji Miejskiej w Krakowie charakteryzujących się dużym napełnieniem (we współpracy z Zarządem Transportu Publicznego w Krakowie).
- Zróżnicowanie taboru autobusowego obsługującego gminę Wieliczka (wykorzystanie mikrobusów, szczególnie na liniach obejmujących odcinki wąskich dróg lokalnych, wykorzystanie autobusów elektrycznych).
- Utworzenie nowych punktów przesiadkowych w gminie umożliwiających przesiadkę na transport zbiorowy do Krakowa.
- Analiza możliwości utworzenia parkingu wielopoziomowego na obszarze miasta Wieliczka oraz zabezpieczenie warunków dla realizacji inwestycji (np. pozyskanie terenu).
- Wzmocnienie roli miejskiej komunikacji autobusowej.
- Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych:
 - o głównie w rejonach o płaskim terenie (północna część gminy)
 - o umożliwiających dojazd do parkingów Park&Ride, punktów przesiadkowych.

CEL OPERACYJNY 1.3.**BEZPIECZNE PRZESTRZENIE PUBLICZNE****Przykładowe kierunki działań:**

- Poszerzanie części jezdni wydzielonych dla ruchu pieszego i rowerowego.
- Budowa chodników oraz zapewnienie oświetlenia dróg gminnych.
- Zabezpieczenie warunków inwestycji deweloperskich – ustalenie powierzchni ogólnodostępnych, dróg dojazdowych / wewnętrznych, standardów bezpieczeństwa, zabezpieczenia parkingów.
- Wdrażanie nowych rozwiązań na rzecz uspokajania ruchu, np. radarowe wyświetlacze prędkości, wydzielanie zatok do parkowania, wyniesione przystanki.
- Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego o nowe miejsca, w szczególności uczęszczane przestrzenie publiczne.

CEL STRATEGICZNY 2. NIEZAWODNA I NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA ORAZ GOSPODARKA KOMUNALNA

CEL OPERACYJNY 2.1.

MODERNIZACJA I STAŁA ROZBUDOWA SIECI KANALIZACYJNEJ I WODOCIĄGOWEJ

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Budowa stacji uzdatniania wody (Wieliczka – Bogucice) wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą oraz modernizacja istniejącej sieci wodociągowej

Opis:

Realizacja inwestycji przyczyni się do rozwoju infrastruktury technicznej – pierścieniowego układu sieci wodociągowej w gminie Wieliczka.

W ramach inwestycji planuje się następujące realizacje:

- studnie głębinowe (4 sztuki),
- zbiornik wody czystej (ok. 2 tys. m³),
- rurociąg wody surowej i czystej (ok. 4,3 km),
- kanalizacja sanitarna (ok. 2 km),
- kanalizacja deszczowa (ok. 1 km),
- budynek uzdatniania wody,
- budynek socjalno-biurowy.

Dla inwestycji wydano: Ocenę oddziaływania na środowisko oraz pozwolenie na budowę.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

2022 - 2023

33,5 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Źródła finansowania

Zakład Gospodarki Komunalnej
w Wieliczce

Środki zewnętrzne (POLiŚ), budżet gminy

Przykładowe kierunki działań:

- Modernizacja istniejących ujęć wody.
- Stała rozbudowa systemu stacji uzdatniania wody oraz budowa nowych ujęć – studni głębinowych.
- Modernizacja i rozbudowa istniejących sieci wodociągowych i kanalizacyjnych (rurociągi, pompy itd.).

CEL OPERACYJNY 2.2.

SPRAWNA GOSPODARKA ODPADAMI

Przykładowe kierunki działań:

- Promocja kompostowania, wykorzystywania bioodpadów, również w postaci stosownego zwolnienia w części z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.
- Promocja gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ).
- Modernizacja taboru będącego w posiadaniu Zarządu Gospodarki Komunalnej.
- Kształtowanie postaw wśród mieszkańców i przedsiębiorców: idea zero waste, odpowiedzialna segregacja odpadów, ograniczanie opakowań itp.
- Budowa kolejnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) na terenie gminy Wieliczka.

CEL STRATEGICZNY 3.

PODNOSZENIE STANDARDÓW OBSŁUGI MIESZKAŃCA I PRZEDSIĘBIORCY

CEL OPERACYJNY 3.1.

POPRAWA OBSŁUGI MIESZKAŃCÓW GMINY

Przykładowe kierunki działań:

- Utworzenie wielofunkcyjnego budynku urzędu gminy z dużym parkingiem dla klientów.
- Rozwój zakresu działania i oferty Punktu Obsługi Mieszkańców.
- Poszerzanie zakresu udostępniania informacji publicznej w tym przez zapewnienie możliwości realizacji kolejnych usług w formie e-administracji.

CEL OPERACYJNY 3.2.

AKTYWNA POLITYKA PROINWESTYCYJNA

Przykładowe kierunki działań:

- Promocja strefy aktywności gospodarczej – dążenie do dalszego zapewnienia strefy.
- Opracowanie gminnej oferty inwestycyjnej, także w postaci np. strony internetowej lub broszury oraz zapewnienie kompleksowej obsługi w formie „opiekuna” inwestora.
- Rozwój systemu zachęt dla inwestorów np. podatkowych oraz infrastrukturalnych (nowe uzbrojone tereny, drogi wewnętrzne).
- Powołanie Lokalnej Rady Przedsiębiorczości.
- Rozwój strefy społecznej w Brzegach.

DOMENA 2. GMINA ROZWIJAJĄCA SWÓJ KAPITAŁ SPOŁECZNY

CEL STRATEGICZNY 1. WYSOKI STANDARD EDUKACJI

CEL OPERACYJNY 1.1.

ROZWÓJ BAZY ŻŁOBKOWO – PRZEDSZKOLNEJ I SZKOLNEJ – DĄŻENIE DO ELIMINACJI DWUZMIANOWOŚCI W SZKOŁACH

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Rozbudowa bazy przedszkolnej – nowe przedszkola: Zabawa, Koźmice Wielkie, Wieliczka (Osiedle Lekarka)

Opis:

Realizacja inwestycji zakłada budowę trzech placówek przedszkolnych na terenie gminy. W przypadku placówki na Osiedlu Lekarka przewiduje się dodatkowo wyodrębnienie pomieszczenia na potrzeby Rady Osiedla.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

2022 - 2024

18 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Urząd Miasta i Gminy w Wieliczce

Źródła finansowania

Środki zewnętrzne,
budżet gminy

Przykładowe kierunki działań:

- Rozwój oferty opieki nad małymi dziećmi – opieka żłobkowa.
- Dofinansowanie opieki żłobkowej w prywatnych placówkach opiekuńczo – wychowawczych znajdujących się na terenie gminy.
- Modernizacja bazy przedszkolnej m.in. modernizacja i doposażenie w urządzenia zabawowe oraz osłony przeciwsłoneczne na przedszkolnych placach zabaw.
- Zagospodarowanie terenu przy Przedszkolu nr 4 (ul. Kościuszki 51, Wieliczka) oraz pawilonu wielofunkcyjnego na przestrzeń rekreacyjno – sportową wraz z placem zabaw dla dzieci.
- Adaptacja poddasza w świetlicy środowiskowych w Bogucicach na potrzeby wychowania przedszkolnego.
- Opracowanie analizy przestrzenno-funkcjonalnej oraz finansowej realizacji inwestycji budowy basenu przy obiekcie szkolnym w południowej części gminy.
- Rozbudowa bazy szkolnej:
 - o rozbudowa szkoły podstawowej w Grabiu (pomieszczenia dydaktyczne, hala sportowa),
 - o rozbudowa szkoły podstawowej w Mietniowie (hala sportowa),
 - o rozbudowa szkoły podstawowej w Byszcach (hala sportowa),

- o budowa kompleksu szkolnego w Śledziejowicach,
- o rozbudowa szkoły podstawowej nr 3 w Wieliczce,
- o budowa drugiego budynku dla szkoły podstawowej nr 4 w Wieliczce (pomieszczenia dydaktyczne, hala sportowa z bieżnią lekkoatletyczną).
- o budowa nowej szkoły podstawowej przy ul. Jedybaka w Wieliczce wchodzącej w skład powstającego Centrum Edukacyjno – Konferencyjnego w Wieliczce, z salami szkolnymi i sportowymi, oddziałem przedszkolnym, zewnętrznym boiskiem ze sztuczną nawierzchnią, zadaszonym boiskiem sportowym (zadaszenie tzw. balonowe) oraz placem zabaw.

CEL OPERACYJNY 1.2.

„SZKOŁA PO SZKOLE” – ROZWÓJ SZKOLNEJ OFERTY POZALEKCYJNEJ O CHARAKTERZE EDUKACYJNO – OPIEKUŃCZYM SKIEROWANEJ DO DZIECI I MŁODZIEŻY

Przykładowe kierunki działań:

- Powiększenie bazy świetlic przy szkołach.
- Wspieranie rozwoju różnorodnej oferty zajęć pozalekcyjnych w szkołach w tym oferty kółek zainteresowań – rozwój oferty zajęć świetlic szkolnych oraz świetlic środowiskowych.
- Budowa obiektu rekreacyjno – rozrywkowego dla maluchów i starszych dzieci (na wzór Sali Zabaw w Solnym Mieście).
- Zmienna oferta wykorzystania szkół w czasie pozalekcyjnym: np. centrum społeczne dla seniorów, osób wykluczonych i samotnych, oferta dla dzieci, wynajem przez mieszkańców.
- Wsparcie rozwoju Szkoły Mistrzostwa Sportowego wraz z kompleksem sportowym.
- Budowa budynku kulturalno – sportowego w Grabówkach.

CEL OPERACYJNY 1.3.

STAŁE PODNOSZENIE JAKOŚCI KSZTAŁCENIA W PLACÓWKACH EDUKACYJNYCH GMINY

Przykładowe kierunki działań:

- Rozwój oferty kształcenia zawodowego w zakresie szkoły zawodowej II stopnia (działania lobbujące prowadzone w skali ponadgminnej, na poziomie Powiatu Wielickiego oraz w ramach Metropolii Krakowskiej) – kształcenie m.in. w zakresie gastronomii, hotelarstwa oraz obsługi ruchu turystycznego, celem rozwoju kadr wspierających lokalny rozwój gminy.
- Lobbowanie na rzecz rozwoju infrastruktury kształcenia w Kampusie Wielickim celem rozwoju bazy edukacyjnej (w zgodzie ze stale wzrastającymi potrzebami).
- Budowa oddziału uczelni wyższej.
- Rozwój sal doświadczeń w szkołach podstawowych.
- Modernizacja obiektów infrastruktury edukacyjnej poprzez podnoszenie jakości wyposażenia, cyfryzację i dostosowanie ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

— Realizacja gminnego programu podnoszenia jakości kształcenia ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju kompetencji kadry dydaktycznej oraz działań w tym zakresie zaplanowanych w Strategii Metropolia Krakowska.

CEL STRATEGICZNY 2. ROZWÓJ KULTURY

CEL OPERACYJNY 2.1.

**ROZWÓJ OFERTY KSZTAŁCENIA MUZYCZNEGO I OFERTY KULTURALNEJ
SKONCENTROWANEJ WOKOŁO MUZYKI**

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Wielicki campus edukacji muzycznej

Opis:

Poprawa warunków lokalowych Zespołu Szkół Muzycznych w Wieliczce poprzez:

- rozbudowę pomieszczeń dydaktycznych (dodatkowe sale do ćwiczeń, itp.),
- budowę sali koncertowej (400 miejsc) wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m.in. parkingi, aranżacja przedpola budynku) pozwalającej na realizację profesjonalnych wydarzeń muzycznych,
- budowa sceny plenerowej (w sąsiedztwie sali koncertowej).

Realizacja inwestycji nie tylko pozwoli na rozwój oferty Zespołu Szkół Muzycznych oraz w dalszej kolejności da możliwość przekształcenie placówki w ogólnokształcący zespół szkół muzycznych. Dodatkowo wpłynie także na poszerzenie oferty kulturalnej gminy Wieliczka. W efekcie realizacji projektu zabezpieczone zostaną potrzeby rozwojowe wielickiej młodzieży w obszarze rozwoju kompetencji muzycznych.

Projekt zakłada etapowość działań. W ramach I etapu zostanie przeprowadzona analiza możliwości lokalizacji wskazanych inwestycji. Kolejno podejmowane będą działania inwestycyjne.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

Do 2030

30 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Urząd Miasta i Gminy w Wieliczce

Źródła finansowania

Środki zewnętrzne,
budżet gminy

Przykładowe kierunki działań:

- Organizacja festiwali muzycznych bazujących na potencjale wielickich szkół muzycznych.
- Wykorzystanie potencjału Zespołu Szkół Muzycznych w Wieliczce w promocji uzdolnionych młodych mieszkańców gminy (promocja młodych talentów).

— Poszerzenie oferty kulturalnej o wydarzenia koncertowe i teatralne.

CEL OPERACYJNY 2.2.

STAŁY ROZWÓJ OFERTY KULTURALNEJ GMINY

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Uruchomienie księżkomatu w Mediatece-Bibliotece Miejskiej w Wieliczce

Opis:

Uruchomienie księżkomatu do bezkontaktowego wypożyczania książek w siedzibie głównej biblioteki w Wielickiej Mediatece. Dzięki montażowi urządzenia możliwe będzie wypożyczenie i odbiór książek przez czytelników biblioteki przez 7 dni w tygodniu, również poza godzinami otwarcia placówki. Urządzenie daje możliwość zamówienie pozycji książkowych za pośrednictwem systemu elektronicznego oraz ich odbiór z urządzenia w dowolnym czasie.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

2023-2024

250 000 zł

Podmioty odpowiedzialne

Źródła finansowania

Mediateka-Biblioteka Miejska w Wieliczce

Budżet gminy

Przykładowe kierunki działań:

- Poszerzanie oferty "Solnego Miasta", "Areny", Wielickiego Centrum Kultury i "Mediateki" w oparciu o przygotowaną i przeprowadzoną analizę potrzeb obecnych i przyszłych użytkowników.
- Współpraca instytucji kultury i placówek szkolnych (na poziomie gminy, ale także w wymiarze ponadlokalnym) w zakresie realizacji wspólnej oferty kulturalnej, świadczonej w placówkach szkolnych, w formie oferty pozalekcyjnej, zwłaszcza w szkołach, gdzie brakuje świetlic szkolnych.
- Świadczenie oferty zajęć kulturalnych skierowanej do całych rodzin oraz oferty tematycznej (np. zajęcia taneczne).
- Stały rozwój wyposażenia instytucji kultury w sprzęt umożliwiający świadczenie oferty kulturalnej na najwyższym poziomie (m.in. sprzęt multimedialny, nagłośnienie, itp.).
- Rozwój i modernizacja bazy pomieszczeń (w tym świetlic środowiskowych – adaptacja strychów na cele użytkowe) do wykorzystania na cele edukacyjno-warsztatowe.

CEL STRATEGICZNY 3.

ŁAGODZENIE I WYRÓWNYWANIE SPOŁECZNYCH KONTRASTÓW POPRZEZ SKUTECZNE PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU I WSPARCIE DLA OSÓB POTRZEBUJĄCYCH POMOCY SPOŁECZNEJ – ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH

CEL OPERACYJNY 3.1.

AKTYWNA POLITYKA SENIORALNA

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu

Budowa nowej siedziby Wielickiego Centrum Kultury wraz z Centrum Aktywności Seniora

Poprawa warunków lokalowych Wielickiego Centrum Kultury poprzez:

- stworzenie dodatkowej przestrzeni do prowadzenia działalności edukacyjnej, dostosowanej do potrzeb mieszkańców i uwzględniającej potrzeby osób z niepełnosprawnością,
- budowa pomieszczeń dedykowanych amatorskiemu ruchowi artystycznemu (dodatkowe sale na próby),
- budowa pomieszczeń Centrum Aktywności Społecznej – stworzenie przestrzeni na działalność Gminnej Rady Seniorów, Stowarzyszenia Wielickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Uniwersytetu Trzeciego Wieku im. Jana Pawła II, a także stworzenie miejsca na działalność artystyczną (dotychczas działalność prowadzona w budynku Wielickiego Centrum Kultury oraz w pomieszczeniach wynajmowanych),
- budowa sali koncertowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą pozwalającą na realizację profesjonalnych wydarzeń kulturalnych,
- budowa sceny plenerowej w sąsiedztwie nowej siedziby.

Realizacja inwestycji stworzy szansę na rozwój oferty kulturalnej Gminy Wieliczka, poprawi jakość realizowanych projektów, a także stanie się miejscem integracji i rozwoju zainteresowań wielickiej społeczności. Dotychczasowa siedziba Wielickiego Centrum Kultury nie jest dostosowana do rosnącej ilości mieszkańców, a infrastruktura odbiega od nowoczesnych standardów. Nowa siedziba jest odpowiedzią na rosnącą liczbę zespołów i organizacji działających w obszarze kultury, zgłaszane zapotrzebowania co do realizowanych projektów kulturalnych przez mieszkańców, a także rosnące oczekiwania uczestników zajęć (m.in. dotyczące braku szatni, parkingu).

Projekt zakłada etapowość działań.

W ramach I etapu zostanie przeprowadzona analiza możliwości lokalizacji nowej siedziby. Kolejno podejmowane będą działania projektowe i inwestycyjne.

Czas trwania		Wartość szacunkowa	
	Do 2030		25 mln zł
Podmioty odpowiedzialne		Źródła finansowania	
Urząd Miasta i Gminy w Wieliczce Wielickie Centrum Kultury		Środki zewnętrzne, budżet gminy	

Przykładowe kierunki działań:

- Rozwój oferty opieki całodobowej dla seniorów (w skali gminnej ale także w skali ponadlokalnej w celu osiągnięcia efektu synergii).
- Budowa Centrum Aktywności Seniora, we współpracy z Gminną Radą Seniorów, Stowarzyszeniem Wielicki Uniwersytet Trzeciego Wieku, Uniwersytetem Trzeciego Wieku im. Jana Pawła II oraz Wielickim Centrum Kultury (prowadzącym Centrum Aktywności Społecznej) – miejsca koncentracji oferty skierowanej do aktywnych seniorów.

CEL OPERACYJNY 3.2.

REALIZACJA PROGRAMÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Przykładowe kierunki działań:

- Wspieranie projektów socjalnych.
- Kontynuacja rozwoju mieszkaniowej infrastruktury komunalnej – rozwój zasobu mieszkaniowego: mieszkania interwencyjne, socjalne, komunalne.
- Przystosowanie mieszkania interwencyjnego z przeznaczeniem dla osób i rodzin po zdarzeniach losowych, sytuacjach kryzysowych, w tym w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Powołanie Klubu Integracji Społecznej (KIS) w celu aktywizacji społecznej i zawodowej oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo.
- Rozwój i poszerzanie dostępności do pomocy psychologicznej dla mieszkańców gminy, w tym dzieci i młodzieży.
- Powołanie Centrum Usług Społecznych (CUS) – miejsca integrującego podstawowe zaplecze usług społecznych takich jak pralnie, ogrzewalnie, łaźnie itp. z możliwością rozszerzenia usług np. o centrum opiekuńczo – mieszkalne dla osób nieobjętych pomocą DPS.

CEL STRATEGICZNY 4.

WSPIERANIE INTEGRACJI I AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW GMINY

CEL OPERACYJNY 4.1.

WSPIERANIE ROZWOJU STOWARZYSZEŃ LOKALNYCH ORAZ AKTYWNOŚCI NIESFORMALIZOWANYCH GRUP MIESZKAŃCÓW

PROJEKT FLAGOWY	
Nazwa projektu: Przestrzeń dla aktywnych – przestrzeń dla rozwoju działań społecznych i obywatelskich.	
Opis: Realizacja inwestycji zakłada modernizację i możliwość rozbudowy budynku zwanego „Budynkiem kolejowym” (lokalizacja: Wieliczka, ul. E. Dembowskiego) i dostosowanie go do realizacji funkcji społecznych. Celem przedsięwzięcia jest utworzenie ogólnodostępnej, przyjaznej, gościnnej przestrzeni do rozwoju działań społecznych i obywatelskich, wykorzystywanej przez organizacje pozarządowe i grupy mieszkańców (formalne i nieformalne) celem organizacji w niej spotkań, wydarzeń ogólnodostępnych, prowadzenia działań aktywizujących lokalną społeczność. <i>Projekt jest elementem wchodzącym w Obszar Strategicznej Interwencji (OSI).</i>	
Czas trwania	Wartość szacunkowa
 2023 - 2025	 6 mln zł
Podmioty odpowiedzialne	Źródła finansowania
Urząd Miasta i Gminy w Wieliczce	Środki zewnętrzne, budżet gminy

Przykładowe kierunki działań:

— Adaptacja pomieszczeń gminnych budynków użyteczności publicznej na cele aktywności obywatelskiej, kulturowej i społecznej mieszkańców.

CEL OPERACYJNY 4.2.

PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POCZUCIE TOŻSAMOŚCI HISTORYCZNEJ I KULTUROWEJ MIESZKAŃCÓW Z TERENU WIELICKIEGO

Przykładowe kierunki działań:

— Utworzenie Multimedialnego Centrum Regionalnego w Wieliczce w zabytkowym budynku dawnych zabudowań gospodarczych pałacu Konopków przyległym do

Wielickiej Mediateki – miejsca gdzie prezentowana będzie historia i kultura miasta Wieliczka i Ziemi Wielickiej w formie zarówno tradycyjnych artefaktów jak również nowoczesnej, multimedialnej aranżacji. Będzie to przestrzeń spotkań, prezentacji, wykładów, lekcji o tematyce regionalnej, itp. W miejscu tym zlokalizowany zostanie dodatkowo dział regionalny Mediateki - Biblioteki Miejskiej w Wieliczce.

- Dalsze wspieranie przedsięwzięć odnoszących się do kultywowania tradycji lokalnych inicjowanych i prowadzonych przez Wielickie Centrum Kultury, organizacje pozarządowe, grupy mieszkańców czy liderów społecznych np. Siuda Baba.
- Dalsze wspieranie działalności lokalnych zespołów folklorystycznych, organizacja wydarzeń z ich udziałem, konkursów itp.
- Utworzenie, opisanie i wyznaczenie w przestrzeni gminy „Wielickiego szlaku kulturowego” w formule jednodniowej lub/i wielodniowej wycieczki rodzinnej celem decentralizacji atrakcji poza samo centrum Wieliczki i promowanie przestrzeni całej gminy.
- Opracowanie gminnej gry terenowej (np. formuła questu) prezentującej walory kulturowe całej gminy Wieliczka.
- Realizacja wydarzeń lokalnych typu konkursy, grywalizacje, np. gry terenowe o tematyce odnoszącej się do lokalnej kultury, tradycji, historii.
- Rozwój działalności Punktu Informacji Turystycznej prowadzonego przez Wielickie Centrum Kultury.
- Promocja pasjonatów i popularyzatorów lokalnej historii, tradycji i kultury przez Wielickie Centrum Kultury.
- Organizacja akcji opieki świadczonej przez młodych mieszkańców gminy (dzieci i młodzież szkolną), nad lokalnymi kapliczkami czy pomnikami przyrody.
- Przygotowanie i wydanie publikacji dotyczących historii Wieliczki oraz dziedzictwa kulturowego Wieliczki, m.in.: publikacja o kapliczkach i krzyżach przydrożnych zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Wieliczka.
- Dbałość o dziedzictwo kulturowe poprzez renowację kapliczek i obiektów zabytkowych, odnawianie wspólnie z Gminą Żydowską w Krakowie miejsc pamięci związanych z dziedzictwem żydowskim w Wieliczce takich jak : Synagoga, Cmentarz żydowski, a także stworzenie Szlaku miejsc historycznych Żydów w Wieliczce.

DOMENA 3. GMINA DBAJĄCA O DOBROSTAN I ZDROWE ŚRODOWISKO NATURALNE

CEL STRATEGICZNY 1.

STAŁY ROZWÓJ OFERTY TURYSTYCZNEJ, REKREACYJNEJ I SPORTOWEJ GMINY

CEL OPERACYJNY 1.1.

ROZWÓJ BAZY / INFRASTRUKTURY

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Kompleks pełnowymiarowych boisk sportowych

Opis:

Projekt przewiduje realizację kompleksu boisk sportowych do piłki nożnej oraz innych dyscyplin sportowych. Realizacja projektu będzie przebiegać etapowo. W ramach I etapu zostanie przeprowadzona analiza ostatecznej lokalizacji inwestycji – rozważane są następujące lokalizacje: Krzyszkowice (ul. Lipowa) lub Węgrzce.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

Do 2030

12 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Źródła finansowania

Urząd Miasta i Gminy w Wieliczce

Środki zewnętrzne,
budżet gminy

Proponowane kierunki działań:

- Modernizacja i rozbudowa placów zabaw przy przedszkolach: Koźmice Wielkie, Zabawa, Wieliczka – Osiedle Lekarka.
- Budowa placu zabaw w Byszycach.
- Modernizacja placu zabaw w Bogucicach przy ul. Winnickiej.
- Modernizacja istniejących placów zabaw dla najmłodszych dzieci na terenie gminy Wieliczka – wyposażenie ich w zadaszenia przeciwsłoneczne.
- Utworzenie placów zabaw przy nowopowstałych inwestycjach mieszkaniowych.
- Modernizacja lokalnych boisk trawiastych zlokalizowanych na terenie gminy Wieliczka (m.in. oświetlenie, piłkochwyty, ławki – mini trybuny, infrastruktura towarzysząca).
- Modernizacja i/lub budowa boisk wielofunkcyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą m.in.: Węgrzce Wielkie, Brzegi, Koźmice Wielkie, Czarnochowice, Golkowice.
- Tor do nartorolek – lokalizacja: Małopolska Arena Lekkoatletyczna.
- Boiska do gry w bule wraz z infrastrukturą towarzyszącą (ławki, tablice wyników, itp.) - lokalizacja: Małopolska Arena Lekkoatletyczna, Park A. Mickiewicza.

- Skatepark – lokalizacja: ul. Jedynaka – modernizacja i rozbudowa istniejącego, Bogucice (nowa inwestycja).
- Obiekt wielofunkcyjny (sala sportowo – rekreacyjna) – lokalizacja: Węgrzce Wielkie.
- Sieci rekreacyjnych tras i ścieżek rowerowych prowadzących po terenie gminy oraz łączących gminę z sąsiadami (wpięcie w sieci tras i ścieżek rowerowych gmin sąsiednich) – zaprojektowanie, wytyczenie, oznakowanie w terenie.
- Zielona ścieżka – sieć połączonych zespołów parkowych, terenów zielonych, terenów nadbrzeżnych niezabudowanych pozwalających na piesze poruszanie się po terenie gminy w otoczeniu zieleni.
- Opracowanie planu modernizacji oraz rozbudowy obiektów sportowych i rekreacyjnych.
- Zabezpieczenie w projekcie nowego Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych do rekreacji i sportu (aktywności mieszkańców).
- Budowa sali sportowo – rekreacyjnej na potrzeby szkoły podstawowej w Dobranowicach oraz budowa skateparku i toru dla rowerów, hulajnóg, rolek (typu pumptrack) w Bogucicach.

CEL OPERACYJNY 1.2.

ROZWÓJ OFERTY WYDARZEŃ

Proponowane kierunki działań:

- Przygotowanie i szerokie, wielokanałowe upowszechnianie wśród mieszkańców gminy oferty Solnego Miasta, Małopolskiej Areny Lekkoatletycznej oraz Mediateki.
- Wykreowanie wydarzenia sportowego o randze krajowej.
- Wykreowanie lub pozyskanie wydarzenia sportowego / rekreacyjnego o randze minimum krajowej lub międzynarodowej, w oparciu o infrastrukturę Solnego Miasta (dyscyplina sportowa – inna niż piłka nożna, np. Runmageddon).
- Półmaraton Wielicki – coroczna impreza masowa.
- Coroczny cykl imprez biegowych dla dzieci obejmujące m.in.: zawody biegowe, marszobiegi, biegi na orientację.
- Kontynuacja projektu Marszobieg Wielicki – coroczna impreza rodzinna organizowana przez Wielickie Centrum Kultury (we współpracy z PTTK).
- Rywalizacja międzyszkolna (skala gminy) – coroczny turniej sprawności młodych mieszkańców gminy.
- Promocja i rozwój konkursów międzysołeckich (przykładowo: turniej OSP, turniej piłki siatkowej, itp.).
- Kontynuacja projektu Wielickie Senioralia – coroczna impreza dedykowana osobom dojrzałym (spotkania, wykłady / prelekcje, badania profilaktyczne, zawody sportowe, koncert finałowy) organizowana przez Wielickie Centrum Kultury.

CEL STRATEGICZNY 2.

PROMOCJA ZDROWIA I WSPIERANIE SYSTEMU OPIEKI ZDROWOTNEJ

CEL OPERACYJNY 2.1.

ROZWÓJ BAZY POZWALAJĄCEJ NA ŚWIADCZENIE USŁUG MEDYCZNYCH WYSOKIEJ JAKOŚCI

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Rozbudowa Samodzielnego Publicznego Zespołu Lecznictwa Otwartego w Wieliczce

Opis:

Projekt przewiduje rozbudowę placówki o gabinety pediatryczne (dziecko chore, dziecko zdrowe), poradnie specjalistyczne (m.in. alergologia, endokrynologia, chorób zakaźnych, metaboliczna), przestrzeń do prowadzenia pogłębionej diagnostyki (m.in. mammografia), opiekę całodobową.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

Do 2023

20 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Źródła finansowania

Samodzielny Publiczny Zespół Lecznictwa Otwartego w Wieliczce

Środki zewnętrzne, budżet gminy

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Szpital geriatryczny

Opis:

W ramach inwestycji planowana jest budowa modelowego ośrodka kompleksowej, zintegrowanej opieki nad osobami starszymi w wieku powyżej 60 lat, odpowiadającego na potrzeby w skali regionu. Projekt zakłada etapowość realizacji.

Etap I: izba przyjęć (dyżurki, pokoje lekarskie, strefa pacjenta itp.), oddział stacjonarny rehabilitacji geriatrycznej – całodobowy (20 łóżek),

Etap II: budynek przychodni (oddział rehabilitacji leczniczej dziennej geriatrycznej, oddział opieki dziennej psychogeriatrycznej, strefa pacjenta – kinezyterapia i neurologia, zespół poradni i pracowni).

Lokalizacja: Wieliczka, ul. Jedynaka.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

Etap I - do 2026
Etap II – do 2030

65 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Źródła finansowania

Urząd Miasta i Gminy Wieliczka, SP ZOZ
Szpital Uniwersytecki w Krakowie,
Uniwersytet Jagielloński

Środki zewnętrzne,
budżet gminy

Proponowane kierunki działań:

- Poniesienie jakości świadczonych usług medycznych – wdrożenie rozwiązań ułatwiających mieszkańcom korzystanie z opieki medycznej m.in.: szeroka i powszechnie dostępna informacja w przestrzeni Internetu i mediów społecznościowych, rejestracja on-line, powiadamianie o akcjach profilaktycznych badań z wykorzystaniem aplikacji i/lub systemu powiadamiania mieszkańców SMS.
- Poszerzenie oferty świadczonej przez publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej o rehabilitację, w tym także rehabilitację sportową oraz szeroką diagnostykę.
- Podniesienie standardu infrastrukturalnego oraz jakościowego (większa oferta) usług medycznych świadczonych w sołectwach ośrodkach zdrowia – Chorągwica, Węgrzce Wielkie, Koźmice Wielkie.
- Cykliczne, powszechne, wielokanałowe akcje informacyjne prezentujące ofertę siedmiu zespołów POZ świadczących usługi na terenie gminy.

CEL OPERACYJNY 2.2.

PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ Z ZAKRESU PROFILAKTYKI ZDROWOTNEJ

Proponowane kierunki działań:

- Prowadzenie stałych / okresowych badań przesiewowych:
 - o u dzieci i młodzieży: program zdrowy kręgosłup / wady postawy, zdrowe oczy, profilaktyka i badania przesiewowe w kierunku wykrywania alergii, profilaktyka raka szyjki macicy – program szczepień dla dziewczynek w 12 roku życia przeciwko HPV,
 - o u dorosłych: pulmonologia, kardiologia, badania przesiewowe w kierunku wykrywania raka piersi.
- Upowszechnianie akcji promującej szczepienia m.in.: przeciwko COVID-19, grypie, HPV dla dziewczynek, meningokokom, itp.
- Akcje edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej, ale także akcje skierowane do rodziców, w zakresie przeciwdziałania wadom postawy, promocji zdrowego stylu odżywiania się.
- Przygotowanie i realizacja programu diagnostycznego prowadzonego przez nauczycieli WF, przy wsparciu fizjoterapeutycznym – wyniki diagnozy przekazywane rodzicom dzieci. Coroczna diagnoza.
- Uruchomienie poradni medycyny sportowej.

CEL OPERACYJNY 2.3.

PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA

Proponowane kierunki działań:

- Zdrowe jedzenie w szkole – program zdrowego odżywiania się – akcja propagująca zdrowe przekąski w sklepikach szkolnych oraz szkolnych stołówkach.
- Owocowe dni w szkołach – akcja dostarczania do szkół owoców i warzyw w ramach profilaktyki zdrowego odżywiania i budowy zdrowych nawyków żywieniowych.
- Warsztaty dla dzieci i dla rodziców – spotkania z dietetykami – zdrowe odżywianie się.
- „20 godzin na śniegu” – program zajęć rekreacyjnych realizowanych w Ośrodku Narciarskim Podstolice-Ski, dla dzieci ze szkół podstawowych – promocja sportu i rekreacji na śniegu, nauka jazdy na nartach i snowboardzie.
- „Wymarzony WF” – przygotowanie i przeprowadzenie badań społecznych wśród dzieci i młodzieży dotyczących najbardziej preferowanych zajęć WF (w tym także takich nieoczywistych jak np. taniec, fitness, TABATA, sporty walki, itp.).
- Promocja charakterystyk osób oraz ich postaw i osiągnięć sportowo – rekreacyjnych, reprezentowanych przez znane i mniej znane osoby z gminy Wieliczka – cykl wydarzeń on-line, promocja przez media społecznościowe, itp.
- Wsparcie organizacji zajęć ruchowych dla osób dorosłych, w tym seniorów, w oparciu o sołectkie świetlice środowiskowe, np. zajęcia gimnastyki typu zdrowy kręgosłup, kurs i organizacja spacerów nordic walking, zajęcia tai chi w sali i w plenerze, fitness, zumba, joga.

CEL OPERACYJNY 2.4.

ROZWIJANIE FUNKCJI UZDROWISKOWEJ WIELICZKI W OPARCIU O POTENCJAŁ KOPALNI SOLI ORAZ INFRASTRUKTURĘ WSPIERAJĄCĄ

Proponowane kierunki działań:

- Podejmowanie działań promujących Wieliczkę jako miasta soli i Kopalni Soli Wieliczka.
- Tężnia solankowa w Parku im. A. Mickiewicza w Wieliczce – realizacja inwestycji wpisującej się w infrastrukturę uzdrowiskową miasta Wieliczka.
- Rewitalizacja przestrzeni zieleni urządzonej w centrum Wieliczki.

CEL STRATEGICZNY 3.

ŚRODOWISKO NATURALNE – PODSTAWOWY WYZNACZNIK WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA

CEL OPERACYJNY 3.1.

PROWADZENIE EFEKTYWNEJ POLITYKI DBANIA O CZYSTE POWIETRZE I WODĘ ZARÓWNO NA OBSZARZE GMINY JAK RÓWNIEŻ W SĄSIEDZTWIE GMINY – WSPÓŁPRACA Z GMINAMI SĄSIEDNIMI

Proponowane kierunki działań:

- Realizacja programu ochrony powietrza do 2025 r – programy międzygminne (partnerskie) związane z wymianą pieców czy instalacją OZE.

- Wspieranie uboższych mieszkańców – dotacje do termomodernizacji budynków oraz wymiany pieców.
- Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy – prowadzenie stałych, kompleksowych działań edukacyjnych w zakresie m.in. wymiany pieców, zalet OZE dla dbałości o czyste powietrze i tym samym zdrowie mieszkańców, itp.
- OZE na wszystkich obiektach stanowiących własność gminy (m.in. budynki użyteczności publicznej, budynki komunalne) – etap I: opracowanie planu realizacji instalacji OZE, etap II: podjęcie działań instalacyjnych.
- Uruchomienie stacji do ładowania pojazdów elektrycznych na wszystkich parkingach typu P&R w gminie Wieliczka oraz wytypowanych do tego innych, powszechnie wykorzystywanych przez mieszkańców gminy, parkingach gminnych. Podstawowe lokalizacje w Wieliczce: ul. Limanowskiego, ul. Dębowskiego, Ul. Kościuszki, ul. Słowackiego.
- Promocja transportu zeroemisyjnego.
- Wprowadzenie stref izolacyjnych, w tym pasów zieleni, oddzielających tereny zabudowy mieszkaniowej od terenów przeznaczonych do realizacji inwestycji gospodarczych (przeznaczenie w Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego terenu do funkcji produkcyjnej lub/i usługowej).

CEL OPERACYJNY 3.2.

EFEKTYWNA GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Kanalizacja deszczowa w Wieliczce oraz rozwój małej retencji

Opis:

Celem realizacji projektu jest poprawa gospodarki wodno – ściekowej na terenie miasta Wieliczka oraz przeciwdziałanie klęskom żywiołowym wywołanym przez ponadnormatywne opady deszczu (w tym deszcze nawalne) wynikające ze zmian klimatycznych.

W ramach inwestycji planowane są:

- remont kanalizacji deszczowej o dużym przekroju przepływu na odcinku 171 m (ul. Goliana),
- rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej o ok. 1200 m,
- budowa zbiornika retencyjnego (1000 m³) i zbiorników otwartych retencyjno – odprowadzających wody deszczowe (po ok. 100 m³)

Czas trwania

Wartość szacunkowa

2022 - 2023

30 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Źródła finansowania

Urząd Miasta i Gminy w Wieliczce

Środki zewnętrzne (POLiŚ),
budżet gminy

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Kanalizacja sanitarna w gminie Wieliczka – Etap IV

Opis:

Celem realizacji projektu jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Wieliczka. Realizacja inwestycji obejmie miejscowości (o różnym zasięgu, także fragmentarycznym): Sułków, Lednica Górna, Pawlikowice, Mietniów, Grabówki, Koźmice Wielkie, Podstolice, Godkowice, Sygneczów.

Skala inwestycji: 100 km sieci, 30 przepompowni.

Dla inwestycji wydano: Ocenę oddziaływania na środowisko oraz pozwolenie na budowę.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

2023

117 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Źródła finansowania

Urząd Miasta i Gminy Wieliczka

Środki zewnętrzne (POLiŚ), budżet gminy

Proponowane kierunki działań:

- Dalszy rozwój kanalizacji deszczowej wraz z małą retencją celem zagospodarowywania wód opadowych, w tym pełen rozdział kanalizacji deszczowej od kanalizacji sanitarnej. Zakres: obszar całego miasta Wieliczka.
- Poszukiwanie źródeł zanieczyszczeń wody i ich niwelacja (np. kary, wprowadzenie formy pomiaru umożliwiającej kontrolę ilości wody opadowej odprowadzanej z poszczególnych działek).
- Retencjonowanie wody także w gospodarstwach indywidualnych – wsparcie dla inicjatyw retencji wody w obrębie własnej działki.
- Realizacja polderów (nawet niewielkich rozmiarów), upowszechnianie ogrodów deszczowych (akcje informacyjne, przykładowe realizacje w przestrzeniach gminy), stawów oraz przeprowadzanie cyklicznych akcji sprzątnięcia rzek (również w formule wydarzeń lokalnych angażujących mieszkańców terenów sąsiadujących, połączonych z edukacją ekologiczną).
- Powszechna promocja znaczenia powierzchni biologicznie czynnych, przepuszczalnych dla prawidłowej gospodarki wodnej na terenie gminy skierowana do różnych grup mieszkańców (dzieci i młodzież szkolna, dorośli mieszkańcy) wsparta kontrolą nad zachowaniem powierzchni biologicznie czynnych. Przeciwdziałanie „betonowaniu podwórek”.

CEL OPERACYJNY 3.3.

OCHRONA TERENÓW ZIELONYCH I OBSZARÓW ZIELONYCH CENNYCH POD WZGLĘDEM PRZYRODNICZYM ORAZ STAŁE POWIĘKSZANIE OBSZARÓW ZIELENI W TYM OGÓLNODOSTĘPNYCH TERENÓW ZIELENI URZĄDZONEJ I UŻYTKÓW EKOLOGICZNYCH

PROJEKT FLAGOWY

Nazwa projektu:

Rewitalizacja Parku Adama Mickiewicza

Opis:

Projekt przewiduje przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji przestrzeni parkowej w centrum Wieliczki (Park Adama Mickiewicza). W skład przewidzianych działań wejdą:

- rewitalizacja zieleni wraz z nowymi nasadzeniami,
- rewitalizacja ciągów pieszych (nawierzchnie przepuszczalne) w tym wytyczenie ciągów wyseparowanych dla rowerów,
- rewitalizacja tzw. budynku ogrodnika poprzez przeprowadzenie generalnego remontu budynku celem wprowadzenia do niego nowych funkcji (kawiarnia, przestrzeń wystawiennicza, itp.),
- rewitalizacja stawu – m.in. wzbogacenie go o takie elementy jak pomosty itp.,
- budowa tężni solankowej.

Czas trwania

Wartość szacunkowa

Do 2025

10 mln zł

Podmioty odpowiedzialne

Źródła finansowania

Urząd Miasta i Gminy w Wieliczce

Środki zewnętrzne,
budżet gminy

Proponowane kierunki działań:

- Pielęgnacja, modernizacja i rozbudowa terenów parkowych (zieleni urządzona) oraz przystosowywanie ich do korzystania z nich przez osoby ze szczególnymi potrzebami.
- Wyznaczanie nowych terenów zieleni urządzonych na obszarze gminy (przykładowa lokalizacja: Koźmice Wielkie – park w sąsiedztwie przedszkola, wzdłuż cieku wodnego), w tym także niewielkich miejsc z zielenią urządzoną typu parki kieszonkowe, skwery – miejsca spotkań sąsiedzkich (przykładowe lokalizacje: Chorągiewka, Mietniów, Raciborsko, Czarnochowice).
- Wyznaczenie obszarów do zadrzewienia na terenie gminy.
- Ochrona zasobów przyrodniczych użytków ekologicznych na terenie gminy.
- Promocja terenów zielonych, będących w zarządzie Lasów Państwowych, jako terenów zdrowej rekreacji – działanie we współpracy z Lasami Państwowymi.

- Prowadzenie akcji sadzenia drzew (m.in. rozdawanie sadzonek drzew mieszkańcom podczas wydarzeń / imprez gminnych).
- Park nowonarodzonych mieszkańców gminy Wieliczka – przestrzeń, gdzie każdy mieszkaniec gminy będzie mógł posadzić drzewo jakie otrzyma od gminy, które upamiętni narodziny dziecka. Drzewo po posadzeniu zostanie oznaczone imieniem dziecka i datą jego urodzin. Lokalizacja do uzgodnienia w toku realizacji przedsięwzięcia (wstępne propozycje: Stok pod Baranem lub Brzegi).
- Zielone ekrany przy miejscach z natężeniem ruchu, zielone ściany np. na budynkach użyteczności publicznej, itp.
- Ustanowienie użytku ekologicznego „Dolina rzeki Wilgi”.

CEL OPERACYJNY 3.4.

PROWADZENIE STAŁEJ EDUKACJI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY W DUCHU POSZANOWANIA ZASOBÓW NATURALNYCH ORAZ KSZTAŁTOWANIE POSTAW PROEKOLOGICZNYCH

Proponowane kierunki działań:

- Prowadzenie działań promocyjno – informacyjnych skierowanych do mieszkańców gminy w zakresie: promocji OZE, wymiany pieców, kompostowania przydomowego, gromadzenia deszczówki, wartości powierzchni biologicznie czynnej dla prawidłowej gospodarki wodą – wszystko w ramach poszanowania środowiska naturalnego oraz przeciwdziałania negatywnym zjawiskom klimatycznym, jak również budowania świadomości ekologicznej mieszkańców.
- Realizacja wydarzeń o tematyce ekologicznej typu: konkursy szkolne, lekcja szkolna o środowisku naturalnym gminy Wieliczka (przygotowanie konspektu lekcji – przeprowadzenie we wszystkich szkołach podstawowych w ramach lekcji przyrody – poziom IV klasy) – możliwość realizacji wydarzeń także w skali ponadgminnej.
- Włączanie do zakresu inwestycji, realizowanych w zakresie środowiskowym (typu budowa kanalizacji, itp.) działań edukacyjno – informacyjnych skierowanych do mieszkańców gminy.
- „Gmina bez plastiku” – wdrożenie działania proekologicznego – rezygnacja z foliowych opakowań tzw. reklamówek i zastępowanie ich powszechnie dostępnymi torbami wielorazowymi.

4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ MIASTA I GMINY WIELICZKA

WPROWADZENIE

Na podstawie Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020 poz. 1378) integralną częścią strategii rozwoju gminy jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. Jest on **podstawą dla określenia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania oraz prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej**. To punkt odniesienia dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Treść oraz forma modelu nie jest uwarunkowana ogólnie, natomiast składa się z elementów właściwych i specyficznych dla danej jednostki. Model składa się z części opisowej oraz graficznej.

Model wynika z przyjętej przez Gminę wizji rozwoju, do której realizacji prowadzić będą cele rozwojowe, w tym także o charakterze przestrzennym. Struktura funkcjonalno-przestrzenna obejmuje rozmieszczenie oraz powiązania obiektów i zjawisk społecznych, gospodarczych oraz przyrodniczych, a w szczególności obszarów, na których obserwuje się ponadprzeciętne nasilenie procesów rozwojowych.

Na model składa się 6 plansz: **3 plansze bazowe**, na których zobrazowano m.in. sieć osadniczą gminy, formy użytkowania terenu, główne formy ochrony przyrody oraz obszary leśne i zadrzewione, tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi i JCWPd. W przygotowaniu planszy wykorzystano najbardziej aktualne dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii (GUGiK) udostępniane w zestawieniu BDOT10K. **3 plansze prezentujące poszczególne domeny** strategicznego rozwoju miasta i gminy, przedstawione na wyżej opisanym podkładzie.

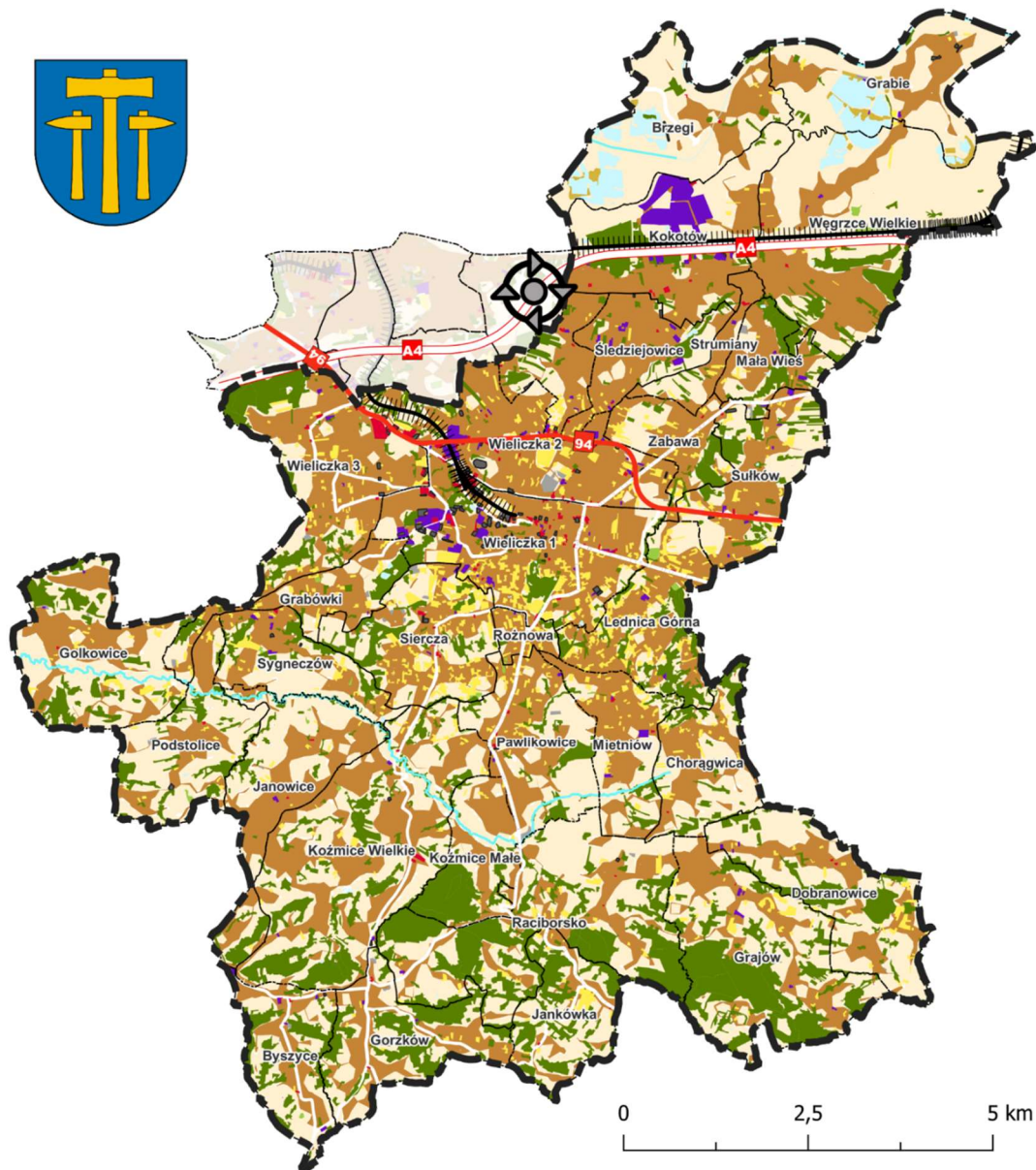
Plansza JCWPd i sieci rzecznej na terenie gminy, utworzone przy wykorzystaniu danych z Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Opis metody wyznaczania obszarów zabudowy: obszary zabudowy zostały wyznaczone za pomocą znormalizowanej metody wyznaczania obszarów zabudowy T. Salaty (2019), zgodnie z którą obszarem zabudowy jest „obiekt poligonowy, powstały w wyniku agregacji nieregularnej siatki trójkątów Delaunaya, opartych na narożach budynków, dla których żaden z boków nie przekracza długości 160 metrów”¹. Kolejnym elementem Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta i Gminy Wieliczka jest zestaw ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki rozwoju gminy.

¹ Salata T. (2019) Koncepcja znormalizowanej metody wyznaczania obszarów zabudowy. Wydawnictwo Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie. ISSN 1899-3486.

UWARUNKOWANIA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE MIASTA I GMINY WIELICZKA

Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Miasta i Gminy Wieliczka zostały zaprezentowane na poniższych rycinach.

Rysunek 2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Miasta i Gminy Wieliczka

Legenda

Granice administracyjne

- Granica gminy
- Granice obszarów ewidencyjnych

Tereny komunikacyjne

- Autostrada A4
- Droga główna ruchu przyspieszonego
- Drogi główne i zbiorcze
- Tory kolejowe

- Węzeł komunikacyjny

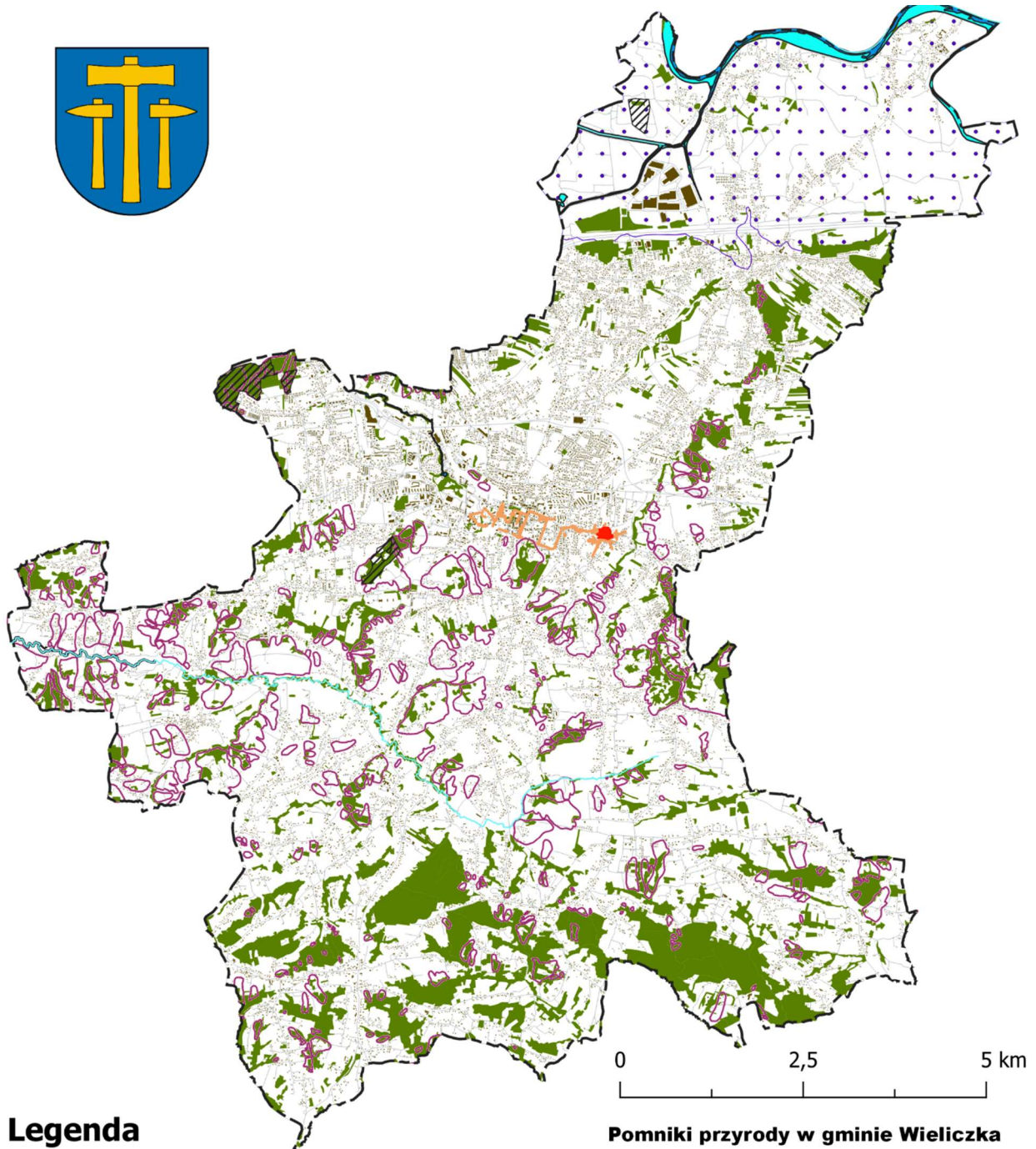
Pokrycie terenu

- Obszary zabudowy
- Zabudowa przemysłowo-składowa
- Zabudowa handlowo-usługowa
- Plac
- Składowiska odpadów

- Wyrębiska i zwałowiska
- Inne tereny niezabudowane
- Tereny leśne i zadrzewione
- Roślinność krzewiasta
- Roślinność trawiasta i uprawa rolna
- Uprawy trwałe
- Wody powierzchniowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGIK (BDOT10K)

Rysunek 3. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Wieliczka - zagrożenia naturalne i ochrona przyrody.

Legenda

Zagrożenia naturalne

- Tereny osuwiskowe
- Zagrożenie powodziowe (woda stuletnia)
- Zagrożenie powodziowe (woda dziesięcioletnia)
- Tereny zagrożone podtopieniami

Ochrona przyrody

- Rezerwaty przyrody
- Stanowiska dokumentacyjne
- Użytki ekologiczne

Pozostałe elementy

- Granica gminy
- Budynki
- Drogi
- Tereny leśne i zadrzewione
- Wody powierzchniowe

Pomniki przyrody w gminie Wieliczka

Nazwa obrębu	Liczba pomników przyrody
Gorków	1
Grajów	1
Raciborsko	1
Siercza	7
Wieliczka	7
Janowice	1
Śledziejowice	15
Suma	33

Uwarunkowania funkcjonalno – przestrzenne Miasta i Gminy Wieliczka warto także rozpatrywać w szerszej skali. Kontekst metropolitalny (przykładowo w zakresie oddziaływania wzajemnego stref gospodarczych, itp.) został zawarty w Modelu funkcjonalno – przestrzennym Metropolii Krakowskiej stanowiącym integralną część dokumentu „Strategia Metropolia Krakowska 2030”.

Opis aspektów hydrologicznych znajdujących się w poniższym dziale, został dodatkowo rozbudowany w części strategii dotyczącej wymiaru przestrzennego diagnozy strategicznej. Bazuje on głównie na danych pochodzących z Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie i innych dokumentów strategicznych.

Na obszarze gminy Wieliczka istnieje zagrożenie powodziowe związane zarówno z opadami, roztopami, jak i nieracjonalną działalnością człowieka w górnym odcinku dorzecza Wisły. Mapy zagrożenia powodziowego (ISOK) i Program ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły wskazują, iż zagrożenie powodziowe dotyczy rzek Wisły, Wilgi, Serafy, Drwiny Długiej, Podłężanki oraz potoku Zabawka.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na terenie Miasta i Gminy Wieliczka obejmują:

- wynikające z art. 16 pkt 34 ppkt c) ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, tereny położone pomiędzy brzegiem rzek: Wisła, Serafa, Drwina, Długa, Podłężanka oraz potoku Zabawka a wałem przeciwpowodziowym;
- wyznaczone na mapach zagrożenia powodziowego, o których mowa w art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) od rzek Wilga, Serafa i Wisła.

Ponadto zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego na terenie Miasta i Gminy Wieliczka występują obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%, a także obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wałów przeciwpowodziowych (wyznaczone dla przepływu o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%), które nie stanowią obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, w myśl zapisów art. 16 pkt 34 Prawa wodnego.

Tym samym obszar największego zagrożenia powodziowego gminy znajduje się w jej północnej części, a dokładnie na odcinku Wisły pomiędzy jej 92 a 97,5 km. W przypadku przerwania wału Wisły, podczas powodzi (woda stuletnia), zdecydowana większość terenu pomiędzy ciekami, a linią kolejową Kraków-Tarnów zostałaby zalana.

Zgodnie z Planem Zarządzania Ryzykiem Powodziowym (PZRP), przyjętym na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (PZRP; Dz. U. z 2016r. poz. 1841), zachowującym ważność zgodnie z art. 555 ust. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne, w granicach Miasta i Gminy Wieliczka wskazano konieczność realizacji zadań pn.:

- „Zwiększenie zabezpieczenia powodziowego w dolinie rzeki Serafy m. Kraków, m. Wieliczka: Etap Zbiornik Serafa 2 z zaporą w km 9+223 Etap III Zbiornik Malinówka 1 z zaporą w km 0+220 Etap IV Zbiornik Malinówka 2 z zaporą w km 2+320 Etap V Zbiornik Malinówka 3 w km 3+017 w msc. Kraków”, zamieszczonego na liście działań strategicznych pod nr ID: 2_177_W,
- „Przebudowa prawego i lewego wału potoku Podłęzanka oraz budowa prawego wału potoku Podłęzanka m. Podgrabie, Grabie, Węgrzce Wielkie, gm. Niepołomice, Wieliczka”, zamieszczonego na liście działań strategicznych pod nr ID: A_026_W,
- „Rozbudowa wałów przeciwpowodziowych Wisły (prawy wał) na terenie powiatu wielickiego. Odcinek 1 – prawy wał rzeki Wisły od stopnia Przewóz do ujścia Podłęzanki (4,188 km). Odcinek 2 – prawy wał rzeki Wisły od ujścia potoku Podłęzanka do granicy z gmina Drwina (19,400 km)”, zamieszczonego na liście działań strategicznych pod nr ID: 75022,
- „Dokończenie przebudowy wałów przeciwpowodziowych rzeki Wisły w Krakowie: Odcinek 1 – lewy wał rzeki Wisły od mostu Wandy do stopnia Przewóz wraz z wałami cofkowymi rzeki Dłubni, Odcinek 2 – lewy wał rzeki Wisły od stopnia Przewóz do Suchego Jaru, Odcinek 3 – prawy wał rzeki Wisły od stopnia Dąbie do stopnia Przewóz”, zamieszczonego na liście działań strategicznych pod nr ID: 1_670_W.

W Programie Planowanych Inwestycji PGW Wody Polskie na terenie Miasta i Gminy Wieliczka zlokalizowane znalazły się następujące realizacje (obecnie w realizacji przez PGW Wody Polskie RZGW w Krakowie w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły):

- 3A.1/2 Rozbudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Wisły w Krakowie – Odcinek 3;
- 3A.2/1, 3A.2/2 Zwiększenie zabezpieczenia powodziowego w dolinie rzeki Serafy – zbiorniki Malinówka 1, Malinówka 2;
- 3A.2/3 Zwiększenie zabezpieczenia powodziowego w dolinie rzeki Serafy – zbiornik Malinówka 3;
- 3A.2/4 Zwiększenie zabezpieczenia powodziowego w dolinie rzeki Serafy – zbiornik Serafa 2.

Na terenie gminy Wieliczka wyróżniono 9 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych: Wisła od Skawinki do Podłęzanki, Serafa, Podłęzanka, Wilga, Zbiornik Dobczyce, Młynówka, Niżowski Potok, Skawinka do Głogoczówki i Wisła od Podłęzanki do Raby.

Warto zauważyć, iż ich stan jest przeważnie zły lub słaby, a jedynie Młynówka i Zbiornik Dobczyce charakteryzuje się dobrym stanem. Działania uznane za podstawowe w stosunku do JCWP to głównie wywóz nieczystości płynnych i modernizacja / rozbudowa oczyszczalni ścieków.

Dodatkowo gmina Wieliczka jest położona w granicach 3 JCWPd, z czego przeważającą jej część pokrywa JCWPd nr 148. Stan wszystkich jednolitych części wód podziemnych jest dobry, a działania z nimi związane dotyczą głównie wykonywania odpowiednich raportów i badań.

Obszar Miasta i Gminy Wieliczka znajduje się w granicach udokumentowanego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP): 451 Subzbiornik Bogucice.

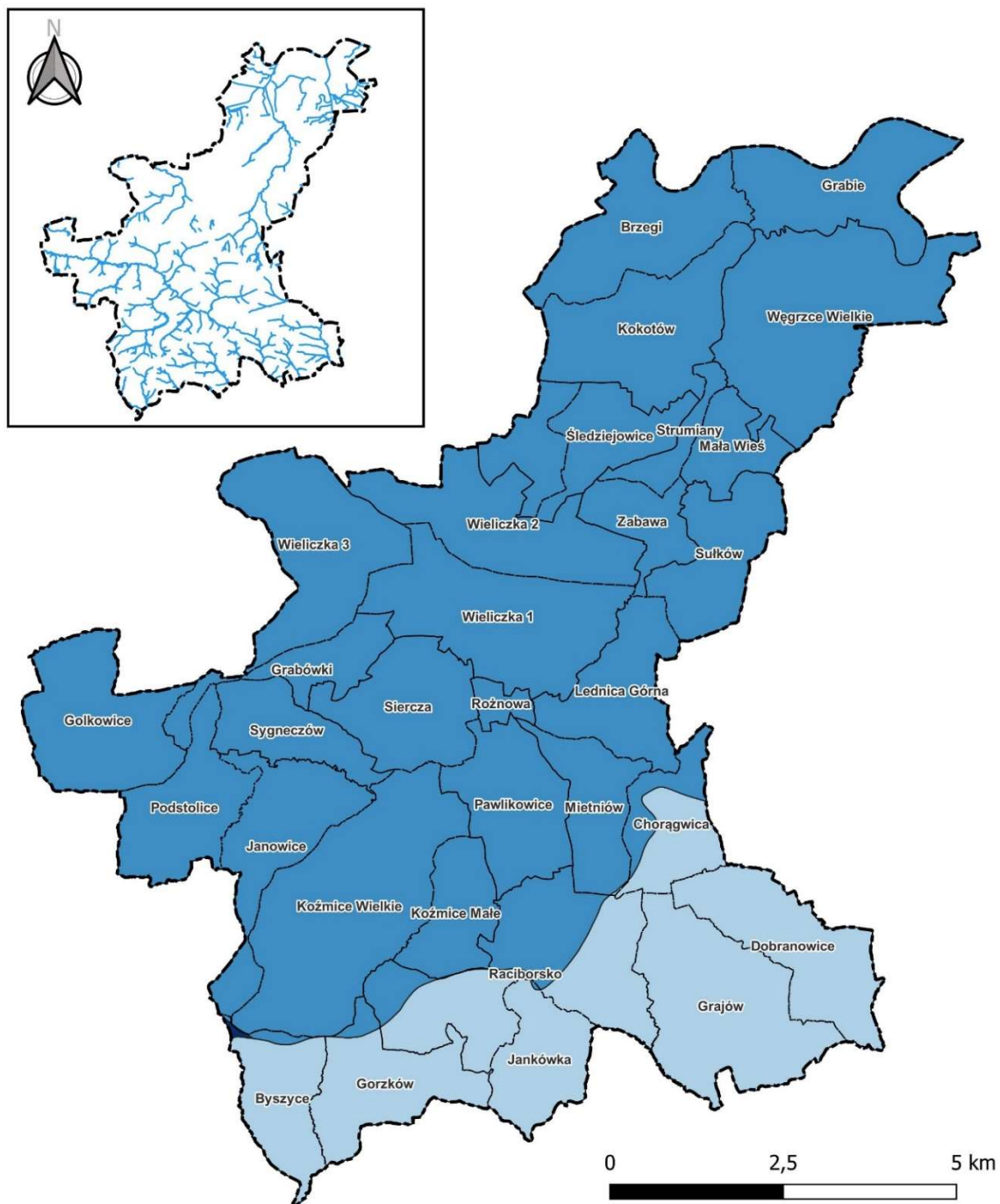
Tabela 1. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) na terenie gminy.

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Stan ogólny	Cel środowiskowy	Działania podstawowe dotyczące całego JCWP
RW2000021 38599	Zbiornik Dobczyce	dobry	dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieków istotnego - Zbiornik Dobczyce; dobry stan chemiczny	<ol style="list-style-type: none"> 1. opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia 2. regularny wywóz nieczystości płynnych 3. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Dobrzyce Centrum
RW2000122 1356699	Skawinka do Głogoczówki	Zły	dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny	<ol style="list-style-type: none"> 1. kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata 2. opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia 3. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Siepraw 4. budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Myślenice 5. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Świątniki Górne 6. regularny wywóz nieczystości płynnych 7. modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków Świątniki Górne 8. rozbudowa oczyszczalni ścieków Włosań 9. budowa nowej oczyszczalni ścieków Izdebnik
RW2000122 138729	Młynówka	dobry	dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny	<ol style="list-style-type: none"> 1. regularny wywóz nieczystości płynnych

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Stan ogólny	Cel środowiskowy	Działania podstawowe dotyczące całego JCWP
RW2000162 137299	Wilga	zły	dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny	<ol style="list-style-type: none"> 1. rozbudowa oczyszczalni ścieków Lusina 2. regularny wywóz nieczystości płynnych
RW2000162 137769	Podłęzanka	zły	dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny	<ol style="list-style-type: none"> 1. regularny wywóz nieczystości płynnych
RW2000192 137759	Wiśła od Skawinki do Podłęzanki	zły	dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku ciekła istotnego - Wiśła od Podłęzanki do Skawinki; dobry stan chemiczny	<ol style="list-style-type: none"> 1. regularny wywóz nieczystości płynnych 2. budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących 3. modernizacja oczyszczalni ścieków Kraków-Kujawy
RW2000122 13876	Niżowski Potok	zły	dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny	<ol style="list-style-type: none"> 1. regularny wywóz nieczystości płynnych
RW2000192 13799	Wiśła od Podłęzanki do Raby	zły	dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku ciekła istotnego - Wiśła od Raby do Podłęzanki; dobry stan chemiczny	<ol style="list-style-type: none"> 1. regularny wywóz nieczystości płynnych 2. budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących 3. budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Nowe Brzesko
RW2000262 137749	Serafa	zły	dobry stan ekologiczny; dobry stan chemiczny	<ol style="list-style-type: none"> 1. kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata 2. kontrola postępowania w zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata 3. regularny wywóz nieczystości płynnych 4. modernizacja oczyszczalni ścieków Kraków-Płaszów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, www.wody.gov.pl.

Rysunek 4. Jednolite Części Wód Podziemnych i sieć wodna w granicach gminy.

Jednolite części wód podziemnych (nr)

- 148
- 160
- 161

Pozostałe elementy

- Sieć wodna
- Granice gminy
- Granice obrębów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, www.wody.gov.pl.

Tabela 2. Wykaz Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) na terenie gminy.

KOD JCWPd	Numer JCWPd	Stan ogólny JCWPd	Przypisane cele środowiskowe	Działania podstawowe dotyczące całej JCWPd – zakres działań
PLGW2000148	148	Dobry	Dobry stan chemiczny i ilościowy. Jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu	<ol style="list-style-type: none"> 1. przegląd i wydawanie nowych pozwoleń wodnoprawnych, uwzględniających faktyczne zapotrzebowanie na wodę oraz dostępne zasoby wód podziemnych, a nie możliwości techniczne poboru wody z ujęcia 2. wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód środowiskowych (GZWP) 3. wykonanie rocznego raportu i badań z prowadzonych pomiarów dla każdego ujęcia w tym dla każdej jego studni z przekazaniem do organu właściwego do wydania pozwolenia
PLGW2000161	161	Dobry	Dobry stan chemiczny i ilościowy. Jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu	<ol style="list-style-type: none"> 1. wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód środowiskowych (GZWP) 2. wykonanie rocznego raportu i badania z prowadzonych pomiarów dla każdego ujęcia w tym dla każdej jego studni z przekazaniem do organu właściwego do wydania pozwolenia
PLGW2000160	160	Dobry	Dobry stan chemiczny i ilościowy. Jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu	<ol style="list-style-type: none"> 1. wykonanie rocznego raportu i badań z prowadzonych pomiarów dla każdego ujęcia w tym dla każdej jego studni z przekazaniem do organu właściwego do wydania pozwolenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, www.wody.gov.pl.

Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy stanowi jeden z podstawowych dokumentów planistycznych związany z gospodarką wodną. Jego celem jest określenie i koordynowanie odpowiednich działań, niwelujących do minimum zagrożenia powiązane z klęską suszy. MiG Wieliczka w PPSS jest obszarem sklasyfikowanym jako obszar słabo zagrożony suszą rolniczą i silnie zagrożony suszą hydrologiczną. W ujęciu łącznym jest klasyfikowana jako obszar o umiarkowanym lub słabym zagrożeniu suszą rolniczą, tak jak większość gmin południowo-wschodniej Polski.

Terytorium gminy jest objęte następującymi działaniami z PPSS:

- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie nr 1);
- retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych (działanie nr 3);
- realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji (działanie nr 4);
- analiza możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji (działanie nr 6);
- przebudowa urządzeń melioracyjnych wodnych dla zwiększania retencji glebowej (działanie nr 8);
- wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych (działanie nr 9);
- budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych (działanie nr 10);
- przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie nr 24);
- Przegląd pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym i bardzo intensywnym stopniu wykorzystania (działanie nr 25).

Poniżej znajdują się trzy mapy prezentujące planowane do realizacji projekty flagowe i pozostałe przykładowe kierunki działań przewidziane w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka 2023 – 2030, które mają swoje przestrzenne odniesienie. Projekty i działania o znanej lokalizacji zostały przypisane bezpośrednio do sołectw (przy nazwach sołectw lub na ich terenie), natomiast projekty, których lokalizacja nie była znana lub rozważano kilka potencjalnych lokalizacji, zostały przedstawione obok gminy.

Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej dla domeny nr 1

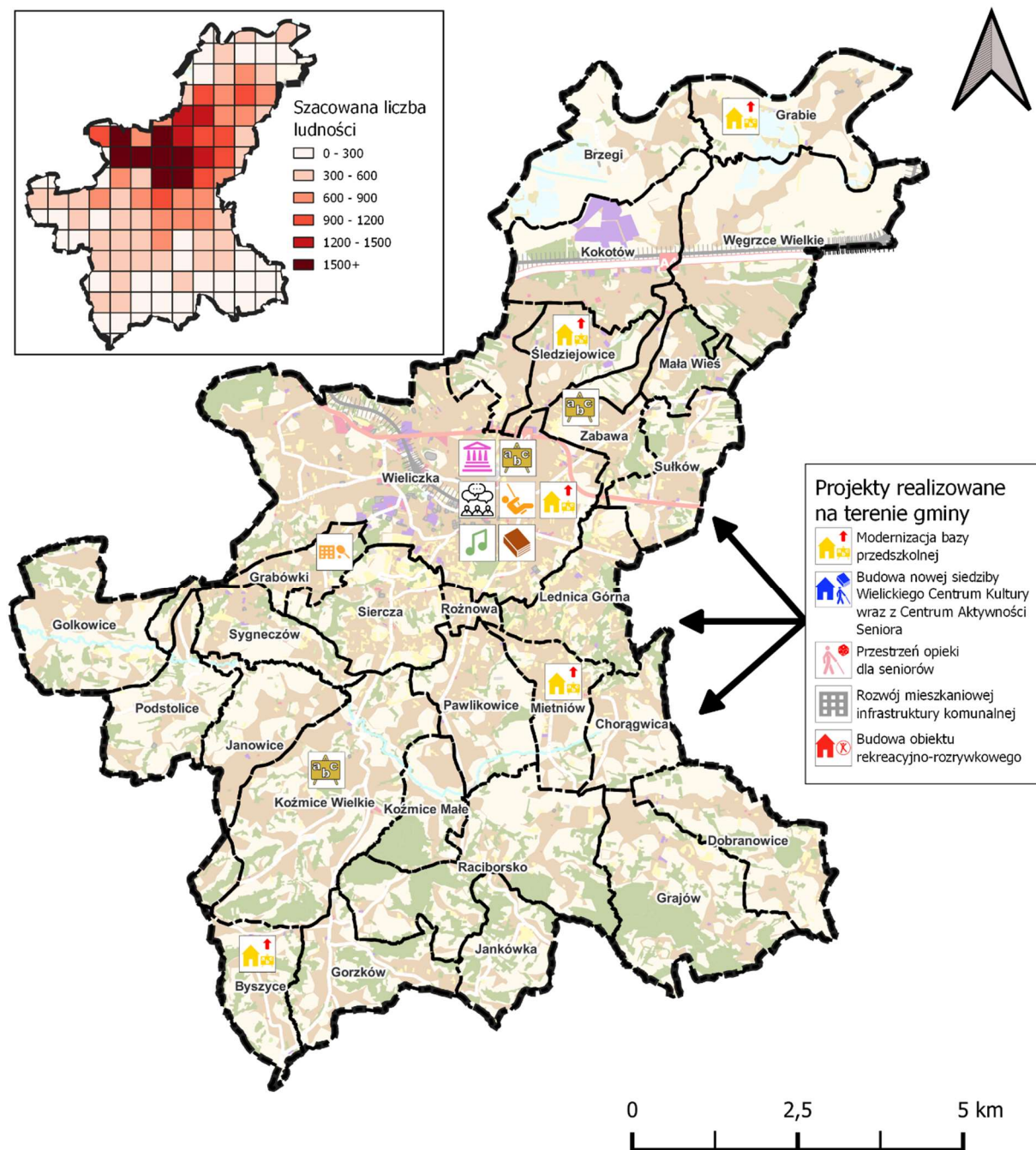

DZIAŁANIA PRZYPISANE PRZESTRZENNIE DO MIEJSCOWOŚCI W DOMENIE 1

Trasa tramwajowa Wieliczka - Kraków	Budowa nowych parkingów P&R z miejscami dla rowerów
Budowa stacji uzdatniania wody (Wieliczka – Bogucice)	Budowa Centrum Społeczno-Kulturalnego z biblioteką

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGIK (BDOT10K) i UMiG Wieliczka

Rysunek 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej dla domeny nr 2

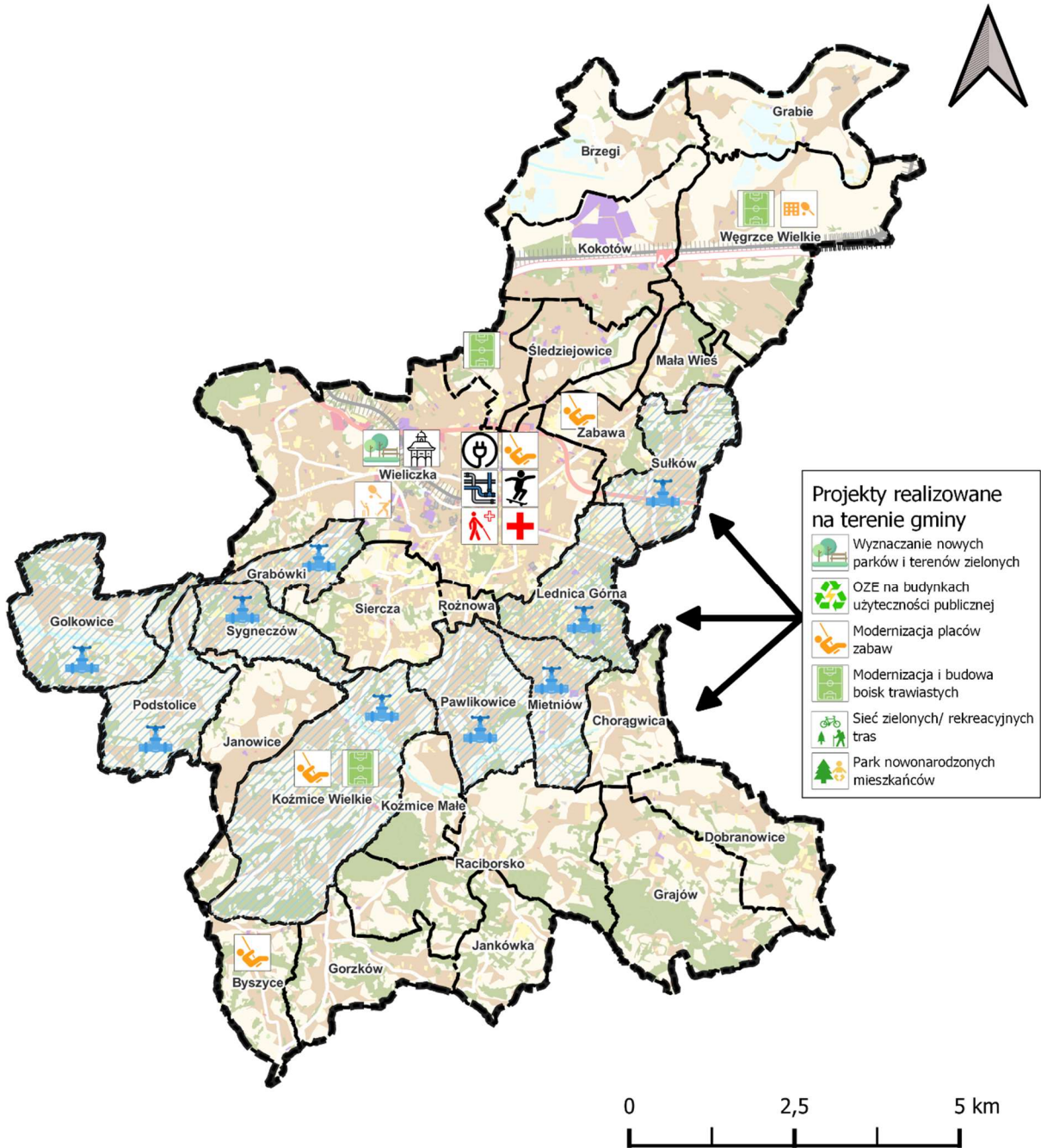

DZIAŁANIA PRZYPISANE PRZESTRZENNIE DO MIEJSCOWOŚCI W DOMENIE 2

Rozbudowa bazy przedszkolnej	Przestrzeń dla aktywnych	Utworzenie Wielkiej Izby Regionalnej
Wielicki campus edukacji muzycznej	Przestrzeń rekreacyjno-sportowa przy przedszkolu	Rozbudowa szkół i kompleksów szkolnych
Książkomat w Mediatece	Budowa budynku kulturalno - sportowego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGIK (BDOT10K) i UMIG Wieliczka

Rysunek 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej dla domeny nr 3

DZIAŁANIA PRZYPISANE PRZESTRZENNIE DO MIEJSCOWOŚCI W DOMENIE 3

Modernizacja i rozbudowa placów zabaw	Rewitalizacja Parku Adama Mickiewicza	Rozbudowa SPZLO	Modernizacja i budowa boisk wielofunkcyjnych
Budowa hal sportowych	Budowa tężni solankowej	Budowa szpitala geriatrycznego	Budowa i rozbudowa skateparku
Utworzenie boiska do gry w bule i toru do nartorolek	Rozwój kanalizacji sanitarnej	Uruchomienie stacji ładowania pojazdów	Rozwój kanalizacji deszczowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGIK (BDOT10K) i UMIG Wieliczka

USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W MIEŚCIE I GMINIE WIELICZKA

Zestaw ustaleń i rekomendacji, w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, został podzielony na cztery zagadnienia. W ramach każdego z nich wskazano tzw. kontekst, czyli kwestie kluczowe, jakie determinują rozwój przestrzenny i kolejno, w odniesieniu do nich, wskazano propozycje zaleceń rekomendacyjnych w zakresie kształtowania polityki przestrzennej gminy.

Z uwagi na charakter podziału wszystkie cztery wskazane zagadnienia mają oddziaływanie na każdą z zaplanowanych do realizacji domen strategicznego rozwoju gminy.

Wskazane zagadnienia to:

- sieć osadnicza w skład której wchodzi takie zagadnienia jak: kształtowanie dalszej zabudowy mieszkaniowej, rozwój przestrzeni publicznych, rozwój terenów usługowych (komercyjnych i publicznych), rozwój terenów do prowadzenia działalności gospodarczej oraz terenów przemysłowych,
- transport i komunikacja,
- ochrona środowiska i przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym,
- ład przestrzenny gminy.

Należy pamiętać, że podstawowym rozszerzeniem / pogłębieniem poniższych rekomendacji jest zapis Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Wieliczka.

WPROWADZENIE

Wskazane w Modelu funkcjonalno-przestrzennym Miasta i Gminy Wieliczka propozycje zaleceń i rekomendacji służą realizacji głównego celu polityki przestrzennej, jakim jest kształtowanie zrównoważonej struktury przestrzennej gminy, pozwalającej na ochronę i wykorzystanie zasobów oraz walorów gminy, przy równoczesnej możliwości realizacji wielokierunkowych potrzeb rozwojowych jej mieszkańców oraz działających na jej terenie podmiotów gospodarczych.

1. SIEĆ OSADNICZA

Kształtowanie zabudowy mieszkaniowej (rozwój terenów mieszkaniowych)

Kontekst:

W dokumentach planistycznych gminy Wieliczka pod zabudowę przeznaczono znaczną część istniejącej, niezabudowanej powierzchni gminy, co ma bezpośredni wpływ na wzrastającą presję inwestycyjną. Uwzględniając dodatkowo ciągły napływ nowych mieszkańców, wysoką presję deweloperską, istnieje ryzyko powstawania chaotycznej zabudowy miejsko-wiejskiej, tworzącej „wybrakowane” kompleksy i osiedla mieszkaniowe, ubogie w usługi, odpowiednią infrastrukturę i o niezadawalającej jakości wizualnej i funkcjonalnej, których naprawa może być w późniejszych latach bardzo skomplikowanym i kosztownym procesem. W wyniku tego może powstawać chaos przestrzenny, który dotyczy nie tylko miast, w których zabudowa nowoczesna niejednokrotnie nie współgra z historycznymi zabudowaniami, ale również wsi i osiedli wiejskich, gdzie nowopowstające zabudowania jednorodzinne nie nawiązują do zabudowy tradycyjnej i powszechnie występującej w danym regionie. Powstające budynki wyróżniają się kształtem, wysokością, materiałami wykorzystanymi do budowy i architekturą. Ład przestrzenny i spójność przestrzeni mają istotny wpływ nie tylko na jej atrakcyjność, ale także znacznie ułatwiają lokalnej społeczności identyfikowanie się z przestrzenią ze względu na jej zauważalną „odrębność”.

Rekomendacje:

- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej celem dostosowania jej do charakteru miejsca, zawsze z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług podstawowych;
- kreowanie funkcjonalnych przestrzeni publicznych – zadbanie o „samowystarczalność” poszczególnych osiedli miejskich i wiejskich, czyli wyposażenie ich w podstawowe usługi komercyjne (np. sklep, apteka) i publiczne (np. przedszkole), a także kreowanie w ramach nich tzw. miejsc integracji, otwartych zielonych urządzonych przestrzeni publicznych wyposażonych w takie elementy jak place zabaw, ławki, kosze na śmieci, oświetlenie itp., w celu ostatecznego ograniczenia generowania dodatkowego ruchu do centrum (do miasta Wieliczka) przy wykorzystaniu środków komunikacji indywidualnej;
- dążenie do tworzenia czytelnych granic między poszczególnymi osiedlami m.in. poprzez wprowadzanie zieleni w formie „zielonych korytarzy” jako naturalnych przestrzeni wpisanych w kompozycje urbanistyczne;
- wyposażenie terenów mieszkaniowych w niezbędne sieci infrastruktury technicznej, w rozumieniu sieci kanalizacyjnej, energetycznej, wodociągowej gazowej, światłowodowej, przy jednoczesnym zapewnieniu ich przepustowości i zmniejszeniu poziomu ich awaryjności przy ciągle zwiększającej się liczbie odbiorców;
- rozwój mieszanych form zagospodarowania mieszkaniowo-usługowego w centralnych częściach miasta i wsi oraz przy głównych trasach komunikacyjnych;
- ograniczenie powstawania nowoczesnych zabudowań „inwazyjnych” wśród tradycyjnej, regionalnej zabudowy wiejskiej, poprzez tworzenie odpowiednich standardów zabudowy

w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (wymagania dotyczące dachów, materiałów budowlanych, wysokości, kolorów elewacji itp.)

- ograniczenie rozwoju zabudowy mieszkaniowej wzdłuż największych arterii komunikacyjnych (A4 i DK94), ze względu na towarzyszące im uciążliwości (hałas, drgania, zanieczyszczenie powietrza), przy jednoczesnym wykorzystaniu tych terenów na cele usługowe i przemysłowe wymagające rozwiniętej infrastruktury transportowej.
- świadome kształtowanie terenów zabudowy mieszkaniowej w oparciu o rzeczywiste zapotrzebowanie, czyli z uwzględnieniem prognoz demograficznych zawartych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Wieliczka. Uważne kontrolowanie rozbudowy miasta i gminy w oparciu o rzeczywiste potrzeby (bez uwzględniania presji inwestycyjnej i spekulacji).

Rozwój przestrzeni publicznych

Kontekst:

Gminę Wieliczka wyróżnia (m.in. w skali Metropolii Krakowskiej) wysoka dostępność do miejsc / obiektów sportowo – rekreacyjnych. Z uwagi na stałe tempo wzrostu mieszkańców należy mieć na uwadze, iż również ten aspekt – dla zapewnienia wysokiej jakości życia – powinien być stale modernizowany i rozwijany.

Nie należy też zapominać, iż wysoką jakość życia budują także zupełnie niewielkie, zagospodarowane miejsca do spotkań / rekreacji z zielenią urządzoną oraz odpowiednią infrastrukturą powszechnie towarzyszące sieci osadniczej.

Gmina Wieliczka charakteryzuje się znacznym odsetkiem osób dojeżdżających do pracy do Krakowa. Mieszkańcy pracujący poza granicami gminy niejednokrotnie zaspokajają swoje potrzeby również poza granicami gminy, co skutkuje wykorzystywaniem swojego miejsca zamieszkania wyłącznie w celach noclegowych. Wiąże się z tym możliwym brak identyfikacji z miejscem zamieszkania i lokalną społecznością. W efekcie może to prowadzić do podziału w społeczeństwie („my” i „oni”), niedbania o wspólne przestrzenie publiczne i całkowicie odmiennych wymagań oraz oczekiwań mieszkańców w stosunku do przyszłego rozwoju przestrzennego gminy.

Rekomendacje:

- stałe zwiększanie dostępności do urządzonych przestrzeni / miejsc spotkań, ale także miejsc do uprawiania sportu i rekreacji dla mieszkańców gminy;
- tworzenie i utrzymanie istniejących, atrakcyjnych, różnorodnych i dostępnych przestrzeni publicznych w formie parków, skwerów, placów, skupiających mieszkańców, w ich czasie wolnym, budując tym samym identyfikację (zwłaszcza nowych mieszkańców) z miejscem zamieszkania;

- kreowanie warunków do kształtowania urządzonych przestrzeni publicznych w centrach wsi, w powstających osiedlach oraz w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów użyteczności publicznej;
- włączenie mieszkańców (partycypacja społeczna) w proces tworzenia nowych miejsc publicznych i zmian istniejących przestrzeni, w celu lepszego poznania wymagań lokalnej społeczności, a tym samym zwiększenia szansy na ich spełnienie;
- dążenie do zabezpieczenia łatwego dostępu mieszkańców (najlepiej dostęp pieszo – rowerowy) do najbliższych terenów zieleni, w tym zieleni nieurządzonej;
- zachowujące zasady ochrony przyrody dążenie do udostępnienia terenów lasów (zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i planami urządzania lasu) na cele rekreacyjne, wypoczynkowe dla mieszkańców gminy;
- rozwój systemu tras i ścieżek rowerowych przebiegających po terenie gminy zarówno do celów komunikacyjnych jak i sportowo – rekreacyjnych.

Rozwój terenów usługowych (tereny komercyjne i tereny publiczne)

Kontekst:

Funkcja usługowa w gminie Wieliczka skoncentrowana jest w centralnej części gminy, w mieście Wieliczka. Systematyczny rozwój zabudowy mieszkaniowej na obrzeżach gminy wiąże się ze wzrostem zapotrzebowania na podstawowe usługi na tych terenach. W przypadku braku podjęcia odpowiednich działań, mieszkańcy terenów peryferyjnych zmuszeni będą do pokonywania znacznych odległości (transportem indywidualnym lub publicznym) w celu zaspokojenia codziennych potrzeb. W związku z powyższym istnieje ryzyko wzrostu natężenia ruchu na drogach lokalnych co może prowadzić do jego niewydolności oraz wzrastającego zapotrzebowania na miejsca parkingowe w mieście Wieliczka. Dodatkowym kosztem będzie również czas, który mieszkańcy będą zmuszeni poświęcić ze względu na czas dojazdu, co może wpłynąć na obniżenie poziomu życia mieszkańców.

Rekomendacje:

- utrzymanie i dalszy rozwój dominującej pozycji miasta Wieliczka jako głównego lokalnego ośrodka i podstawowego punktu obsługi mieszkańców gminy przy wdrożeniu zasady rozwoju gminy w oparciu o model wielośrodkowy, czyli rozwój lokalnych centrów usługowych na całym obszarze gminy, zapewniających dostęp do podstawowych usług, najlepiej w zasięgu dostępności pieszej;
- skoordynowanie dynamicznego rozwoju zabudowy mieszkaniowej z rozwojem funkcji usługowej, zarówno usług komercyjnych jak i publicznych w celu zapewnienia równomiernego rozwoju gminy i przeciwdziałaniu niekontrolowanemu rozlewaniu się zabudowy mieszkaniowej, a tym samym powstawaniu niefunkcjonalnych osiedli miejskich/wiejskich;

- rozwój funkcji usługowej przy obiektach i miejscach publicznych, takich jak place, skwery, parki, podnosząc tym samym ich atrakcyjność i uzupełniając możliwość spędzania czasu wolnego w przestrzeni publicznej;
- stałe podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- na poziomie aktów prawa miejscowego dbałość o zapisy planistyczne pozwalające na elastyczne lokowanie nowych oraz możliwości rozwoju istniejących usług publicznych – placówki edukacyjne, kulturalne, obiekty świadczące usługi z zakresu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Rozwój terenów do prowadzenia działalności gospodarczej oraz terenów produkcyjnych

Kontekst:

Rozwój WSAG warunkuje dalszy rozwój funkcji przemysłowej i usługowej na terenie gminy, co należy zestawić z przewidywanym rozwojem zabudowy mieszkaniowej. W pierwszej kolejności należy pamiętać o istnieniu różnych oczekiwań użytkowników terenów mieszkaniowych i przemysłowo-usługowych i możliwych konfliktów społecznych występujących pomiędzy nimi. Należy również pamiętać o ograniczonych zasobach przestrzennych, wymagających roztropnego gospodarowania i jak najlepszego wykorzystania rezerw terenowych.

Rekomendacje:

- dbałość o relacje funkcjonalno – przestrzenne z terenami sąsiednimi, a w szczególności z terenami zabudowy mieszkaniowej, poprzez dalsze izolowanie funkcji przemysłowej i usługowej (zwłaszcza w przypadku produkcji / usług uciążliwych) od zabudowy mieszkaniowej i miejsc publicznych. Służyć temu powinny takie mechanizmy jak np. tworzenie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych, tworzenie stref buforowych (np. nasadzenia drzew) oddzielających różne sposoby zagospodarowania terenu, itp.;
- wspieranie rozwoju Wielickiej Strefy Aktywności Gospodarczej poprzez tworzenie aktów prawa miejscowego kreujących stabilne warunki dla inwestorów;
- rozważenie możliwości realizacji w pierwszej kolejności inwestycji typu brownfield kosztem inwestycji typu greenfield, poprzez aktywne poszukiwanie inwestorów mogących wykorzystać istniejącą infrastrukturę i obecne zagospodarowanie. W efekcie możliwe jest zmniejszenie presji inwestycyjnej, zachowanie części terenów otwartych.

2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Kontekst:

Analizując obecne tempo rozwoju gminy i wyznaczone w dokumentach planistycznych tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, należy oczekiwać dalszego wzrostu liczby mieszkańców gminy. W przyszłości może to prowadzić do niewydolności systemu transportowego, zarówno na drogach lokalnych jak i na głównych ciągach komunikacyjnych łączących gminę z Krakowem i całym KOM (Krakowski Obszar Metropolitalny). Utrzymywanie powyższych rezerw niezabudowanych może wpłynąć na obniżenie kosztów potencjalnych odszkodowań związanych z konieczności wykupu zabudowanych gruntów pod drogi publiczne, jak i zwiększa udział powierzchni biologicznie czynnej w gminie do momentu ich wykorzystania.

Rekomendacje:

- stała poprawa infrastruktury drogowej dla ułatwienia poruszania się po gminie transportem kołowym (publicznym i prywatnym) – w efekcie zwiększenie bezpieczeństwa i komfortu przemieszczania się;
- zachowanie niezabudowanych rezerw terenowych, odpowiednich do usprawnienia systemu komunikacji wewnątrzgminnej i międzygminnej, czyli możliwej rozbudowy (poszerzenia) istniejących dróg i wytyczenia nowych ciągów komunikacyjnych w przyszłości.

Kontekst:

Znaczna część mieszkańców gminy Wieliczka pracuje poza obszarem gminy (głównie w Krakowie) co generuje dodatkowy ruch związany z codziennymi dojazdami do pracy indywidualnymi środkami transportu. Główne trasy wylotowe znajdują się w północnej części, co wymusza na mieszkańcach dodatkowy ruch wewnątrzgminny. Dodatkowo, oddalenie usług od miejsca zamieszkania (koncentracja w mieście Wieliczka) może również wzmagać ruch drogowy. Integracja różnych rodzajów transportu publicznego i zwiększenie znaczenia transportu pieszego i rowerowego może wpłynąć na poprawę powyższej sytuacji.

Rekomendacje:

- rozwój systemów parkingów P&R wraz z układem komunikacji kołowej i pieszo – rowerowej oraz towarzyszącą im infrastrukturą wspierającą;
- utrzymanie i rozbudowa parkingów i parkingów typu P&R w pobliżu stacji kolejowych, przy jednoczesnym umiejętnym wkomponowaniu ich w krajobraz miasta;
- zintegrowanie komunikacji publicznej gminnej z transportem kolejowym i Komunikacją Miejską w Krakowie w celu ograniczenia natężenia ruchu przy głównych drogach wylotowych w północnej części gminy;

- rozbudowa i modernizacja chodników w celu zapewniania bezpieczeństwa pieszym oraz w celu poprawy aspektów wizualnych, wpływających na atrakcyjność gminy i na atrakcyjność pieszego przemieszczania się po gminie jako alternatywy dla samochodu;
- oddzielanie ciągów pieszych od ruchu kołowego np. przez nasadzenia drzew, tworzenie wąskich pasów zieleni. Istotne są również elementy funkcjonalne, elementy małej architektury i meble miejskie (ławki, tablice informacyjne, oświetlenie uliczne, kosze na śmieci);
- rozbudowa tras i infrastruktury rowerowych przy szlakach komunikacyjnych;
- rozwój sieci ścieżek rowerowych służących rekreacji, które także mogą stać się (w pewnym zakresie) alternatywną siecią poruszania się rowerem po poszczególnych obszarach gminy.

Kontekst:

Sieć przystanków autobusowych na terenie gminy jest dobrze rozwinięta. W dalszym ciągu istnieją jednak miejsca, w których odległość dojścia do przystanków jest zbyt duża. Może to skutkować wykluczeniem komunikacyjnym mieszkańców, zwłaszcza osób mniej mobilnych (dzieci, osoby starsze, osoby niepełnosprawne).

Rekomendacje:

- ciągły rozwój poziomu dostępności do komunikacji zbiorowej na terenie gminy, w tym m.in. zapewnienie dostępu do przystanków autobusowych oraz dostosowanie częstotliwości kursowania linii autobusowych do potrzeb mieszkańców, zwłaszcza w przypadku wzrostu liczby ludności na terenach o niższej dostępności komunikacji.

3. OCHRONA ŚRODOWISKA I PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM NATURALNYM

Kontekst:

Na terenie gminy Wieliczka występują zagrożenia naturalne, które charakteryzują się pewną koncentracją. W części północnej odnotowano zagrożenie powodziowe na stosunkowo niewielkim obszarze, zagrożenia podtopieniami w północnej części gminy i stosunkowo duży obszar w południowej części gminy pokryty osuwiskami.

W przypadku podtopień znaczny odsetek powierzchni gminy jest nimi zagrożony. Postępujący rozwój zabudowy będzie potęgował to zjawisko ze względu na wzrost powierzchni nieprzepuszczalnych, zabudowanych.

Rekomendacje:

- uwzględnienie ograniczeń wynikających z zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz realizacja inwestycji z zakresu ochrony przeciwpowodziowej;

- prowadzenie ciągłego monitoringu warunków wodnych na terenie gminy i kontrolowanie stanu cieków wodnych, koryt rzecznych i rozwiązań mających za zadanie niwelować skutki ewentualnych powodzi, na obszarach zagrożonych ich występowaniem;
- wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, m.in. poprzez ustalenia aktów prawa miejscowego, narzucających standardy zapewniające zachowanie właściwej równowagi w intensywności zainwestowania terenów oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, zbiorniki przydomowe);
- wprowadzenie rygorystycznych wymogów dotyczących udziału powierzchni biologicznie czynnej w ogóle powierzchni i prowadzenie monitoringu stopnia przestrzegania istniejących wytycznych, mającego za zadanie ograniczyć wzrastające ryzyko występowania podtopień;
- utrzymanie obecnych i wytyczenie nowych terenów niezabudowanych, charakteryzujących się dużym stopniem przepuszczalności w celu zniwelowania ryzyka związanego z podtopieniami;
- wykonywanie nawierzchni miejsc publicznych (place, parkingi, ciągi piesze, itp.) z materiałów przepuszczalnych lub częściowo przepuszczalnych, a także rekomendowanie powyższych materiałów i zachęcanie mieszkańców do ich stosowania;
- monitorowanie wydajności infrastruktury kanalizacyjnej i jej rozbudowa w przypadku niewydolności lub stwierdzenia istnienia miejsc bezodpływowych, w celu ograniczenia skutków podtopień i ryzyka ich wystąpienia;
- ograniczanie wykorzystywania terenów osuwiskowych i przeznaczanie ich na cele rekreacyjne i środowiskowe (tereny zielone, ciągi pieszo-rowerowe), niwelując tym samym ryzyko strat materialnych i finansowych;
- upowszechnianie rozwiązań wykorzystujących odnawialne źródła energii do wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej na poziomie aktów kierownictwa wewnętrznego (studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) oraz aktów prawa miejscowego – ze szczególnym uwzględnieniem czystego powietrza.

Kontekst:

Gmina Wieliczka charakteryzuje się stosunkowo niewielkim udziałem terenów chronionych (cennych przyrodniczo) i stosunkowo niewielkim udziałem terenów zielonych wskazanych w SUIKZP. Oznacza to brak formalnej ochrony prawnej, gwarantującej zachowanie istniejących terenów zielonych (zieleni urządzonej i nieurządzonej). Stwarza to ryzyko zanikania terenów przyrodniczych pod wpływem presji inwestycyjnej, co może mieć negatywny wpływ nie tylko na aspekty środowiskowe i ekologiczne, ale również na poziom jakości życia mieszkańców i na atrakcyjność gminy, a tym samym na zdolność przyciągania nowych, potencjalnych mieszkańców.

Rekomendacje:

- dbałość o tereny objęte ochroną prawną i inne obszary cenne przyrodniczo;
- zwiększenie liczby i powierzchni terenów objętych ochroną prawną – użytek ekologiczny „Dolina rzeki Wilgi”;
- zwiększenie liczby i powierzchni różnorodnych terenów zielonych świadczących usługi ekosystemów i stanowiące o atrakcyjności gminy jako potencjalne miejsce zamieszkania. Zapewnienie trwałości istniejących i przyszłych miejsc zielonych jako nieodłącznej części miasta i gminy Wieliczka;
- niwelowanie ryzyka zanikania przestrzeni cennej przyrodniczo związanej z niewielkim udziałem przyrodniczych terenów chronionych, przez propagowanie wśród mieszkańców idei zrównoważonego rozwoju i związanej z nią konieczności dbania o środowisko.

4. ŁAD PRZESTRZENNY GMINY

Kontekst:

Ład przestrzenny to sposób kształtowania przestrzeni, który tworzy harmonijną całość i uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne². Ów ład przestrzenny często jest zaburzony w obszarach podlegających intensywnym zjawiską suburbaizacyjnym – a takim m.in. podlega gmina Wieliczka. Położenie w bezpośrednim sąsiedztwie miasta metropolitalnego, które w naturalny sposób rozszerza swoje wpływy w promieniu 20-30 km od swoich granic, dogodne połączenia komunikacyjne, niższe ceny gruntu/nieruchomości niż w Krakowie – to tylko niektóre czynniki wzmagające zjawisko suburbanizacji, często niestety także tej żywiołowej, bezplanowej, z charakterystycznym zjawiskiem „urban sprawl”³ które skutecznie niszczy ład przestrzenny. Podobnie jak szereg innych gmin o podobnym położeniu także gmina Wieliczka dotknięta jest negatywnym wpływem tzw. spontanicznej suburbanizacji.

Krajobraz gminy jest ważnym aspektem związanym z atrakcyjnością życia mieszkańców, natomiast jest to również istotny element w odniesieniu do potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy, zwłaszcza dla turystyki pieszej i rowerowej. Zarówno punkty, jak i osie widokowe mogą stanowić istotną wartość dodaną w przypadku odpowiedniego kształtowania krajobrazu gminy.

Rekomendacje:

- kierowanie się kryteriami ładu przestrzennego w prowadzonej polityce zagospodarowania gminy, czyli: logiką przestrzenną (funkcjonalne powiązania), optymalizacją przepływów

² Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, z dnia 27 marca 2003 r.

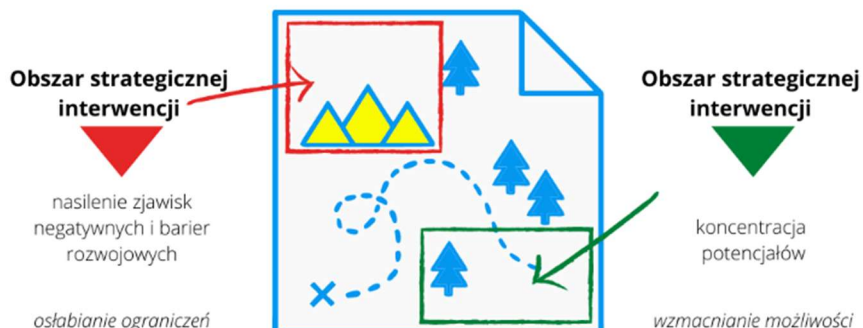
³ Eksurbanizacja czy inaczej „rozlewanie się miasta” – niekontrolowany proces poszerzenia się zabudowy miejskiej, na skutek rosnącego przeludnienia, na obszar o mniejszej intensywności urbanizacji, czyli na sąsiadujące przedmieścia lub tereny do tej pory wiejskie. Kompozycyjnie są to najczęściej osiedla domów jednorodzinnych, często izolowane od innych skupisk zabudowy, z drogami bez chodników, oddalone od usług na tyle, że korzystanie z nich wymaga użycia samochodu.

i rozmieszczenia ludności (eliminacja nadmiernego angażowania transportu), czytelnością przestrzenną oraz zachowaniem walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz zagospodarowaniem umożliwiającym utrzymanie równowagi ekologicznej (zastosowanie terenów otwartych, czynnych biologicznie, zielonych);

- podejmowanie niezbędnych działań remontowych, rewitalizacyjnych, rekultywacyjnych w celu naprawy i zatrzymania rozprzestrzeniania się postępującej degradacji tkanki miejskiej, wpływającej na pogarszający się stan wizualny miasta i gminy, a także na powstawanie problemów społecznych;
- przeciwdziałanie powstawaniu niespójnych układów urbanistycznych składających się z zupełnie odrębnych elementów i stylów architektonicznych, a także ograniczenie zanieczyszczenia przestrzeni miejskiej reklamami i informacjami wizualnymi, mogącymi zdominować krajobraz miejski;
- zapewnienie dostępności istniejącym i planowanym przestrzeniom publicznym. Przez dostępność przestrzeni publicznych rozumie się nie tylko odległość od miejsca zamieszkania, ale również istnienie dogodnych połączeń komunikacji publicznej i ciągów pieszo-rowerowych lub możliwości pozostawienia samochodu w ich niedalekiej odległości;
- połączenie ze sobą poszczególnych przestrzeni, po to by utworzyć jednolity system „przestrzeni atrakcyjnych”, ograniczający do minimum konieczność pokonywania barier przestrzennych podczas rekreacji i przemieszczania się pomiędzy nimi;
- wprowadzenie zieleni w formie „zielonych korytarzy” jako naturalnych przestrzeni wpisanych w kompozycje urbanistyczne;
- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego poprzez np. objęcie opieką przykładów architektury lokalnej, miejscowych roślin, układu pól itp.;
- podejmowanie działań budujących poczucie więzi lokalnej i wzmacniania wspólnoty lokalnej poprzez kreowanie wydarzeń sąsiedzkich (społecznych), ale także kształtowanie miejsc o wyraźnych granicach, tożsamości i przestrzeniach publicznych – miejscach spotkań;
- propagowanie wśród mieszkańców idei ładu przestrzennego i jej rzeczywistą realizację za pomocą wytycznych zawartych w dokumentach planistycznych, a także realizowanie odpowiednich projektów zagospodarowania przestrzeni publicznych i inwestycji celu publicznego;
- zadbanie o prawidłowe zagospodarowanie głównych punktów widokowych wymienionych w SUiKZP (punkt w Brzegach – wały i Zakole Wisły, punkt w Podstolicach – kościół w Gorzkowie, punkt w Byszycach – panorama Tatr, punkt w Raciborsku – zalew w Dobczycach i Tatry, punkt w Chorągwiczy – panorama Wieliczki), a także rozważne kształtowanie krajobrazu, dominant architektonicznych, linii prowadzących wzrok, ścian urbanistycznych, itp., widzianych z tychże punktów.

5. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Obszarami Strategicznej Interwencji (OSI) są tereny odznaczające się szczególnymi uwarunkowaniami rozwojowymi w skali całej gminy.

Obszary Strategicznej Interwencji to, w myśl Ustawy o Zasadach Prowadzenia Polityki Rozwoju, obszary posiadające **szczególne uwarunkowania** społeczne, gospodarcze i/lub przestrzenne przejawiające się występowaniem **barier rozwojowych albo potencjałów** dla rozwoju jednostki. OSI stanowią wybór strategiczny, którego konsekwencją jest skierowanie interwencji publicznej na dany obszar.

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Dla województwa małopolskiego zostało wyodrębnionych 6 typów obszarów:

Obszarami problemowymi, wymagającymi usunięcia lub ograniczenia barier rozwojowych są:

1. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – problemy społeczne nasilają się w południowo-wschodniej i północnej Małopolsce, a ekonomiczne – w południowej. Gminy, w których łącznie koncentrują się problemy społeczne, ekonomiczne lub środowiskowe są skoncentrowane w części wschodniej Małopolski. Do gmin zmarginalizowanych zalicza się także te o najniższej dostępności transportowej. Kumulacja negatywnych zjawisk występuje w 62 gminach, które w większości należą do najuboższych w regionie.

2. Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju w województwie małopolskim wskazano 6 takich miast.
3. Obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia.

Obszarami o szczególnych walorach i potencjale są:

4. **Miejscowości uzdrowiskowe** – kurorty o wieloletniej tradycji, rozpoznawalne w kraju i na świecie.
5. Obszary prawnie chronione (parki narodowe, parki krajobrazowe itp.) – to tereny cenne przyrodniczo, które objęto szczególnym wsparciem, a zarazem przyczyniające się do ograniczeń inwestycyjnych.

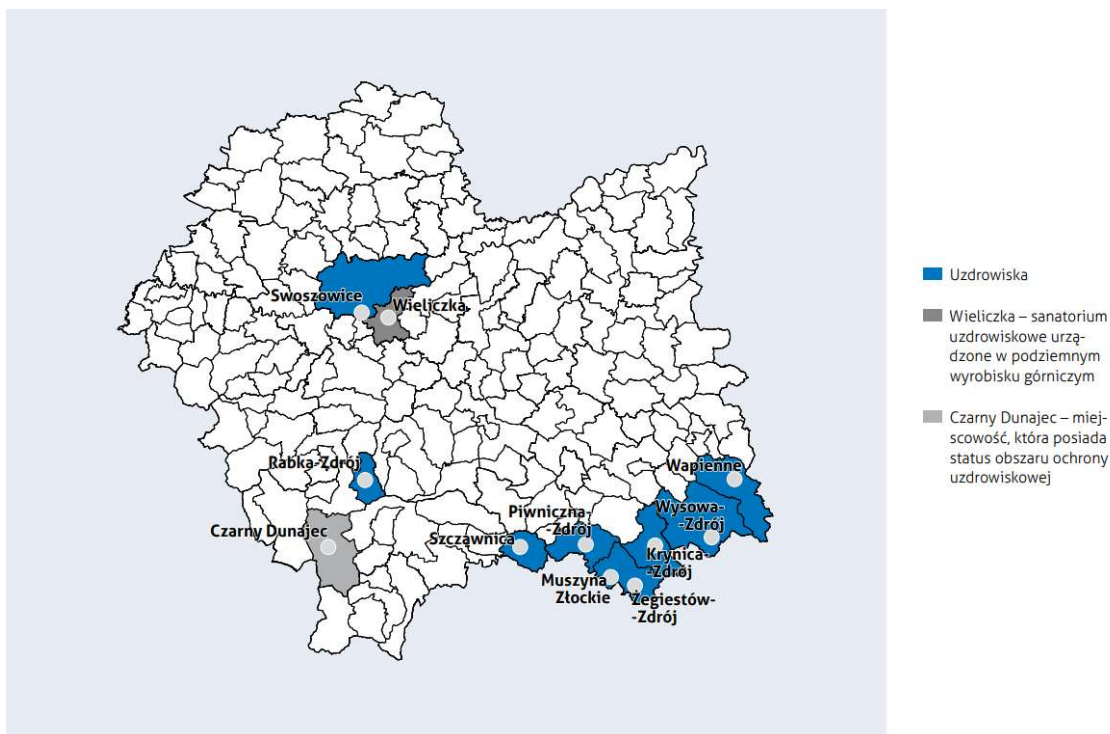
Obszarami wzrostu są:

6. Gminy współpracujące w ramach Miejskich Obszarów Funkcjonalnych – obecnie funkcjonuje **Stowarzyszenie Metropolia Krakowska**, planowany rozwój związków wokół Tarnowa, Nowego Sącza, a także w ramach miast zachodniej małopolski, regionu tatrzańskiego i gorlickiego.

Obszar Miasta i Gminy Wieliczka należy do **2 terytoriów** stanowiących Obszary Strategicznej Interwencji wyznaczone w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

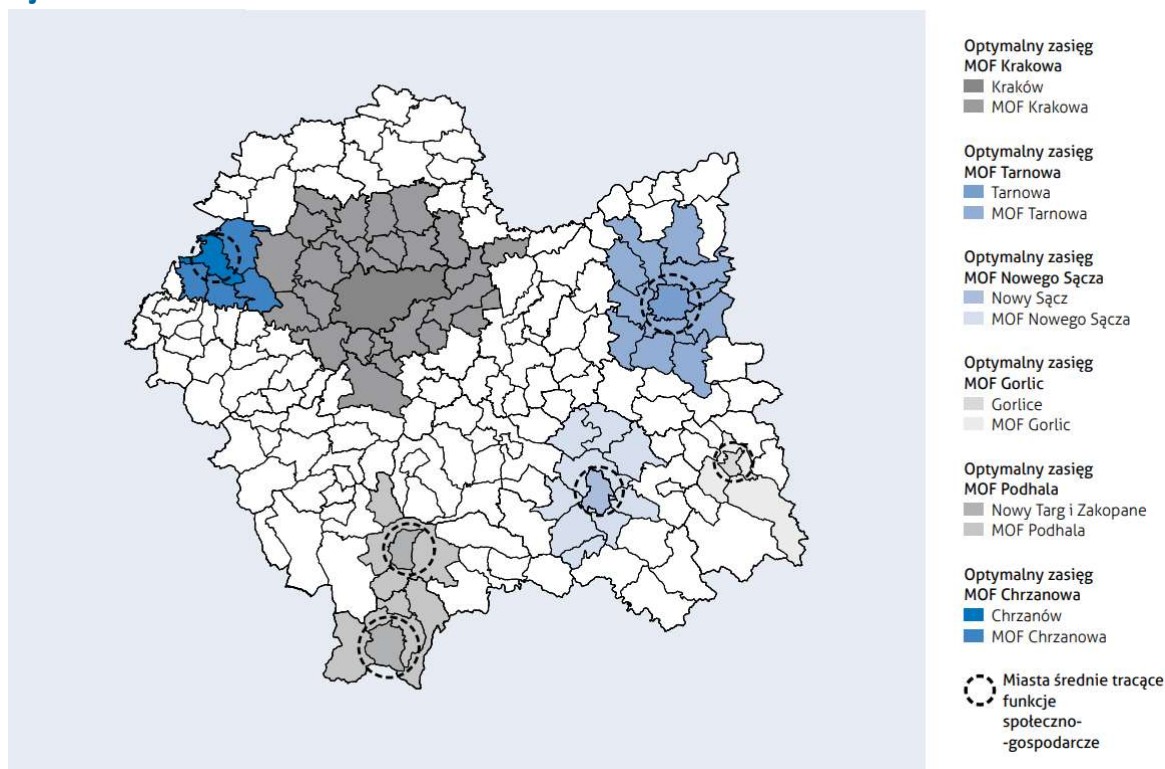
Są to **miasta i gminy współpracujące w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych** oraz **miejscowości uzdrowiskowe**.

Rysunek 8. Obszary Strategicznej Interwencji Województwa Małopolskiego – miejscowości uzdrowiskowe.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Rysunek 9. Obszary Strategicznej Interwencji Województwa Małopolskiego – obszary funkcjonalne.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

W myśl Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, wobec braku możliwości jednoznacznego terytorialnego wskazania OSI, postanowiono, że **przewidziany zostanie specjalny mechanizm wsparcia projektów realizowanych w tych dziedzinach z poziomu RPO WM 2021–2027**. Mechanizm opierać się będzie na budowaniu partnerstw na rzecz realizacji wspólnych i kompleksowych projektów z zakresu m.in. ochrony dziedzictwa kulturowego, podtrzymywania lokalnych tradycji, turystyki i promocji regionu, budowy ścieżek rowerowych czy rewitalizacji miast i odnowy wsi.

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI – MIASTO I GMINA WIELICZKA

W gminie Wieliczka, w efekcie prac strategicznych, wytypowano jeden obszar stanowiący Obszar Strategicznej Interwencji:

- Park Mickiewicza wraz z bezpośrednim otoczeniem.

OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI: PARK MICKIEWICZA WRAZ Z BEZPOŚREDNIM OTOCZENIEM

UZASADNIENIE WYBORU

Park Mickiewicza zajmuje centralny teren miasta Wieliczka, będący bezpośrednim otoczeniem historycznej tkanki miejskiej śródmieścia i zawiera się w tzw. strefie ochrony pośredniej⁴ – podlega ochronie w zakresie zasadniczych elementów rozplanowania oraz charakteru i skali zabudowy. Został założony w 1835 r. i tworzy wyodrębniony wycinek krajobrazu o wewnętrznym układzie kompozycyjnym i komunikacyjnym. Pełni on funkcje rekreacyjne jako przestrzeń zieleni urządzonej wykorzystywanej przez mieszkańców gminy Wieliczka oraz turystów odwiedzających m.in. Kopalnię Soli w Wieliczce (kompleks wpisany w 1978 r. na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO). Tym samym stanowi on priorytetowe miejsce na mapie gminy oraz miasta Wieliczka. Poza bezsprzecznymi walorami krajobrazowymi oraz społecznymi (miejsce spotkań mieszkańców), pozostaje stale obszarem o wysokim potencjale rozwojowym zarówno w aspekcie rozwoju jego funkcji społecznych, ale także wizerunkowych dla gminy.

W bezpośrednim otoczeniu Parku Mickiewicza przy ulicy Dembowskiego 57 znajduje się budynek z 1920 r., który pierwotnie pełnił funkcje usługowe dla PKP (m.in. przychodnia zdrowia). Budynek jest wpisany do gminnej ewidencji zabytków (rejestr zabytków nr A-447) i z uwagi na swoje pierwotne przeznaczenie zwyczajowo nazywany jest „budynek kolejowy”. Obecnie jest obiektem niepełniącym żadnych funkcji – pustostan we własności gminy Wieliczka, jednak z bardzo dużym potencjałem rozwojowym, m.in. jako przestrzeń do realizacji funkcji społecznych – bycia centrum aktywności społecznej mieszkańców gminy Wieliczka.

Gmina Wieliczka to miejsce wysoce atrakcyjne do życia. Z roku na rok wyraźnie wzrasta liczba mieszkańców gminy, teren intensywnie zajmowany jest przez zabudowę mieszkaniową. Wraz ze wzrostem liczby mieszkańców wrasta także potrzeba realizacji potrzeb w zakresie wypoczynku, rekreacji, ale także realizacji potrzeb społecznych. Wyjściem naprzeciw tym oczekiwaniom jest m.in. zwrócenie uwagi na wskazany obszar Parku Mickiewicza czy „budyńku kolejowego” i przeprowadzenie ich gruntownej rewitalizacji.

⁴ Wieliczka jest miastem utrzymanym na kanwie średniowiecznego założenia, związanym na przestrzeni wieków z przemysłem wydobywania soli - zachowanym do dzisiaj jako unikatowy w skali światowej zespół muzealny. Zabytkowy układ urbanistyczny miasta, w jego centralnej części, został podzielony na strefy ochrony konserwatorskiej. Strefa bezpośredniej ochrony obejmuje obszar historycznego centrum zwarteo, gdzie ochronie podlega pełna struktura przestrzenna niniejszego obszaru ze względu na wartości urbanistyczne, architektoniczne oraz zasoby zieleni. Strefa ochrony pośredniej obejmuje obszar otaczający śródmieście i m.in. w jego skład wchodzi Park Mickiewicza.

Zarówno Park Mickiewicza, jak i budynek przy ul. Dembowskiego 57, zawsze stanowiły potencjały rozwojowe gminy, tym bardziej połączenie ich w ramach obszaru strategicznej interwencji w gminie Wieliczka jest uzasadnione. Osiągnięcie oczekiwanych rezultatów rozwojowych wymaga jednak podjęcia określonych działań w formie szerokiej interwencji publicznej, która pozwoli wykorzystać wskazane potencjały, zarówno w aspekcie przestrzennym, społecznym, ale także gospodarczym.

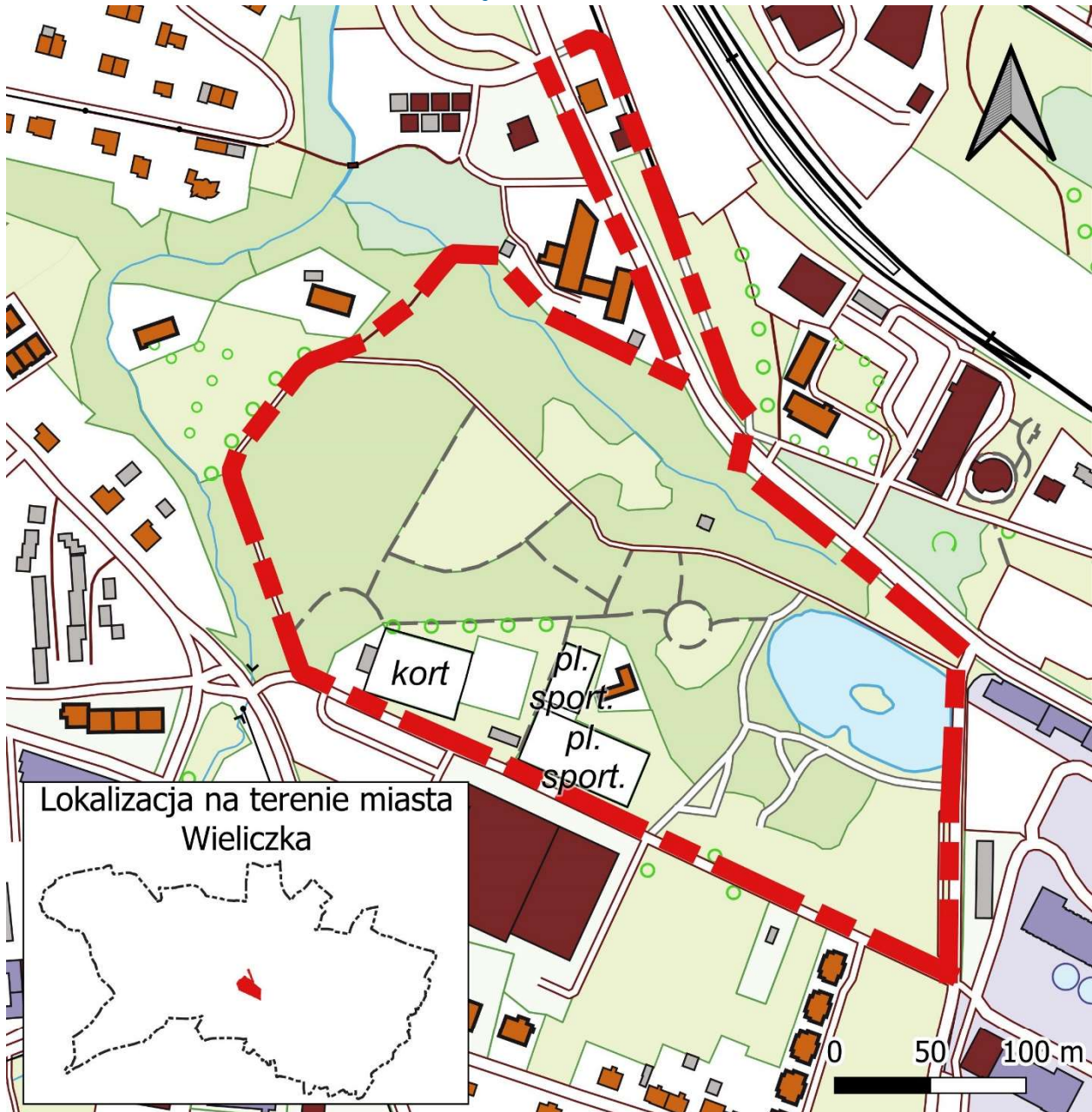
OBSZAR TERYTORIALNY

OŚI obejmuje obszar Parku Mickiewicza oraz przestrzeni sąsiadującej zajętej przez budynek zwany „budynek kolejowy”, zlokalizowanym przy ul. Dembowskiego 57 (działka nr 1752/30 w Wieliczce obręb 001).

Łącznie wskazany obszar strategicznej interwencji obejmuje teren o powierzchni około 7,5 ha.

Z uwagi na proporcje dominującą formą zagospodarowania obszaru, stanowiącą zwartą całość, jest założenie parkowe z występującą w ramach niego infrastrukturą sportowo – rekreacyjną i budynkami stanowiącymi zaplecze wspierające. „Budynek kolejowy”, zlokalizowany jest w bezpośrednim sąsiedztwie Parku Mickiewicza, jednakże nie stanowi z nim bezpośrednio integralnej przestrzeni całości – jest oddzielony od parku ul. Dembowskiego.

Rysunek 10. Park Mickiewicza – lokalizacja w mieście Wieliczka.

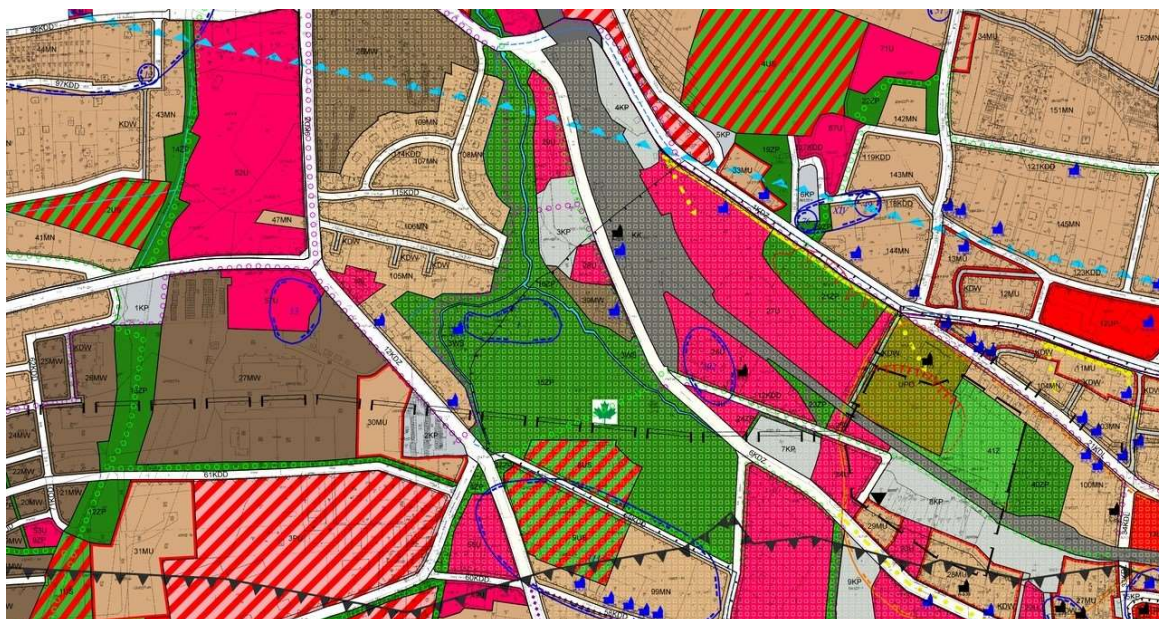

Legenda

granica OSI	rząd drzew
droga dojazdowa lub inna gruntowa	pas krzewów lub żywopłot
budynek mieszkalny wielorodzinny	alejka lub pasaż
budynek mieszkalny jednorodzinny	ścieżka
budynek użyteczności publicznej	woda powierzchniowa
budynek przemysłowy	ciek wodny
budynek gospodarczy	teren przemysłowo-składowy
linia kolejowa	roślinność trawiasta
jezdnia drogi lokalnej, dojazdowej lub innej o nawierzchni twardej	las liściasty
	zadrzewienie

Źródło: na podstawie danych GUGiK (BDOT10K)

Rysunek 11. Park Mickiewicza na MPZP Wieliczki.

Źródło: www.wieliczka.e-mpzp.pl

UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE, GOSPODARCZE I PRZESTRZENNE

Potencjał wyjściowy Parku Mickiewicza (pow. 7,11 ha):

- możliwość dotarcia do terenu z wielu kierunków (ul. J. Matejki, ul. Dembowskiego, Al. Solidarności, ul. Parkowa / ul. Kościuszki) – brak barier ograniczających,
- ukształtowanie terenu z niewielkimi deniwelacjami,
- wzdłuż północnej granicy parku płynie potok Serafa (zarośnięty, wymagający renaturalizacji), a na terenie parku znajduje się staw o pow. 0,6 ha z wyspą na środku;
- w całym parku brak posycia, drzewostan mieszany, występują nasadzenia drzew stuletnich, wyróżnić można aleje kasztanowców, lip i grabów, jednak stan techniczny (zwłaszcza alei kasztanowców) wymaga przebudowy i zabezpieczenia, natomiast nowe nasadzenia obserwowalne w południowej części parku w dużej mierze pozbawione są zamierzeń kompozycyjnych;
- bogaty system ścieżek parkowych, nawierzchnie żwirowe, przepuszczalne;
- ławki, latarnie, kosze na śmieci – stan dobry (nowe);
- budynek komunalny (lokalizacja: Park Mickiewicza 1) zwany „domem ogrodnika”, zlokalizowany w sąsiedztwie obiektów sportowo – rekreacyjnych, przeznaczony do remontu i zaadoptowania do nowych funkcji (m.in. kawiarnia, przestrzeń wystawiennicza),
- wykonany jest projekt budowlany wielobranżowy zagospodarowania parku (przewidziane prace projektowe nie będą mieć negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne),
- wykonany jest program funkcjonalno-użytkowy dla robót polegających na zaprojektowaniu i wykonaniu zamierzenia budowlanego pn.: „Tężnia solankowa wraz z elementami małej architektury w Wieliczce”,
- wykonana jest ekspertyza stanu technicznego budynku komunalnego (Park Mickiewicza 1) zwanego „domkiem ogrodnika” – dopuszczenie do użytkowania po przeprowadzeniu wskazanych prac remontowych.

Potencjał wyjściowy budynku przy ul. Dembowskiego 57 („budynek kolejowy”):

- powierzchnia użytkowa budynku 402,17 m² (łącznie z komunikacją) – obecnie niewykorzystana,
- budynek 2-kondygnacyjny, niepodpiwniczony z nieużytkowym strychem, w konstrukcji tradycyjnej (kamień, cegła, drewno),
- przeznaczenie budynku: usługowo – mieszkalny,
- gminna ewidencja zabytków (A-447),
- wejście główne bezpośrednio z ul. Dembowskiego oraz drugie wejście do budynku od tzw. Podwórka,
- teren działki częściowo zagospodarowany – trawniki i nieutwardzone dojścia do budynku,
- wykonany jest program funkcjonalno – użytkowy zagospodarowania budynku,
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie w całości akceptuje i uzgadnia program funkcjonalno – użytkowy zagospodarowania budynku (wydana decyzja),
- wydana decyzja przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Krakowie wskazująca, że inwestycja nie będzie miała negatywnego oddziaływania na środowisko oraz na obszar Natura 2000 – Puszcza Niepołomicka PLB120002.

Struktura własności: teren i budynki kubaturowe wchodzące w skład OSI stanowią własność gminy Wieliczka.

Najważniejsze uwarunkowania i potencjały społeczno-gospodarczo-przestrzenne OSI:

Uwarunkowania przestrzenne:

- Zgodność przeznaczeń terenu wskazanego jako OSI, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w zakresie planowanych działań rozwojowych.
- Kontynuacja funkcji już zakorzenionych w przestrzeni, czyli rewitalizacja obecnego terenu parkowego z elementami sportowo – rekreacyjnymi, a w przypadku „budynek kolejowego” przywrócenie mu funkcji o znaczeniu społecznym.
- Centralne położenie terenu, w bezpośrednim sąsiedztwie siatki połączeń komunikacyjnych (komunikacja samochodowa, kolejowa, rowerowa i piesza) daje możliwość zapewnienia dogodnego i bezpośredniego dojazdu do obszaru z terenu gminy, ale także z poza gminy.
- Część terenu (środkowy fragment Parku Mickiewicza) ulega okresowo zalewaniu przez wody opadowe, czyli stanowi naturalny polder gromadzący nadmiar wody – z powodzeniem może on służyć jako urządzone miejsce rekreacji na wolnym powietrzu.
- Posiadanie przez gminę dokumentacji techniczno – projektowej w zakresie prowadzenia działań na terenie OSI w tym stosownych uzgodnień środowiskowych i konserwatorskich.

Uwarunkowania gospodarcze:

- OSI lokalizowane jest w przestrzeni centralnej gminy, w sąsiedztwie funkcji usługowych i publicznych. Realizacja inwestycji wpłynie na rozwój okolicznych funkcji usługowo – handlowych.
- Realizacja OSI wpłynie bezpośrednio (funkcja gospodarcza wprowadzona w przestrzeń parku) jak i pośrednio na rozwój sektora usług turystycznych i uzdrowiskowych (kuracjusze, turyści), poszerzając ofertę miasta Wieliczka o kolejną urządzoną,

w wysokim standardzie, powszechnie dostępną przestrzeń otwartą z takimi atrakcjami jak np. ężnia solankowa.

Uwarunkowania społeczne:

- Mieszkańcy sukcesywnie zgłaszają potrzebę (m.in. warsztaty strategiczne, przeprowadzone w 2021 r. szerokie badania ankietowe mieszkańców gminy odnoszące się m.in. do oczekiwań w zakresie rozwoju gminy) powiększenia na terenie gminy Wieliczka powierzchni terenów zielonych, w tym zieleni urządzonej, celem tworzenia wysokiej jakości miejsc spotkań sąsiedzkich, integracji, rekreacji.
- Wzmocnienie potencjału gminy Wieliczka w zakresie kreowania nowych miejsc realizacji inicjatyw społecznych – centrów aktywności społecznej, gdzie będzie dochodzić do synergii różnych inicjatyw realizowanych w sferze społecznej zarówno przez instytucje publiczne, ale także organizacje pozarządowe czy grupy aktywnych nawet niesformalizowanych grup mieszkańców.
- Profilaktyka zdrowia – dzięki realizacji ężni solankowej w przestrzeni Parku Mickiewicza mieszkańcy swobodnie (nieodpłatnie) będą mogli odbyć kurację zdrowotną układu oddechowego dzięki wykorzystaniu jej właściwości leczniczych.
- W bezpośrednim sąsiedztwie OSI znajduje się Centrum Edukacyjno – Sportowe „Solne Miasto” – optymalizacja dostępności dla mieszkańców, „Solnego Miasta” i terenu otwartego OSI (w tym osób ze specjalnymi potrzebami, takich jak matki z dziećmi w wózkach, osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze).

Podjęmowanie działań, w ramach Obszaru Strategicznej Interwencji w gminie Wieliczka, realizuje także strategiczne zamierzenia Strategii Metropolii Krakowskiej 2030, w ramach której kultura czasu wolnego czy działania skoncentrowane na środowisku naturalnym zapewniającym wysoką jakość życia, są dwoma z siedmiu priorytetów rozwojowych w skali ponadlokalnej. Strategia Metropolii Krakowskiej zakłada bowiem:

- tworzenie i efektywne zarządzanie terenami zielonymi oraz zapewnianie wysokiej jakości przestrzeni publicznych. Tereny zieleni, zgodnie ze Strategią Metropolii Krakowskiej, mają stanowić miejsca sprzyjające spędzaniu przez mieszkańców czasu wolnego na świeżym powietrzu oraz być miejscem wytchnienia w okresach wysokich temperatur;
- rozwój oferty czasu wolnego czerpiącej z lokalnych przewag i potencjałów, dla której ważnym komponentem mają być m.in. walory krajobrazowe miejsca oraz jego szeroka rozpoznawalność.

KIERUNKI INTERWENCJI I PLANOWANE DZIAŁANIA

W ramach OSI założono następujący zakres i cel interwencji:

OSI – Obszar A – Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni parkowej wraz z „domkiem ogrodnika” oraz realizacja tężni solankowej w przestrzeni parku:

- podział całego obszaru Parku Mickiewicza na wnętrza urbanistyczne – ogrody tematyczne; przewidziano m.in. Ogród stylowy Adama Mickiewicza, Ogród wodny, Ogród solny, Ogród rzeczny;
- elementy małej architektury: punkt widokowy (w sąsiedztwie Ogrodu solnego), bramy do parku akcentujące wejścia do tej przestrzeni, ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery, oświetlenie – niskie, wysokie, kierunkowe, gruntowe, ogrodzenie (wysokie, niskie klombowe i niskie stylowe);
- zieleń – pielęgnacja zieleni oraz nowe nasadzenia drzew, krzewów, traw, roślin okrywowych i renowacja trawników;
- układ komunikacyjny i nawierzchnie – zgodnie z projektem;
- rewitalizacja 2-kondygnacyjnego (parter i poddasze użytkowe) budynku komunalnego zwanego „domkiem ogrodnika” zlokalizowanego w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów sportowo – rekreacyjnych i dostosowanie do nowych funkcji: kawiarnia wewnętrzna i na zewnątrz budynku (kawiarnia letnia), mini przestrzeń wystawiennicza;
- budowa tężni solankowej – ogólnodostępnej, nieodpłatnej, która będzie pełnić rolę prozdrowotnej strefy aktywności mieszkańców gminy Wieliczka. Tężnia będzie dostosowana do wszystkich mieszkańców, będzie bez barier architektonicznych, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów i rodziców z dziećmi.

Realizacja zadań będzie przebiegać etapowo (szczegóły w projektach budowlanych). Realizacja inwestycji nie zmieni dotychczasowego sposobu użytkowania przestrzeni.

OSI – Obszar B – Rewitalizacja budynku przy ul. Dembowskiego 57 na cele aktywności społecznej mieszkańców. Zakres przewidzianych prac:

- prace remontowo - budowlane – m.in. przebudowa budynku, instalacji wodno - kanalizacyjnej, instalacji elektrycznej oraz innych, ciągów komunikacyjnych i układu pomieszczeń, budowa szybu windy, aranżacja przedpola budynku – likwidacja barier architektonicznych oraz aranżacja otoczenia budynku (zieleń urządzona, mała architektura);
- wyposażenie budynku w sprzęt pozwalający na realizację przewidzianych funkcji (m.in. meble i pozostałe wyposażenie);
- przygotowanie planu działań społecznych realizowanych w przestrzeni budynku.

Gmina Wieliczka posiada aktualne projekty zagospodarowania przeważającej części OSI (m.in. projekt budowlany wielobranżowego zagospodarowania Parku Mickiewicza, projekt funkcjonalno – użytkowy budynku przy ul. Dembowskiego 57).

Planowane inwestycje spełniają wszystkie zapisy MPZP, brak jest także ewentualnych odrębnych ograniczeń dla zamierzeń inwestycyjnych, które są przewidziane do realizacji na obszarze OSI.

Planowane inwestycje, na obszarze OSI, nie będą mieć negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne (brak zagrożeń dla środowiska).

Obszar oddziaływania, przewidzianych na obszarze OSI obiektów, mieści się w całości na działkach należących do tego obszaru.

6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka 2023-2030 odwołuje się do procedur i zakresu przydzielonych odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych oraz prowadzenia obserwacji postępów wdrażania Strategii. Wskazano podmioty odpowiedzialne oraz zaangażowane w jej wdrażanie. Wyróżniono możliwe źródła finansowania zadań strategicznych. Realizacja Strategii i monitorowanie jej postępów będzie odbywać się w zgodności ze standardami zachowań sformułowanymi w Misji rozwoju:

— Zarządzanie w sposób **zaplanowany, przemyślany i profesjonalny**, gwarantując racjonalność i efektywność podejmowanych działań.

— **Zwiększanie przestrzeni do angażowania mieszkańców w planowanie rozwoju Gminy i podejmowanie ważnych decyzji lokalnych**; konsultacje społeczne prowadzone zgodnie z zasadami kanonu i dobrą praktyką, wspierane przez przemyślaną, efektywną politykę informacyjną; dbanie o poszanowanie zobowiązań społecznych.

1. Kierowanie się **konsekwencją w realizacji ustalonych celów i zamierzeń**, z **naciskiem na jakość realizowanych działań** (tj. terminowość, zapewnienie odpowiednich zasobów w tym finansowych) oraz **wysoki poziom merytoryczny** i walor konkurencyjny.

1. **Wykorzystywanie nowoczesnych metod i technologii**, usprawnień dla załatwiania spraw administracyjnych oraz komunikacji z Urzędem.

1. **Współpraca międzysektorowa, działanie zespołowe oraz dobry przepływ informacji** (wewnątrz UMiG jak i na zewnątrz).

Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny efektów Strategii będą:

— **Burmistrz Miasta i Gminy:**

- Odpowiedzialny za wykonanie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy;
- Wyznacza Opiekuna Strategii;
- Inicjuje realizację zadań.

— **Rada Miejska:**

- Rozpatruje wnioski o aktualizację Strategii,

- Odnosi się do zadań wskazanych w Strategii przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych.

— **Opiekun Strategii:**

- Funkcja koordynacyjna wobec pozostałych Partnerów, w tym podejmowanie się mobilizacji zasobów na rzecz realizacji zadań strategicznych,
- Upowszechnia założenia Strategii wśród mieszkańców gminy,
- Przygotowuje sprawozdania okresowe z realizacji Strategii,
- Rekomenduje wprowadzenie zmian do Strategii.

— **Partnerzy realizacji Strategii tj. poszczególne komórki Urzędu Miasta i Gminy oraz jednostki organizacyjne:**

- Realizują / współrealizują poszczególne zadania strategiczne,
- Informują Opiekuna o stopniu realizacji zadań oraz przekazywanie danych do monitoringu,
- Wnioskują o zmiany w Strategii.

WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Strategia Rozwoju to kluczowy punkt odniesienia przy tworzeniu lub aktualizowaniu dokumentów strategicznych lub planistycznych. Dlatego istotnym jest utrzymanie ich zgodności z treścią Strategii – w odniesieniu do realizacji celów strategicznych zyskują one status **dokumentów wykonawczych**.

Zgodność dotyczy:

- Poziomu **misji**: wdrożenie nowych dokumentów wykonawczych musi być poprzedzone tzw. *testem misji w modelu Ashridge*. Osoby odpowiedzialne za ich sporządzenie powinny dokonać weryfikacji zapisów za pomocą poniższych pytań:
 - Czy dokument jest zgodny z naszą główną aspiracją?
 - Czy wpisuje się w nakreślone strategiczne obszary rozwoju (domeny)?
 - Czy nie kłóci się z wartościami, w które wierzymy?
 - Czy zakłada działania uwzględniające przyjęte standardy zachowań?
- Poziomu **celów**: opracowania programowe/planistyczne niższego rzędu powinny wynikać i/lub wpisywać się w cele wyznaczone w dokumencie Strategii.
- Poziomu zaplanowanych **efektów**: wdrażanie dokumentów wykonawczych ma umożliwiać osiągnięcie docelowych wartości wskaźników założonych w Strategii.
- Poziomu **wytycznych i rekomendacji** w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

W związku z powyższym dokonano przeglądu istniejących dokumentów strategicznych lub planistycznych (zwanymi tu wykonawczymi) gminy wraz z określeniem ich zgodności ze Strategią lub ogólną rekomendacją zmian.

Tabela 3. Wybrane dokumenty wykonawcze gminy.

Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Wieliczka	2016-2023	Cele GPR są zbieżne z celami Strategii Rozwoju; przy aktualizacji konieczność weryfikacji zgodności przedsięwzięć z celami Strategii Rozwoju.
Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii	Plan coroczny	Brak uwag, dokument dotyczy zadań bieżących gminy (art. 4 ust. 1-2 i art. 18 ustawy z dnia 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, art. 10 ust. 1-3 ustawy z dnia 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii). Corocznie – konieczność weryfikacji z celami strategicznymi z zakresu pomocy społecznej.
Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy Wieliczka	2019-2022	Brak uwag, dokument dotyczy zadań bieżących gminy (art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). W przypadku kontynuacji/aktualizacji planu – konieczność weryfikacji z celami strategicznymi z zakresu pomocy społecznej.
Program współpracy Gminy Wieliczka z organizacjami Pozarządowymi i innymi organizacjami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	Plan coroczny	Brak uwag, dokument dotyczy zadań bieżących gminy (art. 5a ustawy z dnia 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie). Corocznie – konieczność weryfikacji z celami strategicznymi z zakresu aktywizacji społecznej.
Gminny program wspierania rodziny w Gminie Wieliczka	2020-2022	Brak uwag, dokument dotyczy zadań bieżących gminy (art. 176 pkt. 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9.06.2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). W przypadku kontynuacji/aktualizacji planu – konieczność weryfikacji z celami strategicznymi z zakresu pomocy społecznej.
Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobieganie bezdomności zwierząt na terenie gminy	Plan coroczny	Brak uwag, dokument dotyczy zadań bieżących gminy (art. 11a ust. 1 oraz ust. 3a ustawy z dnia 21.08.1997 r. o ochronie zwierząt). Zagadnienia programu nie są objęte strategicznymi kierunkami działań.
Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych ZGK w Wieliczka sp. z o.o.	2018-2022	W przypadku kontynuacji/aktualizacji planu – konieczność weryfikacji z celami strategicznymi z zakresu infrastruktury komunalnej i technicznej.

Źródło: Opracowanie własne.

MONITORING I EWALUACJA

Celem systemu monitorowania Strategii jest weryfikacja skuteczności działań, określonych w ramach celów strategicznych ujętych w tym opracowaniu. Monitoring pozwoli sprawdzić, czy Strategia jest wdrażana zgodnie z planem. Tym samym monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych zadań, uwzględnionych w planach działań dla domen strategicznego rozwoju. Wskaźniki służące monitorowaniu realizacji Strategii wyróżniono na kolejnych stronach.

Monitoring obejmujący sprawdzenie osiągniętych wskaźników ma miejsce raz na rok. Jednostki organizacyjne oraz komórki urzędu, odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań, przekazują Opiekunowi Strategii w terminie do 31 marca informację na temat aktualnych wartości wskaźników (w szczególności dotyczących projektów flagowych) oraz możliwych trudnościach i problemach w realizacji zaplanowanych zadań.

Na podstawie tych danych Opiekun Strategii przygotowuje sprawozdanie z realizacji Strategii do dnia 31 maja i przedkłada je Burmistrzowi. Następnie wyniki monitoringu publikowane są na stronie internetowej urzędu gminy.

PROCEDURA AKTUALIZACJI STRATEGII

Przeгляд i aktualizacja dokumentu Strategii Rozwoju będzie mieć miejsce w połowie okresu obowiązywania Strategii oraz na koniec jej obowiązywania.

W przypadku wystąpienia uzasadnionej konieczności dopuszcza się możliwość aktualizacji zapisów Strategii. W takim wypadku zostaną przeprowadzone następujące działania:

1. Burmistrz na sesji Rady Miejskiej przedstawia wniosek o rozpoczęcie procesu przeglądu strategicznego.
2. W oparciu o decyzję Rady Miejskiej Burmistrz we współpracy z Opiekunem Strategii określa sposób przeprowadzenia aktualizacji (praca własna / podmiotu zewnętrznego) oraz przygotowuje harmonogram procesu aktualizacji Strategii.
3. W ramach procesu aktualizacji poddane mogą zostać:
 - zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz,
 - misja rozwoju gminy i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów gminy i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),
 - cele strategiczne i operacyjne i ich adekwatność do zweryfikowanej misji rozwoju (w szczególności do domen strategicznego rozwoju),
 - zadania,
 - Obszar(y) Strategicznej Interwencji.
4. Zaktualizowana Strategia jest kierowana do konsultacji.
5. Po konsultacjach aktualizację Strategii przedstawia się Radzie Miejskiej.

REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ – WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII

W tabelach poniżej wyróżniono wskaźniki wg domen strategicznego rozwoju oraz celów strategicznych. Ich wartość jest przedstawiana dla roku bazowego (2019 lub 2020) oraz 2030 tj. ostatniego roku realizacji Strategii Rozwoju. Wartości oznaczono symbolami

↗ - oznaczającym oczekiwany wzrost wartości oraz

↘ - oznaczającym oczekiwany spadek wartości.

W odniesieniu wskaźników względnych (np. udział, stosunek) wartość docelowa oznacza jej wysokość w chwili opracowania danych do monitoringu, natomiast w przypadku wskaźników bezwzględnych (np. liczba, ilość, długość) wartość oznacza jej wysokość łączną (całkowity spadek lub przyrost od 2021 r.) lub roczną (średnia roczna wartość w okresie od 2021 r.).

Tabela 4. Wskaźniki monitorowania Strategii.

Mierniki realizacji	Źródło	Wartość bazowa	Wartość docelowa 2030
Domena 1. Gmina funkcjonalna			
Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w ogóle ludności (wodociąg)	BDL GUS	91,6%	↗
Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w ogóle ludności (kanalizacja)	BDL GUS	53%	↗
Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji w ogóle ludności (gaz)	BDL GUS	87,8%	↗
Liczba pasażerów obsłużonych przez WST	UMiG Wieliczka / WST	254 000	↗
Łączna długość dróg i chodników nowopowstałych i zmodernizowanych	UMiG Wieliczka	4,711 km	↗
Liczba usług administracyjnych możliwych do zrealizowania drogą elektroniczną (e-administracja) ⁵	UMiG Wieliczka	9	↗
Liczba nowych / zaadoptowanych mieszkań komunalnych oddanych do użytku w danym roku	UMiG Wieliczka	9	↗

⁵ Usługi dostępne poprzez portal e-Urzędu <https://eurzad.wieliczka.eu> – lista usług:
Formularz deklaracji na podatek od nieruchomości osób prawnych (DN-1),
Formularz deklaracji na podatek rolny osób prawnych (DR-1),
Formularz deklaracji na podatek leśny osób prawnych (DL-1),
Formularz deklaracji na podatek od środków transportu osób prawnych (DT-1),
Formularz informacji w sprawie podatku od nieruchomości (IN-1),
Formularz informacji w sprawie podatku rolnego (IR-1),
Formularz informacji w sprawie podatku leśnego (IN-1),
Deklaracja o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
Korekta deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Mierniki realizacji	Źródło	Wartość bazowa	Wartość docelowa 2030
Liczba turystów odwiedzających gminę Wieliczka	UMiG Wieliczka BDL GUS Kopalnia Soli w Wieliczce	619 000 *znaczný spadek w okresie pandemii (2,5 mln w 2019 r.)	↗
Liczba udzielonych noclegów turystom krajowym i zagranicznym	BDL GUS	56 398	↗
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Wieliczka	UMiG Wieliczka	582	↗

Domena 2. Gmina rozwijająca swój kapitał społeczny

Liczba środków przekazanych w danym roku budżetowym do dystrybucji w ramach budżetu partycypacyjnego	UMiG Wieliczka	1 483 325,24 zł	↗
Średni wynik w procentach osiągnięty przez uczniów ze sprawdzianu po szkole podstawowej w danym roku (j. polski)	OKE Kraków	65%	↗
Średni wynik w procentach osiągnięty przez uczniów ze sprawdzianu po szkole podstawowej w danym roku (matematyka)	OKE Kraków	55%	↗
Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	BDL GUS	101,5%	↗
Liczba imprez, wydarzeń kulturalno – rozrywkowych organizowanych przez gminę Wieliczka	UMiG Wieliczka	111	↗
Odsetek osób objętych pomocą społeczną w gminie Wieliczka w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców	UMiG Wieliczka / MGOPS	6,31% (tj. 3896 osób)	↘
Liczba osób starszych z terenu gminy objętych opieką całodobową lub opieką w miejscu zamieszkania	UMiG Wieliczka / MGOPS	93	↗
Liczba organizacji społecznych biorących udział w otwartych konkursach ofert ogłoszonych przez Burmistrza	UMiG Wieliczka	43	↗
Liczba projektów organizacji pozarządowych / grup mieszkańców dofinansowanych w otwartych konkursach ofert ogłoszonych przez Burmistrza	UMiG Wieliczka	81	↗

Mierniki realizacji	Źródło	Wartość bazowa	Wartość docelowa 2030
Domena 3. Gmina dbająca o dobrostan i zdrowe środowisko naturalne			
Nakłady przeznaczone w danym roku na inwestycje i projekty związane z likwidacją niskiej emisji	UMiG Wieliczka	5.727.887,91 zł	↗
Liczba zrealizowanych projektów poszerzających bazę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy	UMiG Wieliczka	3	↗
Liczba powszechnie dostępnych terenów zielonych, parków, skwerów, itp.	UMiG Wieliczka	12	↗
Liczba imprez o charakterze sportowo – rekreacyjnym zorganizowanych przez gminę	UMiG Wieliczka	50	↗
Liczba osób uczestniczących w programach profilaktycznych w danym roku na terenie gminy	UMiG Wieliczka	7 822	↗
Liczba wydarzeń promujących aktywny styl życia	UMiG Wieliczka	15	↗
Liczba wymienionych przestarzałych pieców węglowych	UMiG Wieliczka	211	↗
„Poziom recyklingu” czyli udział odpadów komunalnych poddanych recyklingowi w sumie całości odpadów komunalnych odebranych i zebranych z terenu gminy	UMiG Wieliczka	35%	↗

WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem programującym rozwój gminy do 2030 r. Wszystkie pozostałe plany i programy strategiczne, w tym strategie branżowe, opracowania tematyczne, są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju, a jednocześnie realizacji założeń Strategii poprzez ukierunkowaną interwencję.

Sporządzane dokumenty wykonawcze powinny być więc spójne z założeniami Strategii. Zgodność dokumentów wykonawczych powinna odnosić się w szczególności do następujących elementów:

- zgodność na poziomie Misji (tzw. „test Misji” – analiza założeń tworzonego dokumentu w zakresie spełnienia wartości i standardów określonych w Misji Miasta i Gminy Wieliczka);
- zgodność na poziomie celów – cele zaplanowane w wykonawczych powinny wpisywać się w realizację celów zaplanowanych w Strategii;
- zgodność na poziomie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej – działania / kierunki założone w dokumentach wykonawczych powinny być spójne

z wytycznymi i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej;

- zgodność na poziomie zaplanowanych efektów – działania przewidziane w dokumentach wykonawczych powinny przyczynić się do osiągnięcia wskaźników zaplanowanych w Strategii.

Po przeprowadzeniu analizy podstawowych dokumentów wykonawczych, obecnie obowiązujących w Mieście i Gminie Wieliczka, oceniono je jako spójne ze Strategią oraz niewymagające aktualizacji.

Analizie poddano:

- Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wieliczka;
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Wieliczka na lata 2016 – 2023;
- Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wieliczka na lata 2019 – 2025;
- Program Poprawy Jakości Powietrza w Gminie Wieliczka na lata 2018 – 2023.

ZGODNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU

Cele strategiczne wyznaczone w Strategii Rozwoju są zgodne z założeniami programowymi dokumentów wyższego rzędu. Strategia jest spójna z istotnymi dla realizacji polityki rozwoju gminy obowiązującymi aktami strategicznymi, planistycznymi oraz operacyjnymi obowiązującymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym. Są to:

- Strategia Zrównowazona Europa 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030),
- Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego,
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami,
- Strategia Metropolia Krakowska 2030.

Przed ukończeniem projektu Strategii **nie** zostały jeszcze zakończone prace nad Strategią Rozwoju Powiatu Wielickiego na nowy okres strategiczny (prace zainaugurowane w lutym 2022 r.) oraz RPO Województwa Małopolskiego na lata 2021-2027.

STRATEGIA METROPOLIA KRAKOWSKA 2030

W Strategii Metropolii Krakowskiej wskazuje się **7 celów głównych**:

1. Metropolia Krakowska **inteligentnie zarządzana**, oparta na partnerstwie i zaangażowanej kadrze.

Obszar ten obejmuje takie zagadnienia jak wysoka jakość strategicznego zarządzania wzmocniającego relacje wewnętrzne, sprawny system koordynacji zewnętrznych sieci współpracy, wysoki poziom kompetencji i zaangażowania kadr, skuteczne wsparcie gmin

w budowaniu wspólnoty lokalnej. W Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka założenia tego celu są zawarte w domenie 1.

2. Metropolia Krakowska **przyjazna środowisku**, zorientowana na neutralność klimatyczną, zapewniająca wysoką jakość życia.

Obszar ten wskazuje na sprawny system gospodarowania przestrzenią, uwzględniający dążenie do neutralności klimatycznej, efektywną gospodarkę energetyczną i wysoką jakość powietrza, racjonalną gospodarkę odpadami i efektywne wykorzystanie surowców. Cel jest bliskoznaczny z domeną 3.

3. Metropolia Krakowska **sprzyjająca aktywnej, ekologicznej i efektywnej mobilności**.

Do założeń celu należy trwała współpraca i skuteczna koordynacja relacji między samorządami oraz zarządcami infrastruktury transportowej i organizatorami transportu oraz wysoka dostępność infrastruktury zrównoważonej mobilności i integracja różnych form transportu. W gminie zagadnieniom środowiskowym poświęcono domenę 1.

4. Metropolia Krakowska **innowacyjna i konkurencyjna**, kreująca trwałe relacje w sieci wiodących ośrodków gospodarczych Europy.

Cel obejmuje takie zagadnienia takie jak skuteczna współpraca międzysektorowa, wysoka konkurencyjność gospodarcza, kompleksowo zarządzane tereny inwestycyjne. W Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka podane cele metropolitalne są ujęte w domenie 1.

5. Metropolia Krakowska **inspirująca**, czerpiąca z różnorodności i lokalnych potencjałów, bazująca na sieciach współpracy.

Cel wskazuje na zintegrowaną i atrakcyjną ofertę czasu wolnego, odpowiadającą na potrzeby odbiorców, wysoką jakość i dostępność wielofunkcyjnej infrastruktury czasu wolnego. Domena 2. odpowiada wymienionym celom.

6. Metropolia Krakowska **sprzyjająca skutecznej, włączającej edukacji**, opartej na twórczych relacjach.

Obszar ten obejmuje zagadnienia takie jak twórcze relacje pracowników oświaty i sprawna organizacja edukacji, atrakcyjna oferta kształcenia, dostosowana do oczekiwań rynku pracy, dostępna i przyjazna przestrzeń sprzyjająca edukacji. W Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka poświęcono tym zagadnieniom domenę 2.

7. Metropolia Krakowska zapewniająca **mieszkańcom nowoczesne i dostępne usługi społeczne**, ceniąca równość i solidarność społeczną.

Do założeń celu należą: dostępne i wysokiej jakości usługi społeczne oraz skoordynowana i aktywna współpraca w obszarze ochrony zdrowia, przyjazne środowisko życia i pracy dla migrantów, efektywna współpraca w zakresie polityki mieszkaniowej oraz rewitalizacji. Dla Gminy tożsame cele są ujęte w domenie 1.

Wobec powyższego Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka 2023-2030 należy uznać **za spójną z założeniami Strategii Metropolii Krakowskiej 2030.**

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA „MAŁOPOLSKA 2030”

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2030 została przyjęta Uchwałą Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Wizją rozwoju województwa jest: „Małopolska regionem równych szans i wszechstronnego rozwoju Małopolan, nowoczesnej gospodarki, odpowiedzialnie podchodzącym do zasobów środowiska naturalnego, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości, zachowującym swoją tożsamość i aktywnie działającym na rzecz integracji europejskiej”. Głównym celem prowadzącym do realizacji takiej wizji: „Małopolska regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym”. W Strategii Rozwoju Województwa wskazuje się **5 obszarów działania**:

- **Obszar I – Małopolskie.** Cel – Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie.

Obszar ten obejmuje takie zagadnienia jak rodzina, opieka zdrowotna, bezpieczeństwo, sport i rekreacja, kultura i dziedzictwo, edukacja oraz rynek pracy. W Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka założenia tego celu są zawarte w domenie 2. skoncentrowanej na standardach edukacji, infrastruktury społecznej, przedszkolnej opieki wychowawczej, kulturalnej oraz domenie 3. zawierającej elementy z zakresu ofert sportowej i rekreacyjnej.

- **Obszar II – Gospodarka.** Cel – Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka

Obszar wskazujący na wagę innowacyjności, konkurencyjności i przedsiębiorczości, podkreślający znaczenie turystyki, transportu czy gospodarka w obiegu zamkniętym. Miasto i Gmina Wieliczka kwestiom gospodarczym poświęca domenę 1. odnoszącą się do terenów inwestycyjnych, rozwijania przedsiębiorczości, w tym okoturystycznej, budowania postaw i zapewniania odpowiedniej infrastruktury, w tym drogowej.

- **Obszar III – Klimat i środowisko.** Cel – Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej.

W Małopolsce w nadchodzącym okresie programowania stawia się na występowanie zmian klimatycznych, dbałość o gospodarkę wodną, utrzymywanie bioróżnorodności i jakości krajobrazu. Wspierać to ma odpowiednia edukacja ekologiczna. W gminie zagadnieniom środowiskowym poświęcono domenę 3. przedstawiającą zadania na rzecz jakości środowiska czy bezpieczeństwa powodziowego i osuwiskowego.

- **Obszar IV – Zarządzanie Strategiczne.** Cel – System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030.

W strategii regionalnej stawia się na system zarządzania strategicznego rozwojem, współpracę, jak również partnerstwo oraz promocję regionu. W gminie zagadnienia z zakresu zarządzania rozwojem znajdują swoje miejsce w szczególności w standardach – mają one jednak odzwierciedlenie w domenach, w których wskazywano na potrzebę wdrażania odpowiednich regulacji w każdym z obszarów rozwojowych.

- **Obszar V – Rozwój zrównoważony terytorialnie.** Cel – Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach.

Zagadnienia te przenikają przez wszystkie domeny rozwoju gminy, jednak w szczególnym stopniu dotyczą kwestii równomiernego rozwijania infrastruktury społecznej (domena 2.) oraz wzmocnienia przedsiębiorczości i zapewnienie harmonii rozwoju społeczno – gospodarczego gminy (domena 1.). Dodatkowo rozwój zrównoważony terytorialnie jest bezpośrednio realizowany poprzez zidentyfikowanie i wytyczenie działań dla Obszaru Strategicznej Interwencji.

Tabela 5. Spójność celów Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” z celami Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka 2023-2030.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka 2023-2030	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”
Cele operacyjne	Cele szczegółowe
<ul style="list-style-type: none"> — Domena 1. Cel strategiczny nr 1. Cel operacyjny nr 1.1. Wykształcenie lokalnych centrów integracji sąsiedzkiej, usług, oferty kulturalnej celem ograniczenia koncentracji usług i oferty w centrum Wieliczki (idea „gminy 15 minutowej”). — Domena 3. Cel strategiczny nr 1. Cel operacyjny nr 1.1. Rozwój bazy / infrastruktury. 	<ul style="list-style-type: none"> — Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach
<ul style="list-style-type: none"> — Domena 1. Cel strategiczny nr 1. Cel operacyjny nr 1.2. Wysoka wewnętrzna i zewnętrzna dostępność transportowa. — Domena 1. Cel strategiczny nr 3. Cel operacyjny nr 3.2. Aktywna polityka proinwestycyjna. — Domena 3. Cel strategiczny nr 2. Cel operacyjny nr 2.4. Rozwijanie funkcji uzdrowiskowej Wieliczki w oparciu o potencjał kopalni soli oraz infrastrukturę wspierającą. 	<ul style="list-style-type: none"> — Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka
<ul style="list-style-type: none"> — Domena 1. Cel strategiczny nr 1. Cel operacyjny nr 1.3. Bezpieczne przestrzenie publiczne. — Domena 2. Cel strategiczny nr 1. Cel operacyjny nr 1.1. Rozwój bazy żłobkowo – przedszkolnej i szkolnej – dążenie do eliminacji dwuzmianowości w szkołach. — Domena 2. Cel strategiczny nr 1. Cel operacyjny nr 1.2. „Szkoła po szkole” – rozwój szkolnej oferty pozalekcyjnej o charakterze edukacyjno-opiekuńczym skierowanej do dzieci i młodzieży. — Domena 2. Cel strategiczny nr 2. Cel operacyjny 2.1. Rozwój oferty kształcenia muzycznego i oferty kulturalnej skoncentrowanej wokół muzyki. — Domena 2. Cel strategiczny nr 2. Cel operacyjny 2.2. Stały rozwój oferty kulturalnej gminy. — Domena 2. Cel strategiczny nr 1. Cel operacyjny nr 1.3. Stałe podnoszenie jakości kształcenia w placówkach edukacyjnych gminy. — Domena 2. Cel strategiczny nr 3. Cel operacyjny nr 3.1. Aktywna polityka senioralna — Domena 2. Cel strategiczny nr 3. Cel operacyjny nr 3.2. Realizacja programów integracji społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> — Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie

- Domena 2. Cel strategiczny nr 4.
Cel operacyjny nr 4.1. Wspieranie rozwoju stowarzyszeń lokalnych oraz aktywności niesformalizowanych grup mieszkańców.
- Domena 2. Cel strategiczny nr 4.
Cel operacyjny nr 4.2. Podejmowanie działań wzmacniających poczucie tożsamości historycznej i kulturowej mieszkańców z terenu Wielickiego.
- Domena 3. Cel strategiczny nr 1.
Cel operacyjny nr 1.2. Rozwój oferty wydarzeń.
- Domena 3. Cel strategiczny nr 2.1.
Cel operacyjny nr 2.1. Rozwój bazy pozwalającej na świadczenie usług medycznych wysokiej jakości.
- Domena 3. Cel strategiczny nr 2.2.
Cel operacyjny nr 2.2. Podejmowanie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej.
- Domena 3. Cel strategiczny nr 2.2.
Cel operacyjny nr 2.3. Promocja zdrowego trybu życia.

- Domena 1. Cel strategiczny nr 3.
Cel operacyjny 3.1. Poprawa obsługi mieszkańców gminy.
- Domena 3. Cel strategiczny nr 2.2.
Cel operacyjny nr 2.4. Rozwijanie funkcji uzdrowiskowej Wieliczki w oparciu o potencjał kopalni soli oraz infrastrukturę wspierającą.

— System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030

- Domena 1. Cel strategiczny nr 2.
Cel operacyjny nr 2.1. Modernizacja i stała rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej.
- Domena 1. Cel strategiczny nr 2.
Cel operacyjny nr 2.2. Sprawna gospodarka odpadami.
- Domena 3. Cel strategiczny nr 3.
Cel operacyjny nr 3.1. Prowadzenie efektywnej polityki dbania o czyste powietrze zarówno na obszarze gminy jak również w sąsiedztwie gminy – współpraca z gminami sąsiednimi.
- Domena 3. Cel strategiczny nr 3.
Cel operacyjny nr 3.2. Efektywna gospodarka wodno-ściekowa.
- Domena 3. Cel strategiczny nr 3.
Cel operacyjny nr 3.3. Ochrona terenów zielonych oraz stałe powiększanie obszarów zieleni w tym ogólnodostępnych terenów zieleni urządzonej.
- Domena 3. Cel strategiczny nr 3.
Cel operacyjny nr 3.4. Prowadzenie stałej edukacji ekologicznej mieszkańców gminy w duchu poszanowania zasobów naturalnych oraz kształtowanie postaw proekologicznych.

— Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 pn. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Wobec powyższego Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka 2023-2030 należy uznać **za spójną z założeniami Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”**.

7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja zadań wskazanych w Strategii Rozwoju, prowadzących do osiągnięcia celów strategicznych, będzie uzależniona od wyodrębnienia odpowiednich środków budżetowych oraz pozyskania funduszy z zewnętrznych źródeł. Są to w szczególności:

- Środki własne JST (środki pochodzące z budżetu gminy) jako główne źródło finansowania zaplanowanych działań w niniejszej Strategii. Pozwalają w pełni finansować część inwestycji, ale także mogą być wkładem własnym do m.in. zadań współfinansowanych ze środków zewnętrznych.
- Środki pozyskane z Unii Europejskiej - Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027 umożliwi pozyskanie funduszy z programów krajowych oraz programu regionalnego. Środki finansowe na realizację celów tych programów będą pochodzić z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także nowego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Należy jednak nadmienić, że podział środków w ramach dostępnych programów oraz opracowywanie ich ostatecznej wersji w dalszym ciągu trwa.
- Skarb Państwa – m.in. środki celowe w ministerstwach, zwłaszcza odpowiedzialnych za sport, turystykę, kulturę i infrastrukturę.
- Środki funduszy celowych w tym: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej;
- Kapitał prywatny i środki własne (w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego);
- Kapitał prywatny (środki inwestorów prywatnych).

Na kolejnej stronie zestawiono projekty flagowe wraz ze wskazaniem ich szacunkowej wartości oraz zakładanym okresem realizacji. **Łączna szacunkowa wartość projektów flagowych to 556,75 mln zł.**

Tabela 6. Wykaz projektów flagowych z uwzględnieniem szacowanego kosztu inwestycji oraz planowanego terminu realizacji.

L.p	Nazwa projektu	Szacowany koszt inwestycji	Planowany termin realizacji
1.	Budowa Centrum Społeczno - Kulturalnego z biblioteką dla obszaru osiedla Kościuszki i Krzyszkowice.	7 mln zł	2026
2.	Budowa nowych parkingów P&R w Węgrzcach Wielkich i Kokotowie z miejscami także dla rowerów/jednośladów, w połączeniu ze ścieżką rowerową Wieliczka – Kraków.	8 mln zł	2030
3.	Trasa tramwajowa Wieliczka - Kraków	200 mln zł	2030
4.	Budowa stacji uzdatniania wody (Wieliczka – Bogucice) wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą oraz modernizacja istniejącej sieci wodociągowej.	33,5 mln zł	2023
6.	Rozbudowa bazy przedszkolnej – nowe przedszkola: Zabawa, Koźmice Wielkie, Wieliczka (oś. Lekarka).	18 mln zł	2024
7.	Wielicki campus edukacji muzycznej.	30 mln zł	2030
8.	Uruchomienie księżkomatu w Mediatece - Bibliotece Miejskiej w Wieliczce.	250 tys. zł	2024
9.	Przestrzeń dla aktywnych - przestrzeń dla rozwoju działań społecznych i obywatelskich.	6 mln zł	2025
10.	Kompleks pełnowymiarowych boisk sportowych.	12 mln zł	2030
11.	Rozbudowa Samorządowego Publicznego Zakładu Lecznictwa Otwartego.	20 mln zł	2023
12.	Szpital geriatryczny.	65 mln zł	Etap I - 2026 Etap II - 2030
13.	Kanalizacja deszczowa w Wieliczce oraz rozwój małej retencji.	30 mln zł	2023
14.	Kanalizacja sanitarna w gminie Wieliczka – Etap IV.	117 mln zł	2023
15.	Rewitalizacja Parku im. Adama Mickiewicza.	10 mln zł	2025
RAZEM		556,75 mln zł	

8. DIAGNOZA STRATEGICZNA

WPROWADZENIE

Określenie oraz wytyczenie adekwatnych celów strategicznych wymaga przeprowadzenia szeroko zakrojonej diagnozy sytuacji gminy. Została ona rozpoczęta przed pierwszymi pracami warsztatowymi i eksperckimi nad strategiczną częścią opracowania. W ramach analizy danych zastanych skoncentrowano się na trzech wymiarach funkcjonowania gminy: **społecznym, gospodarczym i przestrzennym**.

W sferze społecznej zbadano sytuację mieszkańców, zarówno w zakresie procesów demograficznych, jak i dostępności usług, infrastruktury społecznej, oświaty, ochrony zdrowia. Sfera gospodarcza przedstawia stan lokalnej gospodarki, sytuację na rynku pracy czy też rolnictwo. Uwzględniono tu również kwestię finansów Gminy i podejmowanych inwestycji. Z kolei sfera przestrzenna obejmuje zagadnienia związane z warunkami zamieszkiwania w Gminie, transportu, infrastruktury, mieszkalnictwa czy stanu środowiska.

Zastosowano **analizę benchmarkingową** tj. porównanie sytuacji rozwojowej Gminy z sytuacją w podobnych jednostkach oraz na tle obszaru funkcjonalnego. Zdecydowano o wykorzystaniu w tym celu nowego narzędzia analitycznego, opracowanego przez Związek Miast Polskich przy wsparciu ministerialnym, jakim jest Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL)⁶. Baza MRL zawiera kompleksowe informacje na temat sytuacji społecznej, gospodarczej i stanu środowiska polskich jednostek samorządu terytorialnego oraz obszarów funkcjonalnych w oparciu o publicznie dostępne dane. Dla wybranych danych wykorzystano również System Monitorowania Usług Publicznych (SMUP), koordynowany przez Główny Urząd Statystyczny.

Grupą porównawczą dla Gminy Wieliczka są gminy miejsko-wiejskie w strefach zewnętrznych obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich – łącznie to 76 gmin⁷. Dane w MRL gromadzone są w trzech wymiarach (tożsamy ze sferami uwzględnionymi w tej diagnozie), w podziale na łącznie 48 podobszarów.

Dla danych i informacji, dla których to było możliwe, przeprowadzono również analizę wewnętrzną, czyli dla poszczególnych miejscowości tworzących Gminę.

⁶ <https://monitorrozwoju.pl/>

⁷ Grupy porównawcze zostały opracowane przez prof. P. Śleszyńskiego i prof. T. Komornickiego z Polskiej Akademii Nauk; dodatkowo uwzględniono kryterium typu gminy (wiejska, miejska, miejsko-wiejska oraz miasta na prawach powiatu).

Warto zaznaczyć, że, począwszy od 2018 r., obowiązkiem lokalnych władz stało się opracowywanie raportów o stanie gminy. W tym dokumencie przedstawiane są szczegółowe roczne informacje o dynamice zmian czy zrealizowanych inwestycjach.

Diagnoza strategiczna ma natomiast charakter syntetyzujący zasadnicze wnioski dla planowania strategicznego, które m.in. odnoszą się do danych zebranych w raportach, a także jest punktem wyjścia do wytyczenia wiodących celów. W okresie realizacji niniejszej strategii raporty o stanie gminy będą odgrywały główną rolę w monitorowaniu postępów oraz weryfikowaniu potrzeby aktualizacji strategii rozwoju gminy.

Dane, które pokazano w ujęciu statycznym, obrazują obecną sytuację Gminy, w chwili sporządzania diagnozy. Dane w ujęciu dynamicznym analizy zostały przeprowadzone dla lat 2016-2020 (w razie braku danych przedstawiono okres krótszy; wskaźniki demograficzne przedstawiono w ujęciu 2011-2020). Dane statystyczne ujęte w diagnozie pochodzą z otwartych baz danych, głównie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz zostały udostępnione przez Urząd Gminy lub współpracujące z nim podmioty. W dokumencie – w szczególności w analizie uwarunkowań zewnętrznych – odwoływano się do raportów, publikacji tematycznych lub informacji pochodzących ze stron internetowych (Urzędu Gminy, ale także innych). Źródła zostały wymienione pod wizualizacjami danych (wykresy, tabele) lub w formie przypisów dolnych.

MIASTO I GMINA WIELICZKA - PODSTAWOWE INFORMACJE

Gmina Wieliczka jest położona w bezpośrednim sąsiedztwie stolicy województwa małopolskiego – Krakowa – zajmując obszar 100,1 km². Na podział administracyjny gminy składają się:

- miasto Wieliczka - 9 osiedli: Bogucice, Kościuszki-Przyszłość-Szymanowskiego, Krzyszkowice, Lekarka, Ogrodowe, Sienkiewicza-Asnyka-W. Pola, Śródmieście, Zadory, Zdrojowe
- 29 sołectw (Brzegi, Byszyce, Chorągwica, Czarnochowice, Dobranowice, Golkowice, Gorzków, Grabie, Grajów, Grabówki, Jankówka, Janowice, Kokotów, Koźmice Małe, Koźmice Wielkie, Lednica Górna, Mała Wieś, Mietniów, Pawlikowice, Podstolice, Raciborsko, Rożnowa, Siercza, Strumiany, Sułków, Sygneczów, Śledziejowice, Węgrzce Wielkie, Zabawa

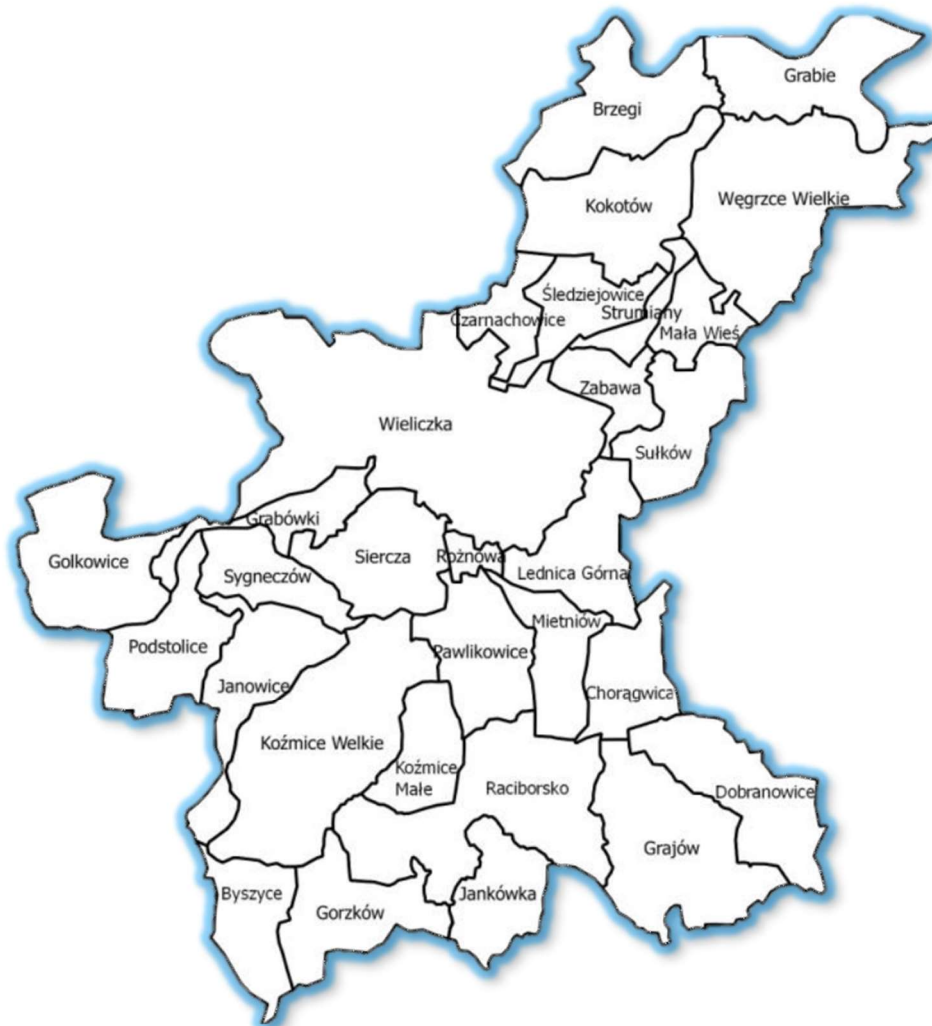
Terytorium gminy znajduje się w dorzeczu rzeki Raby, Wilgi i Serafy. Wszystkie dopływają do rzeki Wisły, która od północy oddziela Gminę od sąsiedniej gminy Niepołomice. Teren Gminy charakteryzuje się podziałem na dwie główne strefy – południową, bardziej wyżynną, oraz północną, nizinną i równinną. ¼ powierzchni Gminy zajmują użytki rolne, a ok. 8 % to obszary leśne.

Charakterystycznym dla Gminy jest dobre położenie komunikacyjne – przebiega tędy magistrala kołowa Kraków – Medyka (autostrada A4 i droga krajowa 94) oraz linia kolejowa nr 91 Kraków Główny – Medyka, będąca częścią magistrali kolejowej E-30 należącej do III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego łączącego Niemcy, Polskę i Ukrainę, a także stanowiąca jej odgałęzienie linia kolejowa nr 109 Kraków Bieżanów – Wieliczka Rynek

Kopalnia. Kolej i obwodnica Krakowa dają dogodne możliwości dojazdu do międzynarodowego portu lotniczego Kraków-Balice.

Wieliczka to obok Krakowa najczęściej odwiedzane miasto Małopolski. Doskonałe położenie – bliskie sąsiedztwo głównych węzłów komunikacyjnych, wiekowe zabytki i nowe inwestycje władz plasują w tej chwili Wieliczkę w czołówce najatrakcyjniejszych miast Polski. Do solnego miasta sprowadza się coraz więcej ludzi. Swoje siedziby zakładają tutaj nowe firmy, czemu sprzyja rozwój strefy aktywności gospodarczej.

Rysunek 12. Miejscowości gminy Wieliczka.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych UMiG Wieliczka.

WYMIAR SPOŁECZNY

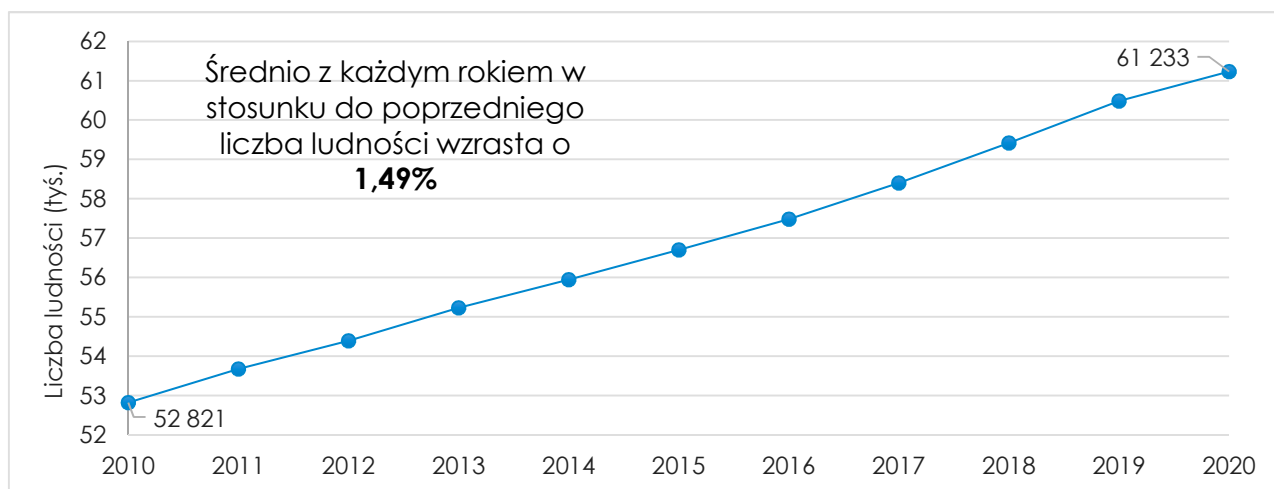
DEMOGRAFIA

Na terenie Gminy Wieliczka w 2020 r. mieszkało **61 233 osób**. Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba ludności w Gminie systematycznie rośnie (wzrost liczby ludności w 2020 r. w stosunku do 2010 r. wynosi 12%). Miasto Wieliczka otacza 29 sołectw. Łączna liczba mieszkańców na obszarze wiejskim wynosi 35 701 osób.

Wieliczka w ostatnich latach znacząco wyróżnia się **relatywnie korzystnym współczynnikiem obciążenia demograficznego**. W 2016 r. liczba osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60+, mężczyźni 65+) na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wyniosła 84. Średnia w tym samym czasie dla grupy porównawczej wyniosła 93 osoby. W 2020 r. współczynnik ten wyniósł dla Wieliczki 87 osób, a średnia dla grupy porównawczej wyniosła 103 osób. Oznacza to, że w zestawieniu z grupą porównawczą teren Gminy zamieszkuje znacznie niższy odsetek osób w wieku emerytalnym.

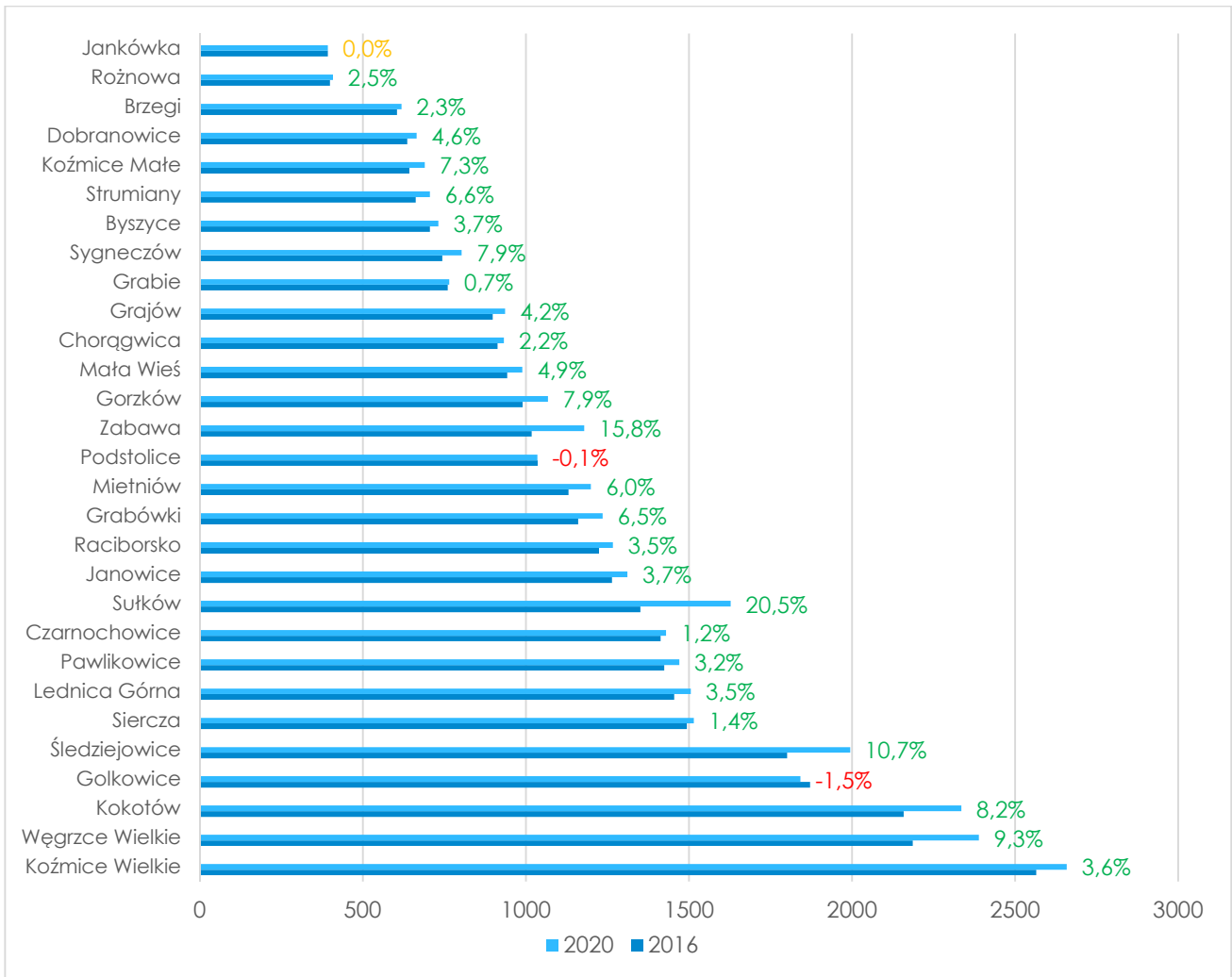
W analizie demografii w Gminie Wieliczka na szczególną uwagę zasługują pokaźne zmiany w pomiarze **salda migracji**. W latach 2016-2019 liczba zameldowań w Gminie wykazywała trend wzrostowy (wzrost rocznej liczby zameldowań tylko w latach 2016-2019 wyniósł 35%). Równocześnie, choć w wyraźnie niższym tempie, wzrasta liczba osób wymeldowujących się (wzrost liczby wymeldowań w tym samym okresie o 12%). W 2020 r. obie wartości spadły w stosunku do roku poprzedniego, co było związane z początkiem pandemii COVID-19, w tym wyraźnym spadkiem mobilności mieszkańców. Ważnymi czynnikami wydającymi się przyciągać nowych mieszkańców jest bliskie sąsiedztwo Krakowa, związany z tym rozwój inwestycji deweloperskich oraz rozrastające się strefy aktywności gospodarczej. Walory lokalizacyjne dla biznesu sprawiają, że np. przedsiębiorcy przenoszą swoją działalność z centrum metropolii na teren strefy. Z kolei powstające miejsca pracy zachęcają potencjalnych inwestorów i pracowników do stałego osiedlenia się na terenie Gminy Wieliczka.

Wykres 1. Zmiana liczby mieszkańców w latach 2010 – 2020 w Gminie Wieliczka.

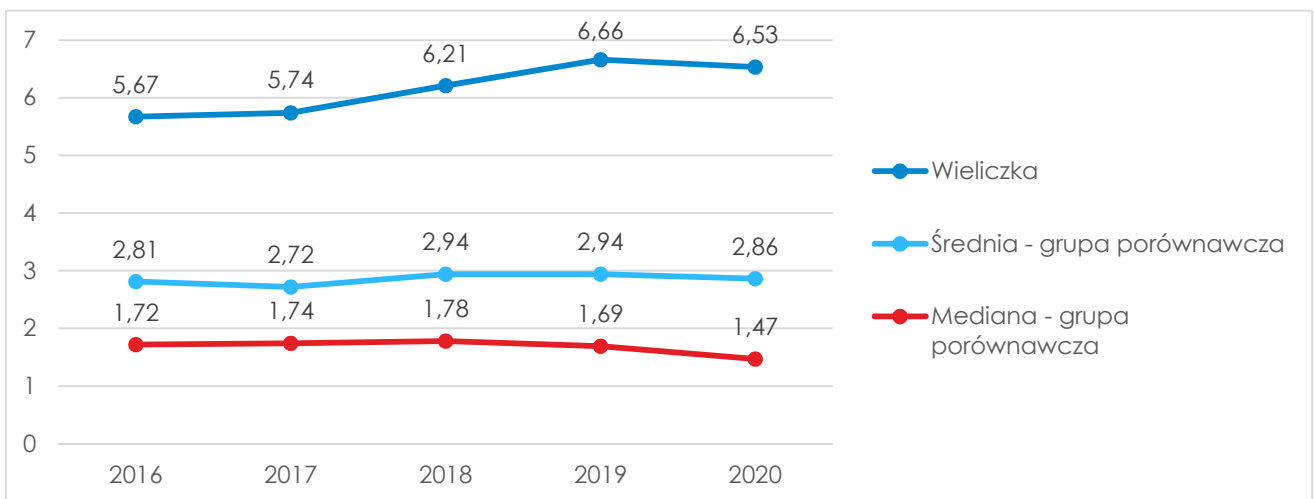
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 2. Zmiana liczby ludności wg sołectw (obszar wiejski) gminy Wieliczka w roku 2016 i 2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG.

Wykres 3. Benchmark - zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym na tle grupy porównawczej.

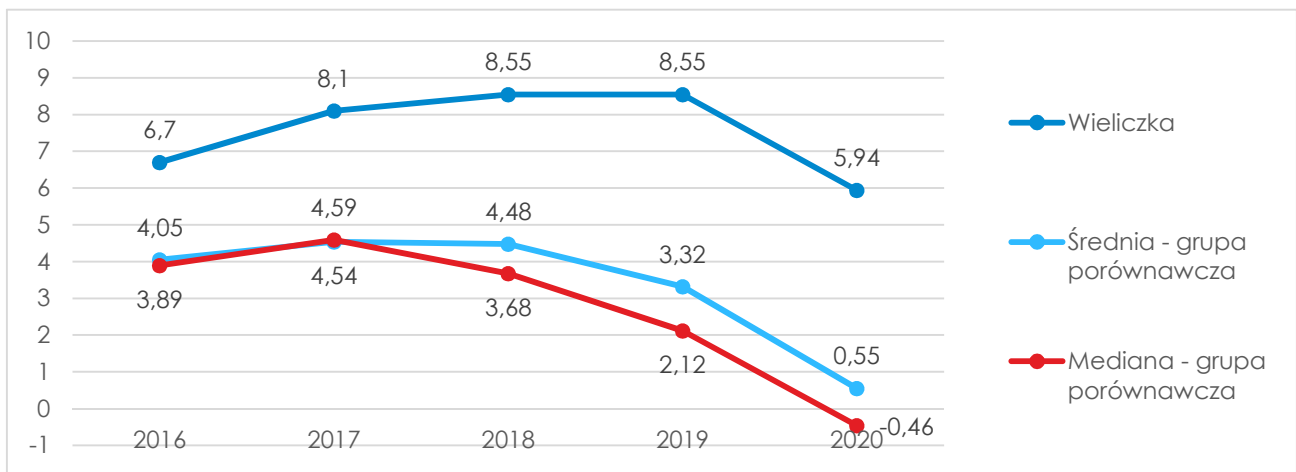

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Różnica liczby ludności w roku n oraz n-4 podzielona przez liczbę ludności w roku n-4 (iloraz pomnożony jest przez 100).

Dynamika liczby ludności obrazuje zmianę kluczowego dla rozwoju obszaru zasobu, jakim jest kapitał ludzki. **Wieliczka znacząco wyróżnia się na tle średniej oraz mediany grupy porównawczej.** W 2018 r. nastąpił największy wzrost współczynnika w stosunku do roku poprzedniego. Należy to wiązać m.in. ze znaczącym przyśpieszeniem w sferze mieszkalnictwa. Tendencja ta utrzymywała się do 2020 r., w którym nastąpiło chwilowe zahamowanie w związku z kryzysem pandemicznym. Jednak wartość i dynamika zmian niewątpliwie odstają od średniej oraz mediany dla grupy porównawczej w latach 2016-2020 – utrzymują się na podobnym poziomie. Należy podkreślić, że to także są ośrodki zlokalizowane w otoczeniu wielkich miast, podatne na proces suburbanizacji.

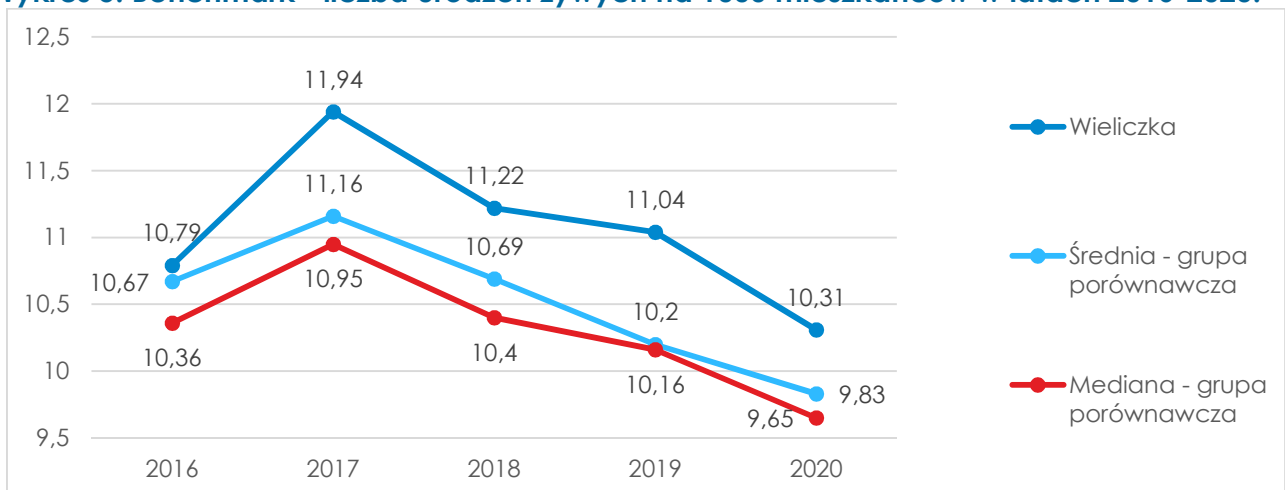
Wykres 4. Benchmark - przyrost naturalny w ostatnich 3 latach na 1000 ludności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Współczynnik jako średnia trzech lat. To suma wartości przyrostu naturalnego w latach n, n-1 oraz n-2 podzielona przez liczbę ludności w roku n (iloraz pomnożony jest przez 1000).

Wykres 5. Benchmark - liczba urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Współczynnik przyrostu naturalnego ludności, obliczany jako stosunek różnicy pomiędzy liczbą urodzeń, a liczbą zgonów w ciągu roku w stosunku do średniej liczby ludności na 1000 mieszkańców, obrazuje skalę reprodukcji ludności. Do 2019 r. **współczynnik przyrostu naturalnego dla Wieliczki stale wzrastał.** Średnia oraz mediana grupy porównawczej współczynnika już od 2017 r. mają tendencję spadkową, co pokazuje na przeciętnie niższe tempo przyrostu naturalnego. Warto zatem zauważyć, że w gminie Wieliczka nawarstwiają się

dwa istotne procesy implikujące przyrost ludności: napływ mieszkańców (imigracja / suburbanizacja) oraz duża liczba urodzeń.

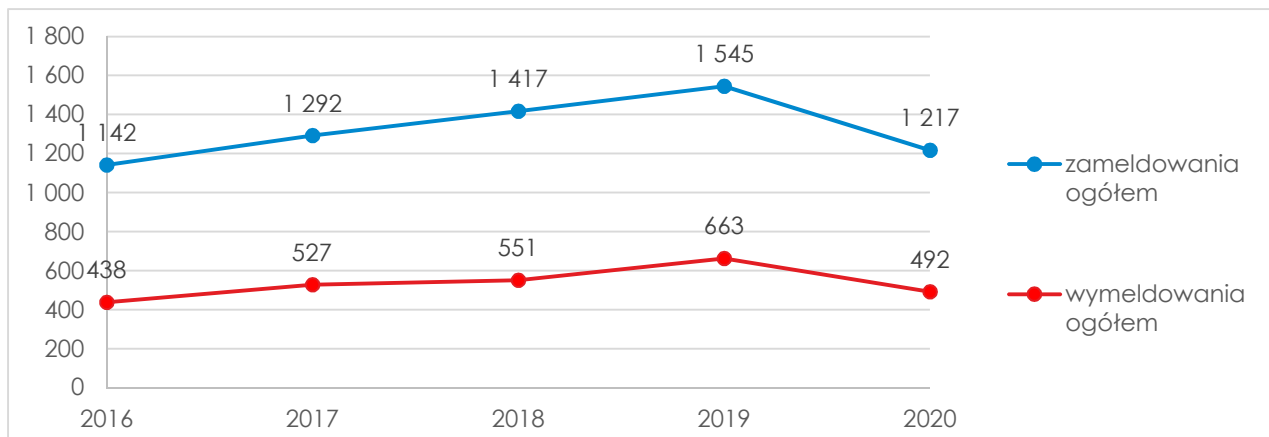
W całym okresie 2016-2020 w Gminie Wieliczka **liczba ogólnych zameldowań istotnie przewyższa liczbę wymeldowań – a od 2018 r. niemal trzykrotnie**. W 2019 r. różnica była największa i wyniosła 882. Oznacza to, że w tym okresie trwał intensywny i masowy napływ nowej ludności. Wzrost liczby urodzeń (wyk. 5), przy niezmienności pozostałych czynników, powoduje zwiększenie udziału ludności najmłodszej, przez co proporcjonalnie pomniejsza udział grupy najstarszej – od 2017 r. tendencja dla badanej grupy jest spadkowa, lecz wskaźnik dla Gminy Wieliczki jest w każdym roku wyższy niż średnia i mediana badanej grupy. Przy ogólnopolskim kryzysie depopulacji, Gmina odznacza się korzystnym bilansem demograficznym.

Interesujące wnioski wynikają z analizy salda migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób. Różnica między napływem, a odpływem ludzi młodych (zwykle mobilni pracownicy, studenci itp.)

w przeliczeniu na 1000 ludności w tej grupie wiekowej w ostatnim 5-leciu wynosiła w gminie Wieliczka ok. 17-22 osób.

W okresie pandemicznym w całej Polsce odnotowano rekordowo niską liczbę urodzeń oraz wysoką liczbę zgonów, co miało swoje odzwierciedlenie w niemal każdej gminie⁸. W 2020 r. przyrost naturalny dla **Gminy Wieliczka zmniejszył się o 2,5 punktów w stosunku do roku poprzedniego, utrzymując się jednak na dodatnim poziomie – w tym samym roku mediana w grupie porównawczej sięgnęła ujemnego poziomu**.

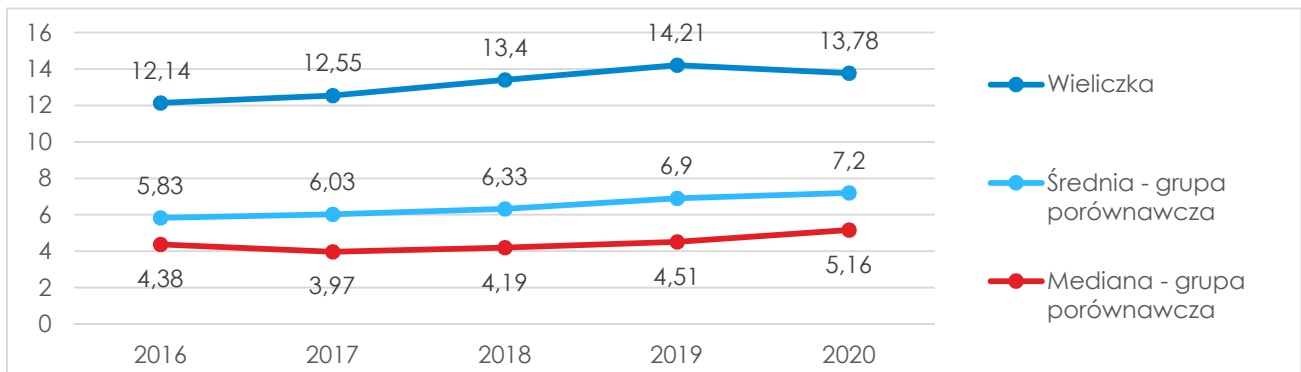
Wykres 6. Ruch migracyjny (liczba zameldowań oraz wymeldowań ogółem) w gminie Wieliczka w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

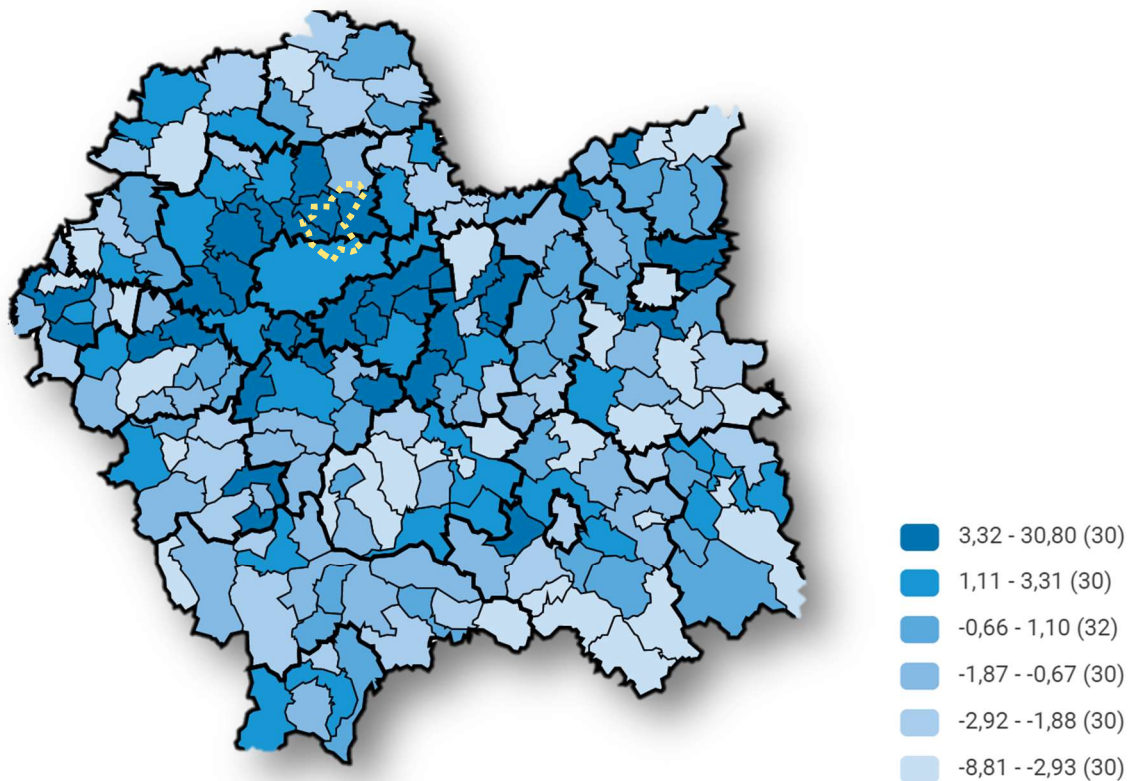
⁸ <https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoleczenstwo/polakow-coraz-mniej-kryzys-demograficzny-sie-poglebia,341428.html>.

Wykres 7. Benchmark - saldo migracji na 1000 osób (średnia 3-letnia).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Rysunek 13. Saldo migracji w województwie małopolskim w 2020 r.

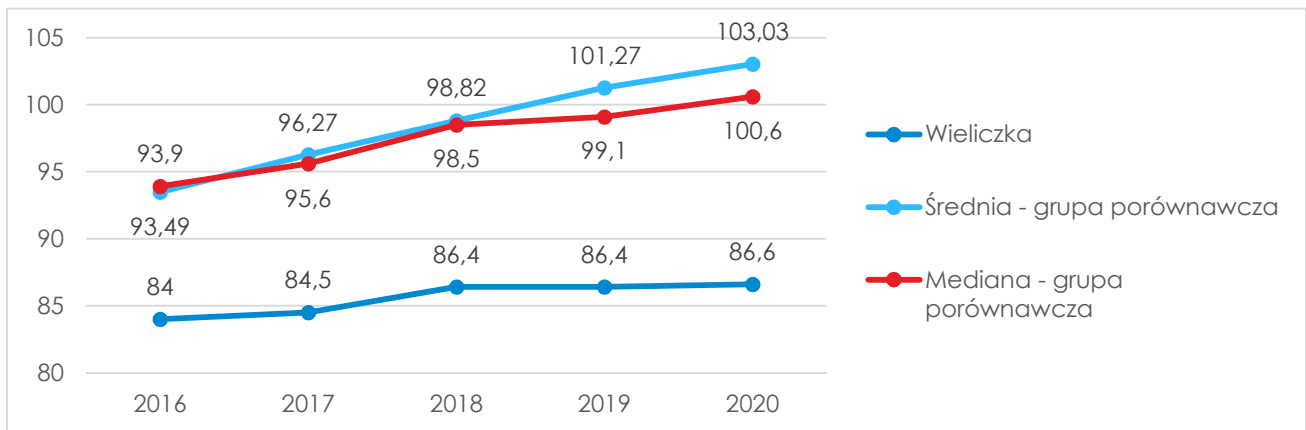
Źródło: System Monitorowania Usług Publicznych.

Tabela 7. Benchmark - saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób.

Jednostka	2016	2017	2018	2019	2020
Wieliczka	17,36	17,84	22,63	21,47	19,59
Średnia - grupa porównawcza	6,59	6,81	7,52	9,38	9,16
Mediana - grupa porównawcza	3,41	3,61	3,43	5,24	7,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

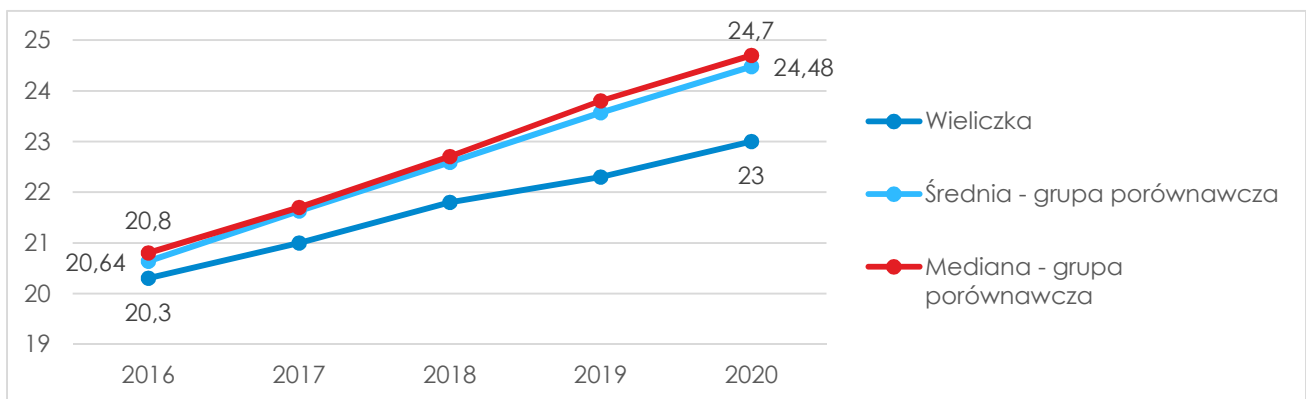
Wykres 8. Benchmark - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Współczynnik obciążenia demograficznego pokazuje ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Niższy współczynnik jest o tyle korzystny, ponieważ oznacza większą liczbę osób młodszych (przed 18 r.ż.) nad osobami w wieku emerytalnym. Dla Wieliczki w latach 2016-2020 współczynnik ten utrzymuje się na stałym poziomie (86,6 w 2020 r.) – zwłaszcza w zestawieniu z innymi jednostkami. Współczynnik dla grupy porównawczej od 2016 r. stale wzrastał, w wyniku czego w 2020 r. oba współczynniki przekroczyły liczbę 100 osób. Odzwierciedla to zasadniczy trend demograficzny, jakim jest starzenie się społeczeństwa, wyrażające się m.in. w coraz większym udziale osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku przedprodukcyjnym.

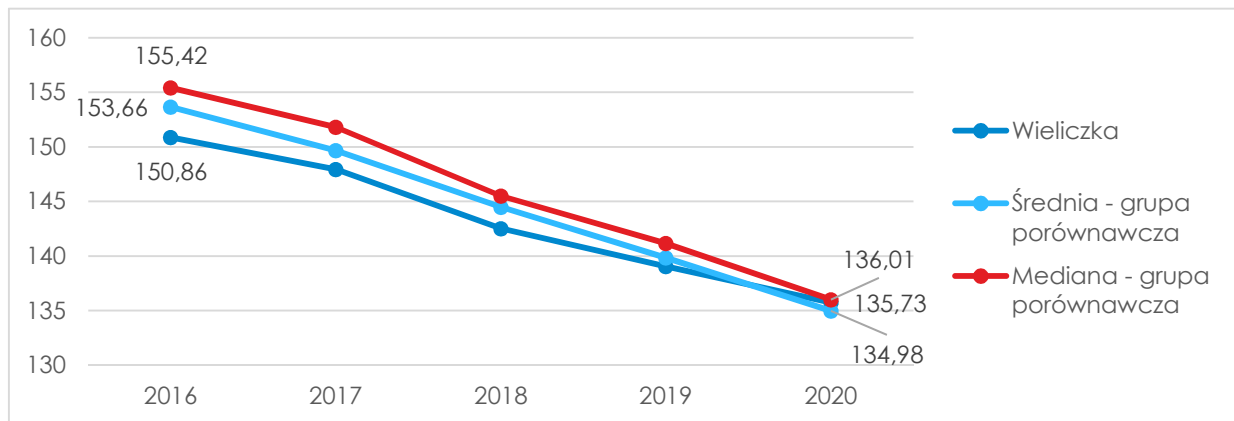
Wykres 9. Benchmark - Liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 15-64 lata.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Uzupełnieniem dla powyżej omówionego wskaźnika jest współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, czyli relacji pomiędzy liczebnością subpopulacji osób starszych i liczebnością subpopulacji pozostałych osób dorosłych żyjących w badanej populacji (w tym przypadku w wieku 15-59/64 lata). Dla każdej jednostki porównawczej współczynnik ten ma tendencję wzrostową. Dla Gminy Wieliczka tendencja ta jest rosnąca, lecz wolniejsza niż w grupie porównawczej. Należy to korelować z napływem nowych mieszkańców – głównie młodych rodzin, często poszukujących swojego pierwszego własnego mieszkania.

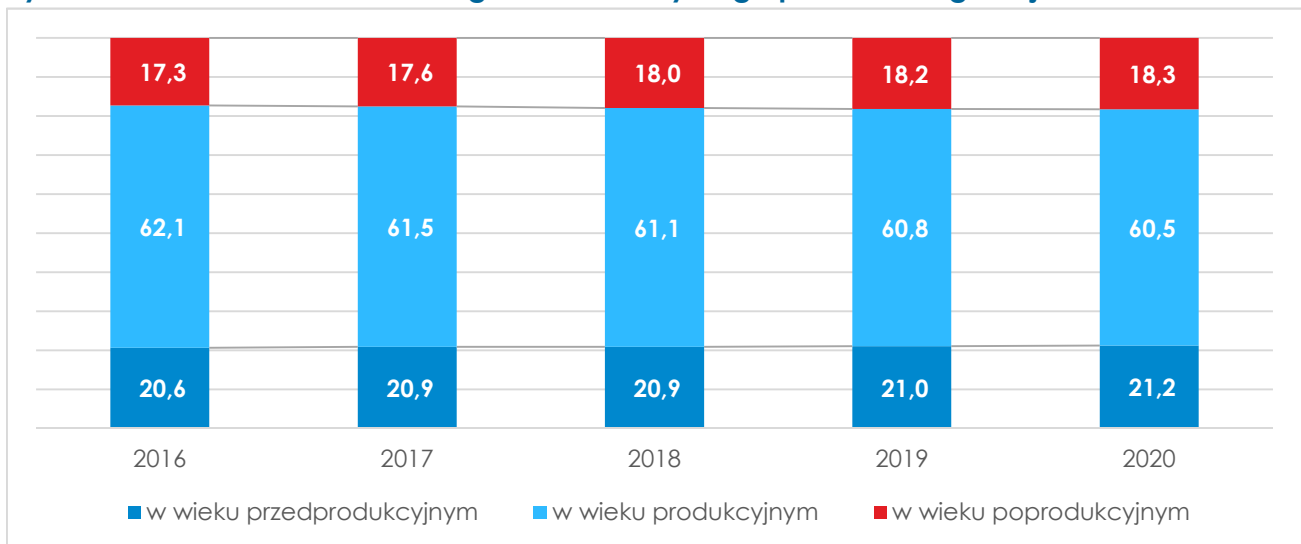
Wykres 10. Benchmark – wskaźnik Floridy: Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Tu jednak od razu warto przywołać tzw. wskaźnik Floridy, czyli liczbę mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców. Ilustruje on wielkość najbardziej kreatywnej grupy mieszkańców. Obrazuje przyszły potencjał i atrakcyjność obszaru dla młodych mieszkańców, którzy są w wieku najbardziej rozwojowym pod względem demograficznym, społecznym i gospodarczym. Im wyższy współczynnik tym lepiej dla danej jednostki. Średnioroczne tempo zmiany dla Wieliczki wynosi -2,1%, a dla średniej oraz mediany grupy porównawczej -2,6%. Oznacza to, że w Wieliczce tempo spadku liczby osób w wieku najbardziej rozwojowym jest tylko nieznacznie wolniejsze niż w całej grupie porównawczej.

Wykres 11. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności.

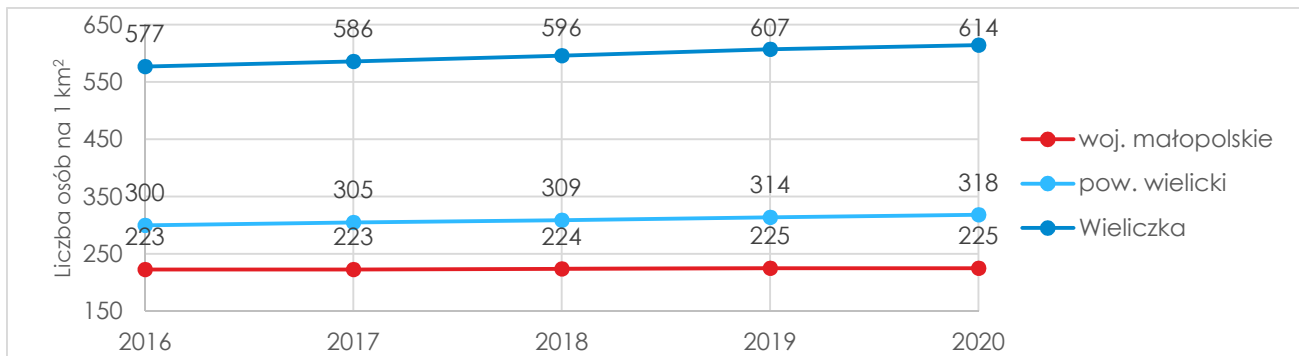

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG.

Procentowy udział liczby ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności ilustruje w szczególności potencjał społeczny i ekonomiczny danej jednostki ze względu na wiek mieszkańców. Największe możliwości rozwojowe daje wysoki udział ludności w wieku przedprodukcyjnym. Ten w Gminie Wieliczka stale się podnosi – co, jak już wspomniano, jest swoistym ewenementem w skali regionalnej – jednakże równocześnie dochodzi do wzrostu (szybszego) udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Prowadzi to do swego rodzaju „kompresji” grupy w wieku produkcyjnym, której udział zmalał. W dłuższym okresie trwania tego rodzaju procesy demograficzne będą prowadzić do silnie rosnącego

zapotrzebowania na usługi opiekuńcze – zarówno dla najmłodszych, jak i najstarszych mieszkańców.

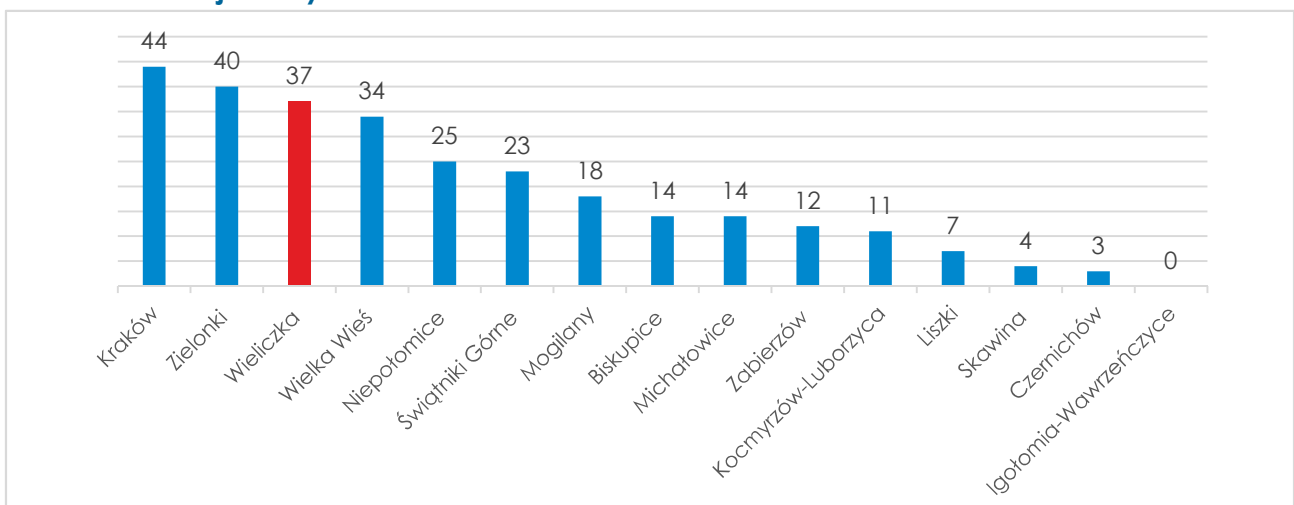
Wykres 12. Gęstość zaludnienia w latach 2016-2020 w gminie na tle powiatu i województwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Procesy demograficzne mają swoje odbicie w gęstości zaludnienia. Powyższy wykres zestawia średnią liczbę osób na 1 km² w latach 2016-2020 dla Gminy Wieliczka, powiatu wielickiego oraz województwa małopolskiego. W województwie małopolskim średnia gęstość zaludnienia utrzymuje się na równym poziomie i wynosi 225 osób/km². Większe zmiany widoczne są dla powiatu wielickiego, gdzie między 2016, a 2020 rokiem gęstość zaludnienia wzrosła o 18 osób/km². Natomiast na tle regionu i powiatu Gmina Wieliczka odznacza się ponad dwukrotnie wyższą gęstością zaludnienia. **Od 2016 r.** wzrost zagęszczenia powiązany z intensywną zabudową i napływem mieszkańców – **wyniósł 37 osób/km²**. Gęstość zaludnienia Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego (wyk. 13) wynosi 455 os./km², przy czym w Krakowie wynosi na średnio 2 386 os./km². Wszystkie gminy posiadają poziom gęstości zaludnienia wyraźnie wyższy od ogólnopolskiego (123 km²) - od poniżej 220 os./km² w północno-wschodniej części obszaru i gminie Czernichów, do ponad 450 os./km² w gminach Wieliczka, Świątynki Górne, Zielonki i Skawina (wg BDL GUS za rok 2020).

Wykres 13. Przyrost liczby osób na 1 km² w latach 2016-2020 dla gmin w Krakowskim Obszarze Funkcjonalnym.

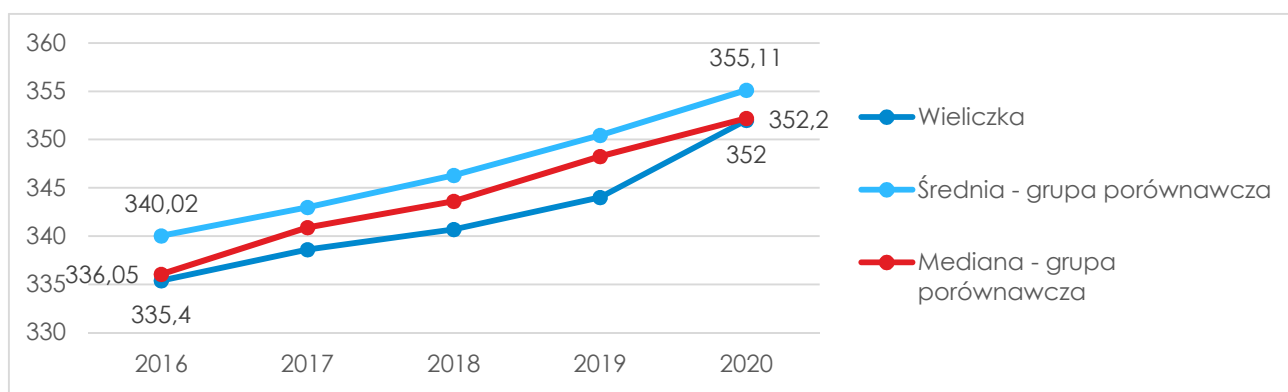

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

MIESZKALNICTWO

W latach 2016-2020 liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w Gminie utrzymywała się poniżej średniej dla grupy porównawczej. Za to wzrost w ostatnich latach dla Gminy Wieliczka jest wyższy od wzrostu grupy porównawczej – w 2020 r. dla Wieliczki wyniósł **2,27%**, a dla średniej grupy porównawczej 1,31%. Wartość wskaźnika pokazuje poziom zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych od strony ilościowej. We wskaźniku uwzględnione są wszystkie typy własności lokali. Średnioroczny wzrost dla Gminy Wieliczka wynosi 1,0%, dla grupy porównawczej - 0,9%. W sferze mieszkalnictwa warto odnieść się również do liczby **mieszkań komunalnych** – ta w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie utrzymuje się na stałym poziomie. Było to ok. 3,4 mieszkań. Przy sporym napływie ludności, **nowo powstałe mieszkania komunalne utrzymują stały udział w ogólnej liczbie mieszkań.**

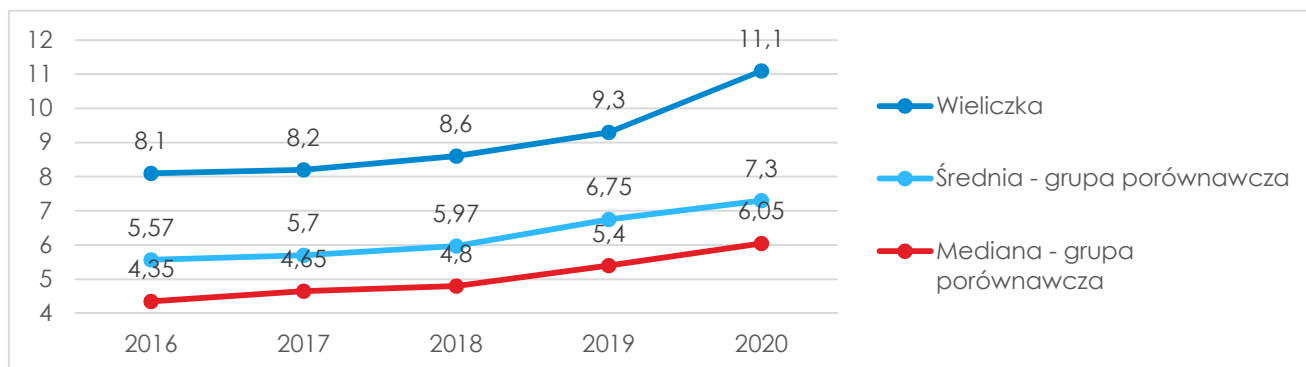
Wykres 14. Benchmark - liczba mieszkań na 1000 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Standard mieszkań jest w szczególnej mierze uzależniony od dostępności odpowiednich instalacji. W 2020 r. w Gminie Wieliczka odsetek mieszkań z podłączeniami do sieci technicznej kształtował się następująco: z instalacją wodociągową **96,47%**, ustępem sputkiwanym **95,56%**, z łazienką **93,94%**, z centralnym ogrzewaniem **83,55%**, z gazem sieciowym **87,83%**. Wskaźniki dla średniej grupy porównawczej są bardzo podobne do wskaźników z Gminy Wieliczka, z wyjątkiem gazu sieciowego. Średni odsetek mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy dla grupy porównawczej wyniósł 53,56%. Oznacza to, że w 2020 r. dla gminy odsetek był wyższy niż w średniej grupie porównawczej o 34,27 p.p.

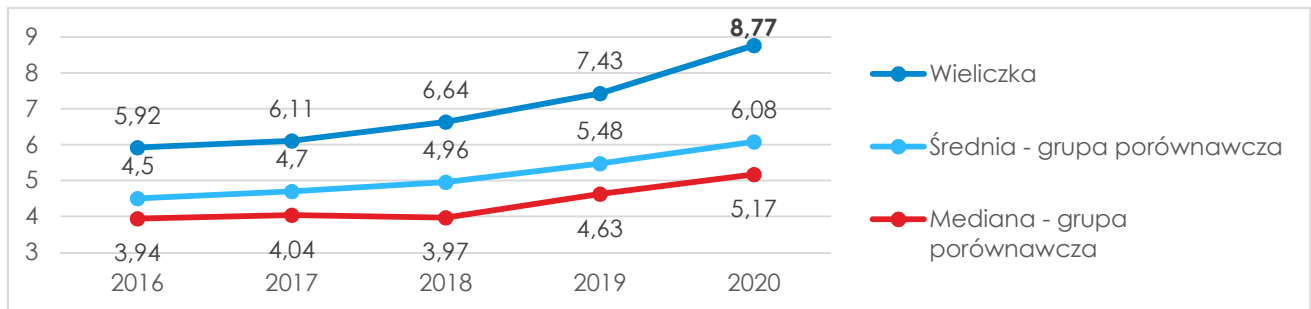
Wykres 15. Benchmark - liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców (średnia trzyletnia).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Wskaźnik ukazujący liczbę nowych mieszkań pokazuje intensywność budownictwa mieszkaniowego. Jego wysoka wartość pokazuje, że mieszkańcy i inwestorzy aktywnie działają na rzecz zaspokojenia popytu. W zestawieniu z grupą porównawczą Gmina Wieliczka wypada nadzwyczaj korzystnie. Średnio dla każdego badanego roku współczynnik w Gminie jest wyższy niż w grupie porównawczej o 2,8. Największa różnica miała miejsce w 2020 r. w którym **liczba nowych mieszkań na 1000 mieszkańców gminy Wieliczka wzrosła do wartości 11,1, przewyższając w ten sposób medianę grupy porównawczej niemal dwukrotnie.**

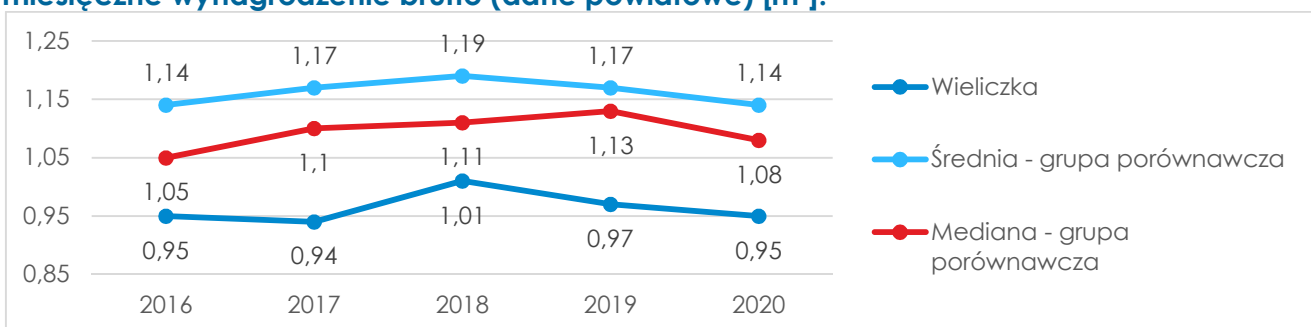
Wykres 16. Benchmark - powierzchnia nowych mieszkań na osobę w wieku 25-34 lata (średnia trzyletnia).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Rozwinięciem dla powyżej przedstawionego wskaźnika jest porównanie powierzchni nowych mieszkań z liczbą potencjalnych klientów w wieku 25-34 lata – pozwala to ocenić czy jest ona zadowalająca dla tej kluczowej dla samorządu grupy rozwojowej. Przyrost nowej powierzchni mieszkaniowej świadczyć może m.in. o dynamice rynku oraz o lepszym dopasowaniu do potrzeb. Gmina Wieliczka w porównaniu z grupą porównawczą wypada tu także ponadprzeciętnie - **w 2020 r. współczynnik dla Gminy (8,77) był wyższy od współczynnika średniej grupy porównawczej o 30%.** Ważnym czynnikiem kształtującym jakość mieszkalnictwa w Gminie jest dostępność mierzona powierzchnią mieszkania możliwą do zakupu za miesięczne wynagrodzenie. Te dane gromadzone są na poziomie powiatu. Wartość mieszkań okazuje się stosunkowo dużą barierą dla mieszkańców powiatu wielickiego – **w badanym okresie regularnie można było kupić o ok. 0,2 m² mniej niż w innych porównywanych jednostkach.** Cena mieszkań wydaje się tu jednak ściśle skorelowana z popytem związanym z suburbanizacją w „obwarzanku krakowskim” i jeszcze droższymi mieszkaniami w stolicy regionu.

Wykres 17. Benchmark - powierzchnia mieszkania, jaka można kupić za przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (dane powiatowe) [m²].

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

EDUKACJA

Edukacja jest jednym z kluczowych kierunków rozwoju dla całego obszaru metropolitalnego Krakowa. Wynika to ze świadomości, że budowa kapitału ludzkiego zaczyna się już od najmłodszych lat, a odpowiednia jakość całego procesu może w późniejszym okresie zaowocować nie tylko wzrostem produktywności, ale także podniesieniem poziomu jakości życia mieszkańców i ich aktywności społecznej i zawodowej. **Gmina Wieliczka jest ważnym ogniwem w systemie edukacji Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM)**, co potwierdzają zarówno analizy z poziomu KOM-u (Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 roku – Edukacja) jak i dane przedstawione poniżej, analizowane z poziomu Gminy.

Na wstępie warto podkreślić, iż na poziomie województwa i kraju powszechny jest spadek liczby dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Ma to oczywiście związek z niżem demograficznym. W przypadku Gminy Wieliczka obserwuje się zupełnie odwrotne tendencje. Analiza danych dotyczących edukacji i szkolnictwa dość jasno wskazuje na **rozwój, przynajmniej ilościowy, tego obszaru w Gminie**. Wyraźnie widać to na przykładzie przyrostu liczby szkół podstawowych i ich oddziałów w ostatnich latach. W badanym okresie czasu **liczba szkół podstawowych wzrosła z 22 do 26, natomiast liczba oddziałów z 211 do 374**. Ma to oczywiście związek z dodatnim przyrostem rzeczywistym, który wpływa na wzrost zapotrzebowania na usługi tego typu. Mimo ciągłego napływu nowej ludności, liczba uczniów przypadających na 1 oddział szkoły podstawowej w ostatnich latach spadła.

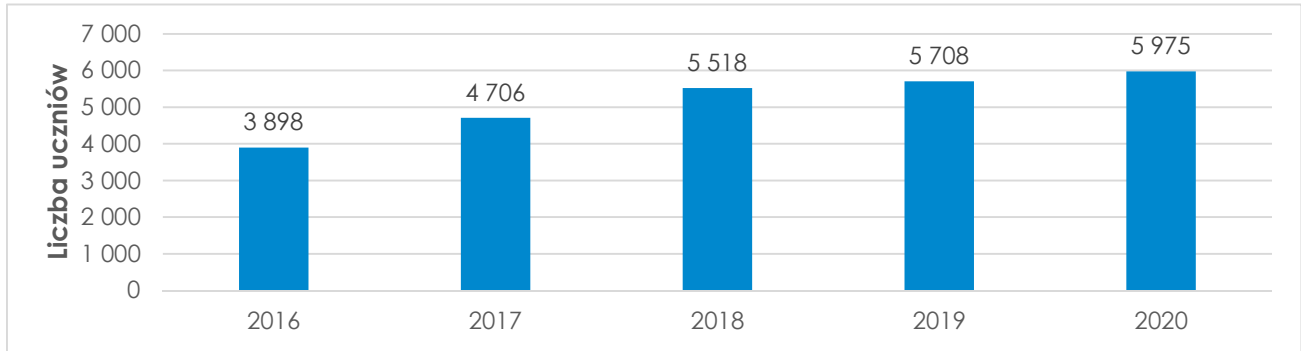
Należy również zwrócić uwagę na dane przedstawione w diagnozach dotyczących KOM (Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 roku – Edukacja). Zgodnie z powyższym dokumentem, **dzieci pochodzące z Wieliczki stanowią jedną z dwóch najliczniejszych grup wśród uczniów przyjeżdżających do szkół podstawowych w Krakowie (16,6%)**. Wydaje się, że może to świadczyć o wysokiej jakości kształcenia na terenie Krakowa, co stanowi pewnego rodzaju uzupełnienie dla oferty edukacyjnej Gminy. Nie bez znaczenia jest również znaczna liczba osób dojeżdżających do pracy w Krakowie z terenu Gminy Wieliczka, co może ułatwiać transport dzieci do szkół (przejazd dziecka razem z rodzicem podróżującym do pracy).

Tabela 8. Liczba szkół podstawowych i ich oddziałów w gminie Wieliczka w latach 2016-2020.

Rok	Liczba szkół podstawowych	Liczba oddziałów w szkołach
2016	22	211
2017	25	260
2018	26	315
2019	26	346
2020	26	374

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 18. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w gminie w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

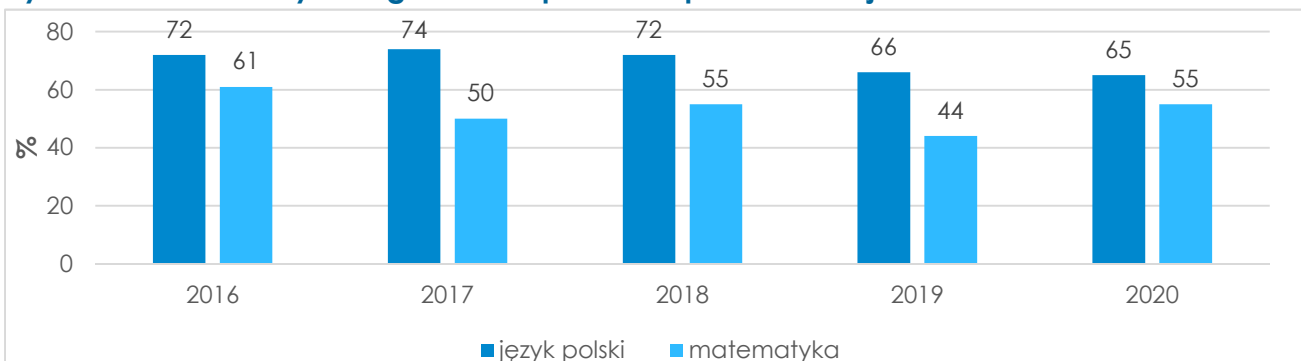
Tabela 9. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkole podstawowej.

Rok	Liczba uczniów
2016	18
2017	18
2018	18
2019	16
2020	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analizy kształcenia na terenie gminy w ujęciu jakościowym można dokonać na podstawie wyników egzaminów po szkole podstawowej. W badanym okresie nie odnotowano systematycznego spadku ani systematycznego wzrostu wyników, które mogłyby świadczyć o pogorszeniu jakości kształcenia lub problemach edukacyjnych uczniów. Widoczny jest **niewielki spadek wyników po roku 2018**, dotyczący zarówno wyników z języka polskiego jak i z matematyki, natomiast należy pamiętać iż jest to czas, w którym wprowadzone zostały egzaminy ósmoklasistów, które należy traktować odrębnie niż wcześniejsze egzaminy po szkole podstawowej. Zestawiając wyniki osiągane przez uczniów z Gminy Wieliczka w latach 2019 i 2020 ze średnią wojewódzką, w odniesieniu do obu analizowanych przedmiotów, można stwierdzić, że **poziom edukacji Gminy jest podobny do średniego poziomu edukacji w województwie**. W roku 2019 średnie wyniki egzaminów w województwie z j. polskiego wynosiły 67% (gmina 66%) a z matematyki 50% (gmina 44%). W roku 2020 natomiast, wyniki z j. polskiego wyniosły 62% (gmina 65%), a z matematyki 51% (gmina 55%).

Wykres 19. Średnie wyniki egzaminów po szkole podstawowej w latach 2016-2020.

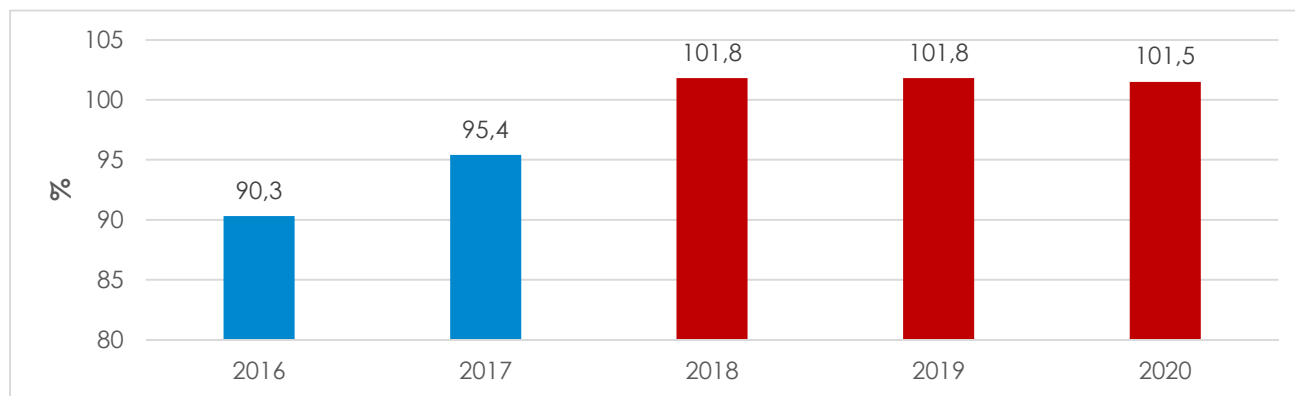

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG.

Ciekawe obserwacje statystyczne można uzyskać z danych dotyczących wychowania przedszkolnego na terenie Gminy. Oprócz znacznego wzrostu odsetku dzieci objętych

wychowaniem przedszkolnym, który należy ocenić jak najbardziej pozytywnie, zastanawiający jest fakt, iż **w latach 2018-2020 odnotowano wartości przekraczające 100%**. Nie jest to w żadnym wypadku błąd, a świadczy o tym, iż do placówek objętych badaniem uczęszczają również dzieci spoza obszaru Gminy, które stanowią o wykazanej nadwyżce. Można więc stwierdzić, że **świadczy to pozytywnie o jakości kształcenia w przedszkolach na terenie Gminy**, jak również pokazuje, że, mimo ciągłego napływu ludności, liczba miejsc w przedszkolach jest nie tylko wystarczająca, ale nawet umożliwia przyjmowanie większej niż to niezbędne liczby dzieci. Wynika to także z **ciągłego wzrostu liczby przedszkoli, których w okresie 2016-2020 przybyło aż 14**.

Wykres 20. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA, KULTURA I CZAS WOLNY

Aktywność społeczna, kultura i możliwości spędzania czasu wolnego to elementy oddziałujące zarówno na potencjalnych turystów jak i na potencjalnych nowych mieszkańców i obecnych mieszkańców Gminy. Urozmaicenie oferty w powyższych obszarach może stanowić wartość dodaną dla osób planujących odwiedzić Gminę w ramach turystyki weekendowej, jak i może poprawić poziom życia mieszkańców. Warto również zauważyć, że istnienie na terenie Gminy wydarzeń związanych z kulturą, o zasięgu ponadregionalnym, może pozytywnie wpłynąć na jej rozpoznawalność i stanowić swego rodzaju narzędzie marketingowe.

Na rozwój kultury w Gminie wpływa między innymi **Wielickie Centrum Kultury i świetlice środowiskowe**, które łącznie prowadzą 25 różnych zajęć, zarówno dla dzieci jak i dorosłych. Zajęcia te organizowane są w 7 różnych obiektach. Wśród nich można wyróżnić takie kategorie, jak np.: fitness, gimnastyka, taniec, zajęcia ogólnorozwojowe, nauka gry na instrumentach, zajęcia wokalne, teatralne, fotograficzne, językowe i wiele innych warsztatów tematycznych. Dodatkowo, na terenie Gminy istnieje również **Mediateka - Biblioteka Miejska w Wieliczce**, która pełni zadania biblioteki powiatowej, a także jej 8 filii bibliotecznych (2 miejskie i 6 wiejskich). Biblioteka rocznie organizuje około **250 wydarzeń dla 7 000 uczestników**. Analizując centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na 10 tys. ludności, można zauważyć, że wartość wskaźnika w latach 2016 – 2020 nie zmieniła się i wynosi 0,2.

Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2020 w Gminie wzrastała. W badanym okresie wartość wskaźnika zmieniła się o 0,32 co nie

jest znaczącą różnicą. Należy jednak pamiętać o ciągłym wzroście liczby ludności, która jest jedną z dwóch składowych wskaźnika i jest do niego odwrotnie proporcjonalna. W związku z powyższym należy pozytywnie ocenić rozwój Gminy w omawianym aspekcie.

Niejednoznacznie wygląda natomiast sytuacja dotycząca kursów (i liczby ich absolwentów) organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice. Liczba kursów w badanym okresie utrzymuje się na bardzo zbliżonym poziomie, przy jednoczesnym wzroście liczby absolwentów. Istnieją jednak pewne wahania. Odnotować należy brak wznowienia kursu wiedzy praktycznej po 2016 r., **wyraźny wzrost liczby absolwentów większości kursów po tym roku** (taneczne, instrumentalne, plastyczne), **najwyższe wartości wskaźnika w 2019 r.** i **systematyczny spadek absolwentów kursów językowych**. Zmiany liczby absolwentów w latach 2019 – 2020 można wytłumaczyć wpływem pandemii COVID, częściowo uniemożliwiającej prowadzenie tego typu zajęć.

Tabela 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w latach 2016-2020.

Rok	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	Ogólna liczba mieszkańców
2016	2,94	57 478
2017	3,07	58 400
2018	3,11	59 414
2019	3,22	60 481
2020	3,27	61 233

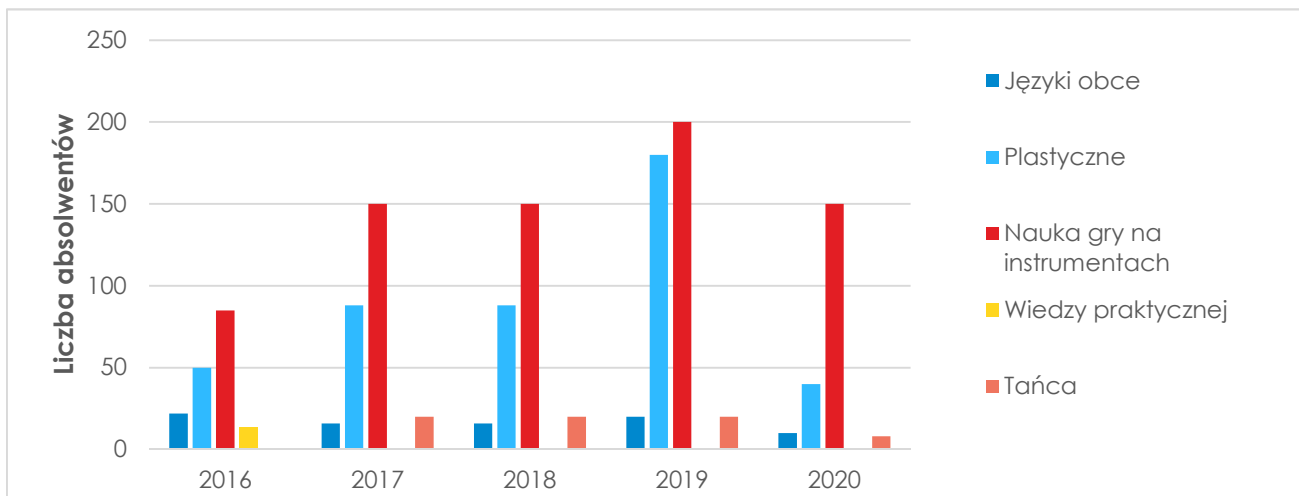
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Tabela 11. Kursy organizowane przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w latach 2016-2020.

Rok	Języki obce	Plastyczne	Nauka gry na instrumentach	Nauka wiedzy praktycznej	Nauka tańca
2016	3	2	4	1	0
2017	3	3	3	0	1
2018	3	3	3	0	1
2019	3	6	4	0	1
2020	2	3	3	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

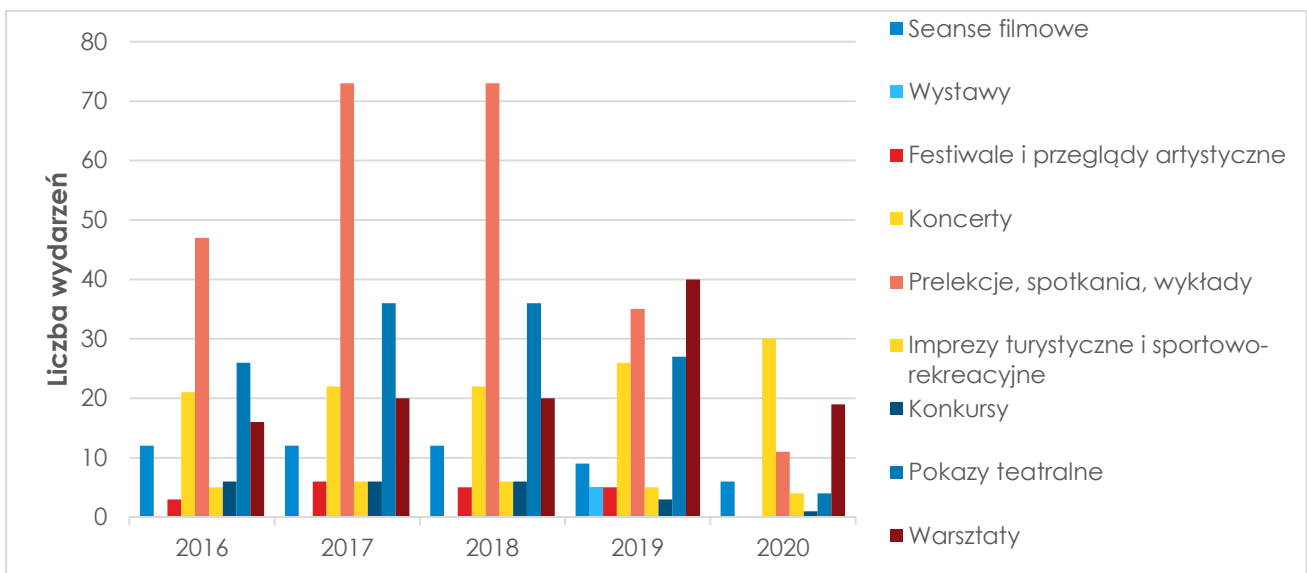
Wykres 21. Absolwenci kursów organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wpływ pandemii COVID-19 uwidacznia się również w przypadku liczby wydarzeń kulturalnych, które odbywały się w ostatnich latach. **W latach 2016 – 2018 liczba poszczególnych typów wydarzeń wzrastała lub stagnowała. W okresie 2019 – 2020 natomiast, widać wyraźne załamanie** i gwałtowny spadek zarówno ogółu wydarzeń jak i większości poszczególnych ich typów. Wyjątkiem są jedynie koncerty i warsztaty, które systematycznie wzrastają przez większą część badanego okresu. Wpływ pandemii najbardziej wpłynął na organizację pokazów teatralnych, których liczba w 2016 r. wynosiła 26, w 2018 wynosiła 36, a w 2020 już tylko 4, oraz na organizację prelekcji, spotkań i wykładów (2016 – 47, 2018 – 73, 2020 -11).

Wykres 22. Wydarzenia organizowane przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Aktywność biblioteczna mieszkańców w ostatnich latach powoli spada. Widać to zarówno po analizie wskaźnika księgozbiorów na 1000 ludności jak i liczbie czytelników na 1000 ludności, a także po liczbie wypożyczeń na 1 czytelnika. Warto odnotować, że spadek wartości wskaźników wynika zarówno ze wzrostu liczby ludności jak i ze spadku liczby księgozbiorów,

czytelników i wypożyczeń. Jest to jednak ogólny trend, który odnotowano zarówno na terenie województwa jak i całego kraju. Wpływ na obecny stan rzeczy miał zarówno rozwój usług elektronicznych (e-booki, podcasty itp.) jak i trwająca pandemia, wymuszająca zamknięcie placówek bibliotecznych i ograniczenie możliwości ich funkcjonowania przez pewien okres czasu. Potwierdza to również raport „Kultura w 2020 r.”.

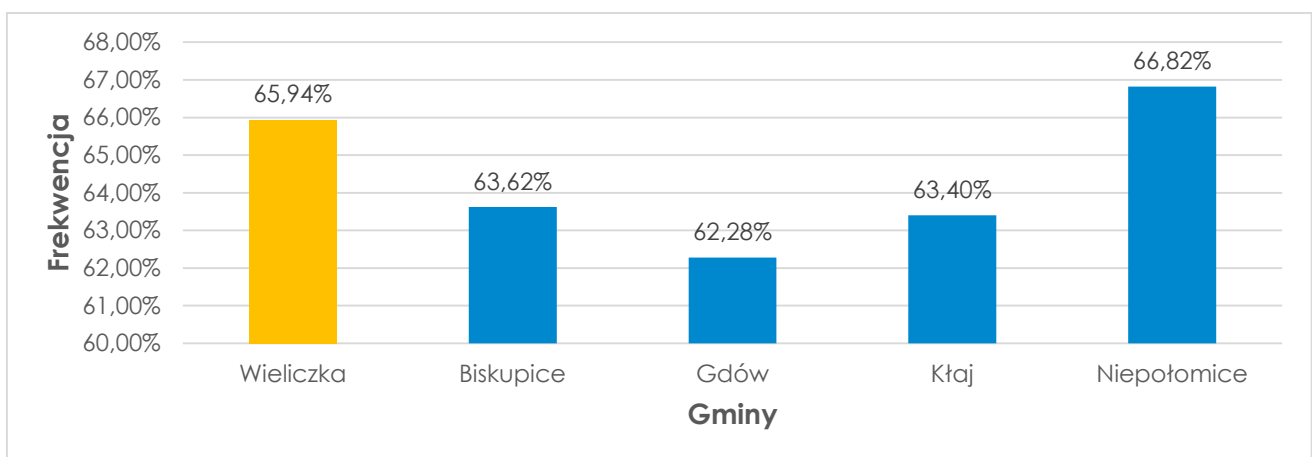
Tabela 12. Aktywność biblioteczna mieszkańców w 2016 i 2020 r. – księgozbiór na 1000 ludności, wypożyczenia na 1 czytelnika i czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności.

Rok	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności
2016	2 136,6	16,6	164
2017	2 024,6	15,6	165
2018	1 791,5	13,1	153
2019	1 806,1	12,9	170
2020	1 764,7	12,5	149

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analizując frekwencję w wyborach parlamentarnych w 2019 r. można zauważyć, iż **wartość wskaźnika dla gminy Wieliczka jest jedną z najwyższych w powiecie**. Co więcej, jest ona również wyższa niż frekwencja całego powiatu (65,20%), województwa (63,78%) i kraju (61,74%). Widać jednocześnie progres w porównaniu z wyborami parlamentarnymi z roku 2015, w których frekwencja w gminie Wieliczka wyniosła 56,29%.

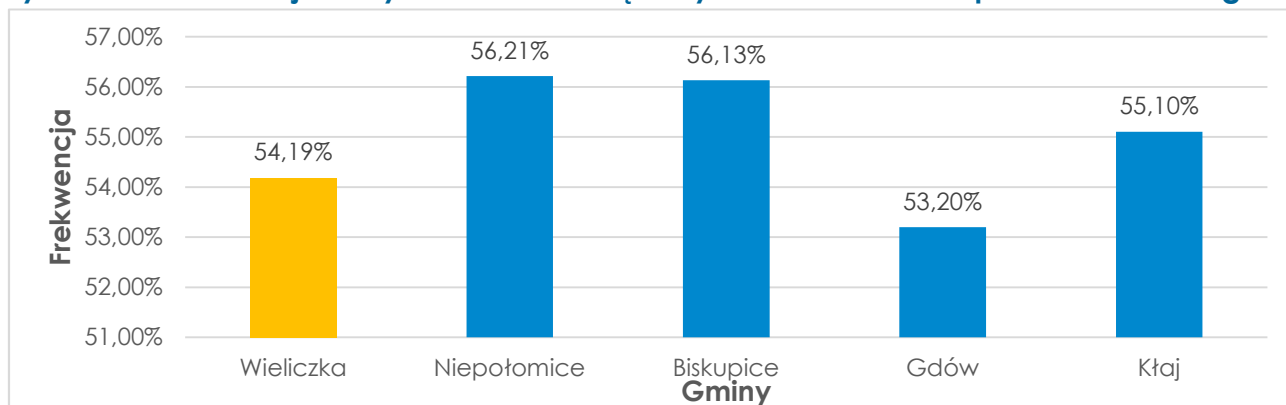
Wykres 23. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r. na tle powiatu wielickiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

W porównaniu do pozostałych gmin powiatu wielickiego, **frekwencja w wyborach samorządowych w gminie Wieliczka była niższa niż frekwencja w większości pozostałych gminy**. Jedynie w gminie Gdów odnotowano niższą frekwencję. Odnosząc natomiast wyniki wyborów samorządowych z 2018 r. do wyników z roku 2014 r. należy zauważyć znaczną poprawę aktywności mieszkańców. Frekwencja pomiędzy poszczególnymi wyborami wzrosła z 46,29% do 54,19%

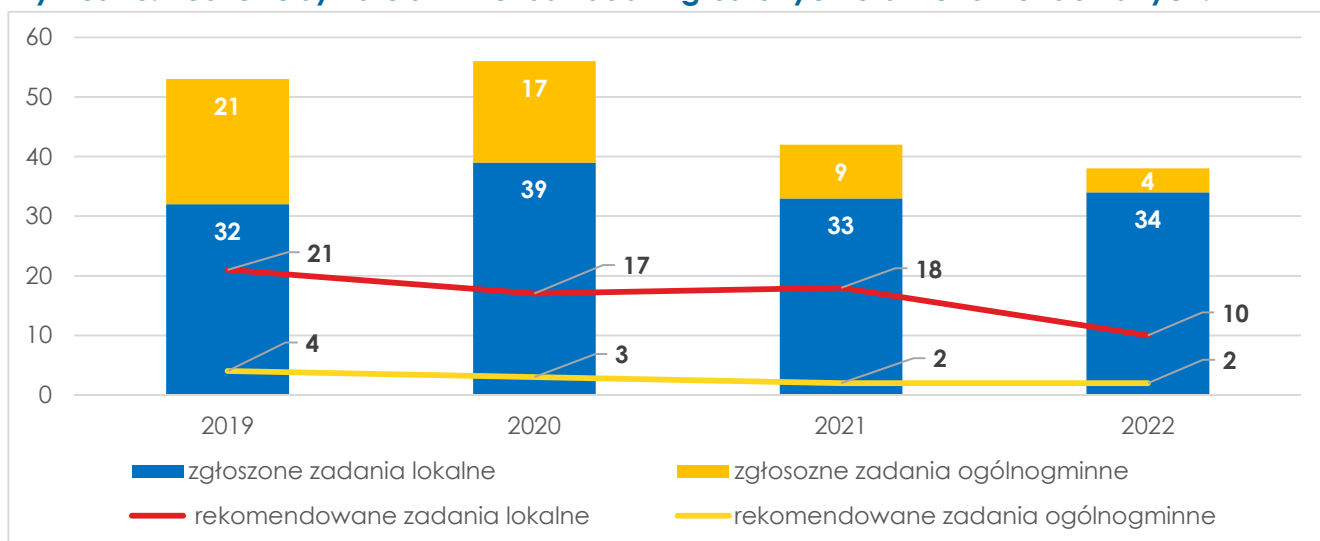
Wykres 24. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. na tle powiatu wielickiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

W każdym roku liczba mieszkańców biorących udział w Budżecie Obywatelskim przewyższa 10 000 osób. Blisko 2/3 mieszkańców woli głosować w formie stacjonarnej. Pozostali głosowali przez Internet. Wyjątkowo w budżecie na 2021 r. liczba głosujących podzieliła się po połowie między formą zdalną a stacjonarną, czego zasadniczym powodem były ograniczenia pandemiczne.

Wykres 25. Budżet Obywatelski – liczba zadań zgłoszonych oraz rekomendowanych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji ze strony <https://wbo.wieliczka.eu/>.

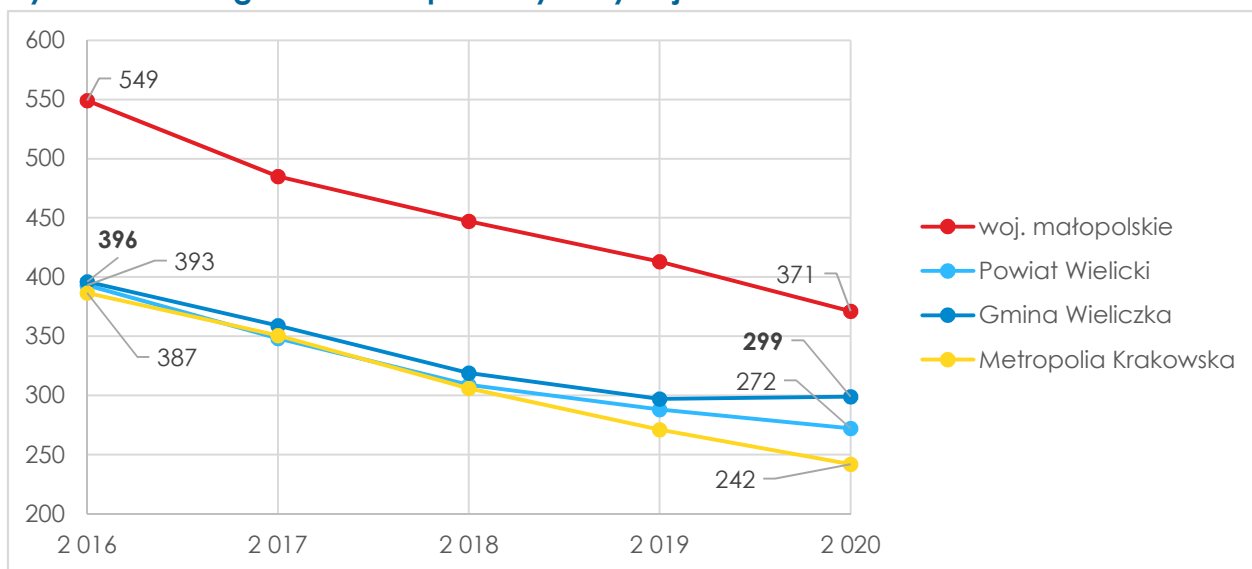
W każdej edycji BO liczba zgłoszonych zadań lokalnych przewyższa liczbę zadań ogólnogminnych. W ostatniej edycji (na 2022 r.) zgłoszonych przez mieszkańców zostało 38 projektów, z czego 34 dotyczyły zadań lokalnych, a 4 ogólnych. Ze zgłoszonych projektów rekomendowane jest 10 zadań lokalnych oraz 2 ogólnomiejskie. Na zadania o charakterze ogólnogminnym planuje się środki w łącznej kwocie 1 mln zł, a na zadania o charakterze lokalnym – 500 tys. zł. Zadania lokalne dotyczą drobnych inicjatyw, jak np. doświetlenie terenu, budowa placów zabaw, remonty dróg gminnych, remonty budynków użyteczności publicznej. Zadania ogólnogminne dotyczą projektów obejmujących swoim zasięgiem mieszkańców całej gminy np. podniesienie poziomu bezpieczeństwa w kilku miejscowościach, programy wsparcia ekologicznego, wykonanie remontów w budynkach publicznych.

POMOC SPOŁECZNA I OPIEKA ZDROWOTNA

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie Wieliczka realizuje Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. MGOPS współpracuje z 10 różnymi placówkami m.in. z Ośrodkiem Wsparcia „Campus Misericordiae” i Fundacją „Leonardo”.

MGOPS skupia się m.in. na umożliwieniu osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, doprowadzeniu do pełnego usamodzielnienia tych osób i rodzin oraz doprowadzenia do integracji osób i rodzin ze środowiskiem, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu czy też profilaktyce i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Jest przy tym jednostką prowadzącą postępowania m.in. z zakresu przyznawania świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych, wypłacania alimentów.

Wykres 26. Liczba osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie na tle porównywanych jednostek w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W Gminie Wieliczka w 2020 r. na 10 tys. ludności 299 osób korzystało ze świadczeń pomocy społecznej. Jest to liczba wyższa niż wskaźnik dla powiatu wielickiego (272 osoby) oraz Metropolii Krakowskiej (242 osoby). Największy współczynnik osób korzystających z pomocy społecznej w 2020 r. był w województwie małopolskim i wyniósł 371 osób na 10 tys. mieszkańców.

Liczba osób starszych z terenu gminy objętych opieką całodobową lub opieką w miejscu zamieszkania zwiększa się regularnie z każdym rokiem. W 2016 r. objętych było 61 osób, a w 2020 r. 93 osoby (dane MGOPS).

Beneficjenci pomocy społecznej najczęściej korzystali ze wsparcia w związku z ubóstwem. Pomoc ta objęła 1016 osób (24,6% całości powodów). Kolejnymi dominującymi powodami otrzymania wsparcia ze strony ośrodków pomocy społecznej była długotrwała lub ciężka choroba (686 osób), niepełnosprawność (592 osoby) oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (528 osób).

Tabela 13. Główne powody przyznania pomocy w gminie Wieliczka w roku 2020.

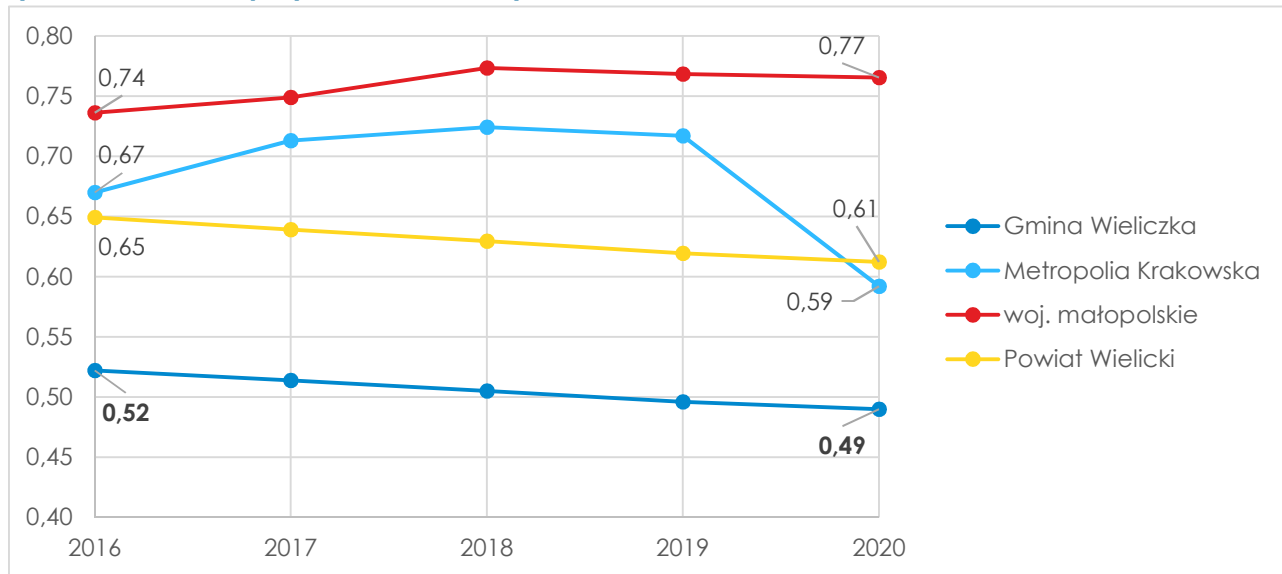
Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	608	1 016
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	34	42
Potrzeba ochrony macierzyństwa	112	528
W tym: Wielodzietność	55	272
Bezrobocie	352	619
Niepełnosprawność	409	592
Długotrwała lub ciężka choroba	509	686
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	26	113
Rodziny niepełne	3	14
Rodziny wielodzietne	4	5
Przemoc w rodzinie	2	14
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	48	60
Narkomania	3	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	19	18
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	9
Zdarzenie losowe	4	26
Sytuacja kryzysowa	29	34
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	79

Źródło: dane statystyczne MGOPS za 2020 r.

W gminie jest realizowanych kilkanaście programów służących poprawie sytuacji społecznej mieszkańców. Wśród nich warto wskazać:

- Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na rok 2020 oraz Program „Terapia uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych” w roku 2020,
- Program osłonowy dotyczący udzielania mieszkańcom gminy Wieliczka pomocy w zakresie dożywiania,
- Gminny program wspierania rodziny w gminie Wieliczka na lata 2020-2022,
- Deinstytucjonalizacja szansą na dobrą zmianę – projekt zintegrowany (model Środowiskowego Centrum Zdrowia Psychicznego),
- Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla gminy Wieliczka na lata 2019-2022,
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Wieliczka na lata 2020-2022 – Program Wielicka Karta Dużej Rodziny 3+ (249 dzieci w 2020 r.)
- Oraz Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

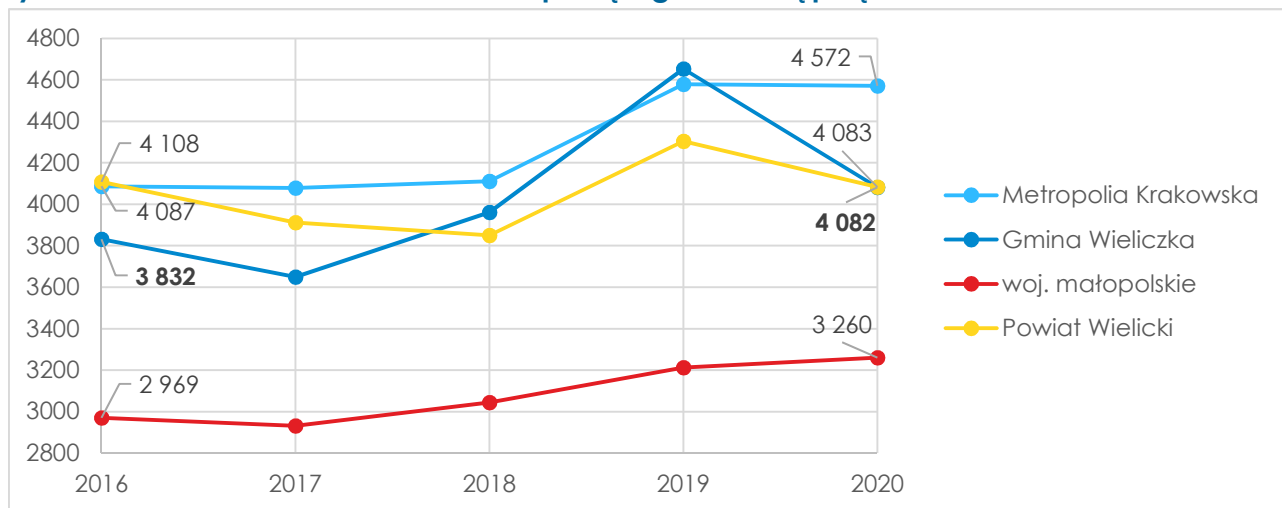
Wykres 27. Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Większa liczba przychodni w przeliczeniu na liczbę osób ułatwia mieszkańcom dostęp do usług medycznych. Gmina Wieliczka w tym zestawieniu wypada bardzo słabo. W 2020 r. na 10 tys. mieszkańców gmina posiadała 0,49 przychodni, gdzie średnia dla Metropolii Krakowskiej wynosiła 0,59, dla powiatu wielickiego 0,61, a dla województwa małopolskiego 0,77. Dodatkowo, w gminie, corocznie w latach 2016-2020 spadał współczynnik przychodni na 10 tys. mieszkańców w przybliżeniu z każdym rokiem o 0,01.

Wykres 28. Liczba mieszkańców na 1 aptekę ogólnodostępną w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W 2016 r. na jedną aptekę w Polsce przypadało 2 933 osób. Współczynnik ten dla gminy Wieliczka w 2016 r. wyniósł 3 832 osób, a w 2020 r. – 4 083 osoby.

WYMIAR GOSPODARCZY

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Podczas przeglądu różnego rodzaju lokalnych i ponadlokalnych opracowań można zauważyć powtarzające się stwierdzenia o istnieniu znacznego potencjału gospodarczego miasta i gminy Wieliczka. Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jako główne czynniki rozwoju gospodarczego gminy wskazuje dogodnie położenie komunikacyjne i bliskość Krakowa, co potwierdzają również dokumenty wyższego szczebla jak np. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, zgodnie z którym gmina Wieliczka współtworzy Krakowski Obszar Metropolitalny, czyli **główne ogniwo rozwoju gospodarczego województwa**, bazujące na bliskości ośrodka metropolitalnego i zdolności przyciągania kapitału zagranicznego, a także na doskonałej dostępności komunikacyjnej i transportowej.

Atrakcyjność inwestycyjna gminy Wieliczka została również doceniona w raporcie przygotowanym przez SGH w Warszawie, w 2017 roku (*Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2017*). Zgodnie z powyższym opracowaniem **Wieliczka została uznana za jedną z najbardziej atrakcyjnych gmin w województwie małopolskim i znalazła się na 3. miejscu wśród wszystkich gmin miejsko – wiejskich w województwie**, pod względem atrakcyjności inwestycyjnej. Za gminy o wyższej atrakcyjności uznano wyłącznie Niepołomice i Myślenice, a na podobnym poziomie znalazły się Skawina i Zator. Z wysokiej pozycji konkurencyjnej gminy Wieliczka korzystają firmy budujące swoją ponadlokalną rangę, takie jak np. OTCP S.A., która w latach 2019-2020 znalazła się na liście Diamentów Forbesa⁹, czy duże międzynarodowe firmy lokujące swoją działalność w strefach aktywności gospodarczej.

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy można dostrzec również w rozmaitych wskaźnikach, jak np. **systematyczny wzrost zarówno liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON jak i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców**. Tempo wzrostu obu wskaźników również jest podobne i wynosi około 12%. Należy docenić również pozycję gminy w stosunku do innych gmin w województwie, ponieważ **Wieliczka, pod względem przedsiębiorczości wśród mieszkańców, plasuje się na pozycji wyższej niż 93% gmin w województwie**, mimo iż przyrost wartości wskaźnika nie jest najwyższy i odpowiada średniemu przyrostowi w województwie.

⁹ <https://www.forbes.pl/diamenty/2020/laureaci-diamentow-forbesa-2020-woj-malopolskie/rx50gy6>

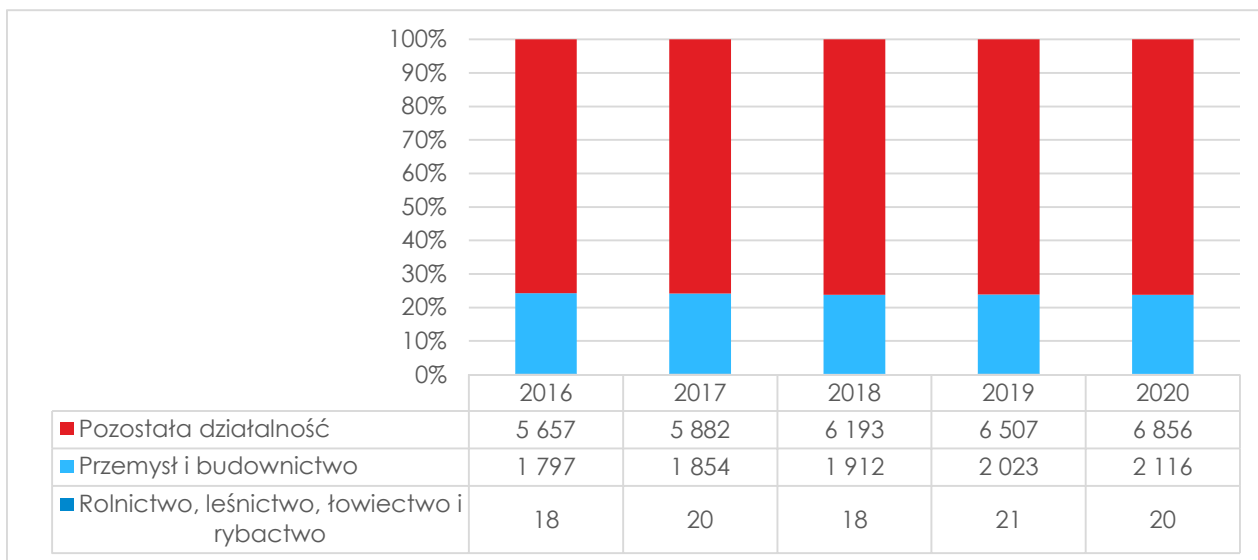
Wykres 29. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON i Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Podmioty gospodarcze w gminie są **całkowicie zdominowane przez działalność inną niż rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (0,22%) oraz przemysł i budownictwo (24%)**. Udział poszczególnych obszarów działalności praktycznie się nie zmienił w badanym okresie czasu. Warto jedynie odnotować stagnację w przypadku rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, co w połączeniu z przyrostem podmiotów z obszaru przemysłu, budownictwa i pozostałej działalności, wpływa na spadek udziału powyższego obszaru. Istotny również jest fakt, iż **tempo przyrostu pozostałej działalności jest wyższe niż działalności z obszaru przemysłu i budownictwa**, w związku z czym istniejące dysproporcje będą się ciągle pogłębiały.

Wykres 30. Podmioty gospodarcze wg głównych obszarów działalności wg REGON w latach 2016 - 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analizując podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007, należy stwierdzić **systematyczny przyrost podmiotów i znaczną różnorodność przedsiębiorstw na terenie gminy, ze wskazaniem na największy udział przedsiębiorstw z sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”**, które stanowią około 23% wszystkich podmiotów. Warto również wyróżnić takie sekcje jak budownictwo (14%) i działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (12%). W ciągu

ostatnich 5 lat przybyło 1520 podmiotów na terenie gminy (685 w mieście, 835 na obszarze wiejskim), z czego najwięcej z nich zaliczało się do sekcji „Budownictwo” (278) i „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (249). Co ciekawe, liczba podmiotów z sekcji „Handel hurtowy...” wzrosła zaledwie o 69.

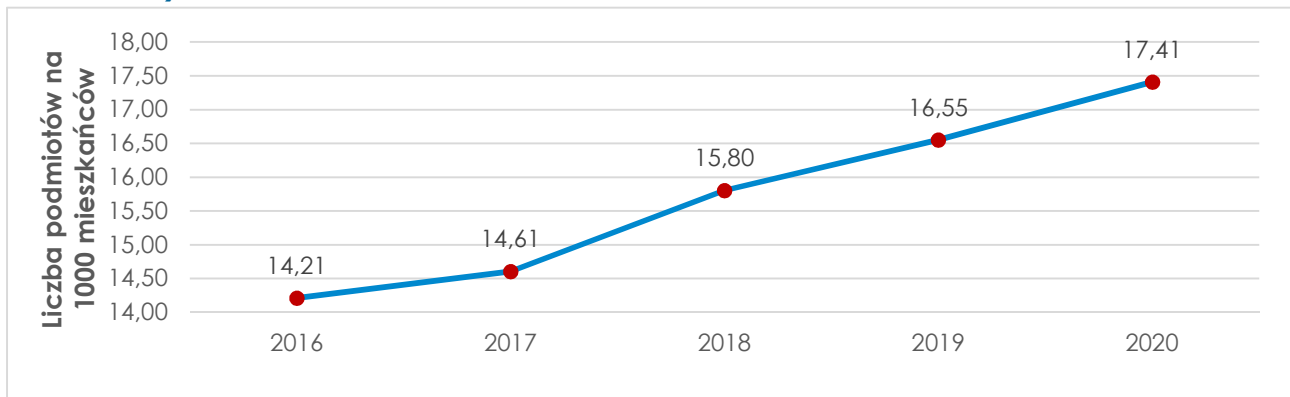
Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD 2007.

Sekcja	2016	2017	2018	2019	2020
Budownictwo	1 021	1 064	1 125	1 222	1 299
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1 963	1 964	1 965	1 979	2 032
Przetwórstwo przemysłowe	745	761	757	777	793
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników lub produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby i pozostała działalność	439	462	494	532	551
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	817	853	939	1 001	1 066
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	324	354	374	411	448
Edukacja	241	248	269	290	299
Transport i gospodarka magazynowa	527	533	563	588	602
Informacja i komunikacja	249	292	343	395	459
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	209	223	223	221	228
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	272	289	314	333	348
Działalność zw. z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	227	238	249	255	276
Działalność zw. z kulturą, rozrywką i rekreacją	139	144	149	154	163
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	20	18	21	20
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	29	29	29	30	30
Działalność zw. z obsługą rynku nieruchomości	221	252	281	316	352
Dostawa wody; gosp. ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	20	17	16	11	11
Górnictwo i wydobywanie	8	9	10	9	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak już zauważono we wcześniejszym akapicie, zarówno **udział podmiotów z sekcji M w ogóle podmiotów jak i tempo ich wzrostu należy ocenić pozytywnie**. Rozwój innowacyjności gminy potwierdza również wskaźnik obrazujący liczbę wspomnianych podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, co wynika ze wzrostu liczby podmiotów przewyższającego wzrost liczby ludności w badanym okresie czasu. Liczba ludności wzrosła o około 1,6%, natomiast liczba podmiotów o 30,48%.

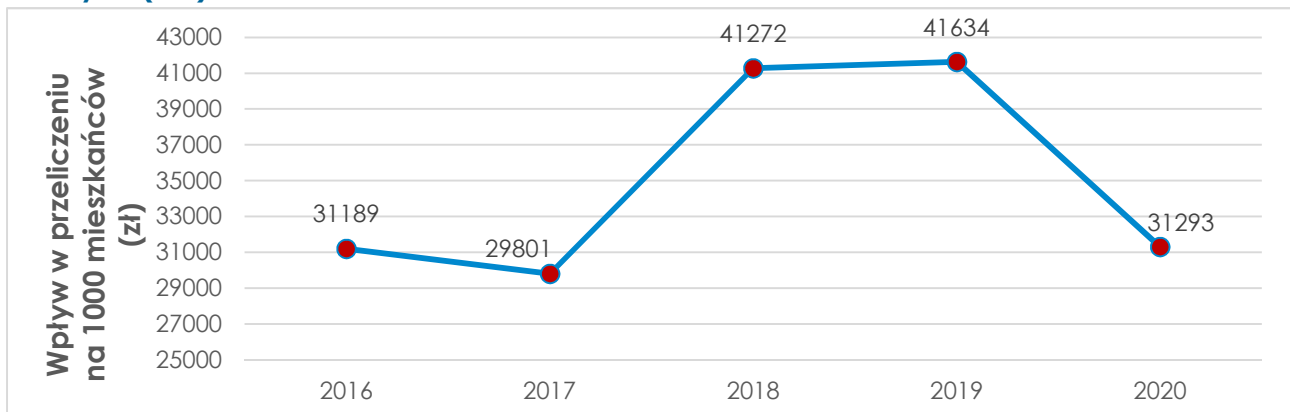
Wykres 31. Innowacyjność – liczba firm z sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) na 1000 mieszkańców w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wykres dotyczący wpływu do budżetu gminy z tytułu udziału w podatku CIT jest bardzo dynamiczny. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na wyraźny przeskok pomiędzy latami 2016-2017 a latami 2018-2019. W ciągu jednego roku **wartość wskaźnika wzrosła, aż o 38% i w późniejszym okresie czasu również wzrastała**. Jest to m.in. powiązane z rozwojem WSAG i zdolnością przyciągania przez nią nowych inwestorów. Niepokojące wydawać się mogą wyniki odnotowane w 2020 r, natomiast nie wynikają one z uwarunkowań lokalnych, ale z wprowadzenia nowej stawki podatku CIT (9%). Nowa stawka (ulga) była stosowana w przypadku przedsiębiorstw, które w 2019 r. zrealizowały dochody niższe niż 2 miliony euro. W związku z powyższym nie należy postrzegać zmiany wartości wskaźnika w latach 2019-2020 jako regres, a nawet powinno się docenić, iż gmina uzyskała o 5% wyższy przychód z tytułu udziału w podatku CIT niż prognozowano (Audyty Stanu Finansów Gminy Wieliczka). Mimo iż, udział w podatku CIT nie stanowi dominującej części dochodów gminy, warto pamiętać, iż pojawianie się nowych podmiotów wiąże się również z licznymi efektami mnożnikowymi oddziałującymi na teren gminy i wpływającymi pozytywnie na jej rozwój oraz na poprawienie poziomu jakości życia mieszkańców. W związku z powyższym nie należy w żadnym wypadku bagatelizować istotności poniższego wskaźnika ze względu na jego niskie wartości (np. w porównaniu z dochodem z udziału w podatku PIT).

Wykres 32. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku dochodowego (zł) od osób prawnych (CIT) na 1000 mieszkańców w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Audytu Stanu Finansów Gminy Wieliczka.

W dalszym ciągu rozwija się **Wielicka Strefa Aktywności Gospodarczej**. Mowa tu zarówno o ciągłym przyroście inwestorów jak i o wzroście wykorzystania strefy oraz ciągłym oddawaniu do użytkowania nowych powierzchni biurowych lub magazynowych. Największy wzrost wykorzystania powierzchni strefy odnotowano w okresach 2016-2017 i 2019-2020. Warto pamiętać również o tym, iż rozwój WSAG i pojawianie się w niej nowych inwestorów, wpływa również na rozwój przedsiębiorstw w pozostałej części gminy, ze względu na możliwe nawiązywanie współprac pomiędzy podmiotami lub umiejętność przyciągania kapitału spoza granic gminy (efekty mnożnikowe).

Tylko w pierwszych pięciu latach istnienia SAG utworzono kluczowy, wielkopowierzchniowy kompleks budynków (ok. 180 tys. m², przygotowany przez spółkę 7r), w których ulokowało się 30 firm zapewniających 2 tys. miejsc pracy. W tym czasie **dochód podatkowy do budżetu gminy z tytułu działalności przedsiębiorców w SAG wzrósł z 35 tys. zł w 2015 r. do ponad 5 mln zł w 2020 r.** Kolejnym inwestycjom w przyszłości mają sprzyjać nowo otwarte drogi (tzw. obwodnica strefy) oraz SAG w Węgrzcach Wielkich (kolejne ok. 150 ha do zagospodarowania).

Rysunek 14. Wielicka Strefa Aktywności Gospodarczej.

Źródło: www.wieliczka.eu.

Tabela 15. Rozwój Wielickiej Strefy Aktywności Gospodarczej.

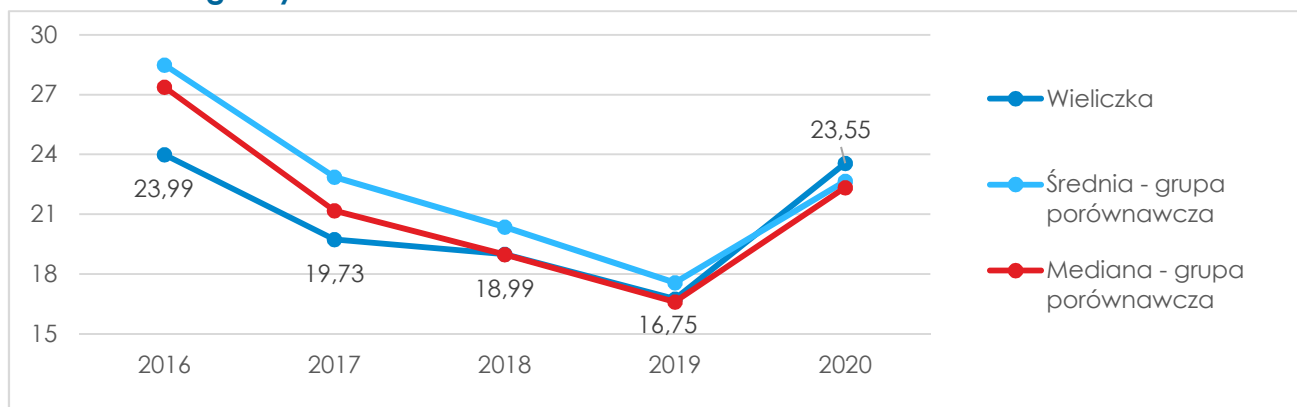
Rok	Liczba nowych inwestorów w WSAG	Wykorzystanie przez inwestorów powierzchni WSAG (%)	Oddane do użytkowania powierzchnie magazynowo-produkcyjne oraz biurowe (m ²)
2016	1	1,15	69 000
2017	2	5,84	24 000
2018	1	6,96	45 000
2019	1	2,64	22 000
2020	1	12,03	20 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UMIG Wieliczka.

PRACA

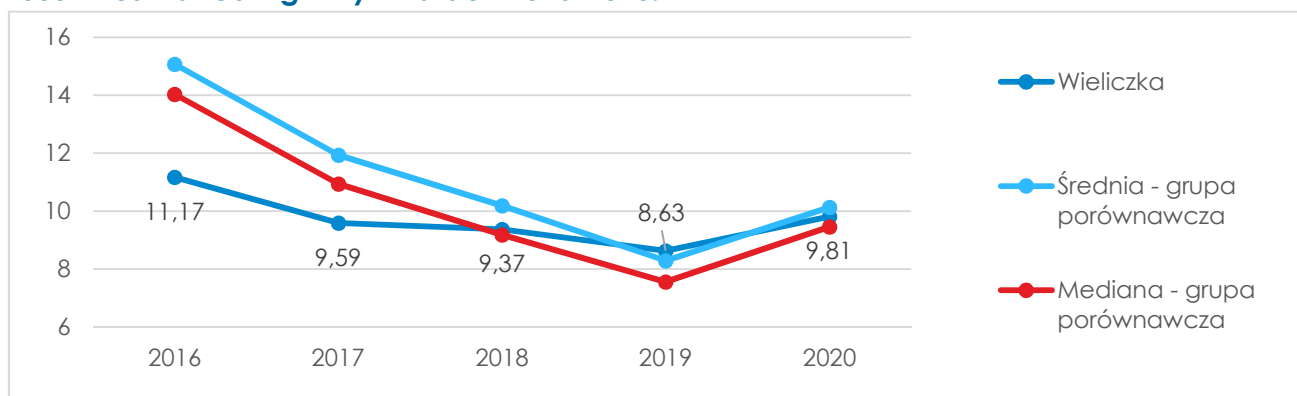
W latach 2016-2020, można zauważyć wpasowanie się gminy Wieliczki w opisywany wcześniej trend. **Na początku badanego okresu, na 1000 mieszkańców gminy Wieliczka przypadają 24 osoby bezrobotne i była to wartość znacznie niższa niż w przypadku średniej i mediany w grupie porównawczej.** Przez następne lata (2016-2019) **zauważalny był systematyczny spadek**, w przypadku gminy Wieliczka **odnotowano spadek na poziomie 30,18%**, a w przypadku grupy porównawczej 38,31% (średnia) i 39,34% (mediana). Mimo negatywnego wpływu pandemii w roku 2020 liczba osób bezrobotnych była w dalszym ciągu niższa niż na początku badanego okresu. Koniecznie należy jednak odnotować, iż w 2020 r. wartość wskaźnika gminy Wieliczka po raz pierwszy była wyższa niż wartość dla grupy porównawczej. Bardzo podobnie do powyższego wskaźnika zachowywała się w badanym okresie czasu krzywa przedstawiająca liczbę osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców. **Do 2019 r. wartości wskaźnika spadały**, natomiast wraz z początkiem pandemii zaczęły wzrastać. W tym przypadku jednak spadek w początkowym okresie nie był dynamiczny w przypadku gminy Wieliczka, a nawet można stwierdzić, że był nieznaczny. Skutkowało to wyższym poziomem bezrobocia długotrwałego gminy niż mediany gmin grupy porównawczej po 2018 r. i wyższym poziomem niż średnia grupy porównawczej po 2019 r.

Wykres 33. Benchmark - liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Wykres 34. Benchmark - liczba długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Wśród osób bezrobotnych na terenie gminy w 2020 r. (1 442) **nieznacznie przeważały kobiety**. Ich udział w ich ogólnej liczbie wynosił 51,6%. Nie odnotowano znacznej dysproporcji w odniesieniu do wieku osób bezrobotnych. Mimo większego odsetka liczby starszych osób bezrobotnych niż młodszych, są to na tyle zbliżone wartości, iż trudno mówić o bezrobociu spowodowanym wiekiem. Można jedynie zwrócić uwagę na **niski odsetek osób poniżej 25 roku życia w ogóle bezrobotnych**. Jest to o tyle istotne, iż dotyczy to osób które dopiero wchodzi na rynek pracy i powinny mieć one stosunkowo najmniejsze trudności ze znalezieniem pracy. W innym wypadku należałoby się zastanowić nad zmodyfikowaniem prowadzonego programu kształcenia.

Tabela 16. Charakterystyka osób bezrobotnych w gminie Wieliczka w 2020 r.

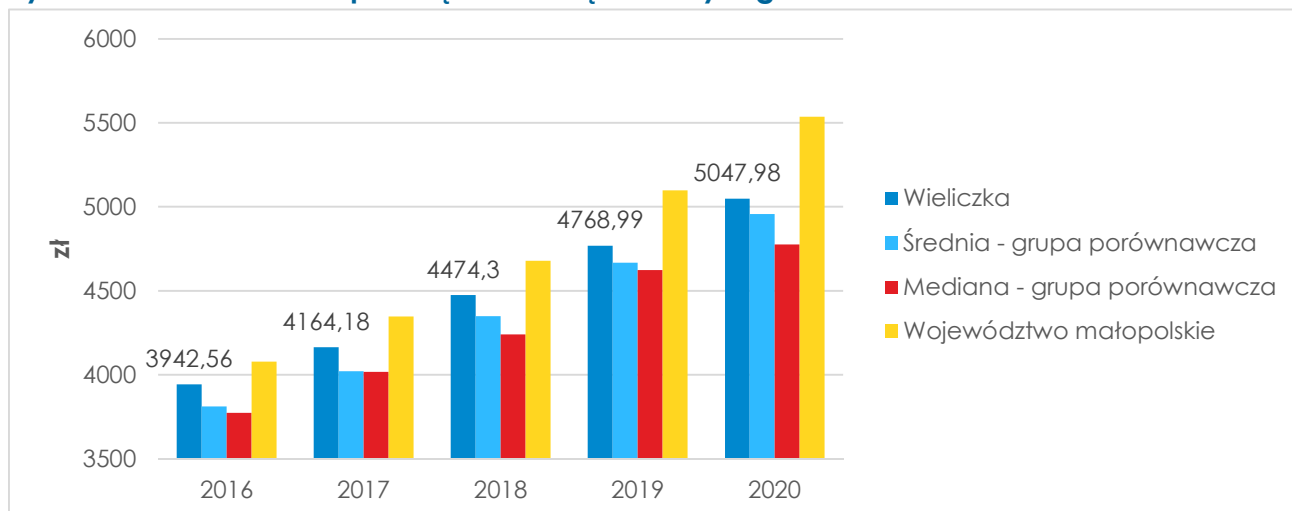
Płeć	Kobiety	744
	Mężczyźni	698
Wiek	Do 30 roku życia	319
	Do 25 roku życia	154
	Powyżej 50 roku życia	425
Będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy		1117

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Wieliczce.

Przeciętne wynagrodzenie brutto w latach 2016 – 2020 systematycznie wzrastało, nie tylko w przypadku gminy Wieliczka ale również dla badanej grupy porównawczej, a także województwa. Jest to trend krajowy. **Pozytywnie należy ocenić wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gminie w stosunku do gmin z grupy porównawczej**. Zarówno na początku, jak i na końcu analizowanego okresu było ono wyższe. W dalszym ciągu, przeciętne wynagrodzenie w województwie małopolskim było jednak wyższe, a nawet dysproporcje pomiędzy wynagrodzeniem w gminie Wieliczka a województwem małopolskim powiększały się. **W 2016 r. przeciętne wynagrodzenie w gminie stanowiło około 97% przeciętnego wynagrodzenia w województwie, a w 2020 r. już tylko 91%.**

W znacznej mierze ma na to wpływ proces kumulowania kapitału w najbardziej rozwiniętych ośrodkach, co skutkuje zawyżaniem wartości województwa przez miasto Kraków. Jednocześnie zestawiając dane odnośnie wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w gminie z danymi odnośnie pomocy społecznej, np. malejącą liczbą osób korzystającą z pomocy społecznej lub malejącą liczbą dodatków mieszkaniowych, można przypuszczać, że sytuacja finansowa mieszkańców poprawia się. Powodów tego można doszukiwać się w ciągłym rozwoju gospodarczym zarówno miejscowości jak i regionu, co potwierdzają dane dotyczące przedsiębiorczości, podmiotów gospodarczych i rozwoju strefy aktywności gospodarczej.

Wykres 35. Benchmark - przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL i GUS BDL.

TURYSTYKA

Wieliczka to drugie po Krakowie najczęściej odwiedzane miasto w województwie, na co znaczący wpływ ma Kopalnia Soli Wieliczka, wpisana na listę UNESCO. Gmina przyciąga zarówno odwiedzających krajowych, jak i międzynarodowych, a sama marka miasta Wieliczka jako miasta turystycznego jest nierozzerwalnie zakorzeniona w świadomości Polaków. Warto wyróżnić szlaki turystyczne znajdujące się na obszarze gminy, takie jak „Żółty” szlak turystyki pieszo-rowerowej, biegnący z Wieliczki do Dobczyc, szlak rowerowy po Pogórze Wielickim z Sierczy do Wieliczki (23 km) i „Zielony” szlak rowerowy biegnący na trasie Wieliczka - Grabówki - Sygneczów - Podstolice - Janowice -Siercza – Wieliczka, o długości 15,5 km. Gmina znajduje się również na szlakach tematycznych, takich jak Szlak Architektury Drewnianej i Szlak Kopalniano – Przemysłowy. Wśród innych obiektów cennych historycznie można wyróżnić pałac Przychockich na Rynku Głównym, Zespół kościelno-klasztorny ojców franciszkanów-reformatów, zamek Żupny, kościół św. Klemensa w Wieliczce, pałac Konopków i szyby Górsko, Regis i Daniłowicza.

Rysunek 15. Szyb Regis.

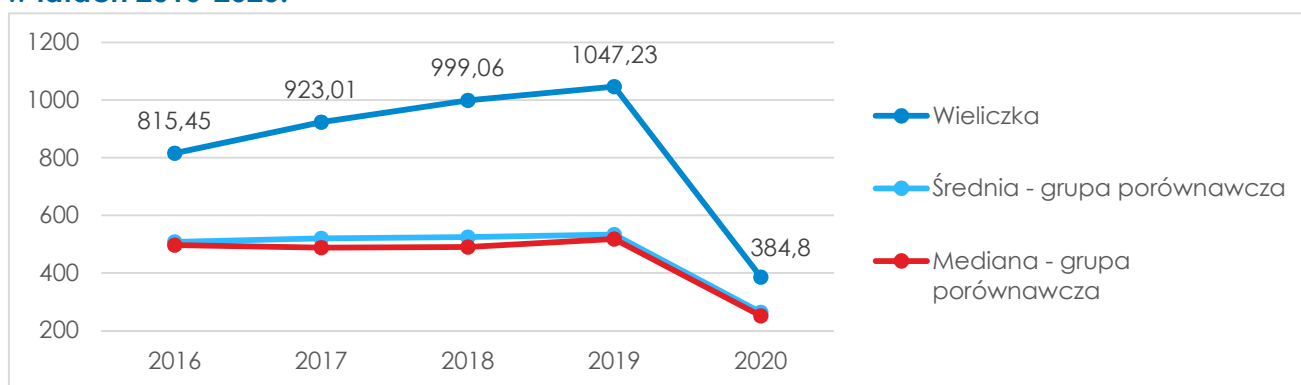
Źródło: UMiG.

Mimo atrakcyjności turystycznej gminy Wieliczka, należy jasno podkreślić jak duży udział w rozwoju turystycznym ma Kopalnia Soli Wieliczka. Zgodnie z diagnozą metropolitalną, w 2019 r. **była jedną z najchętniej odwiedzanych atrakcji Polski, która przyciągnęła około 1,8 mln odwiedzających**. Zestawiając tę wartość z liczbą turystów korzystających z produktów turystycznych dostępnych na terenie gminy (UMIGW) w 2019 r. (2,5 mln turystów) można zauważyć, **iż 72% wszystkich odwiedzających to turyści zwiedzający Kopalnię Soli Wieliczka**. Przypomnieć należy również **liczbę udzielonych noclegów turystom krajowym i zagranicznym, która w roku 2019 wyniosła „zaledwie” 147 758**. W dalszym ciągu gmina Wieliczka wypada ponadprzeciętnie na tle innych gmin z grupy porównawczej pod względem chociażby liczby udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców. Należy jednak mieć na uwadze, że proporcjonalnie do liczby odwiedzających Kopalnię Soli Wieliczka i powiązane z nią atrakcje oraz do ogólnego poziomu rozpoznawalności gminy liczba turystów decydujących się skorzystać z bazy noclegowej Wieliczki wydaje się zbyt niska, a miasto w wielu przypadkach jest zaledwie przystankiem w wycieczce po Krakowie i jego okolicach.

Wykres obrazujący liczbę turystów korzystających z noclegów na 1000 ludności w latach 2016-2020 (wyk. 36) dosadnie ukazuje wpływ pandemii na turystykę w gminie. Lata 2016-2019 były bardzo korzystne dla Wieliczki pod względem liczby turystów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy, w porównaniu do wartości tego samego wskaźnika dla grupy porównawczej. Nie tylko same wartości znacznie przewyższały inne gminy, ale również tempo ich wzrostu z roku na rok. **Średnie roczne tempo wzrostu dla Wieliczki (bez uwzględniania okresu 2019-2020) wynosiło 8,75%**, natomiast wzrost średniej i mediany wartości dla grupy porównawczej wynosił kolejno 1,68% i 1,46%.

Głównie na skutek obostrzeń pandemicznych w ostatnich latach niemalże zrównała ze sobą Wieliczkę i pozostałe gminy i spowodowała spadek liczby turystów korzystających z noclegów na 1000 ludności z 1047,23 do 384,8.

Wykres 36. Benchmark - turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności w latach 2016-2020.

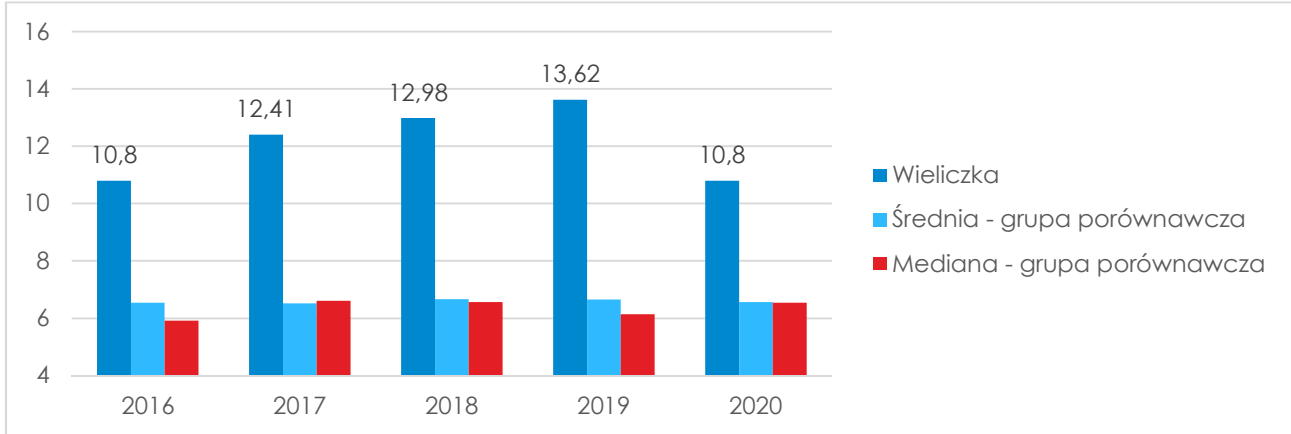

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Baza noclegowa na terenie gminy jest znacznie lepiej rozbudowana niż średnia tej wartości w grupie porównawczej. W poszczególnych latach, **wartość wskaźnika była około 2 razy wyższa niż wartość średniej i mediany grupy porównawczej**. Ponadto do 2019 r. obserwowano systematyczny wzrost, który został zatrzymany na przełomie lat 2019-2020, co prawdopodobnie ma związek z pandemią COVID i ze znacznymi ograniczeniami związanymi z funkcjonowaniem obiektów noclegowych i przemieszczaniem się ludności,

zwłaszcza poruszania się poza granice kraju. Mimo załamania, wartość wskaźnika nie spadła poniżej wartości roku bazowego. Co ciekawe, pandemia wpłynęła w znacznie mniejszym stopniu na średnią i medianę w grupie porównawczej.

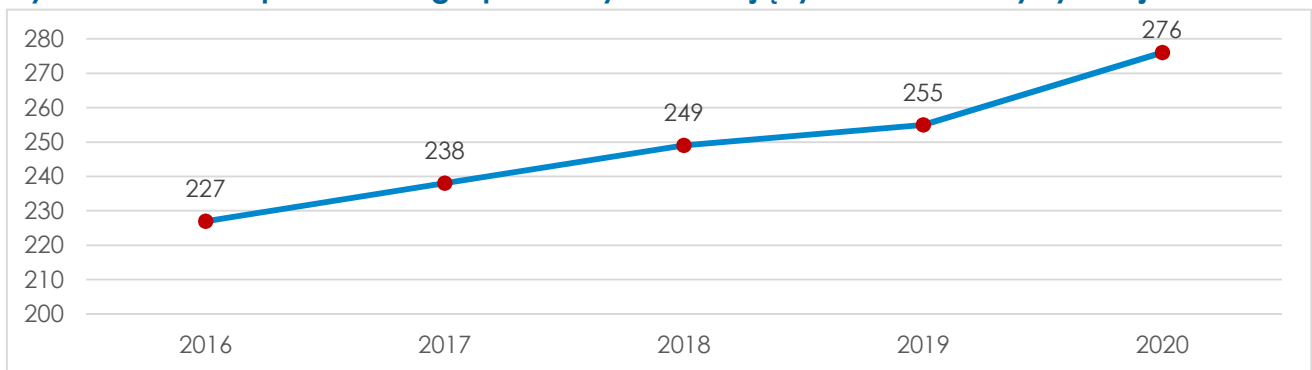
Wykres 37. Benchmark - miejsca noclegowe w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych na 1000 mieszkańców (dane powiatowe).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Załamania w branży turystycznej nie potwierdza jednak w pełni liczba podmiotów gospodarczych działających w sferze turystycznej i jej zmiana w czasie. Przez cały okres 2016-2020 liczba podmiotów systematycznie wzrasta w bardzo podobnym tempie. Nie odnotowano większego załamania krzywej w okresie 2019 - 2020, a jedynie **niewielki spadek tempa przyrostu pomiędzy rokiem 2018 a 2019**. Może to oznaczać, iż mimo ograniczeń wpływających na mniejszą liczbę odwiedzających i ograniczenia liczby noclegów w obiekcie, podmioty gospodarcze nie przestały całkowicie funkcjonować i można spodziewać się dalszej ich aktywności w przyszłości.

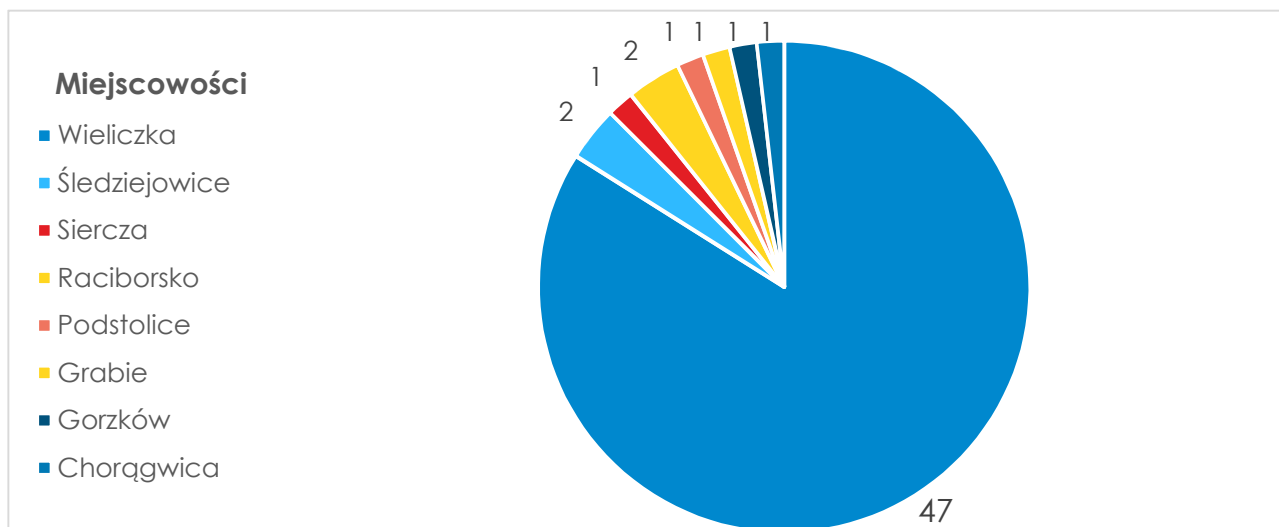
Wykres 38. Liczba podmiotów gospodarczych działających w sferze turystycznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Oprócz flagowych i najbardziej charakterystycznych atrakcji, na terenie gminy znajduje się **56 obiektów zabytkowych** wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków, z czego przeważająca część zlokalizowana jest w mieście Wieliczka. **Jedynie 9 z 56 obiektów zlokalizowanych jest w poszczególnych sołectwach**. Dodatkowo na terenie gminy znajduje się również **219 obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków**

Wykres 39. Liczba obiektów zabytkowych w gminie Wieliczka ujętych w Wojewódzkim Rejestrze Zabytków.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Małopolskiego.

ROLNICTWO

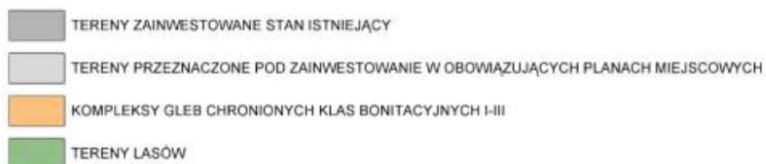
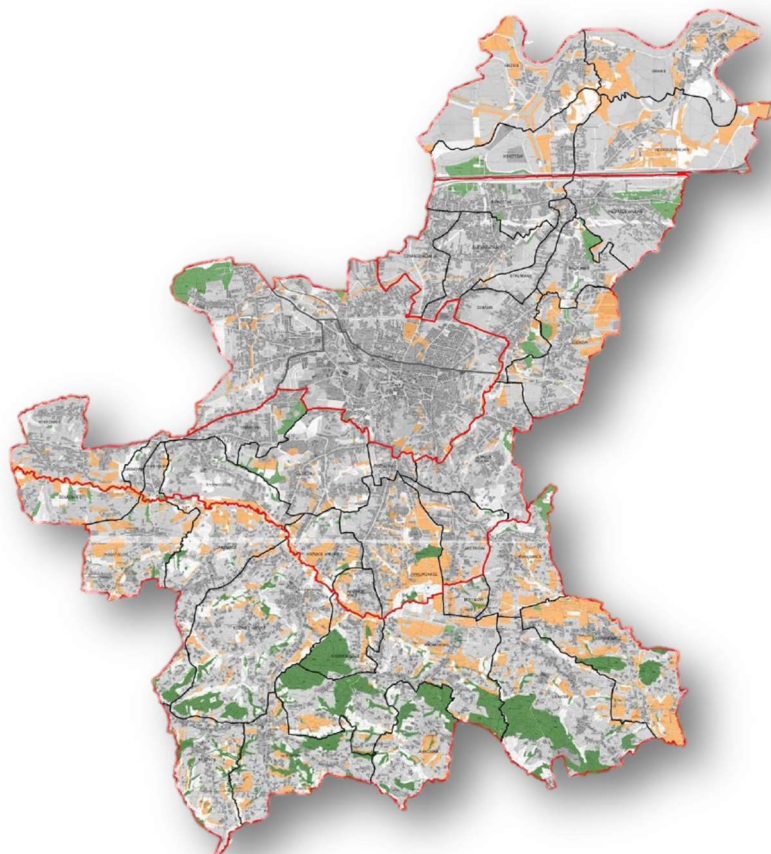
Gmina Wieliczka nie jest – a z pewnością przestaje być – gminą typowo rolniczą. Niemniej jednak **użytki rolne stanowią ponad 60%** jej powierzchni. Największy udział w strukturze użytków stanowią grunty orne około – 69,97%, następnie kolejno łąki trwałe – 15,4%, pastwiska trwałe – 6,56% oraz sady 2,62%.

W Gminie Wieliczka wg klasy bonitacyjnej 56,2% użytków rolnych posiada gleby klasy I - III, około 43,8% to gleby klas IV-VI. Pomimo licznych potencjalnych elementów korzystnie wpływających na rozwój gospodarki rolnej, dane statystyczne potwierdzają tendencje spadkowe – spada liczba gospodarstw rolnych oraz zainteresowanie tym kierunkiem rozwoju w gminie. Ogólną przyczyną staje się zmiana charakteru gminy z rolniczego na rezydencjonalny. W związku z powstawaniem infrastruktury działki zajmowane są przez m.in. nowe drogi, a – zwłaszcza w sąsiedztwie autostrady i linii kolejowej – grunty przeobrażane są w tereny inwestycyjne. Zaczyna przeważać funkcja mieszkaniowa i usługowa, a opłacalność ekonomiczna upraw i hodowli staje się mniejsza.

Rolnictwo nie posiada istotnego znaczenia komercyjnego, natomiast jest ono ważne dla gospodarstw domowych. Od lat najczęściej występującymi rodzajami upraw pozostają ziemniaki, pszenica (największa powierzchnia upraw), pszenżyto, czy też głównie na użytek indywidualny – warzywa gruntowe.

Należy podkreślić, że południowa część gminy stwarza trudne warunki dla działalności rolniczej (zwłaszcza wsie Byszyce, Koźmice Małe i Grajów). Natomiast tereny szczególnie przyjazne – płaskie, równinne czy też w sąsiedztwie rzeki – występują głównie we wsiach Brzegi, Grabie, Kokotów, Mała Wieś – Strumiany i Węgrzce Wielkie oraz Śledziejowice (ok ¼ powierzchni rolnych)

Rysunek 16. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Źródło: Na podstawie projektu SUKZP dla gminy Wieliczka.

Tabela 17. Udział użytków rolnych wg typu w 2014 r.

Rodzaj użytków	Powierzchnia w ha	% użytków rolnych w stosunku do powierzchni gminy (9 967 ha)
Grunty orne	4 457	44,72%
Sady	167	1,68%
Łąki trwałe	981	9,84%
Pastwiska trwałe	418	4,19%
Grunty rolne zabudowane	328	3,29%
Grunty pod rowami	18	0,18%
Grunty pod stawami	1	0,01%
Razem	6 370	63,91%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

FINANSE SAMORZĄDOWE

Finanse samorządowe są jedną z kluczowych elementów funkcjonowania JST. Od wysokości wydatków i dochodów zależy rozwój gminy i możliwość podejmowania poszczególnych działań przez samorządy. W związku z powyższym należy dbać o stabilność finansową gmin i roztropnie zarządzać budżetem, wspomagając się systematycznymi analizami wielorakich ekonomicznych wskaźników.

W okresie 2016 – 2020 na terenie gminy Wieliczka odnotowano wzrost zarówno dochodów budżetowych gminy, jak i wzrost wydatków budżetowych gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W obu przypadkach wzrost stopniowo przyspiesza, z czego **wydatki w tym okresie wzrosły minimalnie więcej (57,4%) niż dochody (58,7%)** w porównaniu z rokiem bazowym. Warto odnotować, iż nadwyżka budżetowa wystąpiła wyłącznie w 2017 r., natomiast w pozostałych latach można zauważyć deficyt.

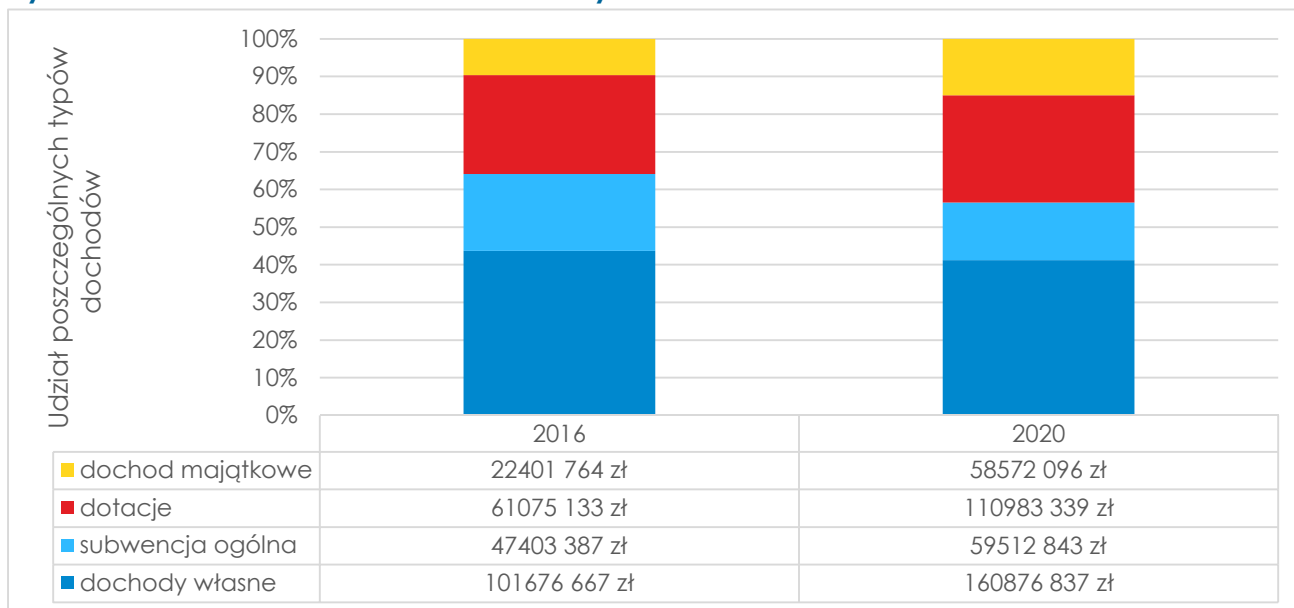
Tabela 18. Wydatki oraz dochody budżetowe na 1 mieszkańca w latach 2016-2020.

Rok	Dochody budżetowe na 1 mieszkańca (zł)	Wydatki budżetowe na 1 mieszkańca (zł)
2016	4 067,96	4 197,42
2017	4 306,88	4 180,37
2018	4 669,24	4 738,75
2019	5 426,78	5 566,07
2020	6 402,51	6 660,54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura budżetowa w badanym okresie zmieniła się nieznacznie. **Udział dochodów własnych gminy zmalał o 2,4 p.p.** jednakże w dalszym ciągu mają one największy udział w całości dochodów (41,3%). Bardziej widoczny spadek odnotowano w przypadku **subwencji ogólnych, których udział zmalał z 20,4% do 15,3%. Wzrósł natomiast udział dotacji, z 26,3% do 28,5%**, z czego warto zauważyć, iż wartość dotacji w 2020 r. była wyższa o prawie 45% niż w roku bazowym. Sytuacja gminy Wieliczka wpisuje się w ogólny trend zmian struktury budżetowej JST w Polsce. Zgodnie z raportem Związku Miast Polskich (ZMP) z 2020 r. odnotowano znaczne spadki udziału zarówno dochodów własnych gmin, jak i subwencji, na korzyść dotacji. Wynikało to przede wszystkim ze zmian formalno-prawnych związanych z ulgami i zwolnieniami z podatków lokalnych, a także zmianami ustawowymi w podatkach. Zwrócono również uwagę na negatywny wpływ pandemii na dochody własne JST, zwłaszcza na wpływy z podatku PIT. ZMP zajął również stanowisko, iż w związku z wprowadzeniem reform (w tym m.in. „Polskiego Ładu”) ubytek w dochodach własnych samorządów będzie ciągle się powiększał, co może przyczynić się do redukcji niektórych wydatków rozwojowych.

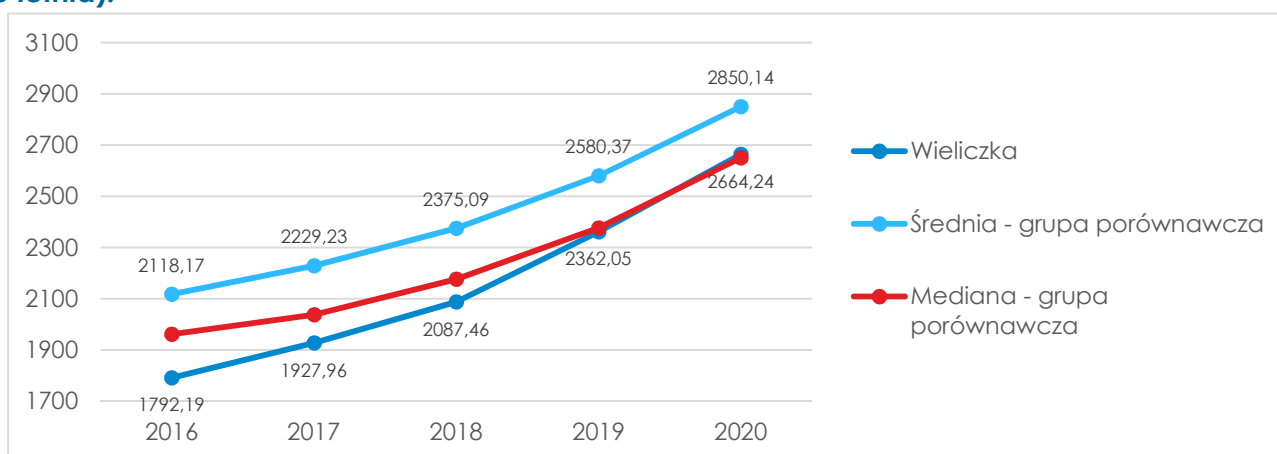
Wykres 40. Struktura dochodów budżetowych w roku 2016 i 2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Audytu Stanu Finansów Gminy Wieliczka 2021.

Analiza dochodów własnych przypadających na 1 mieszkańca gminy Wieliczka i grupy miast podobnych wyraźnie wskazuje **systematyczny wzrost w ostatnich latach**. Pomimo iż, dochody własne gminy Wieliczka zarówno w roku bazowym, jak i w 2020 r. były niższe niż średnie dochody dla grupy porównawczej, to tempo wzrostu wartości tego wskaźnika należy ocenić zdecydowanie pozytywnie. W badanym okresie czasu gmina Wieliczka zmniejszyła dystans dzielący ją od innych gmin i w roku 2020 wartości opisywanego wskaźnika były wyższe niż wartość dominująca w danej grupie miast.

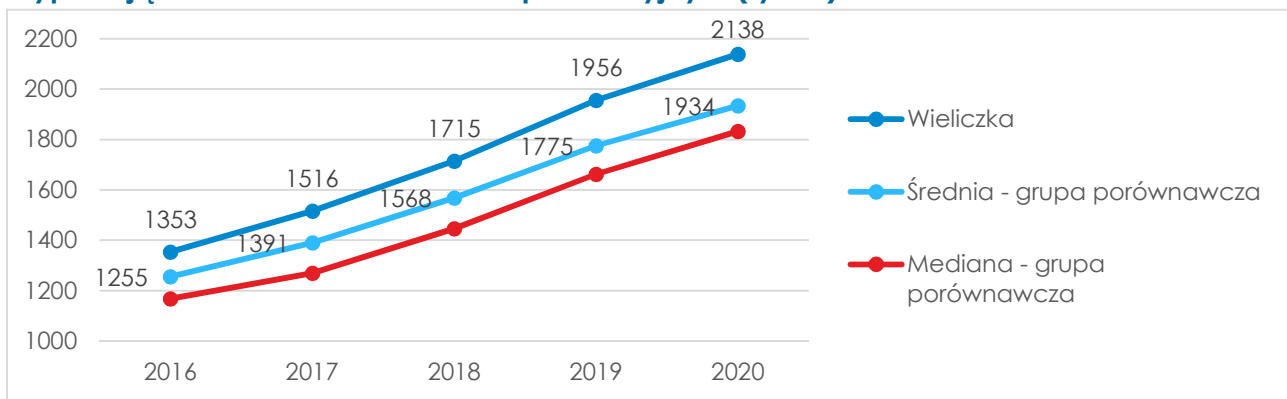
Wykres 41. Benchmark - dochody własne przypadające na 1 mieszkańca (średnia 3 letnia).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Pomimo niekorzystnych zmian związanych z podatkiem PIT, wpływy JST z tytułu udziału we wpływach budżetu państwa z PIT przypadające na 1000 osób w wieku produkcyjnym systematycznie wzrastają. W analizowanym przedziale czasowym **odnotowano wzrost o około 63%** w porównaniu z rokiem bazowym i był on bardzo zbliżony do przyrostu średniej tego samego wskaźnika dla grupy miast podobnych. Powodów przedstawionych zmian należy upatrywać we wzroście liczby ludności na obszarze gminy, spadku poziomu bezrobocia i wzroście przeciętnego wynagrodzenia.

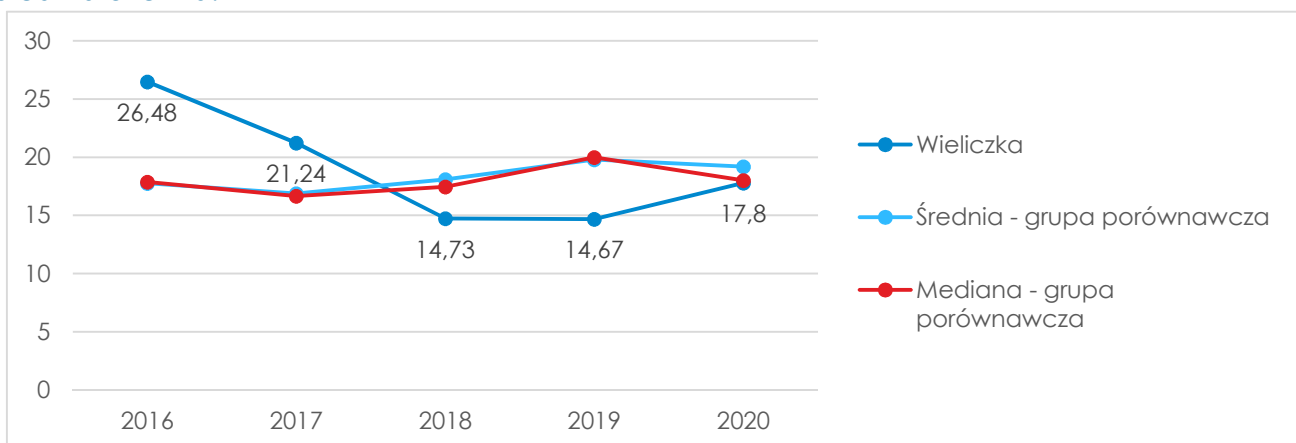
Wykres 42. Benchmark - wpływy JST z tytułu udziału we wpływach budżetu państwa z PIT przypadające na 1000 osób w wieku produkcyjnym (tys. zł).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Analizując udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem można zauważyć **wyraźny spadek w latach 2016 – 2019**. Odpowiada za to głównie niski udział wydatków majątkowych odnotowany w 2017 r., który wpływa na okres 2017 – 2019. Wydatki majątkowe w 2017 r. wyniosły 29 455 742 zł, dla porównania w 2020 r. wyniosły 87 374 107 zł, a w 2016 r. 40 745 947 zł, co pokazuje znaczne ich zróżnicowanie. Wydatki majątkowe zmieniają się dynamicznie, ponieważ są zależne od wydarzeń jednostkowych jak np. zakup mienia, inwestycja czy wysokość pozyskanego dofinansowania do inwestycji, które nie są systematyczne i powtarzalne. Mimo to, średnie i dominujące wartości tego wskaźnika dla grupy porównawczej są znacznie bardziej stabilne i utrzymywały się przez cały badany okres na podobnym poziomie. Wynika to prawdopodobnie z samego zastosowania średniej, która przy tak dużej grupie porównawczej znacząco sptycza linie wykresu i niweluje dynamiczność wartości krańcowych.

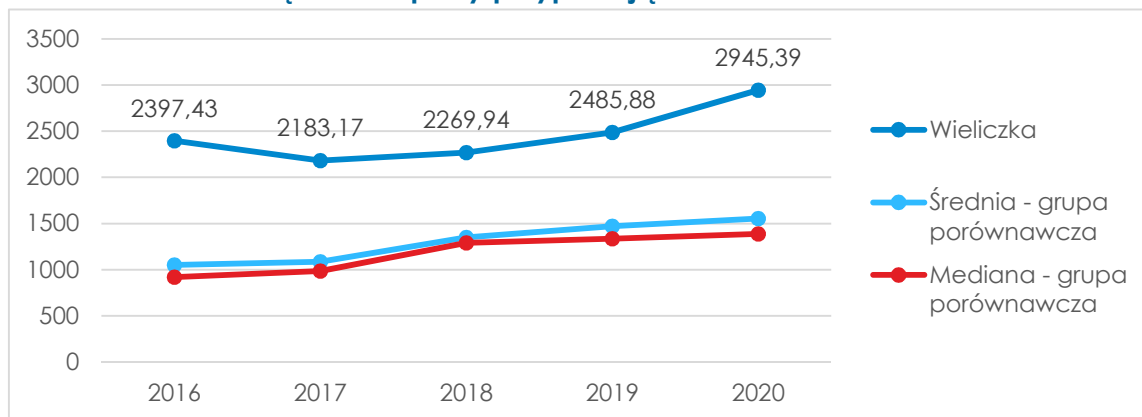
Wykres 43. Benchmark - udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %) - średnia 3 letnia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Suma zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca **systematycznie wzrasta**. Wyjątkiem były jedynie lata 2016-2017, w których wartość ta znacznie spadła. Zobowiązania w gminie Wieliczka przypadające na 1 mieszkańca **są ponad dwukrotnie wyższe** niż te same zobowiązania w grupie porównawczej, natomiast również odnotowano tam wzrost. Dodatkowo, **średnioroczne tempo wzrostu w grupie porównawczej jest wyższe niż w gminie Wieliczka**. Można więc założyć, że dysproporcja ta będzie stopniowo niwelowana.

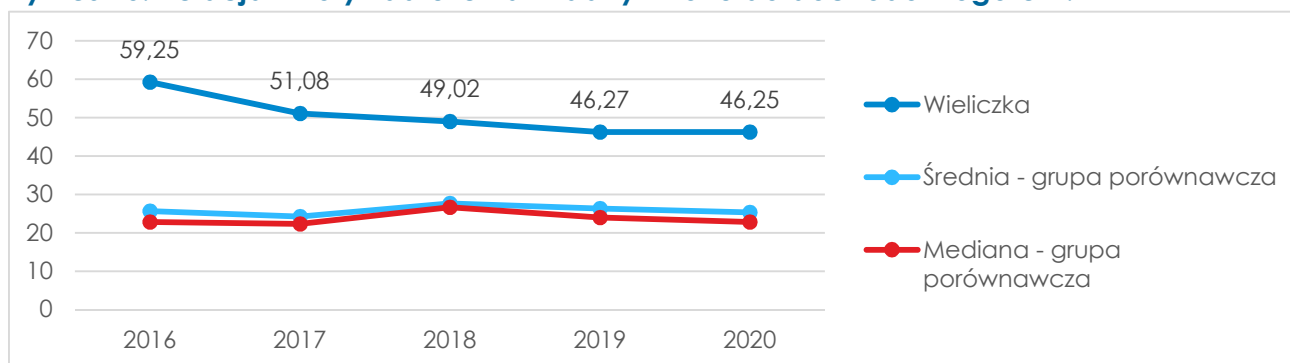
Wykres 44. Suma zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem dla gminy Wieliczka **systematycznie spada, a tempo spadku jest znaczne**. Pomiędzy rokiem 2016 a 2020 odnotowano zmianę wartości o około 22%. **Największy spadek wystąpił na przełomie lat 2016 i 2017 i wyniósł 13,8%**, natomiast w późniejszych latach można było zauważyć znaczną zmianę dynamiki (spadek o 0,04% w latach 2019/2020). Mniej dynamiczne zmiany występowały w przypadku grupy porównawczej, jest to oczywiście po części związane z zastosowaniem średniej, która niweluje odchylenia, natomiast w dalszym ciągu istotny może być fakt, iż grupa porównawcza oscyluje pomiędzy relacją kwoty zadłużenia do dochodów ogółem na poziomie 20-30%, natomiast gmina Wieliczka na poziomie 40-60%. **Zgodnie z Audytem Stanu Finansów Gminy Wieliczka, od 2016** zadłużenie gminy wzrosło o około 51,2 mln zł. **Jednocześnie zauważono, iż w tym okresie zrealizowano inwestycje o wartości pięciokrotnie wyższej, co wskazuje na celowy wzrost zadłużenia i efektywność zaciąganego długu.**

Wykres 45. Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych charakteryzuje się dużą zmiennością, zarówno w przypadku poszczególnych składowych, jak i dochodów całościowych. Można zauważyć **ogólną tendencję wzrostową**, natomiast nie jest ona systematyczna i wydaje się być trudna do przewidzenia (w szczególności w obliczu niepewnej perspektywy finansowej UE na kolejne lata, m.in. w wyniku COVID-19 czy trwającego w chwili opracowania dokumentu konfliktu w Ukrainie) wartość dochodów w przyszłych latach. Wynika to z przeważającego udziału płatności w zakresie budżetu środków europejskich, które właściwie całkowicie warunkują wielkość dochodów ogółem, a w konsekwencji – uzależniają realizację inwestycji.

Tabela 19. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych (zł).

Rok	Środki z UE na finansowanie programów i projektów unijnych	Środki z budż. państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie progr. i proj. realizowanych z udz. śr. z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE	Płatności w zakresie budżetu środków europejskich	Dochody razem
2016	0,00	588 096,42	11 245 818,60	11 833 915,02
2017	76 312,53	8 988,11	7 892 178,47	7 977 479,11
2018	0,00	954 236,08	15 883 954,53	16 838 190,61
2019	53 832,21	61 308,67	15 905 807,26	16 020 948,14
2020	88 622,13	39 694,13	35 858 771,25	35 987 087,51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYMIAR PRZESTRZENNY

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I TERENY ZIELONE

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski obszar gminy Wieliczka znajduje się na **granicy dwóch regionów fizjograficznych**: Północnego Podkarpacia oraz Zewnętrznych Karpat Zachodnich. Z Północnego Podkarpacia na terenie Gminy występuje makroregion Kotlina Sandomierska, a w jej obrębie dwa mezoregiony: Nizina Nadwiślańska i Pogórze Bocheńskie. Z Zewnętrznych Karpat Zachodnich występuje makroregion Pogórze Zachodniobeskidzkie, a w jego obrębie mezoregion Pogórze Wielickie.

Do prawnych form ochrony przyrody występujących na terenie Gminy Wieliczka należą: rezerwat przyrody „Groty Kryształowe”, użytek ekologiczny „Las Krzyszkowicki”, użytek ekologiczny „Obszar lęgowy ptactwa wodnego – duża i mała wyspa”, użytek ekologiczny „Las i stawy na Grabówkach”, stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej, pomniki przyrody nieożywionej, pomniki przyrody ożywionej.

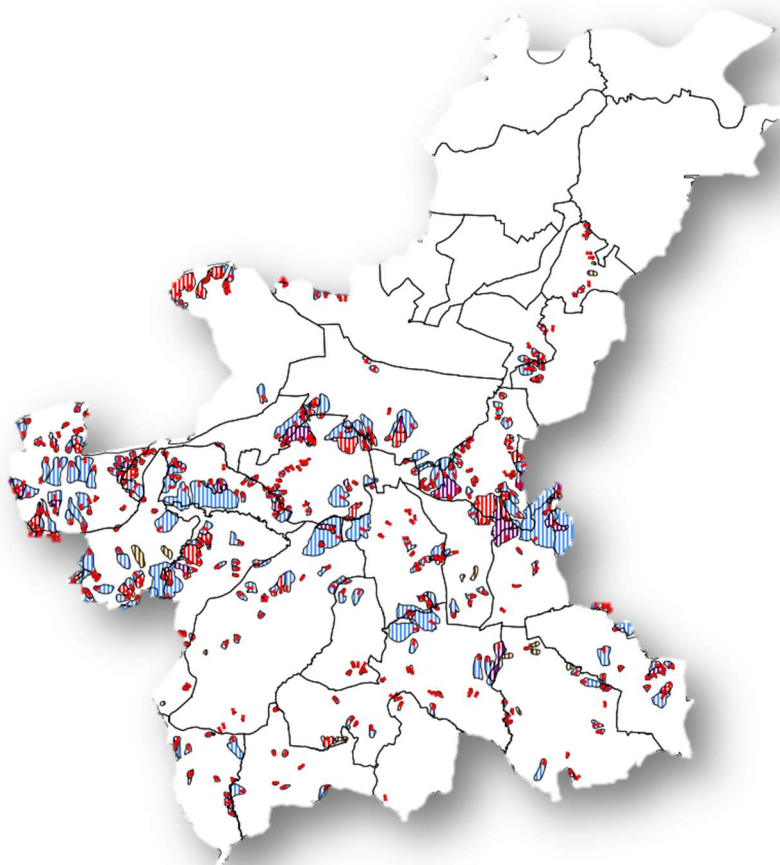
Terytorium gminy Wieliczka znajduje się w strefie klimatów górskich i podgórskich. Północny obszar gminy, znajdujący się w szerokiej dolinie Wisły, zaliczany jest do strefy klimatów podgórskich – nizin i kotlin. Wyróżnia się tu miejscowy klimat dolin i wyższych terenów Pogórza Wielickiego. Wyżynny charakter gminy sprzyja występowaniu **osuwisk**. Tych występuje tutaj 378 (osuwiska zbadane). W ich puli występują zarówno osuwiska nieaktywne, które od lat się nie przemieszczają, ale także osuwiska okresowo aktywne oraz aktywne, które cały czas stwarzają realne zagrożenie. Dodatkowo stwierdza się obecność terenów zagrożonych ruchami masowymi, ale ich na obszarze gminy jest stosunkowo niewiele.

Zgodnie z mapami **zagrożenia powodziowego** (Informatyczny System Ostry Kraj przed nadzwyczajnymi zagrożeniami) oraz zgodnie z ustawą Prawo wodne, obszary szczególnego zagrożenia powodzią w gminie znajdują się pomiędzy linią brzegu rzeki, a wałem przeciwpowodziowym rzeki Wisły, Wilgi, Serafy, Drwiny Długiej, Podłężanki oraz potoku Zabawka (na odcinkach obwałowanych). Zagrożenie powodziowe wodą stuletnią (prawdopodobieństwo powodzi dla obszaru szczególnego zagrożenia powodzią 1 raz na 100 lat) zostało wskazane także na mapach opracowanych w ramach Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły.

Zasadniczą konsekwencją występowania takich obszarów jest konieczność odpowiedniego zabezpieczania pobliskich zabudowań oraz odpowiedniego ograniczania nowych czy wręcz wyłączenia terenów spod zabudowy.

Więcej szczegółowych informacji dotyczących zagrożenia powodziowego występującego na terenie Miasta i Gminy Wieliczka znajduje się we wcześniejszym rozdziale prezentującym Model funkcjonalno – przestrzenny gminy.

Rysunek 17. Rozmieszczenie osuwisk różnego typu na terenie gminy Wieliczka.

Źródło: <http://www.wieliczka.e-mpzp.pl/> - szrafurą oznaczono osuwiska.

Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Wieliczka jest niewielka i wynosi około 868,85 ha. Największy udział w gruntach leśnych stanowią lasy prywatne około 602,88 ha, a gminne 47,80 ha. Powierzchnia lasów Skarbu Państwa wynosi około 215,69 ha. Lasy w gminie Wieliczka zlokalizowane są w dwóch nadleśnictwach: Myślenice (leśnictwo Gdów w południowej części gminy) oraz Niepołomice (leśnictwo Sitowiec w północnej części gminy), będącymi we władaniu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie.

W Gminie Wieliczka w 2016 roku pod ochroną prawną było **59,67 ha** (5,99% ogółu powierzchni gminy) obszarów. Składały się na to rezerваты przyrody, użytki ekologiczne oraz stanowiska dokumentacyjne. W roku 2020 objęto **60,24 ha** terenów (6,04% ogółu powierzchni gminy) ekologiczną ochroną prawną.

Tabela 20. Wybrane dane dotyczące środowiska przyrodniczego w 2020 roku.

Jednostka	Udział obszarów prawnie chronionych [%]	Lesistość [%]
Województwo małopolskie	53	28,6
Powiat wielicki	0,3	15,7
Gmina Wieliczka	0,6	6,9
Metropolia Krakowska	19,1	8,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 21. Dane dot. występujących na terenie gminy jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp).

Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan ogólny	Przypisane cele środowiskowe
Serafa	RW2000262137749	rieczna	Zły	Dobry stan ekologiczny i chemiczny
Wilga	RW2000162137299	rieczna	Zły	Dobry stan ekologiczny i chemiczny
Podłęzanka	RW2000162137769	rieczna	Zły	Dobry stan ekologiczny i chemiczny
Wiśła od Skawinki do Podłęzanki	RW2000192137759	rieczna	Zły	Dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego – Wiśła od Podłęzanki do Skawinki; dobry stan chemiczny
Zbiornik Dobczyce	RW200002138599	rieczna	Dobry	Dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego – Zbiornik Dobczyce; dobry stan chemiczny
Młynówka	RW6000181886569	rieczna	Dobry	Dobry stan ekologiczny i chemiczny
Niżowski Potok	RW200012213876	rieczna	Zły	Dobry stan ekologiczny i chemiczny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych aPWŚK.

Tabela 22. Dane dot. występujących na terenie gminy jednolitych części wód podziemnych (jcwpd).

Kod JCWPd	Status ogólny	Przypisane cele środowiskowe
PLGW2000148	dobry	Dobry stan chemiczny i ilościowy. Jakość wody nie powinna ulegać pogorszeniu
PLGW2000160	dobry	Dobry stan chemiczny i ilościowy. Jakość wody nie powinna ulegać pogorszeniu
PLGW2000161	dobry	Dobry stan chemiczny i ilościowy. Jakość wody nie powinna ulegać pogorszeniu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych aPWŚK.

Tabela 23. Stężenia pyłu PM 10 i PM 2,5 w gminie Wieliczka w latach 2016 i 2020.

Parametr	2016	2020
Zakresy średniorocznego stężenia pyłu PM 10 (poz. dop. 40 µg/m ³)	25,01-35,00	25,5-30,4
Zakresy średniorocznego stężenia pyłu PM 2,5 (poz. dop. 25 µg/m ³)	20,5-23,0	15,5-18,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych [Ocena jakości powietrza - rozkłady stężeń zanieczyszczeń - GIOŚ \(gios.gov.pl\)](https://gios.gov.pl).

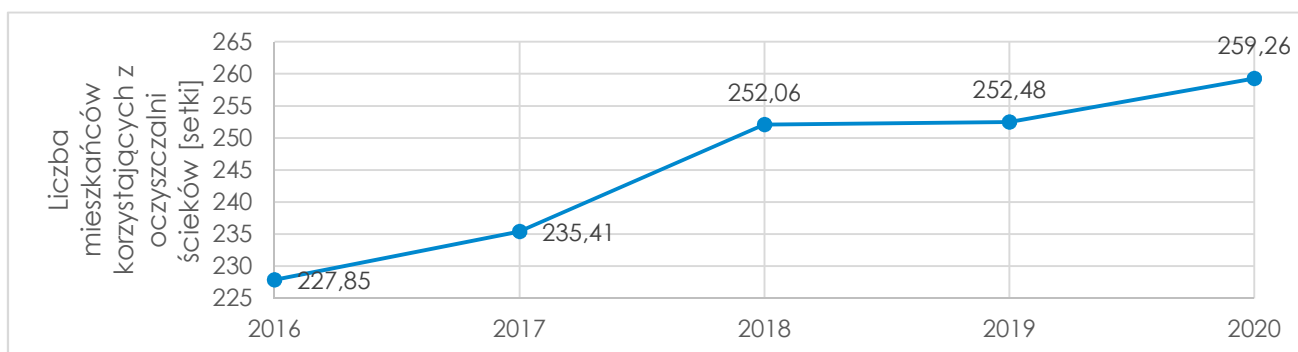
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

Dostępność infrastruktury technicznej w gminie Wieliczka można określić jako przeciętną tj. nie odbiegającą od ogólnopolskich wartości. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 53,7% mieszkańców, co jest wynikiem większym o 3,6 p.p., niż w powiecie wielickim. Z sieci wodociągowej korzysta 91,6% mieszkańców gminy, natomiast dla powiatu współczynnik ten wynosi 90,8%. Możliwość korzystania z sieci gazowej w gminie ma 87,8% mieszkańców. Dla powiatu wartość ta wynosi 88,4%. Różnice w dostępności infrastruktury technicznej między gminą Wieliczka, a powiatem wielickim są nieznaczne. Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej jest mniejszy o 10,9 p.p. od liczby osób w województwie małopolskim. Natomiast odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej i gazowej jest wyższy dla gminy odpowiednio o 9,7 i 23,0 p.p.

W gminie Wieliczka liczba osób korzystających z oczyszczalni ścieków stale wzrasta (2016r. – 22 785 osób, 2020r. – 25 926 osób). Wysoki współczynnik imigracji sprawia, iż procentowy udział osób korzystających z oczyszczalni ścieków wzrasta w niewielkim stopniu. W 2020 r. z oczyszczalni ścieków korzystało 53,7% mieszkańców gminy. Wzrost między 2016 r. a 2020 r. wyniósł 3,3 p.p.

W 2018 r. na terenie gminy Wieliczka zaobserwowano 36 nielegalnych wysypisk śmieci (BDL GUS). Dzięki skutecznej polityce gospodarowania odpadami komunalnymi udało się do 2020 r. w gminie zlikwidować 32 dzikie wysypiska śmieci. Oznacza to, że w ciągu 2 lat zredukowano powierzchnię dzikich wysypisk śmieci z 1 525 m² na 37 m².

Wykres 46. Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków w latach 2016-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

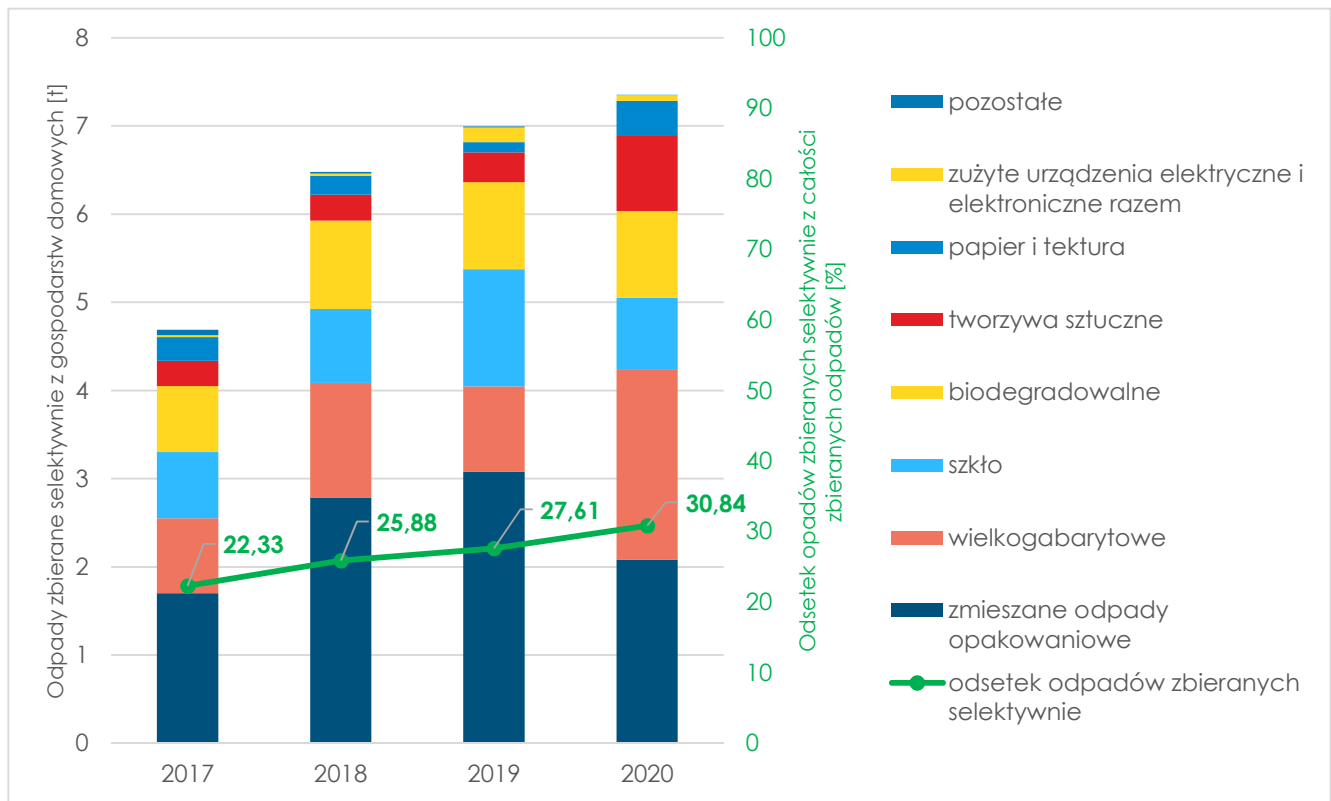
W latach 2016-2020 liczba mieszkańców w gminie Wieliczka korzystających z oczyszczalni ścieków stale wzrastała. Średnio z każdym rokiem o 785 osób.

Tabela 24. Odsetek mieszkańców korzystających z infrastruktury technicznej w 2020 r.

Jednostka	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci [%]:		
	wodociągowej	kanalizacyjnej	gazowej
gmina Wieliczka	91,6	53,7	87,8
powiat wielicki	90,8	50,1	88,4
woj. małopolskie	81,9	64,6	64,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 47. Odpady komunalne selektywnie zebrane i odebrane z gospodarstw domowych w latach 2017-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2017-2020 suma odpadów zbieranych z gospodarstw domowych stale wzrastała. Różnica między rokiem 2017, a 2020 wynosi 2669,85 ton. W ciągu tych czterech lat suma odpadów odbieranych z gospodarstw domowych wzrosła o 57,04%. Największy wzrost zanotowano dla tworzyw sztucznych (198,65%) oraz dla zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych (193,92%). W latach 2017-2020 wraz ze wzrostem ilości odbieranych odpadów selektywnie wzrastał ich udział w całości odbieranych odpadów. W 2017 r. 22,33% odpadów było posegregowanych. W 2020 r. udział odpadów posegregowanych wyniósł 30,84%. W ciągu tych 4 lat ilość odpadów posegregowanych wzrosła o 8,51 p.p.

Tabela 25. Odpady zebrane w ciągu roku z gospodarstw domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2017 i 2020.

Jednostka	Odpady zebrane z gospodarstw domowych [kg/mieszk.]	
	2017	2020
gmina Wieliczka	329,00	354,89
powiat wielicki	294,02	348,03
woj. małopolskie	260,08	296,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ilość odpadów zebranych z gospodarstw domowych dla każdej zestawionej jednostki w latach 2017-2020 wzrosła. Dla gminy Wieliczka o 7,87%, dla pow. wielickiego o 18,37%, a dla woj. małopolskiego o 14,08%. W 2020 r. od przeciętnego mieszkańca gminy odebrano 354,89 kg śmieci, co jest wartością zbliżoną do średniej krajowej (342 kg) oraz powiatu wielickiego

(348,03). Natomiast średnia wojewódzka w 2020 r. jest znacznie niższa i nie przekracza 300 kg na jednego mieszkańca.

Tabela 26. Penetracja lokalowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s – stan na 31.12.2019 r.

Jednostka	Odsetek budynków z zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s
gmina Wieliczka	54,56%
powiat wielicki	50,79%
woj. małopolskie	42,86%

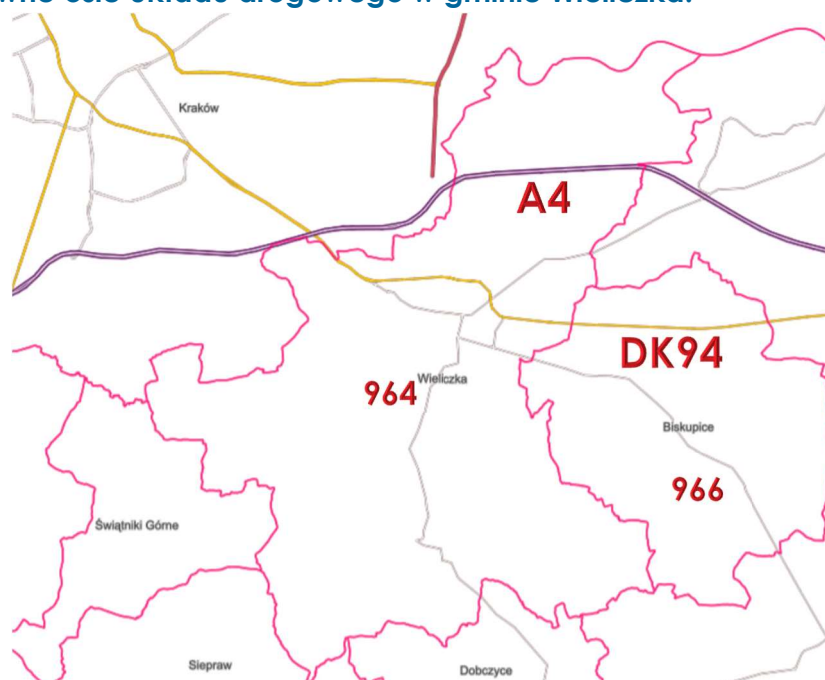
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UKE.

Istotnym współczesnym medium jest Internet. Pandemia w roku 2020 r. pokazała jak potrzebny jest do zapewnienia ciągłości pracy, nauki czy komunikacji z rodziną i najbliższymi. Gmina Wieliczka na tle powiatu i województwa ma **wyższy odsetek budynków podłączonych Internetem stacjonarnym co najmniej 30 Mb/s.**

TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Przez gminę Wieliczka przebiegają drogi o znaczeniu krajowym: autostrada A4, droga krajowa nr 94, oraz o znaczeniu wojewódzkim: droga wojewódzka 964, droga wojewódzka 966.

Rysunek 18. Główne osie układu drogowego w gminie Wieliczka.

Źródło: Na podstawie Geoportalu.

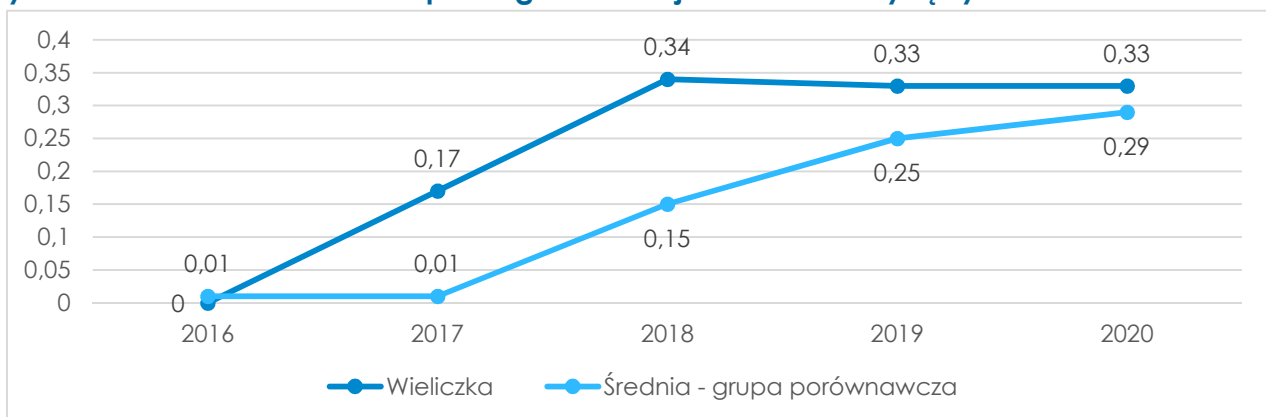
W ramach projektu Organizacja transportu metropolitalnego gminy Wieliczka poprzez zakup niskoemisyjnych 12 autobusów oraz budowę infrastruktury komunikacyjnej w 2021 r. wybudowano 4 węzły przesiadkowe w Janowicach, w Byszycach, na Wegrzcach Wielkich i w Wieliczce powstały dodatkowe miejsca parkingowe, 40 dla samochodów i 65 miejsc dla rowerów.

Komunikacja wewnątrz gminy opiera się na komunikacji KMK oraz na liniach publicznego oraz prywatnego transportu zbiorowego. W 2018 na terenie gminy Wieliczka **funkcjonowało 12 aglomeracyjnych linii autobusowych KMK**. Liczba pasażerów w 2018 r. wyniosła 4 034 513 osób. Był to najwyższy wskaźnik ze wszystkich gmin aglomeracyjnych zrzeszonych w Stowarzyszeniu Metropolia Krakowska (dane: Plan Rozwoju Metropolii Krakowskiej do 2030 roku).

Gmina Wieliczka posiada **linie kolejową nr 109**. Jest to drugorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana linia kolejowa łącząca stację Wieliczka Rynek-Kopalnia ze stacją Kraków Bieżanów. Mieszkańcy gminy dzięki temu połączeniu mogą dojechać pociągiem bezpośrednio z miasta Wieliczka na lotnisko położone w Balicach.

W 2020 r. pod względem średniego czasu dojazdu transportem drogowym do Krakowa na 13 gmin bezpośrednio sąsiadujących z miastem Kraków, gmina Wieliczka plasuje się na 7 pozycji razem z gminą Liszki ze średnim czasem 20 minut. W tym zestawieniu najlepiej wypada gmina Zielonki – 16 minut, a najgorzej gmina Igołomia-Wawrzeńczyce – 40 minut. Świadczy to, iż gmina Wieliczka ma stosunkowo dobrą dostępność drogową do miasta Kraków (dane: Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego).

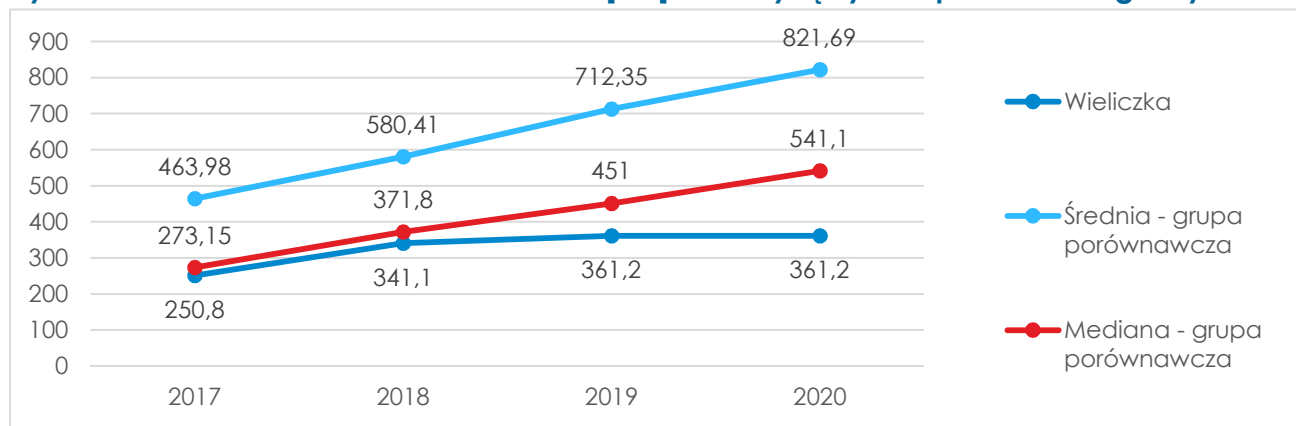
Wykres 48. Benchmark - liczba parkingów "Parkuj i Jedź" na 10 tysięcy mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Budowa parkingów „Parkuj i jedź” ułatwia osobom dojeżdżającym samochodem osobowym korzystanie z transportu publicznego. Skutkuje to bardziej efektywnym działaniem miejskiego układu komunikacyjnego. Korzystanie przez mieszkańców z tej formy usprawnia ruch drogowy oraz wpływa korzystnie na środowisko. W ilości parkingów „Parkuj i Jedź” gmina Wieliczka wypada przeciętnie. W roku 2020 liczba parkingów na 10 tys. mieszkańców w gminie Wieliczka wyniosła 0,33 i jest o 0,04 wyższa w stosunku do średniej grupy porównawczej.

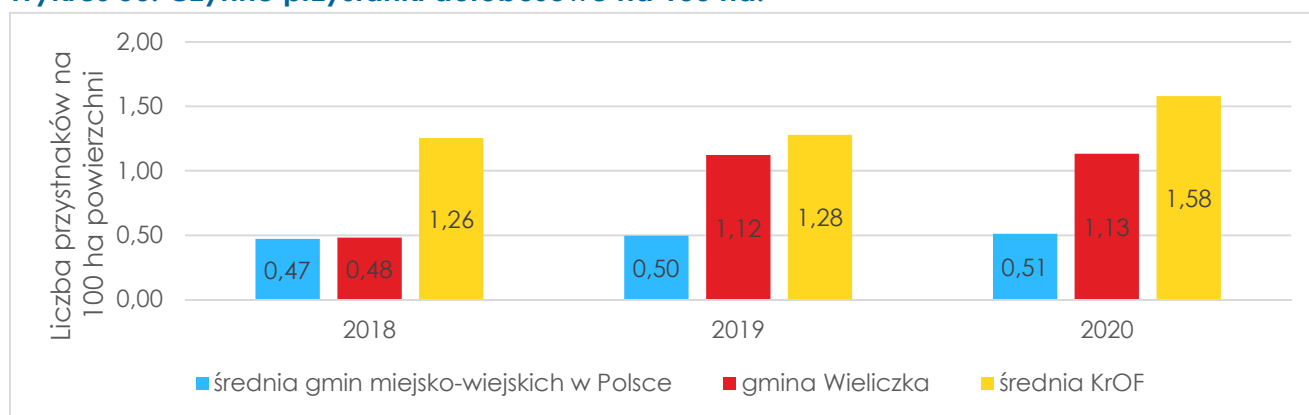
Wykres 49. Benchmark - ścieżki rowerowe [km] na 10 tysięcy km² powierzchni gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Ścieżki rowerowe umożliwiają korzystanie z alternatywnych, ekologicznych środków transportu – rowerów. Przyczyniają się w ten sposób do zwiększenia wewnętrznej dostępności gminy. Gmina Wieliczka na tle badanej grupy wypada bardzo niekorzystnie. Liczba ścieżek rowerowych dla średniej grupy porównawczej z każdym rokiem w latach 2017-2020 stale wzrastała. Średnioroczny wzrost dla grupy porównawczej wyniósł 12,1%. W gminie Wieliczka średnioroczny wzrost w latach 2017-2020 wyniósł 7,6%. Spowodowane jest to brakiem nowych ścieżek rowerowych dla 2020 r. W latach 2017-2020 gmina Wieliczka posiadała znacznie mniej ścieżek rowerowych na jednostkę powierzchni niż w grupie porównawczej.

Wykres 50. Czynne przystanki autobusowe na 100 ha.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych gminy / BDL GUS.

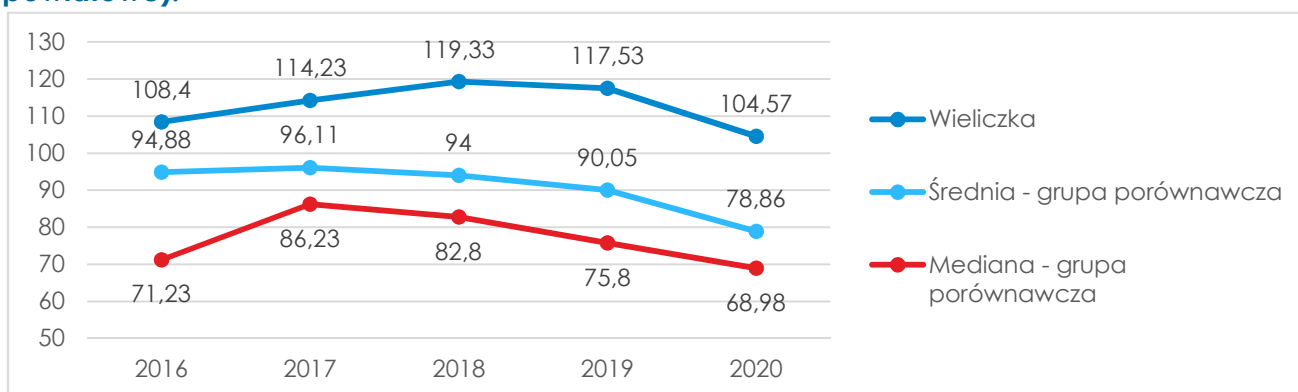
Wzrost liczby przystanków autobusowych korzystnie wpływa na dostępność transportową mieszkańców. Do 2018 r. w gminie Wieliczka liczba przystanków autobusowych na każde 100 ha była prawie identyczna, co średnia w grupie porównawczej. W 2019 r. nastąpiła gwałtowna zmiana. Zwiększyła się liczba przystanków (2018 r. – 48 przystanków, 2019 r. – 112 przystanków) na terenie całej gminy. Pomimo tego wzrostu gmina Wieliczka plasuje się ciągle poniżej średniej dla gmin z Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego. W 2020 r. współczynnik ten dla gminy jest niższy od średniej z gmin KrOF o 28,9%.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo pożarowe poza Państwową Strażą Pożarną zapewnia 18 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w tym 4 jednostki włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (Czarnochowice, Chorągwica, Podstolice, Wieliczka).

W gminie Wieliczka, zgodnie z ogólnokrajowymi trendami, interwencje straży pożarnej są najczęściej związane z miejscowymi zagrożeniami (76,53% ogółu zdarzeń w 2021 r., przy wartości dla województwa 76,84% i dla powiatu 74,12%). Udział pożarów (13,11%) jest przybliżony do średniej województwa (14,57%) i powiatu (15,21%). Fałszywe alarmy stanowiły 10,36% zgłoszeń (wg danych Komendy Głównej PSP).

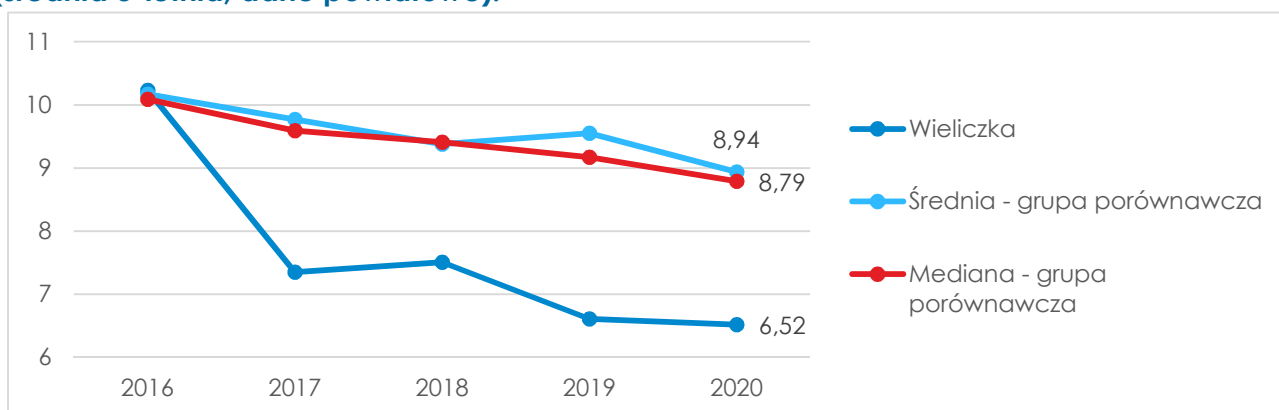
Wykres 51. Benchmark - wypadki drogowe na 100 tysięcy ludności (średnia 3-letnia, dane powiatowe).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Wysoka liczba wypadków drogowych świadczy o problemach systemu transportowo - komunikacyjnego. M.in. mogą one wynikać ze słabej jakości dróg i wadliwych rozwiązań w zakresie organizacji ruchu oraz wpływać na dostępność komunikacyjną obszaru gminy/powiatu. Liczba zdarzeń drogowych w gminie Wieliczka znacząco przewyższała w latach 2016-2020 średnią dla grupy porównawczej. Od 2017 r. współczynnik średniej grupy porównawczej **stopniowo spada**. W gminie współczynnik ten spada od 2017 r. W ilości wypadków drogowych gmina Wieliczka wypada bardzo słabo na tle gmin porównawczych.

Wykres 52. Benchmark - ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 100 tys. ludności (średnia 3-letnia, dane powiatowe).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MRL.

Śmiertelność wypadków drogowych spada, przy czym zmiany w powiecie wielickim (poziom dostępności danych) są w latach 2016-2020 szczególnie widoczne, na tle grupy porównawczej. Współczynnik śmiertelności w wypadkach drogowych w roku 2020 był niższy od grupy porównawczej o 2,42 osoby. Zestawiając ten wykres z wykresem nt. ilości wypadków drogowych, można zauważyć, że chociaż w granicach powiatu wielickiego w porównaniu do innych jednostek dochodzi do większej liczby wypadków drogowych, to te wypadki rzadziej doprowadzają do utraty życia ich uczestników. Zaproponowany przez MRL wskaźnik dotyczy średniej dla 3 lat, co jest uzasadnione dużymi wahaniami wartości w ujęciu rok do roku.

WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

W gminie Wieliczka w 2021 r. przeprowadzone zostały dwuetapowe konsultacje społeczne dotyczące potrzeb i problemów, jakie zauważają mieszkańcy na terenie gminy.

1. W pierwszym etapie otrzymano 1 769 odpowiedzi. Dla potrzeb niniejszej analizy, głosy mieszkańców zostały przyporządkowane tematycznie do poszczególnych kategorii. Wydzielono osobno kategorie: infrastruktura drogowa i piesza; spędzanie czasu wolnego. Pozwoliło to na usystematyzowanie analizy i faktyczne przedstawienie potrzeb mieszkańców.
2. Po wstępnej analizie wyników etapu pierwszego utworzono szczegółową ankietę (etap II konsultacji), dzięki której mieszkańcy mieli okazję ocenić poszczególne elementy działalności gminy w kategoriach: ochrona zdrowia; ochrona powietrza; edukacja; komunikacja; drogi/parkingi; kanalizacja i wodociągi; sport, rekreacja i tereny zielone; kultura i czas wolny. W tej ankiecie oddano 154 głosy.

Poniżej zbiorczo przedstawiono najważniejsze wnioski o charakterze strategicznym pochodzące z konsultacji społecznych. Dane opisane są według głównych obszarów tematycznych. Tam, gdzie było to możliwe informacje o potrzebach mieszkańców podzielone zostały ze względu na deklarowane w ankiecie miejsce zamieszkania (np. edukacja, drogi i chodniki). W przypadku, gdy udzielane odpowiedzi były bardziej ogólne zostały przedstawione łącznie dla całej gminy (np. kwestie związane z ochroną powietrza oraz ochroną zdrowia). Liczba uwag i opinii zaprezentowana w poszczególnych grupach tematycznych różni się od sumy odpowiedzi uzyskanych ogólnie w obu ankietach. Różnica ta wynika z faktu, iż część odpowiedzi ankietowanych dotyczyła więcej niż jednego tematu.

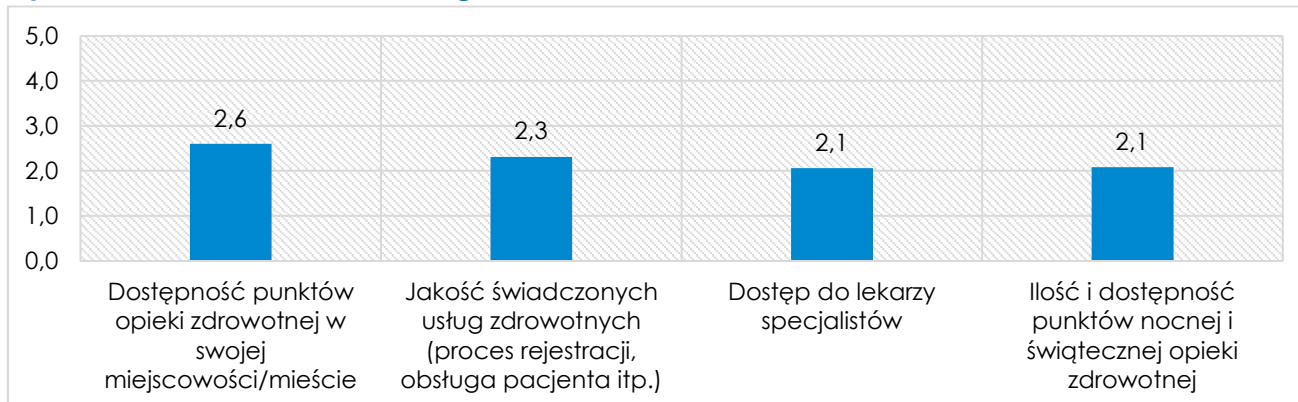
OCHRONA ZDROWIA

W temacie ochrony zdrowia na I etapie konsultacji społecznych wpłynęło 57 uwag i opinii, w etapie II uzyskano 55 opinii.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI:

- Ocena ochrony zdrowia przez mieszkańców gminy Wieliczka jest względnie niska, średnia w poszczególnych kategoriach waha się między 2,1 a 2,6 (ocena na skali od 1 – 5). Potrzeba największych zmian zauważalna jest w kwestii dostępu do nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej (średnia ocen 2,1) oraz poprawy dostępności do lekarzy specjalistów (średnia ocen 2,1).
- Wśród trzech specjalizacji lekarzy, których najbardziej brakuje mieszkańcom gminy znaleźli się: pediatra (49,7%), kardiolog (44,5%) oraz internista (43,9%).
- Mieszkańcy w swoich opiniach zauważają wyraźny przyrost liczby mieszkańców gminy, który nie jest równoznaczny ze zwiększaniem liczby lekarzy w placówkach opieki zdrowotnej, co powoduje wydłużanie się kolejek do lekarzy.
- Znaczna część ankietowanych w swoich opiniach zauważa konieczność reorganizacji istniejących placówek opieki zdrowotnej, takich jak poprawa organizacji rejestracji, poprawa jakości obsługi klienta.
- 55% ankietowanych mieszkańców dobrze ocenia pomysł utworzenia Samodzielnego Oddziału Ratunkowego przy Szpitalu Geriatrycznym.

Wykres 53. Średnia ocen w kategorii ochrona zdrowia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych, N=154.

OCHRONA POWIETRZA

W temacie ochrony powietrza na I etapie konsultacji społecznych wpłynęło 157 uwag i opinii, w drugim etapie konsultacji społecznych nie było pytania otwartego dotyczącego tej tematyki.

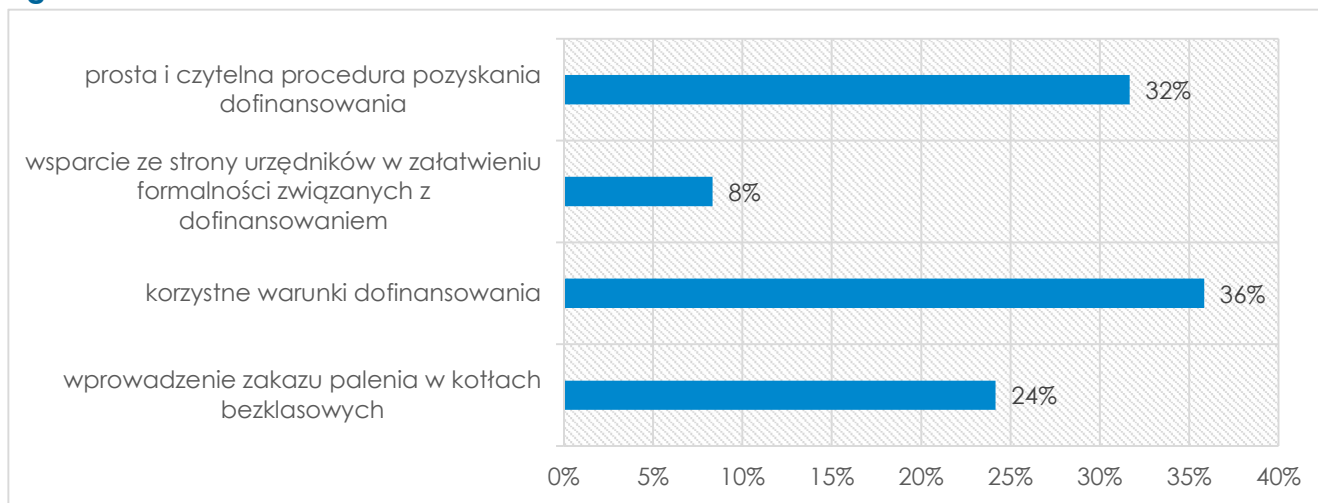
NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI:

- Wśród mieszkańców biorących udział w ankiecie 33% osób przyznało, że dokonało już wymiany pieca, kolejne 17% zamierza zrobić to w najbliższym czasie.
- Według ankietowanych największą zachętą do wymiany źródeł ciepła byłyby wprowadzenie korzystnych warunków dofinansowania (36%) oraz prosta i czytelna procedura (32%).
- W badaniach ankietowych mieszkańcy przyznali, że najistotniejszym tematem w zakresie ochrony powietrza jest kwestia palenisk w domach. Ankietowani przyznali, że konieczne są dalsze zintensyfikowane działania w tym zakresie (dofinansowania, kontrole). Nieliczni mieszkańcy (7%) wskazywali na działania bardziej stanowcze, jak całkowity zakaz palenia w piecach na paliwa stałe.
- Dla mieszkańców ważna jest także edukacja w zakresie ochrony środowiska.

Kluczowym tematem w zakresie ochrony powietrza dla mieszkańców jest kwestia palenia w piecach. 23% głosów dotyczyło kontynuacji / rozwoju programów wymiany źródeł ciepła. Zwracano uwagę na konieczność podejmowania działań dodatkowych / poza standardowych, m.in. zwiększenie pomocy w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie (np. mobilni konsultanci, którzy mogą odwiedzać zainteresowanych w domach), zwrócenie uwagi na osoby starsze i znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej, dla których wymiana z dofinansowaniem i tak jest zbyt droga (stworzenie programów wymiany bezkosztowej, programy ostonowe, dofinansowania do zakupu paliw np. gazu, dobrej jakości węgla itp.).

17% odpowiedzi dotyczyło działań związanych z kontrolą palenia w piecach. Według ankietowanych należy zintensyfikować tego typu działania, powinny być one bardziej skuteczne (samo zgłoszenie do straży gminnej często nie skutkuje podjęciem odpowiednich działań), zwracano też uwagę na konieczność nakładania kar finansowych (być może i większych). 7% głosów dotyczyło wprowadzenia całkowitego zakazu palenia w piecach (na paliwa stałe), jako przykład do naśladowania podawano uchwałę podjętą przez Kraków.

Wykres 54. Główne czynniki skłaniające mieszkańców gminy Wieliczka do wymiany źródeł ogrzewania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych, N=154.

EDUKACJA

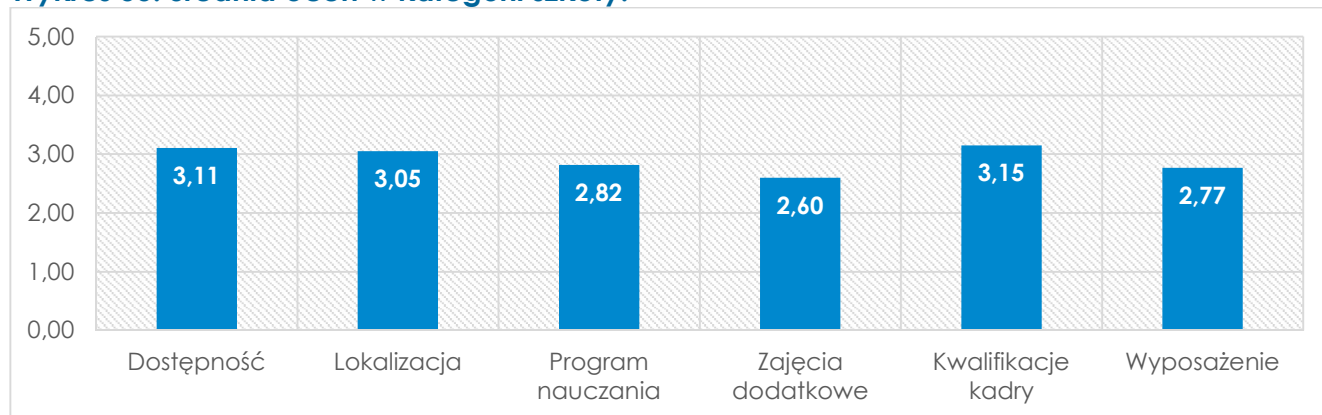
W kategorii edukacja wpłynęło 566 uwag i opinii w I etapie konsultacji społecznych, w II etapie uzyskano 63 opinie.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI:

- Ocena szkolnictwa w gminie Wieliczka na podstawie przeprowadzonych badań była przeciętna (średnio około 3 na 5). Najbardziej zostały ocenione zajęcia dodatkowe (2,6) oraz wyposażenie szkół (2,8) i program nauczania (2,8). Najwyżej oceniono kwalifikacje kadry (3,2).
- Ocena przedszkoli w gminie Wieliczka wśród ankietowanych wahała się między 2,5 a 3,3. Najbardziej została oceniona dostępność (2,5) oraz lokalizacja przedszkoli (2,7). Najlepiej oceniono kwalifikację kadry (3,3).
- Ocena żłobków przez ankietowanych wypadła zdecydowanie najmniej (średnio między 1,7 a 2,5). Najbardziej oceniono dostępność do placówek żłobkowych (1,7). Najlepiej oceniono kwalifikację kadry (2,5).
- W swoich opiniach mieszkańcy zwracają szczególną uwagę na konieczność rozwoju sieci i rozbudowę istniejących placówek edukacyjnych (zarówno szkół, przedszkoli jak i żłobków). Wiele osób zauważa, że do Wieliczki przeprowadza się dużo rodzin z małymi dziećmi, przez co dostęp do placówek wychowawczych jest utrudniony lub istniejące placówki są przepełnione. Obecnie jest to duży problem, wydaje się jednak, że w najbliższych latach będzie on jeszcze mocniej narastał. Ponadto mieszkańcy postulują o poprawę warunków edukacyjnych (remonty szkół, zakup sprzętu edukacyjnego, budowę sal gimnastycznych, placów zabaw, boisk itp.).
- Drugą istotną kwestią, która pojawia się w głosach mieszkańców, jest konieczność zadbania o dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi poprzez m.in. utworzenie przedszkola specjalnego, czy stworzenie warsztatów terapii zajęciowej.
- Wśród pozostałych pomysłów na rozwój oferty edukacyjnej w gminie mieszkańcy widzą potrzebę stałego rozwoju programów edukacji, w tym rozwój zajęć pozalekcyjnych, uczestnictwo w programach międzynarodowych (np. wyjazdy zagraniczne, wymiany międzynarodowe), a także stały rozwój kompetencji nauczycieli i pedagogów.

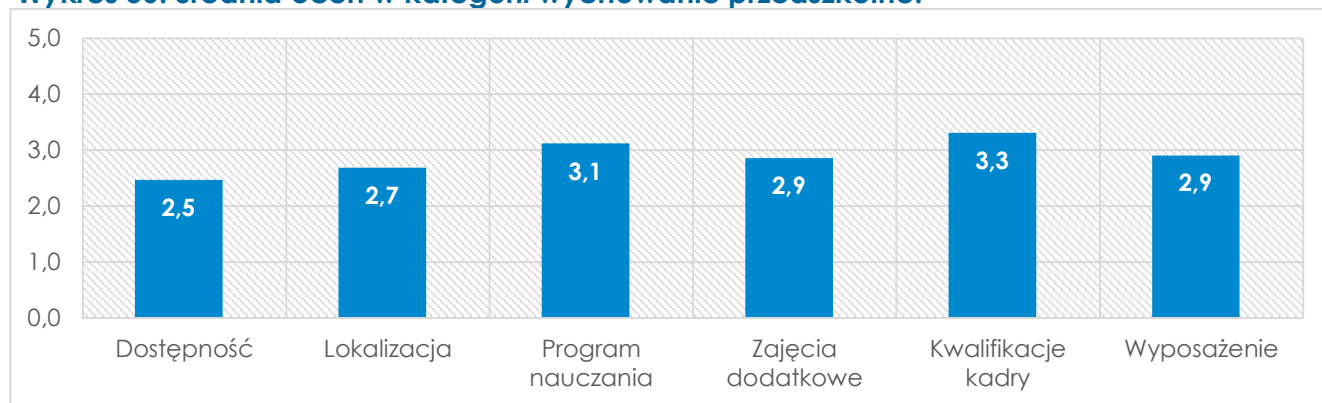
— Ważne dla mieszkańców jest również bezpieczeństwo dzieci w drodze do i ze szkoły czy przedszkola, dlatego też konieczna jest budowa i rozbudowa chodników, bezpiecznych przejść dla pieszych, oświetlenie, itp. oraz poprawa transportu dzieci do szkół ponadpodstawowych.

Wykres 55. Średnia ocen w kategorii szkoły.

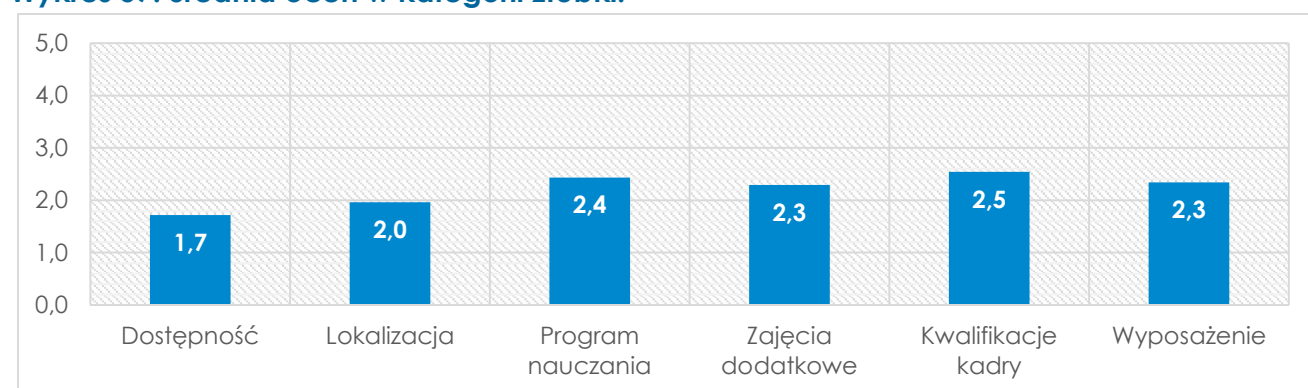
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych, N=154.

Wykres 56. Średnia ocen w kategorii wychowanie przedszkolne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych, N=154.

Wykres 57. Średnia ocen w kategorii żłobki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych, N=154.

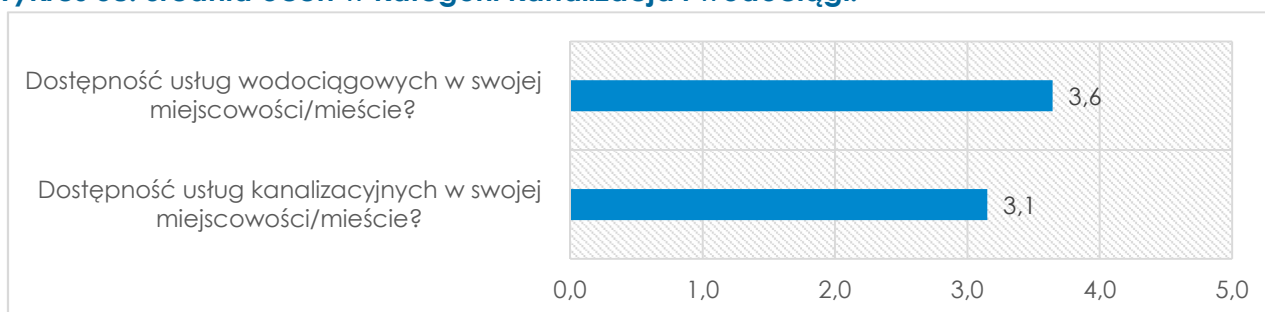
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

W I etapie konsultacji społecznych spłynęło 102 uwag dotyczących infrastruktury komunalnej (kanalizacji, wodociągów, śmieci) w gminie Wieliczka, natomiast w II etapie uzyskano 69 uwag.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI:

- Średnia ocena dostępności do wodociągów była względnie dobra (ocena 3,6), natomiast dostępność do kanalizacji oceniono jako przeciętną (ocena 3,1).
- Zarówno w pierwszym jak i w drugim etapie konsultacji społecznych sprawa rozbudowy kanalizacji była poruszona w większości miejscowości oraz osiedli w mieście Wieliczka – Brzegi, Byszyce, Chorągwica, Czarnochowice (Nowe), Golkowice, Grabie, Jankówka, Janowice, Koźmice Małe, Koźmice Wielkie, Lednica Górna, Mała Wieś, Mietniów, Pawlikowice, Podstolice, Raciborsko, Roźnowa, Siercza, Sułków, Śledziejowice, Sygneczów, Węgrzce, a także na Osiedlach: Bogucie, Krzyszkowice, Śródmieście oraz na Osiedlu Ogrodowym.
- W kwestii infrastruktury komunalnej pojawił się także temat śmieci. Ważnym aspektem dla mieszkańców jest obniżenie kosztów wywozu i utylizacji śmieci, które w ostatnich 3 latach zdecydowanie wzrosły. Część z mieszkańców zauważa, że ich wysoka cena może zależeć od liczby mieszkańców, postulują zatem konieczność weryfikacji zameldowań z deklaracjami śmieciowymi lub uzależnić koszt śmieci od zużycia wody. Innym aspektem w kontekście odbioru śmieci jest także częstość ich wywozu, m.in. wielkogabarytowych oraz odbiór biośmieci (liście, skoszona trawa) bez ograniczeń.

Wykres 58. Średnia ocen w kategorii kanalizacja i wodociągi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych, N=154.

SPĘDZANIE CZASU WOLNEGO (KULTURA, REKREACJA, TERENY ZIELONE)

W I etapie konsultacji społecznych spłynęło 12 uwag dotyczących kultury oraz 234 głosy dotyczące rozwoju terenów zielonych i rekreacyjnych, natomiast w II etapie uzyskano odpowiednio 39 uwag dotyczących kultury, 70 uwag dotyczących terenów zielonych oraz terenów rekreacyjnych.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI:

- Oferta kulturalna w gminie Wieliczka została oceniona nieznacznie powyżej przeciętnej (liczba obiektów kultury oraz zakres i poziom oferty – ocena 3,2 i 3,3). Jednakże już ocena ofert dla poszczególnych grup wiekowych wypadła poniżej przeciętnej, najslabiej oferta dla młodzieży (2,3) oraz seniorów (2,3).

- Wśród potrzeb jakie wskazują mieszkańcy w rozwoju oferty kulturalnej jest przede wszystkim wzbogacenie oferty o dodatkowe zajęcia dla wszystkich grup wiekowych (od niemowlaków po seniorów).
- Mieszkańcy chcieliby także móc korzystać z podstawowej oferty kulturalnej blisko własnego miejsca zamieszkania.
- Tereny zielone i rekreacyjne zostały ocenione przez mieszkańców przeciętnie, średnią ocenę 3,1 przyznano liczbie terenów i obiektów rekreacyjnych oraz ich jakości utrzymania. Najniższą ocenę uzyskał dostęp do terenów zielonych (2,8).
- W swoich opiniach mieszkańcy zauważają znaczną potrzebę rozwoju terenów zielonych, zarówno tych wielkopowierzchniowych jak parki, ale także małych form zieleni, jak skwery, parki kieszonkowe, place zabaw, czy nawet konieczność zwiększania nasadzeń drzew. Mieszkańcy podkreślali, że coraz więcej terenów gminy zabudowuje się pod bloki i domy mieszkaniowe, co zmniejsza obszary zieleni, a zwiększa się liczba chętnych mieszkańców do korzystania z tego typu terenów.
- Konieczna jest także odnowa istniejących terenów rekreacyjnych, w tym wiele głosów wskazywało na konieczność odnowy parku Mickiewicza.

Wśród ankietowanych pojawiły się bardzo różne opinie dotyczące potrzeb kulturalnych na terenie gminy. Część ankietowanych wskazywała, że obecnie zajęcia prowadzone są przede wszystkim dla dzieci i/lub seniorów, brak jest natomiast ciekawych zajęć dla dorosłych czy młodzieży. Podkreślano przy tym, że oferta powinna być bardziej elastyczna: *„Więcej oferty powszechnie dostępnej; mniej zinstytucjonalizowanej, bardziej otwartej na lokalne działania oddolne”*.

Z drugiej strony wskazywano jednak, że oferta zarówno dla dzieci jak i dla seniorów powinna być poszerzana, np.

- Organizacja półkolonii dla dzieci w ferie i wakacje;
- Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci;
- Organizacja zajęć dla małych dzieci, w tym niemowląt;
- Organizacja zajęć sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów, tworzenie klubów seniora.

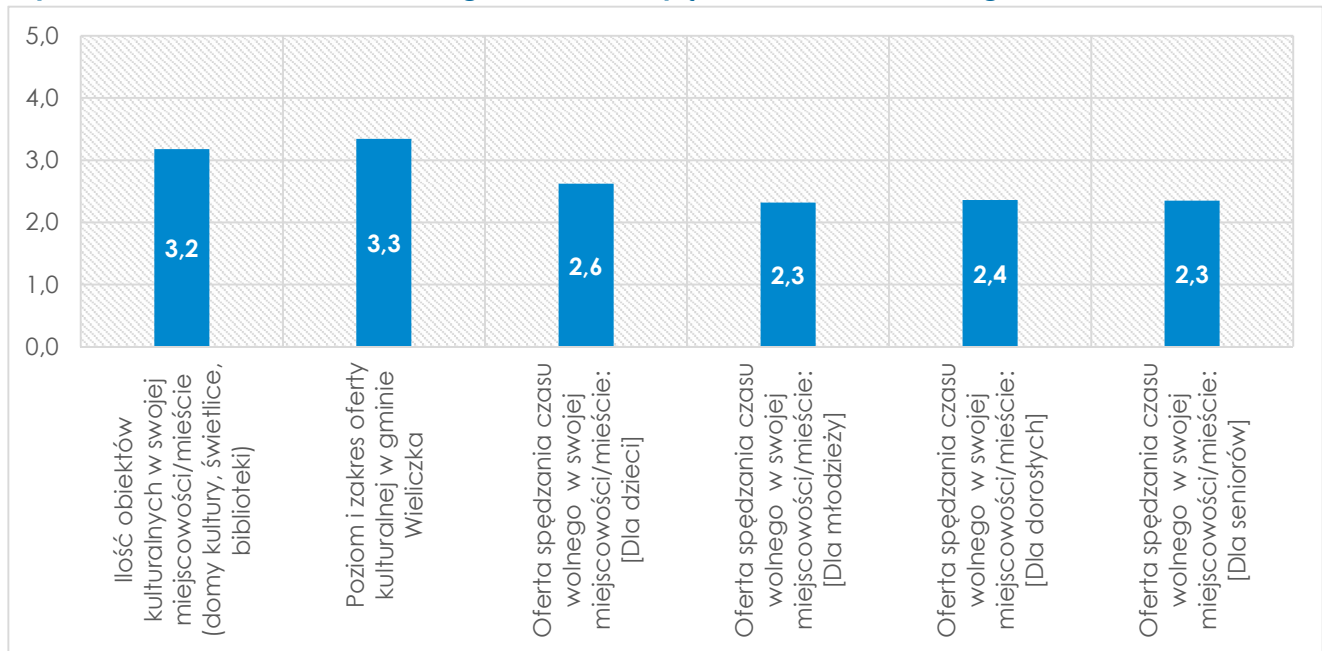
Kilku mieszkańców wskazało także na konieczność wspierania sztuki współczesnej (nie tylko wspieranie działalności zespołów regionalnych) oraz działalności młodych artystów (muzyka rozrywkowa, teatr, lokalna działalność plastyczna), w tym tworzenie możliwości zaprezentowania się dla młodych zespołów muzycznych i teatralnych, czy nawet stworzenie profesjonalnego studia nagrań, a także większe zaangażowanie w tworzenie miejsc wymiany myśli młodych artystów plastyków (galerie / wystawy lokalnych malarzy, rzeźbiarzy, performance'y). Wśród typów zajęć i oferty kulturalnej, której brakuje według ankietowanych, pojawiły się: zajęcia językowe, teatryki dla dzieci, spektakle teatralne, imprezy plenerowe tj. koncerty, wystawy (np. z wykorzystaniem muszli koncertowej), tworzenie grup hobbystycznych, grup wsparcia i samopomocy dla mieszkańców, pojawienie się animatorów lokalnych w parkach czy na boiskach, także osiedlowych oraz stworzenie biura wolontariatu.

Koleją grupą postulatów były te związane z rozwojem infrastruktury kultury bądź jej reorganizacją. Wśród postulatów znalazły się budowa hali widowiskowej, budowa centrum kultury w centrum miasta, tworzenie domów i innych obiektów kultury, w tym bibliotek

w miejscowościach (blisko mieszkańców), wykorzystywanie obecnych budynków kulturalnych na potrzeby zajęć i spotkań kulturalnych (np. w Kokotowie świetlica wiejska jest zajmowana przez przedszkole, wydłużenie / rozwój działalności bibliotek).

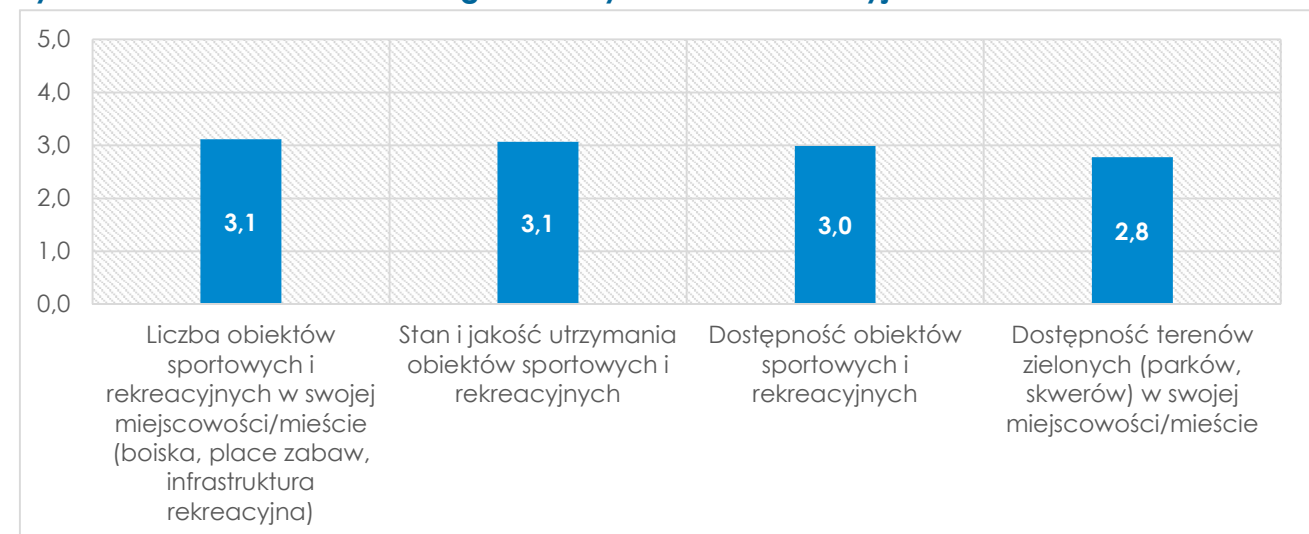
Ostatnią poruszoną kwestią, na którą mieszkańcy zwrócili uwagę była informacja o ofercie kulturalnej, która jest niewystarczająca. Pojawiły się postulaty o większe wykorzystanie nowych mediów, a nie akcje plakatowania miasta (o niskiej skuteczności za to generujących dużą ilość śmieci i pozostających poza aktualnymi tendencjami w ochronie środowiska).

Wykres 59. Średnia ocen w kategorii kultura i spędzanie czasu wolnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych, N=154.

Wykres 60. Średnia ocen w kategorii tereny zielone i rekreacyjne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych, N=154.

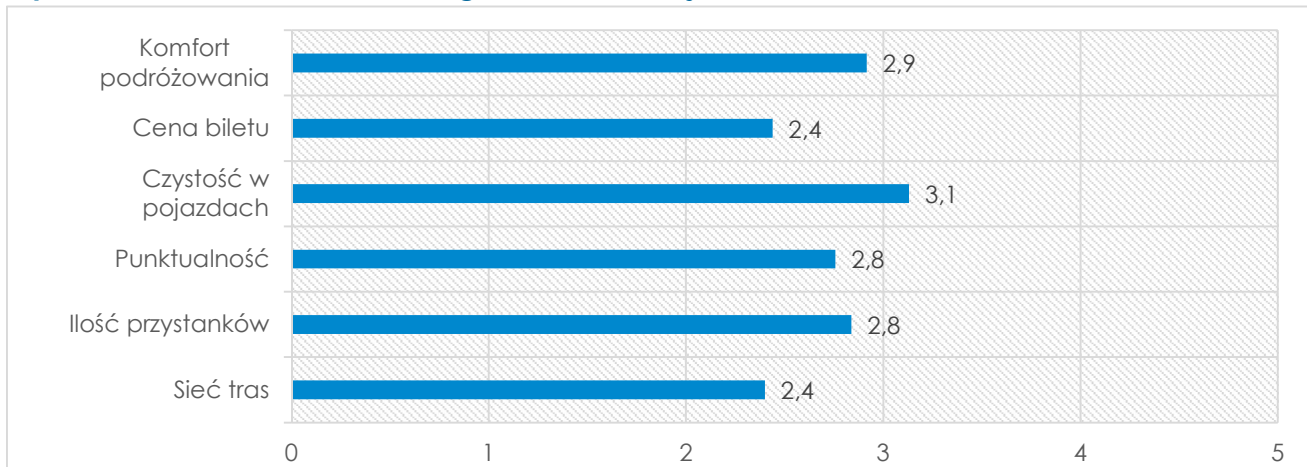
KOMUNIKACJA PUBLICZNA

W temacie komunikacji publicznej uzyskano 219 uwag i opinii na I etapie konsultacji społecznych oraz 62 uwagi na II etapie konsultacji społecznych, z tym, że w drugim etapie konsultacji możliwe było oznaczenie jedynie lokalizacji nowych przystanków autobusowych.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI:

- Mieszkańcy, którzy wzięli udział w ankiecie najczęściej korzystają z linii autobusowej nr 304 oraz linii nr 244. Zdecydowanie mniej osób przyznało, że korzysta z linii 224, 204 oraz 234. Mniej ankietowanych korzysta również z wielickich linii autobusowych, jednak najpopularniejsze wśród nich były linie G1, dalej D1 oraz linie R2, B1, W1.
- Najwięcej wypowiedzi / sugestii dotyczyło wprowadzenia zupełnie nowych linii, przywrócenia pierwotnych lub zmiany w aktualnych. Wśród najpopularniejszych znalazły się: przedłużenie linii 264 przez Kokotów, połączenia z przystankiem Wieliczka Miasto i Wieliczka Cmentarz, a przede wszystkim poprawa połączeń komunikacji autobusowej z Krakowem.
- Druga najważniejsza sprawa dla respondentów to zwiększenie częstotliwości kursowania linii. Większość głosów dotyczyła zwiększenia częstości kursowania autobusów generalnie, ale też pojawiły się wskazania mówiące o konieczności częstszego kursowania w weekendy i święta, zwiększenia liczby autobusów w godzinach wieczornych / nocnych czy lepszego dopasowania do potrzeb mieszkańców (zmiany w pracy, dopasowanie do godzin działania szkół). Jedną z najczęściej wymienianych linii, której mieszkańcy chcieliby zwiększania była linia nr 304, która stanowi dla mieszkańców Wieliczki główne połączenie autobusowe z dworcem w Krakowie, następnie linia D1, a także 234, która jedzie w kierunku Nowego Bieżanowa Południe. Dodatkowo pojedyncze głosy uzyskały także linie G1, B2, 301, G3, 224, S1, J1, 274, D2, 254, 221.
- Kolejną ważną wspominaną kwestią dla mieszkańców były przystanki. Sugerowano naprawy następujących przystanków: Mietniów Szkoła, Wieliczka Cmentarz, Wieliczka Klasztor, Brzegi, Grabówki, Zabawa. Proponowano też budowę nowych przystanków, ławek, wiat przystankowych i zatok. Wspomniano m.in. potrzebę wybudowania przystanku bliżej szkoły w Sierczy, nowej wiaty na przystanku Mietniów oraz stworzenie nowych przystanków w pobliżu Karczmy Pod Wielką Solą i Kopce II, a także na ul. Wygoda i Reformacka / koło McDonald's oraz przy skrzyżowaniu ulic Czarnochowska i Zbożowa.
- Kolejną ważną dla mieszkańców kwestią jest organizacja komunikacji. Dla respondentów ważne okazało się lepsze skomunikowanie autobusów z pociągami, umożliwienie płatności kartą w autobusach, czy też wypuszczanie na linie odpowiedniej wielkości autobusów w zależności od zapotrzebowania. Kolejnymi pomysłami było: zwiększenie opróżniania koszy na śmieci na przystankach autobusowych przy punktach gastronomicznych, zmiana taryfy biletowej dla mieszkańców Wieliczki, powrót biletu okresowego na 1 linię aglomeracyjną w I i II strefie, zmiana nazw przystanków, więcej negocjacji w sprawie cen biletów i zmian w kursowaniu, bezpłatna komunikacja autobusami WST dla osób płacących podatki w Wieliczce.

Wykres 61. Średnia ocen w kategorii komunikacja.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych, N=154.

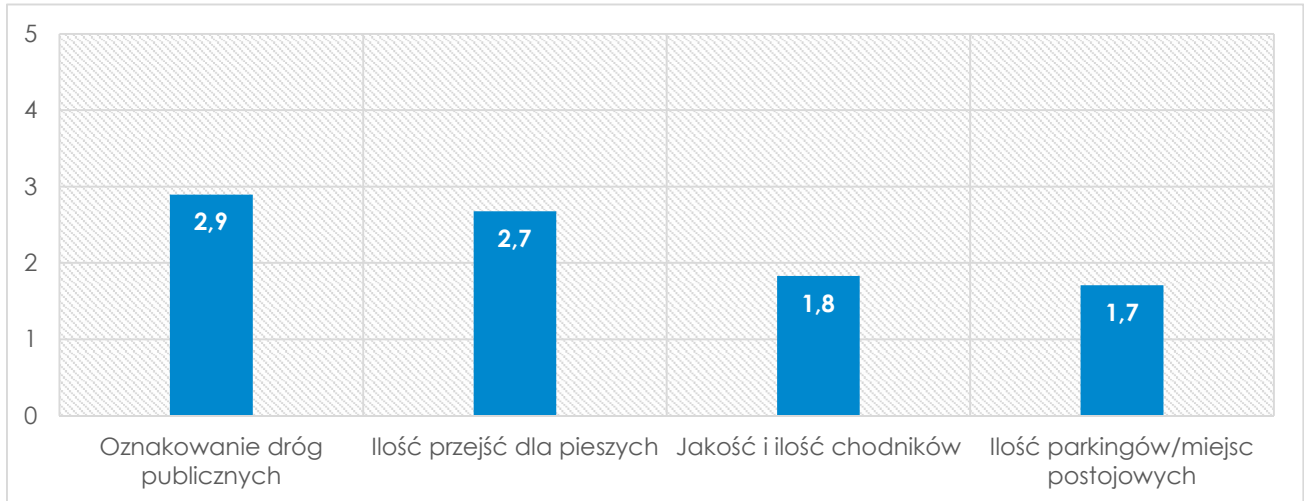
DROGI I CHODNIKI

W trakcie konsultacji społecznych uzyskano 165 uwag dotyczących konieczności budowy, remontów chodników oraz 231 uwag dotyczących budowy / przebudowy / remontów dróg, a także 77 uwag dotyczących ścieżek rowerowych.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI:

- W przeprowadzonych badaniach ankietowych mieszkańcy zwracali szczególną uwagę na rozwój infrastruktury pieszej. Rozwój sieci chodników zarówno w mieście Wieliczka, jak i w pozostałych miejscowościach jest kluczowy dla bezpieczeństwa pieszych, w tym bezpieczeństwa dzieci. Wiele z postulowanych odcinków chodników wymagających budowy była związana właśnie z zapewnieniem podstawowego bezpieczeństwa dla dzieci w drodze do szkoły czy przedszkola, ale także zapewniające możliwość dojścia do kluczowych instytucji / terenów na obszarze gminy, jak kościoły, sklepy, tereny rekreacyjne czy inne.
- Mieszkańcy w ankietach zwracają uwagę na konieczność wprowadzania nowych rozwiązań dla sieci drogowej, która w niektórych częściach miasta zaczyna być niewydolna. Zauważany jest znaczny przyrost liczby mieszkańców (oraz ciągła budowa nowych osiedli), co wzmacnia ruch samochodowy. Drugą ważną kwestią dla mieszkańców są remonty istniejących dróg, poszczególne postulaty zostały przedstawione poniżej. W ankietach część mieszkańców zwraca uwagę na konieczność poprawy bezpieczeństwa na drogach, w tym stosowanie rozwiązań ograniczających ruch samochodowy (np. stosowanie progów zwalniających) oraz wprowadzających ruch bezkolizyjny (budowa rond). Ma to szczególne znaczenie w miejscach, w których poruszają się piesi, w tym dzieci (np. przy szkołach podstawowych, przedszkolach, w centrach miejscowości). Przy projektowaniu dróg należy pamiętać także o infrastrukturze dodatkowej (oświetleniu, odwodnieniu, chodnikach oraz przejściach dla pieszych).
- Mieszkańcy wskazywali, także konieczność budowy jak największej liczby ścieżek rowerowych, ponieważ obecnie jest ich zbyt mało. Najczęściej pojawiał się postulat o zbudowaniu bezpiecznego połączenia rowerowego z Krakowem. Wśród innych propozycji pojawiały się połączenia rowerowe z Niepołomicami oraz trasy wzdłuż rzeki.

Wykres 62. Średnia ocen w kategorii chodniki i parkingi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych, N=154.

Pełne wyniki badań ankietowych stanowią załącznik do Oceny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Wieliczka na lata 2015 – 2022.

9. EWALUACJA EX-ANTE PROJEKTU STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY WIELICZKA NA LATA 2023-2030

CEL EWALUACJI:

Zgodnie z art. 10 a ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. Zm.) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację przed jej przyjęciem. Kompleksowa **ocena projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2023 – 2030** przed jej przyjęciem w zakresie trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji a także spójności miała także na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie czy działania planowane w ramach strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów.

ZASTOSOWANA METODYKA:

Ewaluację ex-ante projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2023 - 2030 przeprowadzono w oparciu o cztery kryteria:

- **Trafności** – analizie poddane zostały adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i posiadanych zasobów;
- **Skuteczności** – za pomocą tego kryterium sprawdzono czy wyznaczone cele są możliwe do osiągnięcia poprzez zdefiniowane priorytety i działania;
- **Efektywności** – ocena dotycząca tego, czy zdefiniowane cele są uzasadnione pod względem przewidywanych nakładów finansowych;
- **Spójności** wewnętrznej i zewnętrznej dokumentu – kryterium badające czy nie zachodzą sprzeczności między poszczególnymi celami i działaniami określonymi w projekcie Strategii (także w kontekście wartości i standardów określonych w Misji Gminy), w jaki sposób założenia projektu Strategii przekładają się na obowiązujące w gminie dokumenty wykonawcze oraz czy wyznaczone w projekcie Strategii cele i kierunki działań są spójne z dokumentami wyższego rzędu.

Przeprowadzona ewaluacja miała charakter **ewaluacji partycypacyjnej** towarzyszącej procesowi prac nad strategią na każdym jego etapie. Zaprojektowany proces stanowił bowiem proces inkrementalny, na którego każdym etapie zaplanowano działania noszące znamiona ewaluacji, mające na celu ulepszanie tworzonej Strategii w oparciu o wnioski, uwagi, propozycje różnych interesariuszy procesu. W tym kontekście należy wspomnieć o wykorzystanych w tym celu metodach i formach takich jak: trzy warsztaty strategiczne, zbieranie uwag do materiałów po warsztatowych, spotkania z kierownictwem urzędu, spotkania z z-cą Burmistrza ds. inwestycji, konsultacje indywidualne z poszczególnymi komórkami Urzędu Miasta i Gminy Wieliczka oraz jednostkami gminnymi a także innymi podmiotami zaangażowanymi w proces prac na Strategią (spotkania

bezpośrednie, kontakty telefoniczne i mailowe). Każda z tych form skutkowałą modyfikacją lub uzupełnieniem wstępnych propozycji zapisów projektu Strategii w różnych obszarach: misji, planów działania, zadań, obszarów strategicznej interwencji, wskaźników oraz systemu monitoringu i wdrażania strategii. Wybór partycypacyjnego podejścia sformułowania założeń strategicznych daje dużą szansę osiągnięcia zamierzonych celów i realizacji misji. Każdy z celów strategicznych i operacyjnych był analizowany i konsultowany, co sprawia że są możliwe do zrealizowania.

Efektywność strategii zależy od współdziałania wielu czynników wewnętrznych, w tym m. In. Wyznaczenia odpowiednich celów, doboru środków a także mechanizmów wdrożenia oraz czynników zewnętrznych, na które gmina nie ma wpływu lub bardzo ograniczony (np. zmiany demograficzne). Zapewnienie efektywności Strategii zależy zatem od tego jakie mechanizmy wdrożeniowe zostaną zastosowane, w tym monitorowanie efektów oraz bieżące zarządzanie jej wdrażaniem. W dokumencie projekcie strategii zostały takie mechanizmy określone i jeżeli będą stosowane mogą sprawić, że strategia będzie wdrażana efektywnie.

Na potrzeby kompleksowej oceny gotowego, skonsultowanego uprzednio projektu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2023 – 2030 wykorzystano następujące narzędzia badawcze: desk research (analiza danych zastanych), ocenę ekspercką, pogłębione wywiady z przedstawicielami Urzędu Miasta i Gminy Wieliczka oraz przedstawicielami jednostek gminnych.

GŁÓWNE WNIOSKI:

Cele i kierunki działań zawarte w projekcie Strategii odpowiadają na zidentyfikowane w Diagnozie oraz w trakcie prac strategicznych problemy i potrzeby (społeczne, przestrzenne, gospodarcze), są adekwatne do zamieszczonej w dokumencie analizy SWOT. Wybrane domeny rozwojowe oraz liczba zaproponowanych w ich ramach celów i kierunków działań wskazuje na skupienie się na najbardziej istotnych kwestiach dla rozwoju gminy w okresie kolejnych 7 lat.

Cele strategiczne zostały określone poprzez cele operacyjne, a w ich ramach wskazano konkretne kierunki interwencji (kierunki działań). Analiza wykazała, że cele operacyjne zostały sformułowane poprawnie (m.in. poprzez dodanie i rozwinięcie niektórych w wyniku uwag zgłoszonych podczas konsultacji społecznych), a co za tym idzie – będą przyczyniać się do realizacji misji rozwojowej gminy. Nie zidentyfikowano celów operacyjnych lub kierunków interwencji, które – nawet w niewielkim stopniu – nie sprzyjałyby osiągnięciu przyjętej misji.

Ponadto w projekcie Strategii w sposób wyraźny wyznaczono priorytety dla interwencji – dla każdej z trzech domen strategicznego rozwoju gminy określono i skosztorysowano zadania flagowe, czyli przedsięwzięcia, które w największym stopniu mogą wpłynąć na osiągnięcie założonych celów, a zatem wywołają (w sposób bezpośredni lub pośredni) realne zmiany warunkujące lokalny rozwój. Przedsięwzięcia te zostały przedstawione w sposób szczegółowy z uwzględnieniem wytycznych dla systemu wdrażania i monitorowania dotyczących odpowiedzialności i ram finansowych Strategii. Dodatkowo, w trakcie prac nad Strategią, kierunki działań były weryfikowane i uzupełniane o nowe propozycje wzmacniające realizację poszczególnych celów.

Zaplanowane obszary strategiczne kierunkujące działania strategiczne zaplanowane na kolejne 7 lat, zwane domenami, są także właściwie skwantyfikowane – dobrano odpowiednie, przypisane pożądanym результатам, wskaźniki, których wartości docelowe są określone w postaci trendu i są możliwe do osiągnięcia przy wykorzystaniu alokowanych zasobów.

Grupowo jak i indywidualnie wypracowano sposób realizacji działań mających na celu wdrażanie i monitorowanie Strategii, przyjęte procedury i odpowiedzialności zostały dostosowane do specyfiki funkcjonowania Gminy i zaakceptowane przez interesariuszy.

Strategię cechuje wysoka spójność wewnętrzna: zachowano spójność między częścią diagnostyczną a celami strategicznymi i operacyjnymi, a także spójność między celami i kierunkami działań a zaproponowaną misją rozwoju gminy, w tym w zakresie spełnienia określonych wartości i standardów. Projekt Strategii oferuje także rozwiązania wdrożeniowe w zakresie zapewnienia spójności programowania rozwoju gminy – analizuje obecnie obowiązujące w gminie dokumenty wykonawcze w kontekście ich aktualności do kluczowych założeń Strategii oraz zawiera wytyczne do sporządzania lokalnych dokumentów wykonawczych.

Projekt Strategii jest także spójny z dokumentami zewnętrznymi wyższego rzędu, zawarte w nim cele są zgodne z założeniami programowymi strategicznych dokumentów krajowych, regionalnych, ponadlokalnych. Kierunki działań wskazane w projekcie Strategii wykazują komplementarność do innych tematycznie powiązanych interwencji publicznych.

Planowane w projekcie Strategii rezultaty będą się także przyczyniać do osiągnięcia niektórych celów zawartych w dokumentach regionalnych i ponadlokalnych (m.in. w zakresie mobilności, ochrony zasobów środowiska naturalnego, współpracy samorządowej).

REKOMENDACJE:

Projekt Strategii pod względem przyjętych kryteriów ewaluacyjnych oceniony został pozytywnie:

- Trafność – postawione cele, kierunki działań i zadania są adekwatne do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i posiadanych zasobów;
- Skuteczność – wyznaczone cele są możliwe do osiągnięcia poprzez zdefiniowane kierunki działań i zadania;
- Efektywność – przewidywane nakłady finansowe odpowiadają planowanym celom;
- Spójność – dokument jest spójny wewnętrznie i zewnętrznie zarówno na poziomie gminnym jak i poziomie ponadlokalnym.

Po przeprowadzonej ewaluacji ex-ante rekomenduje się Strategię do wdrożenia.

SPIS TABEL

Tabela 1. Wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) na terenie gminy.	43
Tabela 2. Wykaz Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd) na terenie gminy.....	46
Tabela 3. Wybrane dokumenty wykonawcze gminy.....	74
Tabela 4. Wskaźniki monitorowania Strategii.....	76
Tabela 5. Spójność celów Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” z celami Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka 2023-2030.....	82
Tabela 6. Wykaz projektów flagowych z uwzględnieniem szacowanego kosztu inwestycji oraz planowanego terminu realizacji.	85
Tabela 7. Benchmark - saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób.....	93
Tabela 8. Liczba szkół podstawowych i ich oddziałów w gminie Wieliczka w latach 2016-2020	99
Tabela 9. Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkole podstawowej.	100
Tabela 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w latach 2016-2020.	102
Tabela 11. Kursy organizowane przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w latach 2016-2020.	102
Tabela 12. Aktywność biblioteczna mieszkańców w 2016 i 2020 r. – księgozbiór na 1000 ludności, wypożyczenia na 1 czytelnika i czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności.	104
Tabela 13. Główne powody przyznania pomocy w gminie Wieliczka w roku 2020.....	107
Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD 2007.	111
Tabela 15. Rozwój Wielickiej Strefy Aktywności Gospodarczej.....	113
Tabela 16. Charakterystyka osób bezrobotnych w gminie Wieliczka w 2020 r.	115
Tabela 17. Udział użytków rolnych wg typu w 2014 r.	120
Tabela 18. Wydatki oraz dochody budżetowe na 1 mieszkańca w latach 2016-2020.....	121
Tabela 19. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych (zł).....	125
Tabela 20. Wybrane dane dotyczące środowiska przyrodniczego w 2020 roku.	127
Tabela 21. Dane dot. występujących na terenie gminy jednolitych części wód powierzchniowych (jcwp).....	128
Tabela 22. Dane dot. występujących na terenie gminy jednolitych części wód podziemnych (jcwpd).....	128
Tabela 23. Stężenia pyłu PM 10 i PM 2,5 w gminie Wieliczka w latach 2016 i 2020.	128
Tabela 24. Odsetek mieszkańców korzystających z infrastruktury technicznej w 2020 r.	129
Tabela 25. Odpady zebrane w ciągu roku z gospodarstw domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2017 i 2020.....	130

Tabela 26. Penetracja lokalowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s – stan na 31.12.2019 r.131

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Zmiana liczby mieszkańców w latach 2010 – 2020 w Gminie Wieliczka.	89
Wykres 2. Zmiana liczby ludności wg sołectw (obszar wiejski) gminy Wieliczka w roku 2016 i 2020.	90
Wykres 3. Benchmark - zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym na tle grupy porównawczej.	90
Wykres 4. Benchmark - przyrost naturalny w ostatnich 3 latach na 1000 ludności.	91
Wykres 5. Benchmark - liczba urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2020.	91
Wykres 6. Ruch migracyjny (liczba zameldowań oraz wymeldowań ogółem) w gminie Wieliczka w latach 2016-2020.	92
Wykres 7. Benchmark - saldo migracji na 1000 osób (średnia 3-letnia).	93
Wykres 8. Benchmark - ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.	94
Wykres 9. Benchmark - Liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 15-64 lata.	94
Wykres 10. Benchmark – wskaźnik Floridy: Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców.	95
Wykres 11. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności.	95
Wykres 12. Gęstość zaludnienia w latach 2016-2020 w gminie na tle powiatu i województwa.	96
Wykres 13. Przyrost liczby osób na 1 km ² w latach 2016-2020 dla gmin w Krakowskim Obszarze Funkcjonalnym.	96
Wykres 14. Benchmark - liczba mieszkań na 1000 mieszkańców.	97
Wykres 15. Benchmark - liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców (średnia trzyletnia).	97
Wykres 16. Benchmark - powierzchnia nowych mieszkań na osobę w wieku 25-34 lata (średnia trzyletnia).	98
Wykres 17. Benchmark - powierzchnia mieszkania, jaka można kupić za przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (dane powiatowe) [m ²].	98
Wykres 18. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w gminie w latach 2016-2020.	100
Wykres 19. Średnie wyniki egzaminów po szkole podstawowej w latach 2016-2020.	100
Wykres 20. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2016-2020.	101
Wykres 21. Absolwenci kursów organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w latach 2016-2020.	103

Wykres 22. Wydarzenia organizowane przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w latach 2016-2020 .	103
Wykres 23. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r. na tle powiatu wielickiego.	104
Wykres 24. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. na tle powiatu wielickiego.	105
Wykres 25. Budżet Obywatelski – liczba zadań zgłoszonych oraz rekomendowanych.....	105
Wykres 26. Liczba osób korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie na tle porównywanych jednostek w latach 2016-2020.....	106
Wykres 27. Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców w latach 2016-2020.....	108
Wykres 28. Liczba mieszkańców na 1 aptekę ogólnodostępną w latach 2016-2020.	108
Wykres 29. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON i Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców.....	110
Wykres 30. Podmioty gospodarcze wg głównych obszarów działalności wg REGON w latach 2016 - 2020 r.....	110
Wykres 31. Innowacyjność – liczba firm z sekcji M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) na 1000 mieszkańców w latach 2016-2020	112
Wykres 32. Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatku dochodowego (zł) od osób prawnych (CIT) na 1000 mieszkańców w latach 2016-2020	112
Wykres 33. Benchmark - liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy w latach 2016-2020.....	114
Wykres 34. Benchmark - liczba długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych ogółem na 1000 mieszkańców gminy w latach 2016-2020.....	114
Wykres 35. Benchmark - przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2016-2020.	116
Wykres 36. Benchmark - turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności w latach 2016-2020.	117
Wykres 37. Benchmark - miejsca noclegowe w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych na 1000 mieszkańców (dane powiatowe).....	118
Wykres 38. Liczba podmiotów gospodarczych działających w sferze turystycznej.....	118
Wykres 39. Liczba obiektów zabytkowych w gminie Wieliczka ujętych w Wojewódzkim Rejestrze Zabytków.....	119
Wykres 40. Struktura dochodów budżetowych w roku 2016 i 2020.....	122
Wykres 41. Benchmark - dochody własne przypadające na 1 mieszkańca (średnia 3 letnia).	122
Wykres 42. Benchmark - wpływy JST z tytułu udziału we wpływach budżetu państwa z PIT przypadające na 1000 osób w wieku produkcyjnym (tys. zł)	123
Wykres 43. Benchmark - udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %) - średnia 3 letnia.....	123

Wykres 44. Suma zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca.....	124
Wykres 45. Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem.	124
Wykres 46. Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków w latach 2016-2020.	129
Wykres 47. Odpady komunalne selektywnie zebrane i odebrane z gospodarstw domowych w latach 2017-2020.	130
Wykres 48. Benchmark - liczba parkingów "Parkuj i Jedź" na 10 tysięcy mieszkańców.....	132
Wykres 49. Benchmark - ścieżki rowerowe [km] na 10 tysięcy km ² powierzchni gminy	133
Wykres 50. Czynne przystanki autobusowe na 100 ha.....	133
Wykres 51. Benchmark - wypadki drogowe na 100 tysięcy ludności (średnia 3-letnia, dane powiatowe).....	134
Wykres 52. Benchmark - ofiary śmiertelne wypadków drogowych na 100 tys. ludności (średnia 3-letnia, dane powiatowe).	134
Wykres 53. Średnia ocen w kategorii ochrona zdrowia.....	137
Wykres 54. Główne czynniki skłaniające mieszkańców gminy Wieliczka do wymiany źródeł ogrzewania.....	138
Wykres 55. Średnia ocen w kategorii szkoły.....	139
Wykres 56. Średnia ocen w kategorii wychowanie przedszkolne.	139
Wykres 57. Średnia ocen w kategorii żłobki.....	139
Wykres 58. Średnia ocen w kategorii kanalizacja i wodociągi.....	140
Wykres 59. Średnia ocen w kategorii kultura i spędzanie czasu wolnego.	142
Wykres 60. Średnia ocen w kategorii tereny zielone i rekreacyjne.	142
Wykres 61. Średnia ocen w kategorii komunikacja.	144
Wykres 62. Średnia ocen w kategorii chodniki i parkingi.	145

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Elementy strategii rozwoju gminy.....	4
Rysunek 2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Miasta i Gminy Wieliczka.....	39
Rysunek 3. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Wieliczka – zagrożenia naturalne i ochrona przyrody.	40
Rysunek 4. Jednolite Części Wód Podziemnych i sieć wodna w granicach gminy.....	45
Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej dla domeny nr 1	48
Rysunek 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej dla domeny nr 2.....	49
Rysunek 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej dla domeny nr 3.....	50
Rysunek 8. Obszary Strategicznej Interwencji Województwa Małopolskiego – miejscowości uzdrowiskowe.....	62

Rysunek 9. Obszary Strategicznej Interwencji Województwa Małopolskiego – obszary funkcjonalne.	63
Rysunek 10. Park Mickiewicza - lokalizacja w mieście Wieliczka.	66
Rysunek 11. Park Mickiewicza na MPZP Wieliczki.	67
Rysunek 12. Miejscowości gminy Wieliczka.	88
Rysunek 13. Saldo migracji w województwie małopolskim w 2020 r.	93
Rysunek 14. Wielicka Strefa Aktywności Gospodarczej.	113
Rysunek 15. Szyb Regis.	116
Rysunek 16. Stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej.	120
Rysunek 17. Rozmieszczenie osuwisk różnego typu na terenie gminy Wieliczka.	127
Rysunek 19. Główne osie układu drogowego w gminie Wieliczka.	131